

Büszkeség és balítélet

Pride and Prejudice

Fordította: Szenczi Miklós

Tartalomjegyzék

I. KÖNYV.....	2	8. FEJEZET.....	90
1. FEJEZET.....	2	9. FEJEZET.....	93
2. FEJEZET.....	4	10. FEJEZET.....	96
3. FEJEZET.....	6	11. FEJEZET.....	99
4. FEJEZET.....	9	12. FEJEZET.....	102
5. FEJEZET.....	11	13. FEJEZET.....	106
6. FEJEZET.....	13	14. FEJEZET.....	109
7. FEJEZET.....	17	15. FEJEZET.....	111
8. FEJEZET.....	20	16. FEJEZET.....	113
9. FEJEZET.....	24	17. FEJEZET.....	116
10. FEJEZET.....	27	18. FEJEZET.....	119
11. FEJEZET.....	31	19. FEJEZET.....	123
12. FEJEZET.....	34	III. KÖNYV.....	126
14. FEJEZET.....	38	1. FEJEZET.....	126
15. FEJEZET.....	40	2. FEJEZET.....	133
16. FEJEZET.....	43	3. FEJEZET.....	136
17. FEJEZET.....	48	4. FEJEZET.....	139
18. FEJEZET.....	50	5. FEJEZET.....	143
19. FEJEZET.....	57	6. FEJEZET.....	149
20. FEJEZET.....	60	7. FEJEZET.....	152
21. FEJEZET.....	63	8. FEJEZET.....	156
22. FEJEZET.....	66	9. FEJEZET.....	159
23. FEJEZET.....	69	10. FEJEZET.....	162
II. KÖNYV.....	72	11. FEJEZET.....	167
1. FEJEZET.....	72	12. FEJEZET.....	172
2. FEJEZET.....	75	13. FEJEZET.....	175
3. FEJEZET.....	77	14. FEJEZET.....	179
4. FEJEZET.....	80	15. FEJEZET.....	184
5. FEJEZET.....	82	16. FEJEZET.....	187
6. FEJEZET.....	84	17. FEJEZET.....	191
7. FEJEZET.....	88	18. FEJEZET.....	195
		19. FEJEZET.....	198

I. KÖNYV

1. FEJEZET

Általánosan elismert igazság, hogy a legényembernek, ha vagyonos, okvetlenül kell feleség.

Ez az igazság oly mélyen bevésődött a vidéki családok lelkébe, hogy ha ilyen ember csöppen a szomszédságukba, rögtön egyik vagy másik leányuk jog szerinti tulajdonának tekintik, még ha nem ismerik is érzéseit vagy nézeteit.

- Kedves Bennet - mondta Mrs. Bennet férjének egy napon -, hallotta már, hogy Netherfield Park végre bérlőre talált?

Mr. Bennet azt válaszolta, hogy erről nem tud.

- Pedig így van - erősködött az asszony. - Mrs. Long az imént járt itt, és mindent elmesélt.

Mr. Bennet nem felelt.

- Nem is kíváncsi, hogy ki a bérlő?! - kiáltotta az asszony türelmetlenül.

- Úgyis tudom, hogy el akarja mondani, halljuk hát, nem bánom.

Az asszonynak nem kellett több biztatás.

- Nos, kedvesem, ha mindenáron tudni akarja: Mrs. Long azt a hírt hozta, hogy Netherfieldet egy vagyonos fiatalember bérelte ki Észak-Angliából; négylovas hintón jött le hétfőn megnézni a birtokot, s annyira megtetszett neki, hogy tüstént megegyezett Mr. Morisszal; Szent Mihály napjáig beköltözik, a cselédség egy része pedig már a jövő hét végén a kastélyban lesz.

- Mi a neve?

- Bingley.

- Házasember? Nőtlen?

- Nőtlen, drágám, persze hogy az! Nőtlen ember, méghozzá vagyonos; négy-ötezer font az évi jövedelme. Mit szól, milyen szerencse ez a mi lányainknak!

- Hogy érti ezt? Mi köze van ennek a lányokhoz?

- Drága Bennet - felelte az asszony -, ne legyen ilyen tuskó! Természetesen arra gondolok, hogy egyik lányunkat feleségül veszi.

- Talán ezzel a szándékkal telepszik itt le?

- Ezzel a szándékkal! Hogy mondhat ilyen sületlenséget! De egyikükbe feltétlen beleszeret, s ezért rögtön meg kell látogatnia, mihelyt ideérkezik.

- Eszem ágában sincs. Maga és a lányok elmehetnek; talán még jobb, ha egyedül küldi el őket, mert maga van olyan csinos, mint akármelyik lánya, és Mr. Bingleynek esetleg maga tetszene legjobban az egész társaságban.

- Drágám, ne hízelegjen! Nem mondom, voltam én is csinos, de most már nem tartom magam különös szépségnek. Ha egy asszonynak öt eladó lánya van, ne törődjék többet a szépségével.

- Ilyen esetben hiába is törődik vele már.

- De kedvesem, igazán meg kell látogatnia Mr. Bingleyt, mihelyt letelepszik a szomszédságunkban.

- Ez több, mint amit megígérhetek, higgye el.

- Gondoljon a lányaira. Gondolja meg, milyen szerencse lenne ez egyiküknek. Sir William és Lady Lucas már eltökélték, hogy meglátogatják; nekik is csak ez foroghat az eszükben, mert máskülönben, mint maga is tudja, nem keresnek fel jövevényeket. Ennyit megtehet, mert hogy néz ki, ha mi csak úgy beállítunk.

- Mire valók az ilyen aggályok? Mr. Bingley bizonyára nagyon szívesen látja magukat; majd átadnak neki néhány sort, amelyben atyai áldásomat adom, ha a lányok bármelyikét feleségül akarja venni - noha a magam részéről a kis Lizzy mellett emelnék szót.

- Ilyesmi ne is jusson az eszébe. Lizzy semmivel sem különb a többinél; közel sem olyan szép, mint Jane, és közel sem olyan jó kedélyű, mint Lydia. Persze magának mindig Lizzy volt a kedvence.

- Egyikről sem lehet valami sok jót mondani - jegyezte meg az apjuk -, mind csacska, üresfejű teremtés, mint a lányok általában; de Lizzynek fürgébb az észjárása, mint a nővéreinek.

- Mondja, Bennet, miért rágalmazza meg így tulajdon gyermekeit? Abban leli örömét, hogy engem gyötör. Semmi tekintettel sincs az idegeimre.

- Téved, drágám; nagyon is tisztelem az idegeit. Hiszen régi ismerőseim: legalább húsz év óta állandóan rájuk hivatkozik.

- Ó, ha tudná, mit szenvedek!

- Remélem, túléli, és megéri még, hogy sok fiatalember költözik erre a környékre, akinek négyezer font az évi jövedelme.

- Hiába jönnének huszan is ide, ha nem akarja őket meglátogatni.

- Szentül ígérem, hogy valamennyiüket végiglátogatom, persze ha már mind a húsz itt lesz.

Mr. Bennet alkatában oly különös módon keveredett a fürgé elme, a gunyoros modor, a tartózkodás és a szeszély, hogy felesége huszonhárom évi tapasztalat után sem értette meg jellemét. Mrs. Bennetet könnyebb volt kiismerni: gyarló eszű, csekély tudású, hullámzó kedélyű asszony volt. Mikor elégedetlenség kínozta, idegesnek képzelte magát. Élete feladatának azt tartotta, hogy férjhez adja leányait, vigaszt a látogatásokban és a pletykákban talált.

2. FEJEZET

Mr. Bennet az elsők között tette tiszteletét Mr. Bingleynél. Mindjárt kezdetben úgy döntött, hogy meglátogatja, bár feleségének az utolsó pillanatig azt hajtogatta, hogy nem keresi fel, s az asszony a látogatásról csak a következő este szerzett tudomást. A dolog a következőképpen derült ki. Mr. Bennet a második leányát figyelte, aki éppen kalapot díszített, majd hirtelen e szavakkal fordult hozzá:

- Remélem, Lizzy, a kalap tetszeni fog Mr. Bingleynek is.

- Nem áll módunkban megtudni, mi tetszik Mr. Bingleynek - mondta Mrs. Bennet szemrehányóan -, hiszen nem látogatjuk meg.

- De arról megfeledekzik, mama - mondta Elizabeth -, hogy találkozni fogunk vele társaságban, s Mrs. Long megígérte, hogy bemutatja nekünk.

- Csak nem képezed, hogy Mrs. Long ezt megtenné? Neki magának is két unokahúga van. Önző, képmutató nőszemély, nem várok tőle semmi jót.

- Én sem - tette hozzá Mr. Bennet -, s ezért örülök, hogy nem szorulunk a szolgálataira.

Mrs. Bennet nem méltatta férjét válaszra, de mivel nem tudott magán uralkodni, egyik lányába kötött bele:

- Ne köhögj már annyit, Kitty, az isten szerelmére! Kíméld kissé az idegeimet, tönkremennek belé.

- Kitty meggondolatlanul szokott köhögni - jegyezte meg az apja -, nem a kellő időben.

- Nem szórakozásból köhögök - felelte Kitty durcásan.

- Mikor lesz a következő bál, Lizzy?

- Holnaphoz két hétre.

- Igen, akkor! - kiáltott Mrs. Bennet. - Mr. Long pedig csak előtte levő nap érkezik vissza; így hát be sem mutathatja Mr. Bingleyt, mert ő maga sem ismeri még akkor.

- Így hát, drágám, lefőzheti a barátnőjét, mert maga mutathatja be neki Mr. Bingleyt.

- Lehetetlen, Bennet, lehetetlen, hiszen magam sem ismerem. Miért kínoz ennyire?

- Lám, ez megfontolt beszéd. Kétheti ismeretség valóban igen rövid - ennyi idő alatt nem lehet egy embert kiismerni. De ha mi nem vállaljuk, lesz más, aki vállalja. Elvégre Mrs. Longot és unokahúgait sem lehet megfosztani az esélytől; ő bizonyára szívességnak fogja ezt tekinteni, s ha maga nem hajlandó erre a szolgálatra, én vállalom.

A leányok apjukra bámultak. Mrs. Bennet csak ennyit mondott:

- Ostobaság, merő ostobaság!

- Miért e heves tiltakozás? - kérdezte Mr. Bennet. - Talán ostobaságnak tartja a bemutatkozás formaságait és jelentőségét? Ebben nem értek egyet teljesen magával. Mi a véleményed, Mary? Tudom, hogy a kisasszony sokat töpreng, komoly könyveket olvas, és kivonatokat készít belőlük.

Mary valami nagyon okosat akart felelni, de nem tudta, mit.

- Amíg Mary a gondolatait rendezi - folytatta az apja -, térjünk vissza Mr. Bingleyre.

- Mr. Bingleyvel már torkig vagyok! - csattant fel az asszony.

- Ezt igazán sajnálom; de miért nem szólt nekem előbb? Ha délelőtt tudtam volna, semmi esetre sem látogatom meg. Kár, hogy így történt; de mivel már tiszteletemet tettem nála, nem zárkozhatunk el az ismeretség elől.

A hölgyek meglepődtek - Mr. Bennet éppen ezt akarta elérni -; felesége talán a leányain is túltett, bár

amikor az első örömkítőrés lecsendesedett, kijelentette, hogy kezdettől fogva ezt várta.

- Milyen kedves magától, drága Bennet! Tudtam, hogy végül enged a rábeszélésnek. Tudtam, jobban szereti maga a lányait, semhogy ilyen ismeretséget elszalasszon. Ó, milyen boldog vagyok! És hogy megráfált bennünket! Még délelőtt meglátogatta, de nekünk eddig egy szót sem szólt.

- Most aztán köhöghetsz, Kitty, amennyi jólesik - mondta Mr. Bennet, s közben kiment a szobából, mert már unta felesége elragadtatását.

- Milyen nagyszerű apátok van, lányok - szólalt meg Mrs. Bennet, mihelyt az ajtó becsukódott. - Nem tudom, valaha is meghálálhatjátok-e a jóságát - vagy akár az enyémet is. Mondhatom, a mi korunkban nem nagy öröm mindennap új ismerősöket szerezni; de a ti kedvetekért mindent megteszünk. Lydia, szívem, bár te vagy a legfiatalabb, biztosra veszem, hogy Mr. Bingley felkér táncra a következő bálon.

- Ó, egy cseppet sem félek! - jegyezte meg Lydia öntelten. - Igaz, én vagyok a legfiatalabb, de a legmagasabb is.

Egész este találgatták, mikor fogja Mr. Bingley visszaadni a látogatást, és már azon tűnődtek, mikorra hívják meg vacsorára.

3. FEJEZET

Mrs. Bennet hiába kíváncsiskodott: öt leánya segítségével sem bírta férjét rávenni, hogy megfelelő leírást adjon Mr. Bingleyről. Különféle módon ostromolták: leplezetlen kérdésekkel, agyafúrt feltevésekkel, távoli célzásokkal - de Mr. Bennet valamennyiük ügyességét kijátszotta, s végül kénytelenek voltak szomszédnőjük, Lady Lucas közvetett értesüléseivel megelégedni. Lady Lucas igen kedvező véleményt adott. Férje, Sir William el volt ragadtatva Mr. Bingleytől; egészen ifjú, feltűnően jóképű, rendkívül kellemes fiatalember, s ami a legfontosabb, a következő bálon nagy társasággal fog megjelenni. Ki várhatna ennél többet? Aki a táncot szereti, legjobb úton van a szerelem felé; így hát vérmes reményeket tápláltak Mr. Bingley szívét illetően.

- Ha az egyik lányom révbe jut Netherfieldben - mondta Mrs. Bennet férjének -, és a többiek is mind jó férjet találnak, akkor más kívánságom nincsen.

Mr. Bingley néhány nap múlva viszonzta Mr. Bennet látogatását, és körülbelül tíz percet töltött vele a könyvtárszobában. Abban reménykedett, hogy a fiatal hölgyeket is üdvözölheti, mert sokat hallott a szépségükről, de csak apjukkal találkozott. A hölgyek valamivel szerencsésebbek voltak, mert egy emeleti ablakból megállapíthatták, hogy Mr. Bingley kék kabátot visel, és fekete lovon érkezett.

Nem sokkal ezután meghívták vacsorára. Mrs. Bennet már összeállította a fogásokat, amelyekkel háziasszonyként kívánt tündökölni, de Mr. Bingley válasza az utolsó pillanatban az egész dolgot elhalasztotta. Közölte, hogy másnap a városba kell utaznia, ezért nem fogadhatja el megtisztelő meghívásukat stb. Mrs. Bennet egészen lesújtotta a válasz. El sem tudta képzelni, milyen elfoglaltsága lehet Londonban ilyen rövid idővel azután, hogy Hertfordshire-be érkezett; már-már attól tartott, hogy Mr. Bingley állandóan ide-oda utazik, s nem telepszik meg Netherfieldben, ahogy tőle elvárta. Lady Lucas kissé csillapította aggodalmait, mert úgy vélte, hogy a fiatalember nagy társaságot akar összegyűjteni a bálra, s ezért utazott Londonba. Hamarosan híre ment, hogy Mr. Bingley tizenkét hölgyet és hét urat hoz magával. A leányokat lehangolta a hölgyek nagy száma; a bál előtti napon azonban megnyugodtak, mert értesültek, hogy Mr. Bingley tizenkét hölgy helyett csak hatot hozott magával Londonból, öt nővérét és egy unokanővérét. Mikor pedig a társaság belépett a bálterembe, kiderült, hogy csak öten vannak. Mr. Bingley, két nővére, az idősebbik nővér férje és még egy fiatalember.

Mr. Bingley jóképű, kellemes arckifejezésű és könnyed, természetes modorú úriember volt. Csinos, elegáns nővérein azonban meglátszott, hogy társaságbeli hölgyek. Sógorán, Mr. Hurstön meg csak annyi látszott, hogy úriember; barátja, Mr. Darcy azonban hamarosan magára vonta a terem figyelmét magas, előkelő alakjával, finom arcvonásaival és nemes tekintetével; öt perccel belépése után már körbejárt a hír, hogy évi tízezer font jövedelme van. Az urak jóvágású férfinak minősítették, a hölgyek kijelentették, hogy sokkal csinosabb, mint Mr. Bingley. Az este első felében nagy csodálattal figyelték, amíg a modora visszatetszést nem keltett, és a hangulat ellene nem fordult: felfedezték ugyanis, hogy büszke, lenézi a társaságot, és méltóságán alulinak tartja, hogy köztük jól érezze magát. Akkor aztán hatalmas derbyshire-i birtokai ellenére is úgy döntöttek, hogy barátságtalan, kellemetlen a viselkedése, és össze sem lehet hasonlítani barátjával.

Mr. Bingley csakhamar megismerkedett minden jelentős személlyel a bálteremben; élénk volt és közvetlen, minden táncot végigtáncolt, haragudott, hogy a bálnak olyan hamar vége van, s megemlítette, maga is rendez házibált Netherfieldben. Az ilyen szeretetre méltó tulajdonságok önmagukért beszélnek. Mennyire más volt a barátja! Mr. Darcy csak egy fordulót táncolt Mrs. Hursttel, egyet Miss Bingleyvel, kitért az elől, hogy más hölgyeknek is bemutassák, és aztán egész este fel-alá járkált a teremben, csak néha szólt egy-egy szót saját társaságához. Jelleméről kialakult az ítélet: a legbüszkébb, legkellemetlenebb ember a világon, s mindenki azt remélte, hogy soha többé nem teszi be ide a lábát. Leghevesebb ellenségei közé tartozott Mrs. Bennet, akinek általában nem tetszett Mr. Darcy viselkedése, de ellenszenve személyes haraggá fokozódott, mert a fiatalember megsértette egyik leányát.

Mivel kevés volt a férfi, Elizabeth Bennet két táncot kénytelen volt végigülni; Mr. Darcy egy ideig elég

közel állt hozzá, úgyhogy Miss Bennet végighallgatta Mr. Bingleyvel folytatott beszélgetését, aki pár percre odament a táncolóktól barátjához, és őt is táncba hívta.

- Gyere, Darcy - mondta Mr. Bingley -, ne húzódozz a táncból. Rossz nézni, ahogy így egyedül, után álldogálsz. Sokkal jobban teszed, ha táncolsz.

- Semmi kedvem sincs hozzá. Tudod, mennyire utálok a táncot, ha nem ismerem jól a páromat. Ilyen társaságban egyszerűen képtelen volnék rá. A nővéreid el vannak foglalva, a teremben pedig nincs még egy nő, akit felkérni nem volna számomra büntetés.

- Hitemre, én nem lennék ilyen kényes! - kiáltott Bingley. - Becsületszavamra mondom, soha életemben nem találkoztam ennyi kedves leánnyal, mint ma este; van köztük néhány rendkívül csinos.

- Az egyetlen csinos lány a teremben az, akivel te táncolsz - mondta Mr. Darcy, a legidősebb Miss Bennetre pillantva.

- Ó! A legszebb teremtes, akit életemben láttam! De ott ül mögötted az egyik húga, nagyon csinos, s bizonyára igen kellemes leány. Hadd kérem meg a páromat, mutasson be téged.

- Melyikre gondolsz? - kérdezte Darcy; megfordult, s egy pillanatra Elizabethre nézett; mikor azonban tekintetük találkozott, elfordította szemét, és hidegen ennyit mondott:

- Megjárja; de nem elég csinos ahhoz, hogy engem kísértésbe ejtsen; olyan hangulatban pedig jelenleg nem vagyok, hogy a mellőzött fiatal hölgyeket felkaroljam. Legjobban teszed, ha visszatérsz a párodhoz, és mosolyaiban sütkérezel, mert rám hiába pazarolod az idődet.

Mr. Bingley megfogadta a tanácsot, Mr. Darcy pedig tovább sétált. Elizabeth a helyén maradt, s nem mondhatni, hogy túlságosan barátságos érzéseket táplált iránta. De a történetet később jókedvűen, mosolyogva mesélte el barátnőinek, mert élénk, játékos kedélye volt, és minden nevetséges eset mulattatta.

Az egész család általában kellemesen töltötte az estét. Mrs. Bennet örömmel látta, hogy a netherfieldi társaság el van ragadtatva legidősebb leányától. Mr. Bingley kétszer is felkérte táncra, és a nővérei megkülönböztetett figyelemmel tüntették ki. Jane éppúgy örült ennek, mint az édesanyja, de a maga nyugodt módján. Elizabeth együtt örült Jane-nel. Mary hallotta, hogy úgy emlegetik Miss Bingleynek, mint a legműveltebb lányt a környéken; Catherine és Lydia pedig soha nem maradt táncos nélkül - az ő korukban még ezt tartották egyedül fontosnak a bálon. Ezért jó hangulatban tértek vissza Longbournba - ebben a faluban éltek, mint a helység legtekintélyesebb lakosai.

Mr. Bennet még ébren volt. Ha jó könyv volt a kezében, megfeledkezett az időről; ez alkalommal kíváncsian várta az este sikerét is, amelyhez annyi vérmes várakozás fűződött. Magában azt remélte, hogy felesége csalódnai fog az idegenben; de hamarosan rájött, hogy egészen más történetet kell végighallgatnia.

- Ó, drága Bennet! - nyitott be a felesége az ajtón. - Pompás esténk volt, nagyszerű volt a bál. Bárcsak maga is ott lett volna. Jane olyan tetszést aratott, hogy szinte hihetetlen. Mindenki el volt tőle ragadtatva; Mr. Bingley is nagyon szépnek találta, kétszer is táncolt vele! Ő volt az egyetlen a teremben, akit másodszer is felkért. Először Miss Lucast kérte fel. Hogy bosszankodtam, mikor táncba indultak, de Charlotte egyáltalán nem tetszett neki kinek is tetszhet az a lány? Mikor azonban Jane beállt a táncba, Mr. Bingley szeme rögtön megakadt rajta. Érdeklődött iránta, bemutatatta magát, és felkérte a következő két fordulóra. A harmadik tánc két fordulójában Miss King volt a párja, a két negyedik fordulóban Maria Lucas, a két ötödikben megint Jane, a két hatodikban Lizzy, ami pedig a Boulanger...

- Ha rám is tekintettel lett volna - kiáltott fel Mr. Bennet türelmetlenül -, akkor feleannyit sem táncol! Az isten szerelmére, ne beszéljen többet Bingley táncosairól. Bárcsak már az első fordulónál kifecamította volna a bokáját!

- Ó, szívem - folytatta Mrs. Bennet -, egészen el vagyok tőle ragadtatva. Milyen rendkívül csinos férfi! S milyen bájosak a nővére! Életemben senkin sem láttam még ilyen elegáns ruhákat. Mondhatom, Mrs.

Hurst csipkegallérja...

Mr. Bennet ismét közbeszólt, s tiltakozott mindenféle divatbeszámoló ellen. Felesége kénytelen volt más tárgyra térni; sok keserűséggel és némileg túlozva adta elő Mr. Darcy felháborító udvariatlanságát.

- De biztosíthatom - tette hozzá -, Lizzy nem sokat veszít azzal, hogy nem nyerte meg Mr. Darcy tetszését: végtelenül kellemetlen, szörnyű ember, nem érdemes a kedvében járni. Hihetetlenül öntelt, magasan hordja az orrát! Pöffeszkedve járt-kelt, mintha tudja isten, ki volna! Az én lányom nem elég csinos, hogy vele táncoljon? Bár maga is ott lett volna, drágám, jól megadta volna neki! Ki nem állhatom azt az embert!

4. FEJEZET

Jane eddig csak óvatosan dicsérte Mr. Bingleyt, de amikor négyszemközt maradt hűgával, bevallotta, mennyire tetszik neki.

- Minden fiatalember példát vehetne róla - mondta -, olyan értelmes, jókedvű, élénk. Senkiben sem láttam még ilyen vonzó modort, ilyen könnyed, tökéletes jólneveltséget!

- Hozzá még csinos is - jegyezte meg Elizabeth. - Egy fiatalembertől ezt is elvárjuk, már amennyire tőle telik, a jellemére ez teszi fel a koronát.

- Nagyon hízelgő volt rám nézve, hogy másodszor is felkért. Ilyen figyelmességre nem számítottam.

- Te nem, de annál jobban számítottam rá én, a te nevedben. De éppen ez az egyik nagy különbség köztünk. Téged mindig meglep a bók és a figyelmesség, engem soha. Mi sem természetesebb, mint hogy újból felkért. Gondolod, nem látta, hogy legalább ötször olyan szép vagy, mint bármely más nő a teremben? Nincs semmi okod, hogy udvariasságáért hálás légy. Annyi bizonyos, hogy nagyon kellemes fiatalember. Neked adom. Tetszettek neked már ostobább emberek is.

- De kedves Lizzy!

- Tudod, te túlságosan hajlasz arra, hogy általában szeresd az embereket. Senkiben sem látsz hibát, az egész világ jó és kellemes a te szemedben. Soha életemben nem hallottam, hogy valakiről is rosszat mondtál volna.

- Nem akarok senkit sem elhamarkodva megítélni; de mindig csak azt mondom, amit gondolok.

- Tudom, hogy így van, s éppen ezen csodálkozom. Benned annyi a józan ész - hogyan lehetsz hát ilyen őszintén vak mások ostobaságával, dőreségével szemben? A színlelt őszinteség elég gyakori, léptenyomon találkozunk vele. De őszintének lenni hivalkodás és minden mellékgondolat nélkül, meglátni a jót mindenki jellemében, és még jobbnak feltüntetni, elhallgatni a rosszat - ezt csak te tudod. Neked persze Mr. Bingley nővérei is tetszenek, pedig a modoruk nem olyan kellemes, mint a fivérüké.

- Elsőre nem; de ha az ember beszélgetni kezd velük, rögtön felfedezi, milyen kedvesek. Miss Bingley az öccsénél fog lakni, ő vezeti majd a házat. Nagyon tévednék, ha nem bizonyulna igen bájos és kellemes szomszédnak.

Elizabeth csendben hallgatta nővérét, pedig más volt a meggyőződése. A két Bingley nővér viselkedése a bálon nem arra vallott, hogy súlyt vetnek mások tetszésére. Elizabeth élesebb szemű volt, mint Jane, s kevésbé alkalmazkodó természetű. Nem is halmozták el annyi figyelmességgel, ami elhomályosíthatta volna ítéletét, s ezért nem tudott osztozni nővére kedvező véleményében. A Bingley nővérek igazi társaságbeli hölgyek voltak - élénkek és jókedvűek, ha úgy esett nekik jól, barátságosak azokkal, akikkel akartak -, de valójában gögös, öntelt teremtések. Elég csinosak voltak, az egyik londoni magánintézetben nevelkedtek, vagyonuk húszezer fontra rúgott, de megszokták, hogy jövedelmükön felül költszenek, és csak előkelő emberek társaságát keresték; így hát véleményük szerint minden joguk megvolt arra, hogy fenn hordják az orrukat, másokat pedig lenézzenek. Tekintélyes észak-angliai családból származtak, s ez a körülmény mélyebb nyomot hagyott emlékezetükben, mint az, hogy öccsük vagyona, s az övék is, kereskedésből eredt.

Mr. Bingley majd százezer font vagyont örökölt apjától, aki földbirtokot akart szerezni, de nem érthette meg terve megvalósulását. Fiának ugyanez volt a szándéka, néha körül is nézett egyik-másik grófságban. Most azonban, hogy szép kastélyhoz jutott és vadászati jogot is szerzett, sokan úgy vélték - már akik ismerték Mr. Bingley kényelmes természetét -, hogy egész életét Netherfieldben fogja leélni, s a birtokvásárlást a következő nemzedékre hagyja.

Nővérei egyre unszolták, hogy vásároljon birtokot; mégis, bár öccsük csak bérlőként telepedett le, Miss Bingley egyáltalán nem vonakodott, hogy a háziasszony tisztét töltsse be az asztalfőn, Mrs. Hurst pedig, akinek a férje inkább előkelő volt, mint vagyonos, időnként szívesen tekintette otthonának öccse házat.

Két év sem telt még el, mióta Mr. Bingley nagykorú lett, amikor egy véletlen ajánlás arra bírta, hogy megszemlélje a netherfieldi kastélyt. A szemle félóráig tartott, Mr. Bingleynek megtetszettek a tágas szobák és a kastély fekvése, készpénznek vette a tulajdonos dicséretét, és tüstént kibérelte a házat.

Darcyhoz állhatatos barátság fűzte, élesen eltérő jellemük ellenére. Darcy könnyed, nyílt, hajlékony természete miatt kedvelte Bingleyt, bár lelki alkatuk nem is lehetett volna ellentétebb, s bár a maga természetével sohasem látszott elégedetlennek. Bingley feltétlenül bízott Darcy szilárd barátságában, s rendkívül nagyra becsülte ítélőképességét. Kettőjük közül Darcy volt szellemileg fölényben - Bingleyt sem mondhatta senki korlátoltnak, de Darcy valóban okos volt. Gőgös, zárkózott, nehezen kielégíthető, modora pedig, noha kifogástalan, nem volt megnyerő. Ebben a tekintetben határozottan barátja javára billent a mérleg. Bárhol jelent is meg, Bingley biztosra vehette, hogy megkedvelik, Darcy viszont folyton megsértette az embereket.

Jellemző az a mód, ahogyan a merytoni bálról beszélgettek. Bingley azt tartotta, hogy soha életében nem találkozott kellemesebb emberekkel és csinosabb lányokkal. Mindenki szívesen és figyelmesen bánt vele, nyoma sem volt a merev feszélyezettségnek, pillanatok alatt mindenkivel megismerkedett a teremben; ami pedig Miss Bennetet illeti, nála szebb angyalt el sem tudott képzelni. Darcy viszont a jelenlevők közül keveset talált szépnek, senkit sem előkelőnek; senki iránt nem érzett egy szikrányi érdeklődést sem, és tőlük sem kapott sem figyelmet, sem örömet. Miss Bennetről elismerte, hogy csinos, csak azt kifogásolta, hogy túlságosan sokat mosolyog.

Ebben Mrs. Hurst és húga is egyetértett - de azért Miss Bennet mégis nagyon tetszett nekik, el voltak tőle ragadtatva. Elismerték róla, hogy bájos teremtés, és szívesen fenntartották vele az ismeretséget. Mivel Jane így bájos teremtésnek minősült, Mr. Bingley e határozat alapján feljogosítva érezte magát, hogy úgy vélekedjék a leányról, ahogy jólesik.

5. FEJEZET

Nem messze Longbourntól élt egy család, Benneték jó barátai. Sir William Lucas régebben kereskedő volt Merytonban, meglehetősen vagyont gyűjtött, és lovagi rangra emelkedett, mivel polgármestersége idején ő szerkesztette a város üdvözlő iratát a királyhoz. A kitüntetés talán túlságosan is nagyra tartotta. Megutálta az üzleti világot és unalmas életét a kis mezővárosban; ezért mindkettőt faképnél hagyta, és családjával együtt Merytontól körülbelül egy mérföldnyire telepedett le. Házát ettől kezdve Lucas-laknak nevezte, s itt önnön fontosságában gyönyörködött; az üzlet gondjait lerázva, mással sem foglalkozott, mint hogy barátságos képet mutatott az egész világnak. A rang büszkeséggel töltötte el, de nem tette fennhéjázóvá; ellenkezőleg, mindenkivel a lehető legfigyelmesebben bánt. Természetből fogva barátságos és előzékeny ember volt, a légynek sem ártott; a finom modort azután sajátította el, hogy az udvarnál bemutatják.

Lady Lucas igen derék asszony volt, nem túl okos ahhoz, hogy Mrs. Bennet ne találjon benne értékes szomszédot. Lucaséknak több gyermekük volt, a legidősebbik huszónhét év körüli okos, értelmes leány, Elizabeth bizalmas barátnője.

Feltétlenül szükséges volt, hogy egy-egy bál után a Lucas és a Bennet kisasszonyok összeüljenek, és megbeszéljék a történeteket. A Lucas lányok most is mindjárt másnap délelőtt megjelentek Longbournban, hogy minden eseményt sorra vehessenek.

- Magának aztán jól kezdődött az este, Charlotte - mondta Mrs. Bennet udvarias öuralommal Miss Lucasnak. - Mr. Bingley magát kérte fel elsőnek.

- Igen, de a második partnere nyilván jobban tetszett neki.

- Ó... persze Jane-re gondol, mert Mr. Bingley kétszer táncolt vele. Ez valóban arra vallott, hogy Jane megtetszett neki... szinte bizonyosra veszem... hallottam is valamit... hogy mit, nem tudom pontosan... valamit Mr. Robinsonnal kapcsolatban.

- Talán Mr. Bingley és Mr. Robinson beszélgetésére gondol, amelyet véletlenül meghallottam; nem mondtam még el? Mr. Robinson megkérdezte, hogyan tetszik neki a merytoni társaság, nem gondolja-e, hogy sok csinos nő van a teremben, és melyiket találja közülük a legszebbnek? Az utolsó kérdésre Mr. Bingley rögtön rávágta: "Ó, természetesen a legidősebb Bennet kisasszonyt, ez nem is kétséges."

- Szavamra, ez valóban határozott válasz volt... úgy hangzik, mintha... de azért lehet, hogy nem lesz az egészből semmi... az ember sohasem tudhatja.

- Nekem hasznosabb volt fülemet hegyeznem, mint neked, Elizabeth - jegyezte meg Charlotte. - Mr. Darcyra kevésbé érdemes figyelni, mint a barátjára, nemde? Szegény Eliza! Nem tudott rólad jobbat mondani, mint hogy "megjárja".

- Nagyon kérem, ne beszélje be Lizzynek, hogy ezen a méltatlan bánásmódon bánkódni kell. Olyan kellemetlen férfi, hogy valóban sajnálnám azt a leányt, aki neki megtetszenék. Mrs. Long azt mesélte nekem tegnap este, hogy Mr. Darcy félóra hosszat ült mellette, de egyszer sem nyitotta ki a száját.

- Egészen bizonyos ebben, mama? Nincs itt valami tévedés? - kérdezte Jane. - Én magam láttam, hogy Mr. Darcy beszélt vele.

- Igen, mert Mrs. Long megkérdezte tőle, hogy tetszik neki Netherfield, és ő nem térhetett ki a válasz elől... de Mrs. Long szerint nagyon rossz néven vette, hogy szólt hozzá.

- Miss Bingley azt mondta nekem - jegyezte meg Jane -, hogy Mr. Darcy mindig szükszavú, kivéve ha bizalmas baráti körben van; olyankor igen kellemes a viselkedése.

- Nem hiszek ebből egy szót sem, szívem. Ha valóban olyan kellemes a modora, akkor Mrs. Longgal is beszélgetett volna. De én sejtem, hogy áll a dolog. Mindenki azt meséli, hogy majd szétveti a gőg. Valahogy megtudhatta, hogy Mrs. Longnak nincs hintója, és bérkocsin jött a bálba.

- Mit bánom én, hogy nem állt szóba Mrs. Longgal; csak azt sajnálom, hogy Elizával nem táncolt - mondta Miss Lucas.

- A te helyedben, Lizzy, legközelebb visszautasítanám, ha felkérne - figyelmeztette az anyja.

- Azt hiszem, mama, nyugodt lélekkel megígérhetem, hogy soha életemben nem fogok vele táncolni.

- Mr. Darcy büszkesége engem nem bánt annyira, mint a másoké - jegyezte meg Miss Lucas -, mert nála van rá mentség. Nem lehet csodálkozni, ha egy ilyen feltűnően jóképű fiatalember, akinek a szerencse előkelő származást, vagyont, mindent megadott, nagyra tartja magát. Szinte azt mondhatnám, joga van a büszkeségre.

- Ebben tökéletesen igazad van - felelte Elizabeth -, és én könnyen megbocsátanám az ő büszkeségét, ha nem sértette volna meg az enyémet.

- A büszkeség - jelentette ki Mary, aki szeretett hivalkodni tartalmas gondolataival - véleményem szerint igen gyakori hiba. Olvasmányaim alapján meg vagyok róla győződve, hogy rendkívül elterjedt, az emberi természet különösen hajlamos rá, s kevesen vannak, akik valamely valódi vagy képzelt jó tulajdonságon felbátorodva ne táplálnák magukban az önelégültség érzését. A hiúság és a büszkeség két különböző dolog, bár e szavakat gyakran felcserélik. Az ember lehet büszke, anélkül hogy hiú lenne. A büszkeség inkább azzal függ össze, hogy mi a véleményünk önmagunkról, a hiúság azzal, hogy milyen legyen rólunk mások véleménye.

- Lennék csak olyan gazdag, mint Mr. Darcy - kiáltott fel az egyik Lucas fiú, aki szintén eljött a nővéreivel -, nem törődnek azzal, hogy büszkének gondolnak-e vagy sem! Egy falka vadászkutyát tartanék, és mindennap meginnék egy üveg bort.

- Akkor sokkal többet innál, mint amennyit szabad - csapott le rá Mrs. Bennet -, s ha meglátnálak, rögtön elvinném tőled az üveget.

A fiú kijelentette, hogy nem engedné, Mrs. Bennet azt hajtogatta, hogy igenis elvinné, s a vita csak a látogatással együtt fejeződött be.

6. FEJEZET

A longbourni hölgyek rövidesen meglátogatták a netherfieldieket, és azok illő formában viszonzták a látogatást. Miss Bennet vonzó modora egyre jobban megnyerte Mrs. Hurst és Miss Bingley tetszését; s bár anyját elviselhetetlennek találták, húgaival pedig jóformán szóba sem álltak, a két idősebbik Bennet lánnyal hajlandók voltak elmélyíteni az ismeretséget. Jane a legnagyobb örömmel fogadta ezt a figyelmességet, de Elizabeth még akkor is úgy látta, hogy mindenkivel gőgösen bánnak, húgaival is alig tesznek kivételt, s nem tudta őket megkedvelni, noha Jane iránti tartózkodó kedvességüket megbecsülte, mivel az minden bizonnyal Mr. Bingley vonzalmának jele és eredménye volt. Minden találkozásuk alkalmával meglátszott, hogy Bingley bámulatot érez Jane iránt; Elizabeth szemében ugyancsak nyilvánvaló volt, hogy Jane enged a vonzalomnak, amely az első pillanattól fogva felébredt benne, és azon az úton van, hogy komolyan beleszeressen Bingleybe. Elizabeth mégis örömmel gondolt arra, hogy az emberek nemigen fogják felfedezni a vonzalom titkát, mert Jane lelkében az erős érzés kiegyensúlyozott kedéllyel és derűs modorral párosult, s ez megvédte őt az arcátlanok gyanakvó kíváncsiságától. Ezt a meggyőződését barátnőjével, Miss Lucasszal is közölte.

- Ilyen esetben - felelte Charlotte - talán kellemes megtéveszteni a világot, de a túlzott óvatosság néha hátrányos is lehet. Ha a nő az érdekelt férfi előtt ily ügyesen titkolja érzelmeit, esetleg elszalasztja az alkalmat, hogy magához láncolja; akkor pedig sovány vigasz az a tudat, hogy a világ nem gyanít semmit. A vonzalomhoz rendszerint annyi hála vagy hiúság tapad, hogy veszélyes dolog azt teljesen magára hagyni. Kezdetben még szabad a szívünk - mi sem természetesebb, mint hogy egyik személyt jobban kedveljük a másiknál; de igazán beleszeretni valakibe minden bátorítás nélkül: ehhez kevés embernek van mersze. Tíz közül kilenc esetben a nő okosabban teszi, ha több érzelmet mutat, mint amennyit érez. Bingleynek tetszik a nővéred, ez kétségtelen; de talán meg is marad a tetszésnél, ha Jane nem megy félúton elébe.

- De hiszen elébe megy, amennyire a természete megengedi. Ha én észrevettem, hogy kedveli Bingleyt, akkor azt a férfinak is látnia kell, hacsak nem ostoba tuskó.

- Ne felejtsd el, Eliza, hogy ő nem ismeri Jane természetét úgy, mint te.

- De ha a nőnek tetszik egy férfi, és nem is igyekszik ezt titkolni, a férfinak is rá kell jönnie.

- Talán rá is jön, ha elég sokszor látja. Bingley és Jane elég gyakran találkoznak ugyan, de sohasem töltenek órákat együtt; mivel pedig mindig nagy társaságban látják egymást, sok férfi és nő között, nem fordíthatják a találkozás minden pillanatát beszélgetésre. Jane-nek ezért minden félórát ki kellene aknáznia, amikor lekötheti Bingley figyelmét. Ha már egyszer biztosította magának, akkor bőven lesz ideje belészeretni, amennyire jólesik.

- Nem is rossz terv - felelte Elizabeth -, ha csak arról van szó, hogy valaki jól kíván férjhez menni; magam is talán ezt tenném, ha gazdag férjet vagy akármilyen férjet akarnék fogni. De Jane nem így érez, cselekedeteit nem irányítja ilyen szándék. Jelenleg még afelől sem lehet bizonyos, milyen erős az ő vonzalma, s mennyire felel meg a józan észnek. Mindössze két hete ismeri Bingleyt, négy fordulót táncolt vele Merytonban, egy délelőtti látogatást tett netherfieldi házában, azóta pedig négyszer vacsorázott a társaságában. Ez még nem elég ahhoz, hogy megismerje a jellemét.

- Persze hogy nem - legalábbis ahogy te előadod. Ha csupán vacsorázott volna vele, legfeljebb annyit tudna róla, jó étvágya van-e vagy sem. De ne felejtsd el, hogy négy estét együtt töltöttek, négy este pedig nagy idő!

- Igen, ezen a négy estén megállapíthatták, hogy a huszonegyest mindketten jobban szeretik a máriásnál; de ami egyéb fontos jellemvonásaikat illeti, nem hiszem, hogy sokat tudtak meg egymásról.

- Nos - mondta Charlotte -, én tiszta szívből sikert kívánok Jane-nek; s ha holnap férjhez menne Bingleyhez, véleményem szerint éppen annyi esélye volna a boldogságra, mintha egy álló esztendeig tanulmányozná a jellemét. A boldog házasság tisztán véletlen dolga. Bármilyen jól ismerték a jövőndő

házastársak egymás természetét, bármennyire hasonló hajlamaik voltak a házasság előtt, ez cseppet sem mozdítja elő boldogságukat. Később mindig ellentétek fejlődnek ki köztük, s ez elég ok a súrlódáshoz. Legjobb, ha az ember minél kevesebbet tud a másik hibáiról, akivel az életét le kell élnie.

- Mulatságos elveid vannak, Charlotte, de mit sem érnek. Magad is tudod, hogy nem érnek semmit, s hogy te sem rendeznéd be szerintük az életedet.

Elizát lekötötte Mr. Bingley figyelmessége Jane iránt, s közben nem gyanította, hogy ő maga is bizonyos érdeklődést ébresztett Bingley barátjában. Mr. Darcy eleinte alig ismerte el róla, hogy csinos; a bálon nem tartozott bámulói közé, mikor pedig újból találkoztak, csak azért nézett rá, hogy bírálhassa. De miután önmagát és barátait meggyőzte, hogy a leánynak jóformán egyetlen szép arcvonása sincs, rájött arra, hogy sötét, kifejező szeme szokatlanul értelmessé teszi az arcát. Ezt a felfedezést egyéb nyugtalanító felfedezések követték. Bár kritikus szemmel nézte, és látta, hogy Elizabeth alakja távolról sem tökéletesen arányos, mégis kénytelen volt elismerni, hogy termete könnyed és kecses. Hiába állapította meg, hogy modora nem az előkelő világé, közvetlen játékossága őt is megragadta. Elizabeth mindebből semmit sem sejtett; az ő szemében Darcy csupán az az ember volt, aki mindenütt kellemetlenné tette magát, és őt sem tartotta elég csinosnak, hogy táncoljon vele.

Darcy szerette volna a lányt jobban megismerni; beszélgetni ugyan még nem beszélgetett vele, de figyelte, amint másokkal társalog. Elizabeth észrevette ezt. Éppen Sir William Lucaséknál voltak, ahol nagy társaság gyűlt össze.

- Mit akarhat ez a Darcy? - kérdezte Charlotte-tól. - Folyton fülelt, mialatt Forster ezredessel beszélgettem.

- Erre a kérdésre csak ő maga tudna válaszolni.

- Ha továbbra is így viselkedik, okvetlenül tudomására hozom, hogy hallgatózása nem kerülte el figyelmemet. Nagyon gúnyos a szeme, s ha nem támadok rá, még a végén félni kezdek tőle.

Darcy hamarosan feléjük indult, bár semmi jelét sem adta, hogy beszélgetni óhajt. Miss Lucas kötekedve felszólította barátnőjét, hogy hozza szóba a dolgot; Elizabeth nem is habozott, hanem Darcyhoz fordult, és ezt mondta:

- Nem gondolja, Mr. Darcy, hogy igen ékesszólóan beszéltem az imént, amikor Forster ezredest gyötörtem, hogy rendezzen bált Merytonban?

- Nagy eréllyel beszélt, de ha bárról van szó, a hölgyek mindig erélyesek.

- Látom, szigorúan ítél meg bennünket.

- Most aztán rajta a sor, hogy meggyötörjük - mondta Miss Lucas. - Kinyitom a zongorát, Eliza; tudod jól, ezután mi következik.

- Mondhatom, furcsa egy barátnő vagy! Folyton azt akarod, hogy mindenkinek zongorázzam és énekeljek! Ha hiú lennék zenei tehetségemre, felbecsülhetetlen segítséget jelentenél; így azonban inkább nem ülök le olyanok elé, akik a legjobb művészekhez szoktak. - Mikor azonban Miss Lucas nem engedett, Elizabeth hozzátette: - Rendben van, játszom, ha kell. - Majd komolyan Darcyra pillantott, és így folytatta: - Van egy régi jó mondás, mindenki ismeri erre felé: "Tartsd vissza a lélegzeted, hogy lehűthesd a levesed." Én is kímélem a torkomat, hogy annál jobban énekelhessek.

Elizabeth előadása élvezetes volt, de távolról sem művészi. Egy-két dalt elénekelt, de még mielőtt újrázhatott volna, máris ott termett a zongora mellett Mary húga, és sietve elfoglalta a helyét. Ő volt az egyetlen csúnya lány a családban, s ezért nagy igyekezettel képezte magát, és alig várta, hogy minden alkalommal fitogtathassa tudását.

Marynek nem volt sem tehetsége, sem ízlése. A hiúság szorgalomra ösztökélte, de egyúttal tudálékos és öntelt modort fejlesztett ki benne, s ez akkor is károsan hatott volna előadására, ha magasabb színvonalat ért volna el. Elizabeth könnyed és mesterkéletlen játékát sokkal nagyobb élvezettel hallgatták, pedig

feleolyan jól sem játszott. Mary egy hosszú hangversenymű után skót és ír dalokkal aratott dicséretet és sikert; a dalokat húgai rendelték, akik a terem végében buzgón táncra perdültek néhány Lucas csemetével meg két-három tiszttel.

Mr. Darcy a közelükben állt, és magában méltatlankodott, hogy minden társalgás kizárásával így ütök agyon az estét. Annyira elmerült gondolataiban, hogy észre sem vette a mellette álló Sir William Lucast, amíg az rá nem kezdte:

- Milyen bájos szórakozás ez a fiatalság számára, Mr. Darcy! Hiába, a táncnak nincs párja. Az én szememben ez a művelt társadalom egyik legkifinomultabb kedvtelése.
- Minden bizonnyal, uram, amellet az az előnye is megvan, hogy a világ kevésbé művelt társadalmában is gyakorolják. Minden vadember tud táncolni.

Sir William csak mosolygott.

- Az ön barátja pompásan táncol - folytatta kis szünet után, mikor Bingley is csatlakozott a táncolókhöz -, s nem kétlem, hogy ön is jártas ebben a tudományban, Mr. Darcy.
- Azt hiszem, uram, Merytonban látott már engem táncolni.
- Valóban, s a látvány nem csekély élvezetet nyújtott nekem. Gyakran táncol az udvarnál?
- Sohasem, uram.
- Nem gondolja, hogy ezzel a figyelmességgel tartozik uralkodója lakhelyének?
- Ezt a figyelmességet minden lakhelyen elkerülöm, amennyiben mód van rá.
- Szabad azt következtetnem, hogy Londonban háza van?

Mr. Darcy meghajolt.

- Egy időben én is gondoltam arra, hogy a fővárosba költözöm, mert szeretem az előkelő társaságot; de kissé aggódtam, hogy Lady Lucasnak esetleg nem tesz jót a londoni levegő.

Sir William válasz reményében szünetet tartott, de társa nem volt hajlandó felelni. Ebben a pillanatban Elizabeth közeledett feléjük; Sir William hirtelen igen lovagias cselekedetre határozta el magát; és odakiáltott a leánynak:

- Drága Miss Eliza, hát maga miért nem táncol? Mr. Darcy, engedje meg, hogy bemutassam ennek az ifjú hölgynek, nála jobb táncost nem is kívánhat. Biztosra veszem, hogy ennyi szépségnek ön sem tud ellenállni. - Ezzel megfogta Elizabeth kezét, hogy Darcyéba tegye, aki rendkívül meg volt ugyan lepve, de nem húzódozott; a leány azonban tüstént visszavonta kezét, s kissé zavartan fordult Sir Williamhez:
- Nem, uram, egyáltalán nem szándékozom táncolni. Kérem, ne gondolja, hogy azért jöttem erre, mintha táncost akarnék magamnak fogni.

Mr. Darcy komoly és udvarias hangon kérte, hogy tisztelje meg, és nyújtsa kezét a tánchoz, de hiába. Elizabeth szilárdan kitartott elhatározásánál, még Sir William sem rendíthette meg, bárhogy igyekezett rábeszélni.

- Maga olyan kitűnően táncol, Miss Eliza, hogy kegyetlenség, ha megtagadja tőlem azt az örömet, hogy táncolni lássam; és bár Mr. Darcy általában nem híve ennek a szórakozásnak, bizonyára hajlandó lesz bennünket egy félóra lekötelezni.
- Mr. Darcy maga a megtettesült udvariasság - jegyezte meg Elizabeth mosolyogva.
- Valóban az; de ha megfontoljuk az okot, drága Miss Eliza, nem csodálkozhatunk készségén; mert hiszen ki emelhetne kifogást ilyen partner ellen?

Elizának pajkosan villant meg a szeme, és elfordult. Ellenkezése egyáltalán nem ártott neki Mr. Darcy szemében, aki bizonyos benső melegséggel gondolt a leányra, amikor Miss Bingley megszólította:

- Hadd találjam ki, min tűnődik!

- Nem megy az olyan könnyen.

- Azon gondolkozik, milyen kibírhatatlan volna, ha sok estét így kellene töltenie, ilyen társaságban. Higgye el, teljesen igazat adok magának. Soha életemben nem bosszankodtam ennyit! Micsoda ízetlen, lármás mulatozás; miféle üresfejű és mégis öntelt emberek! Mit nem adnék, ha az ön gúnyos magyarázatát hallhatnám róluk!

- Biztosíthatom, hamis nyomon jár. Sokkal kellemesebb gondolatok foglalkoztattak. Azon tűnődtem, milyen nagy gyönyörűséget szerezhet egy szép szempár, ha egy csinos nő arcából tekint reánk.

Miss Bingley azonnal Mr. Darcy arcára szegezte tekintetét, s tudni akarta, melyik hölgy ihlette őt ilyen elmélkedésre.

- Miss Elizabeth Bennet - jelentette ki Darcy szemrebbenés nélkül.

- Miss Elizabeth Bennet! - ismételte Miss Bingley. - Szólni sem tudok a meglepetéstől! Mikor nyerte meg így a szívét? S ha szabad kérdeznem, mikor kívánhatok maguknak síríg tartó boldogságot?

- Mindjárt gondoltam, hogy ezt fogja kérdezni. A hölgyek képzelete igen gyorsan száguld, s egy pillanat alatt a tetszéstől a szerelemig, a szerelemtől a házasságig szökken. Tudtam előre, hogy gratulálni fog nekem.

- Nos, ha ilyen komolyan fogja fel a dolgot, akkor máris végleg elintézettnek tekintem. Bájos anyósa lesz, mondhatom, és persze állandóan magukkal lakik majd a pemberleyi kastélyban.

Darcy rendületlen közönnyel hallgatta, hogy Miss Bingley így mulat rajta; mivel pedig a fiatalember nyugalma arra vallott, hogy nincs semmi veszély, Miss Bingley szabadon ontotta szellemességeit.

7. FEJEZET

Mr. Bennet vagyona jóformán csak kétezer font évjáradékból állott. Leányait súlyosan érintette az a kikötés, hogy a járadék, férfi örökös hiányában, halála esetén egy távoli rokonra száll; anyjuk vagyona pedig, noha az asszony társadalmi helyzetéhez képest jelentékeny volt, nem pótolhatta az atyai vagyon hiányait. Mrs. Bennet apja ügyvéd volt Merytonban, és négyezer fontot hagyott leányára.

Mrs. Bennet nővére egy Philips nevű férfihoz ment feleségül, aki régebben apjuk ügyvédbojtára volt, majd később átvette az irodát; bátyja pedig, egy tisztos kereskedő, Londonban élt.

Longbourn csak egy mérföldre feküdt Merytontól, s így könnyen elérhető volt a fiatal hölgyeknek. Hetenként háromszor-négyszer kedvük támadt átsétálni, hogy meglátogassák nagynénjüket, és benézzenek egy közeli divatáruboltba. A család két legfiatalabb tagja, Catherine és Lydia, különösen gyakran tett ilyen rokoni látogatást; lelkük üresebb volt, mint néneiké, s ha jobb dolguk nem akadt, egy merytoni sétával elűtötték a délelőttöt, és témát is találtak az esti társalgáshoz; bármilyen eseménytelen is általában a vidéki élet, mindig sikerült valami érdekes hírt megtudni nagynénjüktől. Újság és örömhír most éppen akadt, mert nemrég egy ezred katonaság érkezett a szomszédba, azzal, hogy ott töltik az egész telet, s Merytonban ütötték fel a főhadiszállásukat.

A nagynénjüknél tett látogatások révén most a legérdekesebb értesüléseket szereztek. A lányok ismeretei a tisztok nevére és kapcsolataira vonatkozólag napról napra gyarapodtak. Szálláshelyük nem maradt előttük sokáig titok, végül pedig magukkal a tisztokkal is kezdtek megismerkedni. Mr. Philips valamennyiüket végiglátogatta, s ezzel unokahúgainak addig ismeretlen boldogság forrását nyitotta meg. Egyébről nem is tudtak már beszélni, csak a tisztokról, s Mr. Bingley hatalmas vagyona, melynek pusztá említése is fellekesítette anyjukat, az ő szemükben értéktelenné törpült, ha egy zászlós egyenruhájával hasonlították össze.

Egyik reggel is éppen a tisztokról áradoztak. Apjuk végighallgatta őket, majd hidegen megjegyezte:

- Ebből a sok összevissza fecsegésből azt veszem ki, hogy ti ketten a legostobább libák vagytok az egész környéken. Régebben is sejtettem ezt, de most már meg vagyok róla győződve.

Catherine zavarba jött, és nem válaszolt; Lydia viszont rá sem hederített apjára, hanem tovább rajongott Carter kapitányért, s azt a reményét fejezte ki, hogy a nap folyamán még találkozik vele, mert a kapitánynak másnap Londonba kell utaznia.

- Egészen elképeszt, drágám - mondta Mrs. Bennet -, hogy ilyen könnyen hajlandó ostobának tartani tulajdon gyermekeit. Ha netalán másokéről gondolnék is rosszat, az enyéimet a világ minden kincséért sem becsmérelném.

- Remélem, azt is mindig tisztán fogom látni, ha gyermekeim ostobák.

- Igen ám, de a mieink egytől egyig nagyon értelmesek.

- Örömmel állapíthatom meg, hogy ez az egyetlen dolog, amiben nem értünk egyet. Mindig azt reméltem, hogy nézeteink a legapróbb részletekben is egyezni fognak, de ezen a ponton kissé eltér a véleményem, mert két legifjabb leányunkat szerfelett ostobának tartom.

- Drága Bennet, ilyen fiatal leányoktól nem várhatja el, hogy olyan okosak legyenek, mint az apjuk vagy az anyjuk. Ha annyi idősek lesznek, mint mi, bizonyára ők sem fognak többé katonatisztekre gondolni. Emlékszem, volt idő, amikor nekem is nagyon tetszett a piros zubbony - szívem mélyén még ma is tetszik. És ha egy elegáns fiatal ezredes, öt-hatezer font évi jövedelemmel, megkérné az egyik lányomat, bizony nem mondanék nemet. Milyen jól festett Forster ezredes a minap a Sir Williamék estélyén az egyenruhában!

- Mama! - kiáltott fel Lydia. - A néni azt meséli, hogy Forster ezredes és Carter kapitány már nem jár oly gyakran Miss Watsonhoz, mint eleinte: mostanában sokszor látja őket Clarke könyvesboltjában vásárolni.

Mrs. Bennet nem felelhetett, mert az inas lépett be, és levelet adott át Miss Bennetnek Netherfieldből, jelentve, hogy a küldönc válaszra vár. Mrs. Bennet szeme ragyogott az örömtől, s míg leánya a levelet olvasta, kérdésekkel halmozta el:

- Mondd hát, Jane, ki az? Mit ír? Mit akar Mr. Bingley? Jaj, Jane, siess már, mondd el, siess, szívem, hadd halljuk!

- Miss Bingley írta - mondta Jane, és felolvasta a levelet:

Kedves *barátnóm,*
ha nem esik meg a szíve szegény Louisán és rajtam, és nem jön el ma hozzánk vacsorára, ő meg én egész életünkre meggyűlölhethetjük egymást, mert két nő nem tölthet el négyszemközt egy egész napot veszekedés nélkül. Jöjjön, mihelyt leveletem megkapta. Fivérem és az urak a tisztekkel vacsoráznak.

Igaz barátnője
Caroline Bingley

- A tisztekkel! - kiáltott fel Lydia. - A nénink egy szót sem szólt erről!

- Nem vacsoráznak otthon! Elég baj az - mondta Mrs. Bennet.

- Megkaphatom a kocsit? - kérdezte Jane.

- Nem, szívem, jobb lesz, ha lóháton mégy, mert esőre áll az idő, s ha esik, ott kell maradnod éjszakára.

- Nem is rossz eszme, mama - jegyezte meg Elizabeth -, ha biztosra vehetné, hogy Jane-t nem küldik haza a kocsijukon.

- Ó, de Mr. Bingley hintóján bizonyára az urak mentek Merytonba, Hurstéknek pedig nincs lovuk, amit befogathatnának.

- Sokkal szívesebben mennék kocsin.

- De szívem, gondold meg, apád nem nélkülözheti a lovakat. Szüksége van rájuk a gazdaságban, ugye, Bennet?

- Sokkal gyakrabban van szükségem a lovakra a gazdaságban, mint ahogy megkaphatom őket.

- De ha ma megkapja, papa - mondta Elizabeth -, akkor anyám eléri a célját.

Mr. Bennet végül is engedett az erőszakos rábeszélésnek, és kijelentette, hogy szüksége van a lovakra. Jane-nek tehát lóháton kellett látogatóba mennie. Anyja a kapuig kísérte, és vidáman jósolgatta, hogy rossz idő lesz. Reményei be is teljesedtek: Jane nem juthatott még messzire, amikor megeredt a zápor. Húgai aggódtak miatta, de anyja magánkívül volt örömeiben. Egész este szünet nélkül szakadt az eső; Jane valóban nem tud hazajönni.

- Mit szóltok, milyen remek ötlet! - ismételte Mrs. Bennet, mintha az esőt is ő rendelte volna meg. Ügyes tervének szerencsés következményei azonban csak másnap reggel bontakoztak ki. Alig fejezték be a reggelit, amikor egy szolga Netherfieldből ezt a levelet hozta Elizabethnek:

Drága *Lizzym,*
ma reggel nagyon rosszul érzem magam, valószínűleg azért, mert tegnap bőrig áztam. Kedves barátnőim hallani sem akarnak hazatérésemről, amíg jól nem leszek. Ahhoz is ragaszkodnak, hogy hívassam el Mr. Jonest - ne ijedj meg hát, ha azt hallod, hogy nálam volt -, csak a torkom és a fejem fáj, komolyabb bajom nincsen.

Szerető testvéred stb.

- Nos, drágám - mondta Mr. Bennet, miután Elizabeth felolvasta a levelet -, ha leánya most valami veszélyes betegséget kap, amibe bele is halhat, vigasztalásul szolgálhat az, hogy Mr. Bingley után szaladt, mégpedig a maga utasítására.

- Ó, dehogyis kell félni, hogy meghal! Az ember nem hal bele egy kis megfázásba. Majd vigyáznak rá -

addig jó neki, amíg ott van. Meg is látogatnám, ha megkaphatnám a kocsit.

Elizabeth komolyan aggódott, és mindenáron látni akarta nővérét, ha nincs is kocsis; mivel azonban lovagolni nem tudott, csak gyalog mehetett Netherfieldbe. Ezt az elhatározását be is jelentette.

- Megőrültél! - csattant fel az anyja. - Ilyesmire gondolni ebben a rettenetes sárban! Mire odaérsz, olyan csatakos leszel, hogy senki előtt nem mutatkozhatasz.

- Jane előtt mindenesetre mutatkozhatom, egyebet nem akarok.

- Mondd, Lizzy, ez nem akar célzás lenni, hogy fogassak be? - kérdezte az apja.

- Szó sincs róla. Én nem félek egy kis gyaloglástól. Netherfield mindössze három mérföldnyire van; ez nem távolság, ha nyomós ok van a látogatásra. Vacsorára itthon leszek.

- Bámulom vállalkozó kedvedet és segítőkészségedet - jegyezte meg Mary -, de az ösztönös érzelmeket az észnek kell kormányoznia. Véleményem szerint az igyekezet álljon mindig arányban a szükséggel.

- Merytonig mi is veled megyünk - mondta Catherine és Lydia. Elizabeth elfogadta ajánlatukat, s a három nővér együtt indult útnak.

- Ha kilépünk, talán láthatjuk még Carter kapitányt is elutazása előtt - mondta Lydia útközben.

Merytonban elváltak egymástól. A két fiatalabbik nővér az egyik tiszt asszony lakására ment, Elizabeth pedig egyedül folytatta útját. Gyors lépésben vágott át a szántóföldeken, türelmetlen sietséggel ugrált keresztül pocsolyákon és kerítésátjárókon, míg végre megpillantotta a netherfieldi kastélyt; sajgott a bokája, a harisnyája sáros lett, arca tüzelt, annyira kimelegedett a fárasztó gyaloglásban.

Bevezették az egyik szobába, ahol Jane kivételével az egész társaság éppen reggelinél ült; váratlan megjelenése mindnyájukat meglepte. Mrs. Hurst és Miss Bingley alig akarták elhinni, hogy ilyen korán, ilyen komisz időben már három mérföldet gyalogolt, még hozzá teljesen egyedül. Elizabeth érezte, hogy emiatt megvetik. De a két nővér mégis igen udvariasan fogadta, fivérük modorában pedig több volt az udvariasságnál: jóindulat és szívből jövő kedvesség. Darcy keveset beszélt, Mr. Hurst pedig egy szót sem szólt. Darcy egyrészt gyönyörködött a lány gyaloglástól kipirult arcában, másrészt azon tanakodott, indokolt volt-e, hogy ilyen messziről egyedül eljöjjön. Mr. Hurstnek csak a reggeli járt az eszében.

Elizabeth nővére iránt érdeklődött, de nem kapott kedvező választ. Jane rosszul aludt, most fenn van ugyan, de nagyon lázas, és nem hagyhatja el a szobát. Elizabeth örült, hogy rögtön felvezették hozzá, Jane pedig boldog volt, mikor hűgát megpillantotta. Csak azért nem írta meg neki, mennyire vágyódik látogatása után, mert nem akarta megijeszteni vagy fárasztani. A beszéd azonban nehezére esett, s amikor Miss Bingley magukra hagyta őket, alig mondott egyebet, mint hogy milyen hálás a háziaknak rendkívül kedves bánásmódjukért. Elizabeth szótlánul tett-vett a szobában.

Reggeli után a Bingley nővérek ismét megjelentek; Elizabeth maga is kezdte őket megkedvelni, amikor látta, mennyi szerető gondoskodással veszik körül nővérét. Megjött a patikárius, megvizsgálta a beteget, kijelentette, hogy erősen meghűlt (ezt már úgyis tudták), s hogy vigyázni kell, nehogy a baj elhatalmasodjék rajta; ezért azt ajánlotta Jane-nek, feküdjön vissza az ágyba, amíg orvosságot nem hoz neki. Jane rögtön megfogadta a tanácsát, mert a lázas tünetek erősödtek, s kínzó fejfájás gyötörte. Elizabeth egy pillanatra sem hagyta el a szobát, s a Bingley nővérek is szinte mindig ott tartózkodtak; a férfiak távollétében más dolguk nem is volt.

Mikor hármat ütött az óra, Elizabeth úgy érezte, haza kell indulnia, s ezt kelletlenül meg is mondta. Miss Bingley felajánlotta a hintót, amelyet Elizabeth kis rábeszélés után el is fogadott volna, de Jane annyira szívére vette húga távozását, hogy Miss Bingley kénytelen volt a kocsi helyett más ajánlatot tenni Elizának: meghívta, maradjon egyelőre Netherfieldben. Elizabeth hálás szavakkal fogadta el a meghívást. Longbournba inast küldtek, hogy értesítse a családot elhatározásáról, és hozzon magával néhány napra való ruhaneműt.

8. FEJEZET

Öt óraker a két Bingley nővér visszavonult öltözködni, fél hétkor pedig Elizát vacsorához hívták. A leány az udvarias kérdések záporában örömmel hallotta Mr. Bingley szívből jövő aggodalmas érdeklődését, de megnyugtató választ nem adhatott: Jane állapota egyáltalán nem javult. A nővérek, ezt hallván, három-négyszer elismélték, mennyire le vannak sújtva, milyen szörnyű egy ilyen csúnya megfázás, milyen rettenetes volt, mikor ők is hasonló betegségben feküdtek - de ezzel el is intézték a dolgot, s többé nem gondoltak rá. Ha Jane nem volt velük, közönyösek voltak iránta: Elizabeth észrevette ezt, s elégedetten tért vissza eredeti ellenszenvéhez.

Az egész társaságban a fivérük volt az egyetlen, akire barátságos érzésekkel gondolt. Bingley őszintén aggódott Jane miatt, és figyelmesen bánt Elizával is. A leánynak ez igen jólesett, mert nem érezte magát annyira betolakodónak, amint ezt a többiek viselkedése sejtette. A fiatalembert kivéve, a társaság alig vett róla tudomást. Miss Bingley kizárólag Darcyval foglalkozott, nővére is szinte csak vele törődött, Mr. Hurst pedig, Elizabeth szomszédja, tunya, közönyös ember volt, s csak az evésnek, az ivásnak és a kártyázásnak élt. Mikor megtudta, hogy szomszédnője az egyszerű ételt jobban szereti a pástétomnál, többé szóra se méltatta.

Vacsora után Elizabeth rögtön visszament nővéréhez; mihelyt kilépett a szobából, Miss Bingley szapulni kezdte. Kijelentette, hogy rossz a modora, gög és szemtelenség keveréke, társalogni nem tud, nincs benne semmi elegancia, ízlés, semmi szépség. Mrs. Hurst egyetértett vele, s hozzátette:

- Egyszóval semmi jót nem lehet róla mondani, csak azt, hogy kitűnően gyalogol. Soha életemben nem felejttem el, hogyan jelent meg ma reggel: mintha a vadonból jött volna elő.

- Szakasztott olyan volt, Louisa. Alig tudtam megállni nevetés nélkül. És micsoda örülség, hogy egyáltalán eljött. Azért kell rohangálnia a mezőkön, mert a nővére meghűlt? És milyen rendetlen, kócos volt a haja!

- Hát még az alsószoknyája! Remélem, azt is láttad - legalább másfél arasznyira sáros volt: le is engedte a szoknyáját, hogy eltakarja, de ez sem használt.

- A leírás egészen pontos lehet, Louisa, de mindebből semmit sem vettem észre - jegyezte meg Bingley. - Szerintem Miss Elizabeth Bennet nagyon is csinos volt, mikor reggel benyitott hozzánk. A sáros szoknya teljesen elkerülte figyelmemet.

- Bizonyára észrevette, Mr. Darcy - mondta Miss Bingley -, s gondolom, nem szeretné, ha az ön húga ilyen nevetségessé tenné magát.

- Természetesen nem.

- Három mérföldet, négyet, ötöt, vagy a jó ég tudja, mennyit gyalogolni bokáig érő sárban, hozzá még egyedül, teljesen egyedül! Hogy adhatta erre a fejét? Az én szememben az ilyesmi öntelt, gyalázatos függetlenségi vágnak a jele, teljes semmibevevése az illendőségnek.

- Az én szememben a testvéri szeretet megható jele - felelte Bingley.

- Attól tartok, Mr. Darcy - jegyezte meg Miss Bingley félig suttogva -, hogy ez a kaland kissé lehűtötte a szép szeme iránti csodálatát!

- Egyáltalán nem - felelte Darcy -, meg ragyogóbbnak tetszett a szeme a gyaloglás után.

Ezt a kijelentést rövid hallgatás követte, majd Mrs. Hurst vette fel újra a beszéd fonalát:

- Jane Bennetet rendkívül nagyra becsülöm, igazán édes teremtség, és szívből kívánom, hogy jól férjhez menjen. De attól félek, hogy ilyen szülőkkel és ilyen közönséges rokonsággal semmi kilátása sincs erre.

- Úgy emlékszem, azt mondtad, hogy nagybátyjuk ügyvéd Marytonban.

- Igen, de van egy másik, aki a szegényebb üzleti negyedben él, valahol a Cheapside környékén.

- No, ez remek! - jegyezte meg a húga, s mindketten hangosan felnevettek.
- Ha annyi nagybátyjuk volna, hogy az egész Cheapside-ot meg lehetne velük tölteni, attól még semmit sem veszítenének kedvességükből! - kiáltott fel Bingley.
- De lényegesen kevesebb esélyük lenne arra, hogy jelentős társadalmi helyzetű férfiakkal menjenek feleségül - jegyezte meg Darcy.

Bingley nem válaszolt erre, de nővérei buzgón helyeseltek, s egy ideig fesztelenül mulattak kedves barátnőjük közönséges rokonságán.

Később azonban, mikor gyöngéd érzéseik felébredtek, felmentek Jane szobájába, és az ágya mellé ültek, míg le nem hívták őket a kávéhoz. Jane még akkor is igen rosszul érezte magát, s Elizabeth nem hagyta magára, csak késő este, amikor örömmel látta, hogy nővére elaludt, s úgy érezte (inkább kötelességből, mint szórakozásból), hogy neki is le kell mennie. A szalonban az egész társaságot a kártyaasztal mellett találta, s őt is rögtön hívták, hogy vegyen részt a játékban. Elizabeth azonban gyanította, hogy magas tétre játszanak, s ezért nővéreire hivatkozva kimentette magát: csak rövid ideig maradhat, s addig majd egy könyvvel szórakozik. Mr. Hurst ámulva nézett rá.

- Hogyan, kegyed jobban szeret olvasni, mint kártyázni? Ilyet ritkán hallottam.
- Miss Eliza Bennet megveti a kártyát - jegyezte meg Miss Bingley. - Igazi könyvmoly, az olvasás az egyetlen öröme.
- Sem a dicséretet, sem a gáncsot nem érdelem! - kiáltott fel Elizabeth. - Nem vagyok könyvmoly, és sok másban is találok örömet.
- Ezek közé tartozik bizonyára az is, hogy ápolhatja nővérét - mondta Bingley -, s remélem, hamarosan még nagyobb lesz öröme, amikor ismét jó egészségben láthatja.

Elizabeth szívből megköszönte a kedvességét, aztán egy asztal felé tartott, amelyen pár könyv hevert. Bingley rögtön ajánlkozott, hogy hoz még néhányat, amit csak a könyvtárában talál.

- Bárcsak nagyobb könyvtáram volna, hogy válogathatna belőle, nekem pedig ne kellene miatta szégyenkezni; de hiába, lusta vagyok, s nincs sok könyvem, ennyit se fogok soha elolvasni.

Elizabeth megnyugtatta, hogy a szobában levő könyvek között is talál kedvére valót.

- Nagyon meglep - jelentette ki Miss Bingley -, hogy apám ilyen kicsiny könyvgyűjteményt hagyott ránk. Milyen gyönyörű könyvtára van önnek Pemberleyben, Mr. Darcy!
- Kell is, hogy jó legyen - felelte Darcy -, hiszen sok nemzedék gyűjtésének az eredménye.
- És maga is mennyivel gyarapította: folyton könyveket vásárol.
- Nem tudom megérteni, ha valaki manapság elhanyagolja családi könyvtárát.
- Elhanyagolja! Meg vagyok róla győződve, hogy ön semmit sem hanyagol el, amivel szebbé teheti azt a nemes kastélyt. Ha majd te építtetsz házat, Charles, megelégednék, ha feleolyan pompás lenne, mint Pemberley.
- Magam is meg lennék elégedve.
- De komolyan, azt ajánlom, hogy azon a környéken vásárolj birtokot, és Pemberleyt vedd mintaképpül. Derbyshire-nél szebb vidék nincs egész Angliában.
- Ezer örömmel: magát Pemberleyt is megveszem, ha Darcy eladja.
- Én csak lehetséges dolgokról beszélek, Charles.
- Szavamra, Caroline, szerintem nagyobb a lehetőség Pemberleyhez vásárlás útján hozzájutni, mint utánzással. Elizát annyira lekötötte ez a beszélgetés, hogy alig tudott a könyvre figyelni. Rövidesen félre is tette, a kártyaasztalhoz ment, s Bingley és nővére közé állt, onnan nézte a játékot.

- Sokat nőtt Miss Darcy tavasz óta? - kérdezte Miss Bingley. - Van-e már olyan magas, mint én?
 - Azt hiszem, igen. Olyan magas lehet, mint Miss Elizabeth Bennet, talán még kissé magasabb.
 - Úgy szeretném már viszontlátni! Még eddig senkivel sem találkoztam, aki ennyire tetszett volna nekem. Milyen a viselkedése, milyen a modora! Korához képest rendkívül művelt! És milyen kitűnően zongorázik!
 - Engem mindig bámulatba ejt - mondta Bingley -, hogyan van a fiatal hölgyeknek türelmük annyi műveltséget összeszedni, mert valamennyien nagyon műveltek.
 - Valamennyien műveltek! De kedves Charles, hogy mondhatasz ilyet?
 - Igen, valamennyien, legalábbis én úgy látom. Minden leány fára fest, párnát hímez, erszényt horgol. Alig ismerek olyat, aki mindehhez ne értene, s valahányszor egy fiatal hölgy nevét szóba hozták előttem, rögtön azon kezdtek, hogy nagyon művelt.
 - Nagyon is igazad van abban, hogy műveltségen általában ezeket értik - jegyezte meg Darcy. - Nem egy nőt műveltnak neveznek, csak azért, mert erszényt horgol vagy párnát hímez. De nem értek veled egyet abban, amit a nőkről általában mondasz. Én igazán nem dicsekedhetem azzal, hogy összes nőismerőseim között fél tucatnál többet tudnék, aki igazán művelt.
 - Én sem, annyi szent - mondta Miss Bingley.
 - Úgy látom - jegyezte meg Elizabeth -, hogy önnél a művelt nő eszménye nagyon sokat foglal magában.
 - Igen, elég sokat.
 - Ó, valóban! - kiáltott fel Darcy nézeteinek hűsége visszhangja. - Senkit sem tekinthetünk igazán műveltnak, aki nem áll magasan fölötte az átlagnak. Egy nőnek alaposan értenie kell a zenéhez, énekhez, rajzhoz, tánchoz, a modern nyelvekhez, hogy megérdemelje ezt az elnevezést; azonfelül modorában, járásában, hanghordozásában, beszédmódjában és kifejezéseiben meg kell lennie annak a bizonyos valaminek, ami nélkül csak félig érdemes a művelt jelzőre.
 - Ez mind fontos - tette hozzá Darcy -, de van valami, ami még lényegesebb; az, hogy sokoldalú olvasással művelje az elméjét.
 - Most már nem csodálom, hogy csak hat művelt nőt ismer. Inkább az lep meg, hogy egy ilyet is ismer.
 - Olyan szigorú tulajdon neme iránt, hogy kételkedik ennek a lehetőségében?
 - Én magam sohasem ismertem ilyen nőt. Sohasem láttam együtt olyan tehetséget, olyan szorgalmat, olyan ízlést és olyan előkelőséget.
- Mrs. Hurst és Miss Bingley hangosan tiltakoztak, mindketten kijelentették, hogy Elizabeth kételyei igazságtalanok, s azt erősítették, hogy nőismerőseik közül sokan megfelelnek ennek a leírásnak - most azonban Mr. Hurst rendreutasította őket, s keserű szemrehányást tett, hogy nem figyelnek a játékra. A társalgás ezzel megszakadt, s Elizabeth csakhamar távozott a szobából.
- Eliza Bennet - jelentette ki Miss Bingley, mihelyt az ajtó becsukódott mögötte - azok közül az ifjú hölgyek közül való, akik úgy iparkodnak a másik nem tetszését megnyerni, hogy önnön nemüket becsmérlik; sok férfinál bizonyára célt is érnek. De véleményem szerint ez hitvány fogás, igen alacsony mesterkedés.
 - Kétségtelen - felelte Darcy (a megjegyzés elsősorban neki szólt) -, hogy van valami hitvány vonás mindabban a mesterkedésben, amelyhez a hölgyek néha lealacsonyodnak, hogy meghódítsanak egy férfit. Ami a ravaszsággal rokon, mindig megvetést érdemel.
- Miss Bingley nem volt elbűvölve a választól, s nem is firtatta tovább a dolgot.
- Elizabeth később újra lejött, de csak azért, hogy megmondja: nővére rosszabbul van, s ezért nem hagyhatja egyedül. Bingley rögtön Mr. Jonesért akart küldeni, nővérei viszont azt hangoztatták, hogy egy

vidéki patikárius tanácsa nem ér semmit, inkább Londonból hívjanak sürgősen egy kiváló orvost. Elizabeth hallani sem akart erről, jobban hajlott az öccsük javaslatára; így hát elhatározták, hogy kora reggel elhívatják Mr. Jonest, ha Miss Bennet állapota addig határozottan nem javul. Bingleyt egészen lesújtotta a hír; nővérei kijelentették, hogy vigasztalhatatlanok. Nagy szomorúságukat mégis úgy próbálták enyhíteni, hogy vacsora után elénekeltek néhány duettet; öccsük viszont csak azzal tudott könnyíteni lelkén, hogy a házvezetőnőnek meghagyta, szolgálják ki a legfigyelmesebben a beteg hölgyet és hűgát.

9. FEJEZET

Elizabeth az éjszaka legnagyobb részét nővére szobájában töltötte, s nagy örömére másnap már kedvezőbb választ adhatott kora reggel a Mr. Bingley nevében érdeklődő szobalánynak, majd kissé később a két előkelő komornának, akik a Bingley nővérek nevében jelentek meg nála. De a javulás ellenére Elizabeth kérte, küldjenek néhány sort Longbournba, hogy anyja látogassa meg Jane-t, és ő maga ítélje meg a beteg állapotát. A levelet rögtön elküldték, s a benne foglalt kérésnek éppoly gyorsan eleget tettek. Mrs. Bennet két legifjabb leánya kíséretében röviddel a családi reggeli után Netherfieldbe érkezett.

Ha Mrs. Bennet aggasztó állapotban találja leányát, igen szerencsétlennek érezte volna magát; mivel azonban látta, hogy Jane betegsége nem ad okot nyugtalanságra, nem kívánta, hogy azonnal meggyógyuljon, mert hiszen felépülése valószínűleg véget vetett volna netherfieldi tartózkodásának. Ezért meg se hallotta leánya kérését, hogy vigyék haza; a patikárius, aki körülbelül ugyanakkor érkezett oda, szintén nem tartotta ezt tanácsosnak. Egy ideig Jane betegágyánál ültek, amikor megjelent Miss Bingley, s kérésére az anya és három leánya bevonult a reggelizőszobába. Bingley rögtön azt a reményét fejezte ki, hogy Mrs. Bennet nem találta leányát betegebbnek, mint gondolta.

- Dehogynem, uram - felelte az asszony. - Sokkal betegebb, semhogy haza lehetne vinni. Mr. Jones szerint gondolnunk sem szabad erre. Így hát kénytelenek vagyunk még egy ideig próbára tenni az önök türelmét és szívességét.

- Hazavinni! - kiáltott fel Bingley. - Erről szó sem lehet. A nővérem sem engedné meg, hogy hazavigyék.

- Legyen nyugodt, asszonyom - jelentette ki Miss Bingley hideg udvariassággal -, hogy Miss Bennetet a lehető leggondosabban ápoljuk, amíg nálunk marad.

Mrs. Bennet túláradó szavakkal mondott köszönetet.

- Igazán nem tudom - tette hozzá végül -, mi történt volna vele, ha nem volnának ilyen jó barátai, mert valóban nagyon beteg, és roppant sokat szenved, bár angyali türelemmel viseli, mindig is ez volt a szokása; mondhatom, hozzá fogható jó természetű leány nincs az egész világon. A többi lányomat egy napon sem lehet említeni vele - eleget hallják ezt tőlem. Milyen édes ez a szoba, Mr. Bingley, milyen bájos kilátás nyílik a kavicsos kerti útra! Nincs még egy hely ezen a világon, amely felvehetné a versenyt Netherfielddel. Remélem, nem is fog innen egyhamar elköltözni, bár csak rövid időre bérelte ki.

- Én mindent hirtelen szoktam csinálni - felelte Bingley -, s ha úgy döntenék, hogy elköltözöm Netherfieldből, valószínűleg öt percen belül már itt se volnék. Pillanatnyilag azonban úgy tekintem magam, mint aki végleg letelepedett.

- Ez pontosan megfelel annak, amit magáról gondoltam - jegyezte meg Elizabeth.

- Szóval kezdi megérteni a jellememet - kiáltotta Bingley, s a lány felé fordult.

- Igen, sőt már úgy ismerem önt, mint a tenyeremet.

- Szeretném ezt bóknak tekinteni; de akin ilyen könnyű keresztüllátni, attól félek, az csak szárnalmas figura lehet.

- Embere válogatja. Az én szavaimból még nem következik, hogy egy mély, bonyolult jellem több vagy kevesebb megbecsülésre érdemes, mint az öné.

- Lizzy! - kiáltott az anyja. - Ne felejtsd el, hol vagy, s ne beszélj annyi badarságot, mert ezt csak otthon tűrjük el tőled.

- Nem is tudtam eddig - folytatta rögtön Bingley -, hogy maga lélekbúvár. Szórakoztató tanulmány lehet.

- Igen, de a bonyolult jelleme a legszórakoztatóbbak. Ez az előnyük feltétlenül megvan.

- A vidéki élet - vetette közbe Darcy - általában kevés alkalmat szolgáltat ilyen tanulmányokhoz. A vidéki környezetben az ember igen szűk körű és változatlan társaságban mozog.

- De az emberek maguk annyit változnak, hogy mindig valami újat lehet bennük megfigyelni.
- De még mennyire! - kiáltotta Mrs. Bennet, akit bántott az a mód, ahogyan Darcy a vidéki környezetet említette. - Higgye el, hogy vidéken éppúgy folyik az élet, mint Londonban.
- Mindenki meglepődött; Darcy egy pillanatig ránézett, aztán némán elfordult. Mrs. Bennet azt képzelte, hogy teljes győzelmet aratott felette, s még jobban ki akarta aknázni diadalát.
- Nem is értem, miért volna London annyival különb, mint a vidék, hacsak az üzleteket és a középületeket nem tekintjük. A vidéki élet ezerszer kellemesebb. Nincs igazam, Mr. Bingley?
- Ha vidéken élek - felelte Bingley -, sohasem akarok onnan elmenni, de ha Londonban vagyok, onnan sem kívánkozom el. Mindegyiknek megvan az előnye, s én városban is, vidéken is egyformán boldog vagyok.
- Igen, mert magának jó a természete. De ez az úr - mondta Mrs. Bennet, s Darcyra pillantott -, úgy látszik, semmibe sem veszi a vidéket.
- Nem, nincs igaza, mama - szólta Elizabeth, pirulva anyja miatt. - Teljesen félreértette Mr. Darcyt. Ő csak azt akarta mondani, hogy vidéken nem találkozhatunk annyiféle emberrel, mint Londonban, s ezt magának is el kell ismernie.
- Természetesen, szívem, senki sem állította az ellenkezőjét, de ami azt illeti, hogy ezen a környéken nem lehet sok emberrel találkozni, nem hiszem, hogy sok ilyen népes szomszédság volna. Hiszen mi magunk huszonnégy családdal járunk össze vacsorázni!
- Bingleyt csak az Elizabeth iránti tapintat óvta, hogy el ne mosolyodjék. Nővére nem volt ilyen tapintatos, és sokatmondó mosollyal pillantott Darcyra. Elizabeth el akarta terelni anyja gondolatait a témáról, s ezért megkérdezte, nem volt-e Charlotte Lucas Longbournban, amióta ő eljött hazulról.
- De igen, tegnap ott volt nálunk az apjával. Micsoda kedves ember ez a Sir William; ugye, hogy az, Mr. Bingley? Milyen nagyvilági férfi! Előkelő és mégis olyan közvetlen. Mindenkihez van egy kedves szava. Az én szememben ez az igazi jólneveltség. Milyen távol állnak ettől azok, akik rettentő fontosnak képzelik magukat, és ki nem nyitnák soha a szájukat!
- Ott maradt Charlotte vacsorára?
- Nem, hazament, hiába marasztaltuk. Bizonyára a gyümölcspástétom készítésénél kellett segítenie. Tudja, Mr. Bingley, én csak olyan cselédeket tartok, akik el tudják végezni a munkájukat; én a leányaimat másra neveltem. De mindenki úgy él, ahogy neki tetszik, s azt meg kell adni, hogy a Lucas lányok nagyon rendes teremtesek. Kár, hogy nem szépek. Nem mintha én nagyon csúnyának tartanám Charlotte-ot - nem is akarok rosszat mondani róla, mert igen jó barátnőnk.
- Nagyon kedves lánynak látszik - mondta Bingley.
- Ó, istenem, persze hogy az, de önnek is el kell ismernie, hogy nagyon csúnya. Maga Lady Lucas is gyakran mondta ezt, és irigyen beszélt Jane szépségéről. Nem szeretek dicsekedni a saját lányommal, de hát az én Jane-em... az ember nem mindennap lát ilyen szép teremtést. Mindenki ezt mondja; a magam elfogult véleményére nem sokat adnék. Mikor még csak tizenöt éves volt, Gardiner bátyáméknál voltunk látogatóban Londonban; egy úriember akkor úgy beleszeretett, hogy a sógornóm már biztosra vette, hogy mire hazautazunk, meg is kéri a kezét. Mégsem kérte meg... talán fiatalnak tartotta. De írt hozzá néhány verset, nagyon szép verseket.
- S ezzel vége is volt a szerelmének - vágott közbe Elizabeth türelmetlenül. - Azt hiszem, nem egy érzést hűtöttek le már ily módon. Vajon ki fedezte fel elsőnek, hogy a költészet milyen sikeres módon üzi el a szerelmet?
- Én mindig úgy tudtam, hogy a költészet táplálja a szerelmet - jegyezte meg Darcy.
- Talán akkor, ha a szerelem erős, izmos, egészséges. Ami máskülönben is erős, azt minden táplálja. De ha

csak gyenge, vékonyka vonzalom, meg vagyok róla győződve, hogy egyetlen jó szonettől végleg elsorvad.

Darcy csak mosolygott, s mikor a társalgásban szünet állt be, Elizát aggodalom fogta el, hogy anyja ismét nevetségessé teszi magát. Szeretett volna mondani valamit, de semmi sem jutott eszébe. Rövid hallgatás után Mrs. Bennet megint hálálkodni kezdett Bingleynek, amiért olyan kedves Jane-hez, és mentette magát, hogy most még Lizzyt is a nyakába varrta. Bingley őszinte udvariassággal válaszolt, s ezzel fiatalabbik nővérét is arra készítette, hogy az alkalomhoz illő néhány udvarias szót mondjon. Miss Bingley kelleetlenül tett eleget ennek a kötelességnek, de Mrs. Bennet meg volt elégedve, s röviddel ezután a kocsiját kérte. Ez volt a jel legifjabb leányának, hogy kérésével előálljon. A két leány az egész látogatás alatt egymással suttogott, azzal az eredménnyel, hogy a legfiatalabbik most figyelmeztette Mr. Bingleyt: rögtön megérkezése után azt ígérte, hogy házibált rendez Netherfieldben.

Lydia jó alakú, magas növésű, tizenöt esztendő lány volt, arcszíne szép, és szeméből sugárzott a jó kedély. Ő volt anyjának kedvence: túlzott szeretetében igen fiatalon vezette be a társaságba. A leány tele volt életkedvvel, természeténél fogva megvolt benne az önbizalom, s ezt a tisztek figyelmessége, akiket egyaránt vonzott nagybátyja kitűnő konyhája és Lydia közvetlen modora, magabiztos önteltséggé fejlesztette. Bingleyre is rögtön rácsapott, hogy mi lesz a bállal, s minden teketória nélkül emlékeztette ígéretére, sőt még azt is hozzátette, szégyen és gyalázat lenne, ha nem váltaná be ígéretét. A leány anyja nagy elragadtatással hallotta Bingley válaszát erre a nem várt támadásra.

- Higgye el, bármikor kész vagyok a szavamnak állni, s amint nővére felgyógyul, magát fogom kérni, tűzze ki a bál napját. De amíg ő beteg, bizonyára maga sem kíván táncolni.

Lydia meg volt elégedve a válasszal.

- Hát hogyne, jobb lesz, ha várunk, míg Jane felgyógyul, addigra valószínűleg Carter kapitány is visszajön Merytonba. Az ön bálja után pedig - tette hozzá - ragaszkodni fogok hozzá, hogy a tisztek is rendezzenek bált. Meg is mondom Forster ezredesnek, szégyen és gyalázat lenne, ha ezt elmulasztaná.

Mrs. Bennet és leányai ezután elbúcsúztak, Elizabeth rögtön visszatért Jane-hez, nem törődve azzal, mit mond majd háta mögött a két hölgy és Darcy. Darcyt azonban nem lehetett rávenni, hogy együtt szidja velük Elizát, bármennyi szellemes megjegyzést tett is Miss Bingley a ragyogó szép szemére.

10. FEJEZET

Az a nap is többé-kevésbé úgy telt el mint az előző. Mrs. Hurst és Miss Bingley délelőtt néhány órát a betegnél töltött. Állapota lassan javult, este pedig Elizabeth lement hozzájuk a szalonba. A kártyaasztal most nem volt felállítva. Darcy éppen levelet írt, Miss Bingley mellette ült, és nézte, mint halad a tolla; időnként azzal vonta el Darcy figyelmét, hogy mindenféle üdvözlét és üzenetet akart vele beleírni a húgának szóló levélbe. Hurst és Bingley pikéztek, Mrs. Hurst a játszmat figyelte.

Elizabeth kézimunkát vett elő, s közben jót mulatott azon, ami Darcy és Miss Bingley között lejátszódott. A hölgy állandóan ömlengett: milyen szép Darcy kézírása, milyen egyenesek a sorai, milyen hosszú levelet tud írni; a férfi közömbösen fogadta ezeket a dicséreteket, s így furcsa párbeszéd szövődött köztük, amely tökéletes összhangban volt Elizának kettőjükéről alkotott véleményével.

- Hogy fog örülni Miss Darcy ennek a szép levélnek!

A fiatalember nem válaszolt.

- Milyen gyorsan tud maga írni!

- Téved, meglehetősen lassan írok.

- Hány levelet kell megírnia egy év alatt! Üzleti leveleket is! Borzasztó lehet!

- Még szerencse, hogy ez a feladat rám hárul, nem kegyedre.

- Kérem, írja meg a húgának, hogy nagyon szeretném viszontlátni.

- Egyszer már megírtam neki, mert úgy kívánta.

- Úgy látom, nem fog jól a tolla. Hadd hegyezzem meg, nagyon jól értek ehhez.

- Köszönöm, de mindig magam szoktam hegyezni a tollamat.

- Hogy tud ilyen egyenletesen írni?

Darcy hallgatott.

- Írja meg a húgának, hogy örömmel hallottam, milyen szépen halad a hárfajátékban; kérem, tudassa azt is vele, hogy el vagyok ragadtatva a kis asztalterítő rajzától - ezerszer jobb, mint Miss Grantley terve.

- Megengedné, hogy elragadtatását a következő levélben közöljem? Ott több helyet szentelhetnék neki.

- Ó, hagyja csak, nem fontos, januárban úgyis találkozom vele. De mindig ilyen hosszú, elragadó leveleket szokott a húgának írni, Mr. Darcy?

- Rendszerint hosszúak, de hogy mindig elragadóak-e, nem én vagyok hivatva megítélni.

- Nekem meggyőződésem, hogy aki könnyen ír meg egy hosszú levelet, az nem írhat rosszul.

- Darcy ezt aligha fogja bóknak tartani, Caroline - mondta a fivére -, mert ő nem ír könnyen. Túlságosan nagy igyekezettel keresi a hosszú szavakat. Nincs igazam, Darcy?

- Az én stílusom egészen más, mint a tied.

- Ó - kiáltotta Miss Bingley -, el sem képzelem, hogy milyen pongyolán ír Charles! A szavak felét kihagyja, a többit pedig bepacázza.

- A gondolatok olyan gyorsan tolulnak agyamba, hogy nincs időm kifejezni őket - ezért van az, hogy a címzett néha meg sem érti, mit akarok mondani.

- Az ön szerénysége, Mr. Bingley, minden bírálatot lefegyverez - jelentette ki Elizabeth.

- Nincs megtévesztőbb, mint a látszólagos szerénység - mondta Darcy. - Gyakran ingadozó véleményt takar, néha pedig nem egyéb, mint rejtett dicsekvés.

- És te hová sorolnád az imént tett nyilatkozatomat?

- A rejtett dicsekvéshez. Te valójában büszke vagy pongyola írásodra, mert azt tartod, hogy a gyors gondolkodás és a hanyag kivitel következménye, s ez a te szemedben, ha nem is becsülendő, de mindenesetre fölöttébb érdekes. Ha valaki nagyon gyorsan tud elvégezni valamit, ezzel mindig büszkélkedik, s gyakran nem veszi figyelembe a végzett munka tökéletlenségét. Ma reggel azt mondtad Mrs. Bennetnek, ha valaha úgy döntenél, hogy itthagyd Netherfieldet, öt percen belül már itt sem volnál - s ezzel tulajdon dicséreted akartad zengeni, bókoltál önmagadnak. Pedig mi dicsérni való van egy elhamarkodott döntésen, amely nem hagy időt a legszükségesebb teendők elrendezésére, és nem lehet igazán előnyös sem magadnak, sem bárki másnak?

- Ez mégiscsak sok - kiáltott Bingley -, este felhánytorgatni azt a sok bolondságot, amit az ember reggel mondott! De szavamra, akkor úgy éreztem, igazat mondok magamról, s most is ezt érzem. Annyi bizonyos, nem szándékosan játszottam az ok nélkül hirtelenkedő szerepét, csak azért, hogy a hölgyek tetszését megnyerjem.

- Persze hogy elhitted, amit magadról mondtál; de én távolról sem vagyok arról meggyőződve, hogy valóban ily hirtelen elhatároznád magad. Viselkedésedet éppúgy befolyásolná a véletlen, mint bárki másét. Ha például éppen lóra szállnál, s egy barátod ezt mondaná: "Jobb lesz, Bingley, ha vársz jövő hétig", valószínűleg hallgatnál rá, nem indulnál el - s egy újabb biztatásra talán egy hónapig is itt maradnál.

- Ezzel csak azt bizonyította be - szolt közbe Elizabeth -, hogy Mr. Bingley nem volt igazságos önmaga iránt. Az ön szavai sokkal rokonszenvesebb fényben tüntetik őt fel, mint saját jellemzése.

- Rendkívül hízelgő számomra - mondta Bingley -, hogy barátom szavait bókra fordította, s az egészről az derült ki, milyen engedékeny a természetem. De attól tartok, hogy ez a magyarázat egyáltalán nem fedi Darcy gondolatát; neki bizonyára jobb véleménye volna rólam, ha ebben az esetben kereken visszautasítanám a kérést, és elnyargalnék, amilyen gyorsan a lovam vinne.

- Gondolja, hogy Mr. Darcy megbocsátaná önnek eredeti elhamarkodott elhatározását, ha látná, milyen makacsul ragaszkodik hozzá?

- Szavamra, erről magam sem tudnék pontosan számot adni. Hadd nyilatkozzék erről Darcy.

- Maguk azt várják tőlem, hogy olyan nézeteket védelmezzek, amelyeket nekem tulajdonítanak, bár sohasem vallottam. Tegyük fel mégis, hogy a dolog úgy áll, ahogy itt előadták, ebben az esetben nem szabad elfelednie, Miss Bennet, hogy a jó barát, aki Bingleyt a házba való visszatérésre és terve elhalasztására rábeszélte, csak óhajtását, kérését fejezte ki, de egyetlen érveléssel sem bizonyította, hogy kérése jogos és indokolt.

- Az ön szemében tehát nem érdem, ha valaki könnyen készségesen enged barátja rábeszélésének.

- Ha meggyőződés nélkül enged, ez egyikük értelmére sem hízelgő.

- Úgy látom, Mr. Darcy, ön nem számol a barátság és a szeretet hatalmával. Gyakran előfordul, hogy teljesítjük olyan ember kérését, akit szeretünk, s nem várunk arra, hogy érvekkel győzzön meg. Nem éppen arra az esetre gondolok, amelyet Mr. Bingleyvel kapcsolatban feltételezett. Itt talán jobb várni, hogy az a helyzet bekövetkezzék, s csak aztán vitatni meg, vajon okosan cselekedett-e. De a mindennapi életben, ha barátokról van szó, s egyikük azt kéri a másiktól, változtassa meg elhatározását olyan dologban, ami nem is nagyon fontos - valóban elítélné azt az embert, aki enged a kérésnek, s nem várja, hogy érvekkel vegyék rá?

- Mielőtt a vitát folytatnánk, talán tanácsos lenne pontosabban meghatározni, milyen jelentőségű ügyre vonatkozik a kérés, és mennyire bizalmas a viszony a két fél között.

- Igazad van! - kiáltotta Bingley. - Halljuk hát az összes részleteket, beleértve az érdekeltek viszonylagos magasságát és méreteit; tudja meg, Miss Bennet, ezeknek több súlyuk van az érvelésben, mint gondolná. Higgye el, ha Darcy nem volna hozzám képest olyan nagy, magas fiú, feleannyira se tisztelném.

Kijelentem, hogy bizonyos alkalmakkor és bizonyos helyeken egyedül Darcy képes arra, hogy rettegő bámulatba ejtsen; kivált a tulajdon kastélyában vasárnap este, amikor semmi dolga nincsen.

Darcy mosolygott, de Elizabeth úgy vette észre, hogy kissé meg van bántva, s ezért elfojtotta nevetését. Miss Bingley nagyon zokon vette öccse megjegyzéseit, s rá is szólt, hogy miért beszél ilyen bolondokat.

- Átlátok rajtad, Bingley - mondta a barátja. - Nem szeretsz vitatkozni, s így akarsz elnémítani.

- Lehet, hogy igazad van. A vita rendszerint viszályá fajul. Nagyon hálás lennék, ha Miss Bennettel is felfüggesztenéd a vitát, amíg ki nem megyek a szobából. Akkor aztán mondhattok rólam, amit akartok.

- Amit ön kér, az tőlem nem áldozat - felelte Elizabeth. - Mr. Darcy pedig jobban tenné, ha befejezné a levelét.

Darcy meg is fogadta a tanácsot, és folytatta a levélírást.

Amikor befejezte a levelet, felkérte Miss Bingleyt és Elizát, hogy zenéljenek. Miss Bingley készségesen sietett a zongorához; előbb ugyan udvariasan felajánlotta Elizának az elsőséget, mikor azonban az éppoly udvariasan, de még komolyabban nemet mondott, maga ült le a zongorához.

Mrs. Hurst duettekét énekelt hűgával, Elizabeth ezalatt a zongorán heverő kották között lapozgatott, s kénytelen volt észrevenni, hogy Darcy szeme gyakran megpihen rajta. Alig tudta elképzelni, hogy egy ilyen nagy ember bámulattal tekinthessen rá, de még valószínűtlenebbnek látszott, hogy azért nézi, mert nem tetszik neki. Végül is arra a következtetésre jutott, hogy Darcy szigorú szeme több kifogásolnivalót talált rajta, mint bárki máson a jelenlevők közül, s ezért kíséri őt figyelemmel. Ez a feltevés cseppet sem bántotta Elizát. Darcy annyira közömbös volt neki, hogy nem törődött helyeslésével.

Néhány olasz dal után Miss Bingley egy vidám skót táncnótával élénkítette műsorát: Darcy, csakhamar Elizához lépett, ezekkel a szavakkal:

- Nem volna kedve, Miss Bennet, felhasználni az alkalmat, hogy erre a dallamra táncoljon velem?

Elizabeth elmosolyodott, de nem felelt. Darcy megismételte a kérdést, kissé meglepődve hallgatásán.

- Ó! - mondta a leány. - Az előbb is jól hallottam, de nem tudtam hamarjában elhatározni, mit is válaszoljak. Ön természetesen azt várta, hogy igent mondjak, mert örült volna, ha lenézheti az ízlésem; én viszont abban találok örömet, hogy megghiúsítom az ilyen terveket, és nem nyújtok célpontot a kiszámított megvetésnek. Elhatároztam tehát, hogy megmondom önnek: egyáltalán nem táncolok erre a dallamra - most pedig vessen meg, ha mer.

- Igazán nem merem.

Elizabeth azt hitte, hogy megsértette Darcyt, s most elbámult a fiatalember udvariasságán. De a lány modorában úgy keveredett a pajkosság és a báj, hogy viselkedésén alig lehetett megsértődni, Darcyt pedig nő még sohasem bűvölte így el. Érezte, hogy komoly veszélyben forogna, ha nem volna a lány mögött az a közönséges rokonság.

Miss Bingley eleget látott vagy sejtett ahhoz, hogy elfogja a féltékenység; s kedves barátnője, Jane felgyógyulását türelmetlenül várta, annál is inkább, mert meg akart szabadulni Elizától.

Darcyban gyakran próbált ellenszenvet ébreszteni vendége iránt, gondolatban élénk színekkel ecsetelve jövőendő boldogságukat.

- Remélem - mondta a fiatalembernek másnap, miközben a parkban sétálgattak -, hogy az örvendetes esemény alkalmából anyósát is ellátja majd jó tanácsokkal, és figyelmezteti, mennyivel jobb, ha befogja a száját; talán még ifjabb sógornőit is ki tudja gyógyítani, hogy ne futkossanak a katonatisztek után. S ha szabad egy kényes kérdést érintenem, igyekezzék enyhíteni azt a kissé öntelt és arcátlan jellemvonást, amely szíve hölgyének sajátja.

- Egyebet nem tud ajánlani, hogy teljes legyen családi boldogságom?

- Dehogynem. Festesse meg Philips nagybácsi és nagynéni arcképét a pemberleyi gyűjtemény számára, és akassza fel nagybátyja, a magas rangú bíró mellé. Ugyis egy pályán működnek, csak más-más vonalon. Ami pedig kedves Elizája képmását illeti, őt ne is próbálja lefestetni, mert milyen művész is tudná híven visszaadni azokat a szép szemeket?

- Tekintetüket valóban nem volna könnyű érzékeltetni, de a szem színe és alakja meg azok a kivételesen szép szempillák talán megfesthetők.

Ebben a pillanatban Mrs. Hurst és Elizabeth toppant eléjük egy másik ösvényről.

- Nem tudtam, hogy ti is sétálni mentek - mondta Miss Bingley, kissé zavartan, mert attól félt, hogy meghallották beszélgetésüket.

- Mondhatom, szép viselkedés - felelte Mrs. Hurst. - Elszaladsz, és egy szóval sem mondod, hogy ti is a parkba készültök.

Ezzel belekarolt Darcyba, s magára hagyta Elizát. Az ösvényen csak hárman értek el egymás mellett. Darcy érezte, hogy udvariatlanságuk szándékos, és rögtön megszólalt:

- Ez az út nem elég széles négyünknek. Menjünk inkább a fasorba.

Elizának azonban semmi kedve sem volt velük maradni, s ezért nevetve odaszólt:

- Nem, nem, maradjanak csak, ahogy vannak. Ilyen bájos csoportot ritkán lát az ember. Egy negyedik személy csak elrontaná a festői hatást. Vizontlátásra!

Vidáman futott el, s kószálás közben örömmel gondolt arra, hogy egy-két nap múlva megint otthon lesz. Jane már annyira rendbe jött, hogy este néhány órára el is akarta szobáját hagyni.

11. FEJEZET

Amikor a hölgyek vacsora után visszavonultak, Elizabeth felszaladt nővéréhez. Ügyelt arra, hogy jó melegen legyen felöltözve, és lekísérte a szalonba. A két Bingley nővér nagy örömmel üdvözölte Jane-t, alig győzték ismételni, mennyire örülnek neki. Elizabeth még sohasem látta őket olyan kellemesnek, mint most, egy óra hosszat, amíg az urak meg nem jelentek. Kitűnő társalgók voltak, értettek hozzá, hogy pontosan leírjanak egy mulatságot, jóízűen elmondjanak egy adomát, és elmésen kigúnyolják ismerőseiket.

De mihelyt az urak megjelentek, Jane háttérbe szorult. Miss Bingley rögtön Darcyra függesztette szemét, s a fiatalember alig tehetett néhány lépést, ő máris szólt hozzá valamit. Darcy azonban egyenesen Miss Bennet felé tartott, és udvariasan gratulált felépüléséhez. Még Mr. Hurst is meghajolt kissé, és azt mondta, hogy nagyon örül; de igazi, túlradó melegség csak Bingley üdvözléséből sugárzott. Bingley ragyogott az örömtől, és csupa figyelem volt. Az első félórán folyton a tűzre rakott, nehogy Miss Bennetnek megártson a szalon hűvösebb levegője; kérésére Jane átült a kandalló másik oldalára, amely távolabb esett az ajtótól. Aztán leült mellé, és alig szólt máshoz. Elizabeth a szoba másik sarkában kézimunkázott, s örömmel figyelte mindezt.

Tea után Mr. Hurst célozgatni kezdett sógornőjének a kártyaasztalra, de hiába. Miss Bingleyt bizalmasan figyelmeztették, hogy Darcy nem óhajt kártyázni, s amikor Mr. Hurst nyíltan is kifejezte kérését, kereken elutasították. Sógornője kijelentette, hogy senki sem kíván kártyázni, s a jelenlevők hallgatása igazolni látszott szavait. Mr. Hurst nem tehetett hát mást, végignyújtózott az egyik díványon, és elaludt. Darcy egy könyvet vett fel, Miss Bingley követte példáját, Mrs. Hurst pedig főleg karkötőivel és gyűrűivel játszadozott, bár időnként beleszólt öccse és Miss Bennet beszélgetésébe.

Miss Bingley nemcsak a saját könyvére figyelt, hanem arra is, hogyan halad Darcy az olvasással; állandóan kérdezősködött, vagy a fiatalember könyvébe tekingetett. Társalgásra azonban nem bírta rávenni; Darcy kurtán válaszolt, és tovább olvasott. Miss Bingleyt végül teljesen kimerítette az a próbálkozás, hogy élvezetet találjon könyvében (ezt is csak azért választotta, mert második kötete volt a műnek, amelyet Darcy olvasott). Nagyon ásított hát, és megszólalt:

- Milyen kellemes így tölteni az estét! Mondhatom, nincs nagyobb gyönyörűség az olvasásnál. Az ember mindent megun, de egy jó könyvet soha. Ha majd saját házam lesz, szerencsétlen lennék egy kitűnő könyvtár nélkül.

Senki sem válaszolt. Ismét ásított, félretolta a könyvet, s körülnézett a szobában, valami szórakozást keresve. Mikor meghallotta, hogy fivére valami bálról beszél Miss Bennettel, hirtelen e szavakkal fordult feléje:

- Mondd csak, Charles, komolyan az a terved, hogy táncmulatságot rendezel Netherfieldben? Mielőtt elhatározod magad, tanácsos volna megtudnod, mit szólnak hozzá a jelenlevők. Nagyon tévednék, ha nem akadnának köztünk olyanok, akiknek a bál inkább büntetés, mint élvezet.

- Ha Darcyra gondolsz - kiáltott az öccse -, felőlem le is fekhet, mielőtt a bál kezdődik, mert hogy azt megtartjuk, annyi szent; s mihelyt Mrs. Nicholls elég csirkelevest főzött, azonnal szétküldöm a meghívókat.

- Mennyivel jobban szeretném a bálakat, ha másképpen volnának rendezve. Van abban valami kibírhatatlanul unalmas, ahogyan ezek az összejövetelek rendszerint lefolynak. Sokkal ésszerűbb volna, ha tánc helyett társalgás lenne napirenden.

- Persze hogy ésszerűbb, drága Caroline, csak hogy az minden egyéb volna, mint bál.

Miss Bingley nem felelt, de csakhamar felállt, s fel és alá kezdett járkálni a szobában. Elegáns alakja volt és szép járása; de Darcy, akinek ez az egész mesterkedés szólt, makacsul belemélyedt az olvasásba. Miss Bingley most végső, kétségbeesett erőfeszítésre határozta el magát, s e szavakkal fordult Elizához:

- Miss Eliza Bennet, hallgasson rám, és kövesse példámat: járjon egyet a szobában. Meglátja majd, mennyire felfrissül a sok ülés után.

Elizabeth meglepődött ugyan, de rögtön megfogadta a tanácsot. Miss Bingley az udvarias felszólítással valódi célját is elérte. Darcy feltekintett. A váratlan figyelmesség neki éppen úgy feltűnt, mint Elizának, s öntudatlanul becsukta a könyvet. Azonnal hívták, hogy csatlakozzék hozzájuk, de Darcy elhárította ezt azzal a megjegyzéssel, hogy az együttes fel-alá sétálásra csak két okot tud találni, s az ő jelenléte mindkét ok működését megzavarná. Vajon mire gondolhat? Miss Bingley égett a vágytól, hogy ezt megtudja, s Elizától kérdezte, érti-e Mr. Darcy megjegyzését.

- Egyáltalán nem értem - felelte -, de bizonyára gúnyos éle van, s mi legjobban úgy hiúsíthatjuk meg szándékát, ha nem kérdezősködünk tovább.

Miss Bingley azonban semmiféle tekintetben nem volt hajlandó Darcy szándékait meghiúsítani, s ezért tovább faggatta, melyik az a bizonyos két ok.

- Ha óhajtja, nagyon szívesen megmagyarázom - mondta Darcy, mihelyt Miss Bingley szóhoz engedte jutni. - Vagy azért töltik így az estét, mert mint bizalmas barátnők titkaikat akarják egymással kicserélni, vagy azért, mert tudják, hogy alakjuk járás közben mutatkozik legelőnyösebben. Az első esetben csak útban volnék, ha pedig a másik eset forog fenn, a kandalló mellől sokkal jobban gyönyörködhetem alakjukban.

- Hallatlan! - kiáltotta Miss Bingley. - Soha nem hallottam még ilyen utálatos beszédet. Mivel büntessük meg őt?

- Mi sem könnyebb ennél, csak akarnia kell - felelte Elizabeth. - Mindenkit lehet büntetni és gyötörni. Rajta, kínozza meg, és nevesse ki! Hiszen olyan bizalmas barátok, hogy tudnia kell, hogyan fogjon hozzá.

- Szavamra, nem tudom. Higgye el, ezt még nem tanultam meg barátságunk alatt. A nyugodt kedélyen és a lélekjelenléten nem fog a kínzás. Nem, erről az oldalról hiába támadjuk. Ami pedig a nevetést illeti, csak magunkat járatnánk le, ha ott nevetünk, ahol nincs rá ok. Nem, Mr. Darcy meg lehet elégedve önmagával.

- Ne lehetne rajta nevetni! - kiáltotta Elizabeth. - Ez ritka előny s remélem, ritka is marad, mert rengeteget veszítenék, ha sok ilyen ismerősöm volna. Nagyon szeretek nevetni.

- Miss Bingley jobban vélekedik rólam, mint megérdemlem - jegyezte meg Darcy. - A legjobb és legbölcsebb embereket, sőt legjobb és legbölcsebb tetteiket is nevetségessé teheti az, aki abban találja életének célját, hogy mindenből tréfát űz.

- Kétségtelenül vannak ilyen emberek is - felelte Elizabeth -, de remélem, én nem tartozom közéjük. Sohasem akarom kigúnyolni azt, ami bölcs vagy jó. A dőre és ostoba viselkedés, a hóbort és a következetlenség, bevallom, valóban mulattat, és az ilyesmin nevetek is, amikor csak lehet. De úgy látom, éppen ezek a hibák hiányoznak önből.

- Nincs talán ember, akiből ezek mind hiányoznának. De egész életemben igyekeztem kikerülni azokat a gyöngeségeket, amelyek az értelmes embert is gyakran nevetségessé teszik.

- Ilyen például a hiúság és büszkeség.

- Igen, a hiúság csakugyan hiba. De ami a büszkeséget illeti, azt igazán kiváló értelmű ember mindig féken tartja.

Elizabeth elfordult, hogy elrejtse mosolyát.

- Úgy látom, Mr. Darcy vallatása véget ért - szólalt meg Miss Bingley - Nem közölné, hogy mi az eredmény?

- Tökéletesen meg vagyok róla győződve, hogy Mr. Darcynak semmi hibája nincs. Ő maga is nyíltan beismeri.

- Nem - mondta Darcy -, ilyet nem állítottam magamról. Bőven vannak hibáim, de remélem, azok nem az értelem fogyatkozásai. A természetemért már nem állhatok jót. Azt hiszem, kevés bennem az alkalmazkodás - mindenesetre kevesebb, mint a világ szeretné. Mások ostobaságát és bűneit sem felejttem el oly hamar, mint kellene - s azt sem, ha megsértenek. Az én érzéseimet nem irányíthatja mindenki kénye-kedve szerint. Vannak, akik talán haragtartónak neveznek. Ha valaki elveszti megbecsülésemet, többé vissza nem nyeri.

- Ez már komoly hiba! - kiáltotta Elizabeth. - Az engesztelhetetlen harag kétségtelenül jellembe vág. De a hibáját jól választotta meg: ezen nincs mit nevetnem. Tőlem nem kell tartania.

- Azt hiszem, minden ember természettől fogva hajlik valami rosszra; olyan fogyatkozás ez, amit a legjobb neveléssel se lehet leküzdeni.

- Az ön hibája tehát az a hajlam, hogy mindenkit gyűlöljön.

- Az öné viszont az - felelte Darcy mosolyogva -, hogy szándékosan félreérti az embereket.

- Halljunk egy kis zenét! - kiáltotta Miss Bingley, akit untatott minden olyan társalgás, melyben neki nem volt része. - Ugye nem bánod, Louisa, ha felébresztem a férjedet?

Mrs. Hurstnek ez ellen semmi kifogása nem volt, így hát kinyitották a zongorát. Darcy néhány pillanatig tűnődött, de aztán ő sem bánta. Veszedelmesnek kezdte érezni, ha túlságosan sokat foglalkozik Elizával.

12. FEJEZET

A nővérével folytatott megbeszélés eredményképpen Elizabeth másnap reggel írt anyjának, és kérte, hogy még a nap folyamán küldjék el értük a kocsit. Mrs. Bennet, aki arra számított, hogy leányai a következő keddig maradnak Netherfieldben (Jane ebben az esetben pontosan egy hetet töltött volna ott), nem szívesen törődött bele, hogy hamarabb viszontlássa őket. Válasza nem is volt biztató, s főleg Elizát nem elégítette ki, aki már türelmetlenül vágyott haza. Mrs. Bennet válaszában azt írta, hogy kedd előtt semmiképp sem kaphatják meg a kocsit. Az utóiratban hozzátette, bátran maradhatnak még tovább is, ha Mr. Bingley és nővére tartóztatná őket. De Elizabeth elhatározta, hogy semmi esetre sem maradnak tovább, s nem is nagyon hitte, hogy Bingleyék marasztalnák: ellenkezőleg, attól félt, hogy látogatásukat máris terhesnek és kelletlenül hosszabbnak tekintik, s ezért sürgette Jane-t, hogy rögtön kérje kölcsön Mr. Bingley kocsiját. Végül is megállapodtak, hogy elkérik a kocsit, s hivatkoznak arra, hogy eredeti tervük szerint is aznap délelőtt készültek elhagyni Netherfieldet.

Ez a bejelentésük látszólag nagy sajnálkozást keltett, s Jane végül engedett a rábeszélésnek, hogy legalább még egy napot maradjanak; az elutazást így másnapra halasztották. Miss Bingley tüstént megbánta, hogy maga marasztalta vendégeit, mert féltékenysége és ellenszenvé az egyik nővérrel szemben messze felülmúlta a másik iránt táplált baráti érzelmeit.

A házigazda őszinte sajnálattal hallotta, hogy ily hamar elmennek, s ismételten meg akarta győzni Miss Bennetet, milyen könnyelműség ez, hiszen még meg sem gyógyult egészen; de Jane mindig állhatatos volt, amikor érezte, hogy igaza van.

Darcy örömmel fogadta a hírt - Elizabeth elég időt töltött már Netherfieldben. Érezte, hogy jobban vonzza őt, mint szeretné, és Miss Bingley udvariatlan volt a leányhoz, őt magát pedig a szokottnál is többet ugratta. Bölcsen elhatározta tehát, hogy nagyon vigyáz magára, s ezentúl a legcsekélyebb jellel sem árulja el bámulatát iránta, semmivel sem ébreszt Elizában reményt, hogy bármi köze is lehet az ő boldogságához. Ha ilyen gondolat motoszkálna a leány fejében, akkor, úgy gondolta, viselkedése az utolsó napon mindennél fontosabb, mert ez erősíti meg vagy zúzza szét Elizabeth reményeit. Darcy ki is tartott szándéka mellett, s szombaton egész nap alig szólt hozzá tíz szót. Egy alkalommal félórára egyedül maradtak, de Darcy beletemetkezett a könyvébe, s rá sem nézett a leányra.

Vasárnap délelőtt, istentisztelet után, ütött a búcsúzás órája, aminek szinte kivétel nélkül mindenki örült. Miss Bingley végül egyre udvariasabb lett Elizához és egyre szeretetreméltóbb Jane-hez. Búcsúzásnál biztosította, hogy a legnagyobb örömmel találkozik vele akár Longbournban, akár Netherfieldben, és gyengéden átölelte; Elizával is kezet fogott. Elizabeth kitűnő hangulatban köszönt el az egész társaságtól.

Nem mondhatni, hogy anyjuk kitörő örömmel fogadta volna őket otthon. Csodálkozott, hogy már megjöttek, kifogásolta, hogy annyi alkalmatlanságot okoztak a kocsival, és biztosra vette, hogy Jane újra meghűlt. Apjuk viszont, noha igen szükséztlenül fejezte ki érzelmeit, őszintén megörült nekik, mert érezte, mennyire hiányoznak a családi körből. Az esti beszélgetés, amelyen az egész család találkozott, Jane és Elizabeth távollétében sokat veszített élénkségéből, és szinte teljesen értelmetlenné lett.

A két testvér, szokás szerint, nyakig találta Maryt az összhangzattan és az emberi természet tanulmányozásában; meg kellett csodálniuk új kivonatait, végig kellett hallgatniuk néhány frissen gyűjtött, lapos erkölcsi megfigyelését. Catherine és Lydia más természetű értesülésekkel szórakoztatták őket. Múlt szerda óta sok szóbeszéd folyt és sok minden történt az ezredben; nagybátyjuk közben több tisztet vendégül látott vacsorára, egy közlegényt megbotoztak, sőt még az a hír is elterjedt, hogy Forster ezredes rövidesen megnősül.

13. FEJEZET

Remélem drágám - mondta Mr. Bennet feleségének másnap a reggelinél -, jó vacsorát rendelt mára, mert valószínűleg vendégünk lesz.

- Kire gondol, drágám? Tudtommal nem jön senki, hacsak Charlotte Lucas nem toppan be, neki meg, remélem, elég jó a mindennapi vacsoránk. Nem hinném, hogy otthon gyakran kap ilyet.

- Akiről én beszélek, az férfi és idegen.

Mrs. Bennetnek felragyogott a szeme.

- Férfi és idegen! Az nem lehet más, csak Mr. Bingley. Jane, te kis ravasz, egy szót sem szóltál erről! No, nem baj, szívből örülök Mr. Bingley látogatásának. Te jó ég! Mitévő legyek? Ma semmi pénzért nem lehet halat kapni! Lydia, aranyom, húzd meg a csengőt, azonnal beszélnem kell a szakácsnéval.

- Nem Mr. Bingley jön - mondta a férje -, hanem egy olyan ember, akit még soha életemben nem láttam.

E szavakat általános meglepetés követte, s Mr. Bennet élvezte, hogy felesége és öt leánya egyszerre rohanják meg kérdéseikkel.

Miután egy darabig mulatott kíváncsiságukon, megmagyarázta, miről van szó.

- Körülbelül egy hónapja kaptam ezt a levelet, s két héttel ezelőtt válaszoltam rá, mert kissé kényes ügynek tartottam, amellyel sürgősen kell foglalkozni. A levelet unokaöcsém, Mr. Collins írta, aki halálom után bármikor kikérgethet benneteket ebből a házból.

- Ó, drágám - kiáltott a felesége -, hallani sem bírom ezt; kérem, ne is beszéljen arról az utálatos emberről. Nincs szörnyűbb dolog a világon, mint ha az ember saját gyermekeit kiforgatják az örökségből. A maga helyében már rég megpróbáltam volna valamit tenni ebben a dologban.

Jane és Elizabeth igyekeztek megmagyarázni anyjuknak, mit jelent az, ha a tulajdon öröklését végrendelet korlátozza. Azelőtt is többször megpróbálták ezt vele megértetni, de ebben a kérdésben Mrs. Bennet nem hallgatott a józan észre, most is tovább zsörtölődött, hogy milyen kegyetlenség egy ötleányos családot megfosztani az örökségtől, és olyan emberre hagyni, akihez senkinek semmi köze.

- Mindenesetre nagy igazságtalanság - mondta Mr. Bennet -, és Mr. Collinsról semmi sem mossa le ezt a vétket, hogy ő örökli Longbournt. De ha meghallgatja, hogy mit ír, talán kissé megenyhül a levele hangjától.

- Nem, szó sincs róla; már azt is nagy szemtelenségnek tartom, hogy egyáltalán írni mert magának. Micsoda képmutató fráter! Gyűlölöm az ilyen hamis, álszent barátokat. Inkább folytatná a pörlekedést, amit már az apja elkezdett.

- Úgy látom, éppen emiatt mardossa fiúi szívét némi lelkifurdalás, amint ez a levélből kitűnik.

Hunsford, Westerham mellett.

Kent, október 15-én.

Tisztelt Uram!

Az a nézeteltérés, amely megboldogult drága atyám és Ön között fennállott, engem mindig komoly nyugtalansággal töltött el, s amióta őt, szerencsétlenségemre, elveszítettem, gyakran óhajtottam áthidalni a köztünk tátongó szakadékot; de mind ez ideig visszatartottak kételyeim és az a félelem, hogy tiszteletlenségnek látszanék atyám emléke iránt, ha olyan személlyel lépnék jó viszonyra, akivel a megboldogult mindig viszálykodni kegyeskedett. - Figyeljen csak ide, Mrs. Bennet! - Most azonban döntésre jutottam ebben a kérdésben, mivel húsvétkor lelkésszé szenteltek, és az a kitüntető szerencse ért, hogy elnyerhettem Lady Catherine de Bourgh öméltóságának, Sir Lewis de Bourgh özvegyének magas pártfogását. Az ő kegyes bőkezősége emelt engem a fenti parókia lelkészi tisztére, amely értékes hivatásban minden törekvésem arra fog irányulni, hogy hálás hódolattal adózzam öladységének, s egyben mindig készen álljak azoknak a rítusoknak és szertartásoknak az elvégzésére, amelyeket az angol

államegyház előír. Lelkész lévén, ezenfelül kötelességemnek érzem megalapozni és előmozdítani a béke áldásait mindazon családokban, amelyekre befolyásom kiterjed. A fentiek alapján talán nem ok nélkül remélhetem, hogy jelen jóindulatú közeledésem méltánylásra fog találni, s hogy Ön figyelmen kívül hagyja azt a körülményt, miszerint én vagyok a longbourni birtok várományosa, s nem fogja emiatt visszautasítani a felkínált olaját. Szükségtelen hangsúlyoznom, mennyire fájdalmas nekem az a gondolat, hogy akaratlanul is eszköze lettem az Ön szeretetre méltó leányait ért sérelemnek; engedje meg, hogy ezért bocsánatát kérjem, s egyben biztosítsam Önt, mindig készen állok bármilyen módon kárpótolni őket - de erről bővebben élőszóval. Ha nem lenne kifogása, hogy házába befogadjon, örömmel tenném tiszteletemet Önnél és kedves családjánál november 18-án, hétfőn délután négy órakor; szíves vendégszeretetét valószínűleg a rákövetkező hét szombatjáig venném igénybe. Ezt minden alkalmatlanság nélkül megtehetem, mivel Lady Catherine nem kifogásolja, ha időnként távol töltöm a vasárnapot, amennyiben más lelkész helyettesít a napi teendők ellátásában.

Engedje meg, Uram, hogy tiszteletteljes üdvözetemet küldjem kedves feleségének és leányainak, s maradok jóakarója és barátja

William Collins

- Ezek szerint négy órára várhatjuk ezt a békeangyalt - mondta Mr. Bennet, miközben összehajtotta a levelet. - Szavamra, igen lelkiismeretes és előzékeny fiatalembernek látszik, aki kétségtelenül hasznos ismerősnek is fog bizonyulni, különösen ha Lady Catherine megengedi, hogy újra meglátogasson bennünket.

- Érdemes megfontolni, amit a lányokról mond. Ha valóban hajlandó volna valamiképpen kárpótolni őket, én lennék a legutolsó, aki erről lebeszelné.

- Nehéz elképzelni ugyan - mondta Jane -, milyen módon nyújthatna nekünk jóvátételt, de hogy elismeri kötelezettségét, és teljesíteni is óhajtja, én már ezt is javára írom.

Elizának különösen az tűnt fel, milyen rendkívül alázatos hangon emlegeti Mr. Collins Lady Catherine-t, s milyen készségesen vállalkozik híveinek keresztelésére, esketésére és temetésére, valahányszor a szükség úgy kívánja.

- Furcsa egy ember lehet - mondotta -, nem tudom kiismerni a levélből. Valami rettenetes nagyképűség van a stílusában. És miért kér bocsánatot, amiért ő a birtok várományosa? Alig tételezhető fel, hogy lemondana róla, ha ez módjában állna. Gondolja, papa, hogy értelmes ember lehet?

- Nem, szívem, nem gondolom. Minden reményem, hogy éppen az ellenkezője. Ez a levél sokat ígérő keveréke a szolgálalkúságnak és az önteltségnek. Alig várom már, hogy lássam.

- Fogalmazás tekintetében a levél nem kifogásolható - jelentette ki Mary. - Az olajág gondolata talán nem egészen új, de véleményem szerint jól van kifejezve.

Catherine és Lydia szemében a levél és írója egyaránt teljesen érdektelen maradt. Arra szinte lehetetlen volt számítani, hogy unokafivérük piros zubbonyban érkezzen, ők pedig néhány hét óta nem érezték jól magukat bármely más színbe öltözött férfi társaságában. Ami anyjukat illeti. Mr. Collins levele lényegesen enyhítette ingerültségét, s most olyan lelki nyugalommal nézett a látogatás elé, amely egyaránt meglepte férjét és leányait.

Mr. Collins pontosan érkezett, s az egész család igen udvariasan fogadta. Mr. Bennet maga szűkszavú volt, a hölgyek annál beszédesebbek; Mr. Collinsnak sem a biztatás nem hiányzott, sem nem volt hallgatag természetű. Magas, nehézkes külsejű, huszonöt éves fiatalember volt, komoly, ünnepélyes arcú, igen mereven és szertartásosan viselkedett. Alighogy leült, máris gratulált Mrs. Bennetnek bájos leányaihoz, kijelentette, sokat hallott szépségükről, de ebben az esetben a hír messze elmaradt a valóság mögött; majd hozzátette, meg van róla győződve, hogy annak idején valamennyien jól fognak férjhez menni. Ez a lovagias kijelentés nem talált osztatlan tetszésre, de Mrs. Bennet minden bókot méltányolt, s rögtön így felelt:

- Nagyon kedves öntől, uram, s én szívből kívánom, hogy így is legyen, mert máskülönben tudja az ég, mi vár rájuk. A dolgokat furcsán rendezték el, mondhatom.

- Ön talán a birtok örökjogi korlátozására céloz?

- Arra, valóban arra. Nagyon keserves dolog ez az én szegény lányaimnak, ezt be kell látnia. Nem mintha önt hibáztatnám érte, az ilyesmi csupa véletlen ezen a világon. Az ilyen kötött birtoknál nem lehet tudni, mi lesz végül is a sorsa.

- Teljesen tudatában vagyok, asszonyom, milyen nehézséget jelent ez szép unokahúgaimnak; sokat mondhatnék erről, de nem akarok vakmerőnek és meggondolatlannak látszani. A fiatal hölgyeket mindenestre biztosíthatom, hogy mint bámulójuk jöttem ide. A jelen pillanatban ennél többet nem akarok mondani, de talán ha majd jobban összeismerkedünk...

Nem folytathatta, mert vacsorához hívták őket. A leányok összemosolyogtak. Mr. Collins nemcsak unokahúgait csodálta meg. Alaposan megnézte és feldicsérte az előszobát, az ebédlőt, minden egyes bútordarabot. A vendég elragadtatása meg is lágyította volna Mrs. Bennet szívét, ha nem gyötri az a gyanú, hogy Collins mint jövőendő tulajdonos tart szemlét. A vacsoráról is igen elismerően nyilatkozott, s megkérdezte, melyik szép unokahúga főz ilyen remekül. De Mrs. Bennet itt már rendreutasította, s kissé csípősen hozta tudtára: igenis módjukban áll, hogy jó szakácsnőt tartsanak, s az ő leányainak semmi keresnivalójuk nincs a konyhában. Collins bocsánatot kért, hogy akaratlanul is megbántotta, mire Mrs. Bennet szelídebb hangon kijelentette, hogy egyáltalában nincs megbántva, de a tiszteletes még vagy egy negyedórán át mentegetőzött.

14. FEJEZET

Vacsora közben Mr. Bennet alig szólt, de amikor a személyzet visszavonult, elérkezettnek látta az időt, hogy kicsit beszélgesen vendégével. Olyan témát pendített hát meg, hogy Collinsnak alkalma lehessen tündökölni. Úgy látszik, jegyezte meg, hogy a tiszteletes igen szerencsés pártfogója tekintetében, mert Lady Catherine de Bourgh tekintettel van óhajaira, és gondoskodik kényelméről. Mr. Bennet jobb témát nem is választhatott volna: a tiszteletes ékesszóló magasztalásba kezdett. A tárgy a szokottnál is ünnepélyesebb hangra ihlette, s fontoskodva jelentette ki, soha életében még nem tapasztalt előkelő személyek részéről olyan nyájas és leereszkedő magatartást, mint amelyet Lady Catherine tanúsított irányában. Mindkét szentbeszédét a legkegyesebben méltányolta - eddig ugyanis két ízben érte az a kitüntetés, hogy a lady előtt prédikálhatott. Már kétszer meghívta vacsorára rosingsi kastélyába - múlt szombaton is üzent érte, mert hiányzott a negyedik az esti kártyacsatához. Lady Catherine-t sokan gögösnek tartják, de iránta mindig nyájasnak mutatkozott. Mindig úgy beszélt vele, mint bármely más úriemberrel, soha egy szóval sem kifogásolta, ha részt akart venni a környék társadalmi életében, vagy időnként el akart utazni egy-két hétre, hogy meglátogassa rokonait. Leereszkedésében odáig ment, hogy azt tanácsolta neki, házasodjék meg minél előbb, feltéve, ha kellő körültekintéssel választ feleséget. Egyszer meg is látogatta a szerény paplakban, s fenntartás nélkül jóváhagyta a berendezésben eszközölt változtatásokat, sőt egy-két dolgot ő maga is ajánlani kegyeskedett, például azt, hogy polcokat rakasson a szekrényekbe az emeleten.

- Mondhatom, ez mind nagyon szép és szíves tőle - jegyezte meg Mrs. Bennet. - Úgy látszik, igen kedves asszony. Kár, hogy a főrangú hölgyek általában nem ilyenek. És közel lakik önhöz, tiszteletes úr?

- A kertet, ahol szerény hajlékom áll, csupán egy ösvény választja el Rosings Parktól, öladysége kastélyától.

- Ugye azt mondta róla, hogy özvegy? És van családja?

- Egyetlen leánya van, aki a rosingsi kastély mellett igen kiterjedt birtokot fog örökölni.

- Ah! - kiáltotta Mrs. Bennet, fejét csóválva. - Akkor jobb kilátásai vannak, mint a legtöbb lánynak. És milyen az a fiatal hölgy? Csinos?

- Rendkívül bájos ifjú hölgy. Lady Catherine maga mondja, hogy igazi szépség tekintetében Miss de Bourgh messze fölülmúlja nemének legszebb képviselőit, mert vonásaiban van valami, ami legott elárulja előkelő származását. Sajnos, szervezete nem a legerősebb, s ez gátolta haladását a sokoldalú műveltség megszerzésében, amit máskülönben bizonyára nem mulasztott volna el. Minderről attól a hölgytől értesültem, aki Miss de Bourgh nevelését irányította, s aki most is náluk lakik. De végtelenül szeretetre méltó teremtés, s leereszkedését mutatja az is, hogy gyakran hajt el szerény hajlékom mellett kis hintóján és pónilovaival.

- Bemutatták már az udvarnál? Nem emlékszem, hogy láttam volna nevét az ott megjelent hölgyek között.

- Fájdalom, gyenge egészségi állapota nem engedi, hogy a fővárosban tartózkodjék; és ez a körülmény, amint én magam mondtam egyszer Lady Catherine-nek, legragyogóbb gyöngyszemétől fosztotta meg az angol koronát. Öladységének nyilván tetszett ez a hasonlat; képzelheti, asszonyom, milyen boldogan ragadok meg minden alkalmat ilyen finom kis bókokra, amelyek mindig megörvendeztetik a hölgyeket. Már többször megjegyeztem Lady Catherine előtt, hogy bájos leánya hercegnőnek született, s hogy a legmagasabb rang sem emelhetné értékét, hanem ellenkezőleg, tőle nyerne díszet. Öladysége szívesen hallja az ilyen kis elejtett szavakat, s úgy érzem, ez részemről olyan figyelem, amely különösen kötelező az én helyzetemben.

- Nagyon helyesen ítéli meg a dolgot - mondta Mr. Bennet -, és szerencsére érzéke is van a finom hízelgéshez. Szabad-e érdeklődnöm, vajon pillanatnyi ihlet sugallja ezeket a jóleső figyelmességeket, vagy előzetes megfontolásból erednek?

- Főleg a helyzetből adódnak, s bár néha elmulatok azzal, hogy tetszetős kis bókokat gondolok ki és állítok magamban össze, amelyeket a mindennapi élet helyzeteire alkalmazhatok, lehetőleg úgy adom őket elő, hogy rögtönzéseként hassanak.

Mr. Bennet várakozása igazolódott. Unokaöccse olyan sült bolond volt, amilyennek remélte, s a legnagyobb élvezettel hallgatta, bár ügyelt arra, hogy egyetlen arcizma se ránduljon meg; csak időnként vetett egy-egy pillantást Elizára, mással nem osztotta meg örömét.

De mire a teázás ideje közeledett, Mr. Bennet megelégette a dolgot, s örült, hogy vendégét visszaviheti a szalonba; tea után pedig arra kérte, olvasson fel valamit a hölgyeknek. Mr. Collins készségesen beleegyezett, s elővettek egy könyvet; de mikor a tiszteletes meglátta (minden jel arra vallott, hogy kölcsönkönyvtárból való), visszahőkölt, és bocsánatkérések közepette kijelentette, hogy ő sohasem olvas regényt. Kitty rábámult, Lydia pedig felkiáltott. Más könyveket kerestek elő, s Collins némi megfontolás után Fordyce prédikációi mellett döntött. Lydia már akkor is nagyot ásított, mihelyt a tiszteletes kinyitotta a könyvet, s alig olvasott fel egyhangú és ünnepélyes hangon három oldalt, amikor a leány közbevágott:

- Hallotta már, mama, hogy Philips bácsi el akarja küldeni Richardot, s hogy Richard akkor Forster ezredeshez fog elszegődni? Ezt maga a néni mesélte nekem szombaton. Holnap átsétálok Merytonba, mert szeretném tudni, hogyan is áll a dolog; azt is meg akarom kérdezni, mikor jön vissza Mr. Denny Londonból.

A két idősebbik nővér rászólt Lydiára, hogy hallgasson; de Mr. Collins sértődötten tette félre a könyvet, e szavakkal:

- Gyakran megfigyeltem, milyen kevésbé érdeklik a fiatal hölgyeket a komoly természetű könyvek, még akkor is, ha egyedül az ő épülésükre íródtak. Be kell vallanom, ez engem mindig elképesztett, mert hiszen semmi sem lehet olyan előnyös számukra, mint az ilyen okulás. De nem áll szándékomban tovább terhelni ifjú unokahúgomat.

Ezzel Mr. Bennethez fordult, és felajánlotta, hogy sakkozzanak. A házigazda elfogadta a kihívást azzal a megjegyzéssel, hogy legokosabb hagyni a lányokat, hadd törődjenek apró-cseprő szórakozásukkal. Mrs. Bennet és leányai udvariasan mentegetőztek Lydia közbeszólása miatt, és megígérték, hogy ez többé nem fordul elő, csak folytassa a felolvasást. De Mr. Collins, miután megnyugtatta őket, hogy nem neheztel ifjú unokahúgára, és ezentúl sem fog viselkedésén megsértődni, másik asztalhoz ült át a házigazdával, és nekikészült a sakkozásnak.

15. FEJEZET

Mr. Collins nem volt okos ember, s e természeti fogyatékoságán a nevelés és a társas élet sem segített sokat. Ifjúságának nagy részét egy tudatlan és fősvény apa irányítása alatt élte le. Egyetemre járt ugyan, de csak a kötelező tanulmányokat végezte el, s nem kötött semmiféle hasznos ismeretséget. A kemény apai kéz eredetileg igen alázatos modorra szoktatta, de ezt most ellensúlyozta egyrészt a magányosan élő, korlátolt ember önteltsége, másrészt az a körülmény hogy fiatalon és váratlanul jó állásba csöppent. Szerencsés véletlen folytán éppen akkor hívták fel rá Lady Catherine de Bourgh figyelmét, amikor Hunsfordban megüresedett a lelkészség. A magas rangú hölgy iránt érzett tisztelethez és pártfogónak járó hódolathoz még az a jó vélemény járult, amelyet saját magáról, papi tekintélyéről és lelkeszi jogairól táplált; mindez a büszkeség és a szolgálai lélek, az önhittség és az alázat sajátos keverékét fejlesztette ki benne.

Mivel most szép háza volt és gondtalan megélhetése, házasodni készült, s a longbourni családdal is ilyen szándékkal kereste a kibékülést. A Bennet lányok közül óhajtott élettársat választani, ha valóban olyan szépek és szeretetre méltóak, mint a hírük. Így kívánta őket kárpótolni és kiengesztelni, amiért ő öröklő majd apjuk birtokát, s ezt a tervet kitűnőnek, méltányosnak, a saját részéről pedig rendkívül nagylelkűnek és önzetlennek gondolta.

Tervén nem másított, mikor meglátta a leányokat. Miss Bennet bájos arca megerősítette őt szándékában, és igazolta mindazokat a szigorú elveket, amelyeket az elsőszülött jogairól vallott, és első este Jane volt szíve választottja. Másnap reggelre azonban helyesbített, mert reggeli előtt negyedórát tartó meghitt beszélgetést folytatott Mrs. Bennettel - először leírta a paplakot, majd természetes átmenettel megvallotta, hogy Longbournban reméli megtalálni a ház úrnőjét. Mrs. Bennet nyájas mosollyal és bátorító szavakkal kísérte a vallomást, csak Jane esetében intette óvatosságra, akire éppen választása esett. Fiatalabb leányaira vonatkozóan nem mer mondani semmit... határozott választ nem adhat... tudomása szerint nincsenek lekötve; de ami legidősebb leányát illeti, meg kell említenie... kötelessége bizalmasan közölni vele, hogy valószínűleg a közeli jövőben eljegyzi magát.

Mr. Collinsnak mindössze fel kellett cserélni Jane-t Elizával, s ez gyorsan meg is történt, mialatt Mrs. Bennet rendbe hozta a tüzet. Elizabeth korban és szépségben Jane után következett, s így természetes, hogy ő foglalta el nővére helyét.

Mrs. Bennet szívébe zárta a tiszteletes célzásait, s megnyugodva gondolt arra, hogy rövidesen két leánya megy férjhez. Előző nap még beszélni sem lehetett előtte Collinsról, de most egyszerre kegyeibe került.

Lydia nem feledkezett meg arról, hogy Merytonba szándékozott menni, s Maryt kivéve a többi nővér is hajlandó volt elkísérni. Apjuk kérésére Mr. Collins is velük tartott. Mr. Bennet alig várta, hogy lerázza a tiszteletest, és egyedül maradjon a könyvtárszobában. Reggeli után ugyanis Collins utánament, és ott is maradt, látszólag belemerülve az egyik legnagyobb föliánsba, de valójában szünet nélkül hunsfordi házáról és kertjéről fecsegett. Ez a viselkedés teljesen kihozta Mr. Bennetet a sodrából. Könyvtárában mindig számíthatott a zavartalan nyugalomra, s ha el volt is készülve arra - mondta Elizának -, hogy a ház többi szobáiban ostobaságot és önteltséget tapasztal, a könyvtárszobában mentes volt a veszélytől. Buzgó udvariassággal beszélte tehát rá a tiszteletest, kísérfje el a leányokat Merytonba; mivel pedig Mr. Collins inkább gyaloglásra termelt, mint olvasásra, nagyon örült, amikor könyvét félretéve elindulhatott.

Merytonig azzal telt az idő, hogy a tiszteletes nagyképp semmiségeket mondott, unokahúgai pedig udvariasan helyeseltek. Alig értek azonban a faluba, a fiatalabbak többé ügyet sem vetettek rá. Ide-oda jártatták szemüket végig az utcán, a tiszteket keresve, s legfeljebb egy igazán divatos kalapon vagy egy újfajta muszlinon akadt meg a tekintetük valamelyik kirakatban.

De a hölgyek figyelmét csakhamar lefoglalta egy igen úri külsejű fiatalember, akit még sohasem láttak, s most az utca másik oldalán sétált egy tiszttel. A tiszt neve Mr. Denny volt, s Lydia éppen azért jött át Merytonba, hogy megtudja, visszatért-e már Londonból Mr. Denny. Mr. Denny köszöntötte őket, amint a hölgyek szemben elhaladtak. Az idegen valamennyiük figyelmét felkeltette megjelenésével, s a lányok

találgatták, vajon ki lehet. Kitty és Lydia mindenáron meg akarták tudni, s ezért nővéreiket áthívták a túlsó oldalra azzal az ürüggyel, hogy vásárolni akarnak a szemközti levő boltban; szerencsére éppen akkor léptek fel a járdára, amikor a két fiatalember ugyanoda ért. Mr. Denny azonnal megszólította őket, és engedelmet kért, hogy bemutathassa barátját, Mr. Wickhamet, aki - mondta - előző nap érkezett vele a fővárosból, s örömmel közölheti, hogy megkapta a tisztí kinevezését az ezredbe. Ennél jobbat kívánni sem lehetett volna: a fiatalemberről csak az egyenruha hiányzott, hogy tökéletessé tegye megjelenését. Külseje mindenkit megnyert - igazi férfiszépség volt, kellemes arcú, karcsú, kitűnő modorú. Rögtön a bemutatás után élénken társalogni kezdett, de viselkedése kifogástalan volt és szerény. Az egész társaság még ott állt, kellemes csevegésbe merülve, amikor lódobogás hallatszott, s Darcy és Bingley lovagolt végig az utcán. Amint felismerték a csoportban a hölgyeket, rögtön feléjük tartottak, s udvariasan érdeklődtek hogylétük felől. Bingley volt a szóvivő, érdeklődésének legfőbb tárgya pedig Jane Bennet. Éppen úton volt Longbournba - mondta -, hogy tudakozódjék egészsége iránt. Darcy néma főhajtással erősítette meg barátja szavait, s éppen elhatározta, hogy nem néz rá Elizára, amikor hirtelen megakadt a szeme az idegenen. Elizabeth véletlenül mindkettőjük arcát látta, amint egymásra pillantottak, és meglepődve figyelte rajtuk a találkozás hatását. Mindkét fiatalembernek elváltozott a színe: az egyik elfehéredett, a másik elvörösödött. Pár pillanatnyi habozás után Mr. Wickham megemelte kalapját, Darcy pedig kelleetlenül viszonzta a köszöntést. Vajon mit jelenthet ez? Lehetetlen volt elképzelni, de éppoly lehetetlen volt nem keresni rá magyarázatot.

Bingley észre sem vette, hogy mi történik. Rövidesen búcsúzott, és ellovagolt barátjával.

Denny és Wickham a Philips ház kapujáig kísérte a hölgyeket, s ott elköszöntek, hiába invitálta őket Lydia a házba; még Mrs. Philips közbelépése sem használt, aki kitérte a nappali ablakát, és hangos szóval segített Lydiának a rábeszélésben.

Mrs. Philips mindig szívesen látta unokahúgait, s a legidősebbnek, távollétük után, most különösen megörült. Nagyon meg van lepve - mondta -, hogy oly hirtelen tértek haza Netherfieldből, s mivel nem a saját kocsijukon mentek, nem is tudott volna semmit a dologról, ha nem találkozik az utcán Mr. Jones inasával, aki elmesélte, hogy többé nem kell orvosságot küldeni Netherfieldbe, mert a Bennet kisasszonyok nincsenek már ott. Mrs. Philips folytatta volna még mondókáját, ha nem kellett volna Mr. Collinst üdvözölnie, akit Jane éppen bemutatott neki. Az asszony a legnyájásabb udvariassággal fogadta a tiszteletest, amit az még udvariasabban viszonzott, bocsánatot kérve, hogy előzetes ismeretség nélkül betolakodott házába; egyben azt a reményét fejezte ki, hogy rokoni kapcsolata a fiatal hölgyekkel mentségül szolgál. Mrs. Philipset egészen levette a lábáról ez a választékos modor; de alig foglalkozhatott az egyik idegennel, unokahúgai máris izgatott felkiáltások között a másik iránt kérdezősködtek. Róla azonban csak annyit tudott nekik mondani, amit már úgyis tudtak - azt, hogy Mr. Denny hozta magával Londonból, s hogy az X. grófság ezredében nevezik majd ki hadnaggyá. Hozzátette, hogy egy teljes óráig figyelte, amint az ismeretlen fel s alá sétált az utcán. Ha Mr. Wickham történetesen újra felbukkan, Kitty és Lydia követték volna nagynénjük példáját, de szerencsétlenségükre csak néhány tiszt sétált el az ablak alatt, s ezek most az idegenhez képest ostoba, kellemetlen fráterré váltak a szemükben. A tiszték közül néhányan másnap vacsorára voltak hivatalosak Philipsékhez, s a nagynéni megígérte, hogy férje tiszteletét teszi Mr. Wickhamnál, és őt is meghívja, ha a lányok is átjönnek Longbournból. Ebben tüstént megállapodtak, s Mrs. Philips vidám lottójátékot helyezett kilátásba, utána egy kis vacsorát. Ezek a kecsgetető ígéretek egészen felvillanyozták a leányokat, úgyhogy a legjobb hangulatban búcsúztak el. Mr. Collins az ajtóban újból mentegetőzni kezdett, mire Mrs. Philips fáradhatatlan udvariassággal erősködött, hogy bocsánatkérésre nincs semmi oka.

Hazafelé menet Elizabeth elmondta Jane-nek, mi történt a szeme láttára a két fiatalember között. Jane ugyan akármelyiküket megvédte volna, még ha nem is lett volna igazuk, de viselkedésüket éppoly kevésbé tudta megmagyarázni, mint a húga.

Visszaérkezésük után Collins nagy örömet szerzett Mrs. Bennetnek azzal, hogy rajongva dicsérte nővére tökéletes modorát és udvariasságát. Kijelentette, hogy Lady Catherine és leánya kivételével sohasem látott még előkelőbb úrihölgyet, mivel nemcsak rendkívül nyájasan fogadta őt, hanem kifejezetten

belefoglalta a másnap estére szóló meghívásba, noha addig ő teljesen ismeretlen volt a Philips család előtt. Ez valószínűleg részben annak tulajdonítható, hogy rokonságban áll Bennetéssel - de így is azt kell mondania, hogy soha életében ennyi figyelmességet nem tapasztalt.

16. FEJEZET

A fiatalok meghívását szülei nem ellenezték; Mr. Collins aggályoskodott ugyan, magára hagyhatja-e vendéglátóit akár egy estére is, de ezeket az aggodalmakat erélyesen eloszlatták, s a kocsikellő órában elvitte őt és öt unokahúgát Merytonba. A szalonba lépve örömmel hallották a leányok, hogy Mr. Wickham elfogadta nagybátyjuk meghívását, s már meg is érkezett.

E közlés után valamennyien leültek, és a tiszteletesnek bő alkalma nyílt, hogy körüljártassa szemét a szobán, és mindent megcsodáljon. A szoba arányai és bútorzata annyira megnyerték tetszését, hogy állítása szerint szinte Rosings kis nyári reggelizőjében képzelte magát. Ez a hasonlat eleinte nem keltett különösebb lelkesedést, mikor azonban Mrs. Philips megtudta, hogy mi Rosings és ki a tulajdonosa, s miután végighallgatta Lady Catherine egyik szalonjának leírását, amelyben csak a kandalló nyolcszáz fontba került, teljes mértékben méltányolta a tiszteletes bókjának jelentőségét, s talán azt sem vette volna zokon, ha a rosingsi házvezetőnő szobájával hasonlítja össze szalonját.

Az urak megjelenéséig Mr. Collins boldogan áradozott, milyen nagyúri hölgy Lady Catherine, és milyen pompás a kastélya; közben saját szerény hajlékát is dicsérgette, s beszámolt az átalakításokról. Mrs. Philipsben nagyon figyelmes hallgatóra talált, s egyre nagyobbra nőtt az asszony szemében, aki feltette magában, hogy az első adandó alkalommal mindent részletesen elmond szomszédnőinek. A lányok hosszúnak találták a várakozást, mert unokabátyjukat nem bírták hallgatni, egyéb tennivalójuk pedig nem volt, mint hogy zene után vágyódtak, és saját készítésű gyöngé porcelánutánzataikat nézegették a kandalló párkányán. De egyszer csak vége lett a várakozásnak. Beléptek az urak, köztük Mr. Wickham. Elizabeth úgy érezte, hogy bámulatában nem volt semmi okatlan túlzás, amikor először meglátta, vagy amikor később visszagondolt rá. Ennek az ezrednek a tisztjei általában derék, úri viselkedésű emberek voltak, s ma este közülük csak a legkülönbeket hívták meg; de Mr. Wickham éppúgy felülmúlta őket modor, fellépés, járás és jó külső tekintetében, mint ahogy ők túltettek az utolsónak belépő, széles képű, nehézkes, borszagú Philips bácsin.

Mr. Wickham volt a boldog férfi, aki magára vont szinte minden nő tekintetét, Elizabeth pedig a boldog nő, aki mellé Wickham végül leült. Rögtön kellemes modorban kezdett társalogni, s bár csak a hűvös estéről beszélt, meg arról, hogy esős évszaknak néznek elébe, Elizabeth úgy érezte, hogy egy ügyes társalgó a legköznapiabb, legunalmasabb, legjobban elcsépeelt témát is érdekessé teheti.

Collinsnak jelentéktelenségbe kellett süllyednie, ha olyan vetélytársak versengtek vele a szépnem figyelméért, mint Wickham és a tisztiek. A fiatalabbja valóban ügyet sem vetett rá, de időnként akadt hálás hallgatósága Mrs. Philips személyében, aki arra ügyelt, hogy vendége bőven el legyen látva kávéval és meleg vajassüteménnyel.

Mikor felállították a kártyaasztalokat, a tiszteletesnek alkalma nyílt a háziasszony figyelmességét viszonzni azzal, hogy leült whistezni.

- Jelenleg még alig ismerem ezt a játékot - mondta Collins -, de szívesen gyarapítom tudásomat, mert az életben elfoglalt állásom... - Mrs. Philips nagyon megköszönte előzékenységét, de az indoklást már nem várta be.

Mr. Wickham nem whistezett, s a másik asztalnál Elizabeth és Lydia örömmel ültették őt maguk közé. Eleinte az a veszély fenyegetett, hogy Lydia teljesen lefoglalja Wickhamet, mert roppant szeretett társalogni. Mivel azonban ugyanúgy rajongott a lottóért, hamarosan annyira belemelegedett a játékba, hogy egyre újabb számokat tett meg, és ujjongott, ha nyert - egy személy többé már nem tudta figyelmét lekötöni. Mr. Wickham csak névleg vett részt a közös szórakozásban, s így bőven maradt ideje, hogy Elizával beszélgesse. A leány szívesen is hallgatta, bár nem remélhette, hogy azt fogja tőle hallani, amire leginkább kíváncsi volt, tudniillik Darcy és Wickham ismeretségének történetét. Elizabeth említeni sem merte ezt az urat. De kíváncsisága váratlanul kielégült, mert Wickham maga hozta szóba a dolgot. Érdeklődött, milyen messze van Netherfield Merytontól, majd Elizabeth válasza után tétovázó hangon megkérdezte, mióta tartózkodik ott Mr. Darcy.

- Körülbelül egy hónapja - mondta Elizabeth, majd folytatni akarva a témát, hozzátette: - Úgy hallom, nagy birtoka van Derbyshire-ben.

- Igen - felelte Wickham -, nagyon szép földbirtoka van, évi tízezer fontot jövedelmez, tisztán. Nem találkozhatott volna senkivel, aki olyan pontos felvilágosítást tudna erről adni, mint én, hiszen gyermekkorom óta szoros kapcsolatban állok családjával.

Elizabeth nem tudta eltitkolni meglepetését.

- Nem csodálom, Miss Bennet, hogy meglepődött szavaimon, mert valószínűleg látta, milyen hidegen üdvözlöttük egymást tegnap. Ismeri közelebbről Mr. Darcyt?

- Nem kívánom őt közelebbről megismerni! - kiáltotta Elizabeth hevesen. - Négy napot töltöttem vele egy házban, és nagyon kellemetlen embernek tartom.

- Nekem nincs jogom, hogy véleményt mondjak, kellemes ember-e Darcy vagy sem - mondta Wickham. - Nem vagyok erre alkalmas, mivel nagyon is régóta ismerem s nagyon is jól, semhogy igazságos bírāja lehessen. Nem tudnék elfogulatlan lenni iránta. De azt hiszem, az ön véleményén sokan meglepődnének - máshol talán nem is fejeznék ki ilyen nyíltan, mint itt, a családja körében.

- Szavamra, itt is csak azt mondom, amit bárhol másutt mondanék, Netherfieldet kivéve. Hertfordshire-ben sehol sem szeretik őt. Mindenki utálja kevélysége miatt, senkitől sem fog róla egy jó szót hallani.

- Nem mondhatom, hogy sajnálom azokat az embereket, akiket nem becsülnek érdemükön felül - jegyezte meg Wickham rövid hallgatás után -, de nem hinném, hogy Darcyval ez gyakran megesik. A világot elvakítja a vagyona és a rangja, az embereket megfélemlíti fölényes és parancsoló modora, s olyannak látják, amilyennek ő látszani akar.

- Én csak felületesen ismerem, de úgy látom, rossz a természete.

Wickham csak a fejét csóválta.

- Kíváncsi vagyok - mondta, mihelyt megint alkalmuk nyílt beszélgetni -, sokáig marad-e még Darcy ezen a vidéken.

- Erről nem tudok semmit, de mikor Netherfieldben voltam, szó sem volt arról, hogy elutazna. Remélem, az ő ittléte miatt nem fog lemondani arról a szándékáról, hogy ebbe az ezredbe lépjen.

- Ó, dehogya! Engem igazán nem fog innen elkergetni. Ha Darcy nem akar velem találkozni, neki kell elmennie. Nem vagyunk barátok, mindig zavar, ha látom - de semmi okom sincs, hogy kerüljem, csak az, amit az egész világ előtt nyíltan kimondhatok: érzem, hogy komiszul bánt velem, s szívem mélyéből sajnálom, hogy ezt kell róla mondanom. Az apja, Miss Bennet, a megboldogult Mr. Darcy, a legjobb ember volt, aki valaha élt, s hozzám mindig a legigazibb barát. Valahányszor találkozom a fiával, ezer ezer gyöngéd, fájó emlék éled fel lelkemben. A fiatal Darcy botrányszerűen viselkedett velem, de úgy érzem, mindent meg tudnék neki bocsátani, csak azt nem, hogy meghazudtolta atyja reményeit, és szégyent hozott emlékére.

Elizabeth egyre érdekesebbnek találta a beszélgetést, s részvevő szívvel figyelt, de nem akart tovább kérdezősködni a kényes tárgyról.

Wickham most általánosabb dolgokról kezdett beszélni: Merytonról, a vidékről, a társaságról. Nyilván nagyon meg volt elégedve mindazzal, amit eddig látott, s különösen az utóbbiról nyilatkozott finom, de igen átlátszó hódolattal.

- A fő ok, amiért ebbe az ezredbe léptem, az volt, hogy itt állandó és jó társaságra van kilátás. Tudtam, hogy jó nevű, kellemes ezred, Denny barátom, pedig még azzal is csábított, hogy milyen kitűnő szállásuk van, mennyi figyelmességben van részük, mennyi értékes ismeretséget kötöttek Merytonban. Megvallom, társaság nélkül nem tudnék élni. Csalódott ember vagyok, nem bírom a magányt, szükségem van foglalkozásra és társaságra. Nem a katonai pályára szántak, a körülmények kényszerítették erre. Eredetileg lelkésznek készültem, egyházi pályára neveltek, s most egy gazdag egyházközség pásztorá

lennék, ha úgy akarta volna az az úr is, akiről az imént beszéltünk.

- Valóban?

- Igen, a boldogult Mr. Darcy végrendelete szerint én kaptam volna a legjobb lelkészi állást birtokain. Keresztapám volt, és nagyon szeretett; szavakkal nem is tudom kifejezni jóságát. Bőkezűen akart gondoskodni rólam, s azt hitte, szándéka meg is valósult; de amikor a lelkészség megüresedett, más kapta meg.

- Jóságos ég! - kiáltott fel Elizabeth. - Hát ez hogy történhetett? Hogy lehet, hogy a végrendeletet semmibe sem vették? Miért nem fordult ön a törvényhez orvoslásért?

- Mert az öröklés feltételei közé alaki hiba csúszott, s ez kilátástalanná tette a pereskedést. Becsületes ember nem kételkedhetett az örökhagyó szándékában, de az ifjabb Mr. Darcy jobbnak látta, hogy kételkedjék, úgy állította be a dolgot, mintha atyja csupán feltételesen ajánlott volna engem az állásra, s kijelentette, hogy én minden igényemet eljátszottam pazarlásommal, meggondolatlansággal - tudja ördög, mit rótt még fel nekem. Elég az hozzá, hogy az állás két évvel ezelőtt megüresedett, éppen amikor az előírt kort betöltöttem, de másnak adták; az is bizonyos, hogy semmi olyannal nem vádolhatom magam, ami érdemtelenné tett volna rá. Igaz, hogy heves természetű vagyok és vigyázatlan, s néha talán nagyon is nyíltan megmondtam róla a véleményemet, a szemébe is. Ennél rosszabbra nem emlékszem. De tény az, hogy igen különböző a természetünk, s hogy Darcy gyűlöl engem.

- Ez igazán felháborító! Megérdemelné, hogy nyilvánosan megszégyenítsék.

- Előbb-utóbb úgyis ez lesz a sorsa, de én nem vállalkoznék rá. Amíg az apja él az emlékemben, soha nem tudnám a fiát megsérteni vagy leleplezni.

Elizabeth nagyra becsülte az ilyen érzéseket, s úgy találta, hogy azok még szebbé teszik a fiatalember arcát.

- De mi indíthatta őt erre? - kérdezte kis szünet után. - Mi lehet az oka, hogy ilyen kegyetlenül bánt önnel?

- Valami mélységes, megrögzött ellenszenv, amit bizonyos fokig féltékenységnek kell tulajdonítanom. Ha a boldogult Mr. Darcy kevésbé kedvelt volna engem, a fia talán jobban szível. De atyjának ragaszkodó szeretete irántam már gyermekkorában ingerelte. Köztünk bizonyos versengés fejlődött ki, amit Darcy természete nem bírt különösen azt, hogy apja gyakran inkább felém hajlott.

- Ilyen gonosznak nem tartottam volna Darcyt. Sohasem rokonszenveztem vele, de azért igazán rossz véleményem nem volt róla. Gondoltam, hogy általában megveti embertársait, de nem hittem, hogy ilyen alattomos bosszúra, ilyen igazságtalan és embertelen eljárásra vetemedik!

Néhány percnyi gondolkodás után így folytatta:

- Most jut eszembe: Netherfieldben egyszer azzal dicsekedett, hogy haragja engesztelhetetlen, és soha nem tud megbocsátani. Rettenetes természete lehet.

- Erről nem mernék nyilatkozni - jelentette ki Wickham -, mert aligha lennék igazságos iránta.

Elizabeth ismét elmélyedt gondolataiba, majd egy idő múlva felkiáltott:

- Hogy bánhatott így atyjának keresztfiával, barátjával, kedvencével! - Szerette volna hozzátenni: "S egy olyan fiatalemberrel, mint ön, akinek az arcáról sugárzik a szeretetreméltóság!" -, de csak ennyit mondott: - Aki gyermekkori játszótársa volt, s akihez - úgy emlékszem, ezt mondta ön - a legszorosabb barátság fűzte.

- Ugyanabban a községben születünk, ugyanazon a birtokon, együtt töltöttük ifjúságunk java részét; egy házban laktunk, együtt játszottunk és szórakoztunk, egyforma atyai gondoskodásban volt részünk. Apám ugyanazon a pályán kezdte, amelyen az ön nagybátyja, Mr. Philips, oly sikerrel működik; de mindenről lemondott, hogy hasznára lehessen a megboldogult Mr. Darcynak, s egész idejét a pemberleyi birtok

gondozásának szentelte. Mr. Darcy rendkívül nagyra becsülte, mint benső, bizalmas barátját. Gyakran kijelentette, hogy nagy hálával tartozik apámnak odaadó munkájáért, s amikor édesapám halálán volt, megígérte neki, hogy gondoskodni fog rólam. Meggyőződésem szerint ez az ígéret éppen annyira tanúskodott apámat illető hálájáról, mint irántam érzett szeretetéről.

- Milyen különös dolog! - kiáltott fel Elizabeth. - És milyen aljas! Csodálom, hogy a fiatal Darcy büszkeségből nem volt igazságos önhöz. Ha jobb oka nem volt, legalább büszkesége megóvhatta volna a bectelenségtől, mert ezt az eljárást bectelenségnek kell neveznem.

- Ez valóban meglepő - felelte Wickham -, mert majdnem minden cselekedete a büszkeségben gyökerezik, s a büszkeség gyakran Darcy legjobb tanácsadója. Közelebb hozta őt az erényhez, mint bármely más érzés. De nincs ember, aki következetes volna, s Darcy viselkedését velem szemben még a büszkeségnél is erősebb ösztönök irányították.

- Lehetséges, hogy az ilyen pokoli góg valaha is javára válhatott?

- Igen: gyakran arra bírta, hogy bőkezű és nagylelkű legyen, hogy szórja a pénzt, hivalkodjék vendégszeretetével, segítsen bérlőin, és enyhítse a szegények nyomorát. A családi góg és a fiúi büszkeség vitte erre, mert nagyon rátart az apjára. Gondosan vigyáz, hogy ne hozzon szégyent a családjára, ne veszítse el népszerűségét, s ne ássa alá a Pemberley-ház tekintélyét. Testvéri büszkeség is van benne, amihez némi testvéri szeretet is járul, ezért gondos és figyelmes gyámja húgának. Általában azt fogja róla hallani, hogy a legfigyelmesebb és legjobb testvér hírének örvend.

- Milyen leány Miss Darcy?

Wickham a fejét csóválta.

- Szívesen mondanám róla, hogy kedves és bájos. Nehezemre esik rosszat mondani a Darcy család bármely tagjáról. De nagyon is hasonlít bátyjához: végtelenül kevély. Valamikor melegszívű, kedves gyermek volt, s nagyon szeretett engem - hány órát töltöttem azzal, hogy őt mulattassam! De most sohasem találkozom vele. Csinos leány, tizenöt-tizenhat éves, s úgy hallom, rendkívül művelt. Amióta apja meghalt, Londonban lakik egy hölgygel, aki felügyel nevelésére.

Többször elhallgattak, más témákkal is próbálkoztak, de Elizabeth nem állhatta meg, hogy vissza ne térjen az elsőhöz.

- Nem értem, hogyan lehet ilyen bizalmas viszonyban Bingleyvel! Mr. Bingley maga a megtestesült jó kedély, s azt hiszem, valóban derék és jólelkű ember - hogyan választhatott hát ilyen barátot. Hogyan tudnak összeférni? Ismeri Mr. Bingleyt?

- Nem, nem ismerem.

- Szelíd természetű, szeretetre méltó, aranyos ember. Fogalma sem lehet Darcy jelleméről.

- Valószínűleg nincs is, de Darcy tud tetszeni, ha akar. Tehetséges ember, az tagadhatatlan. Tud beszélni annak a nyelvén, akit erre érdemesnek tart. Vele egyenrangúak között egészen másképpen viselkedik, mint kevésbé előkelő emberekkel. Büszkesége soha nem hagyja el, de a gazdagokkal nyíltszívű, igazságos, őszinte, józan eszű, becsületes, talán még kellemes viselkedésű is, mert mindig tekintettel van a vagyonra és a jó külsőre.

A whistjátzsma hamarosan véget ért, s a kártyázók a másik asztal köré gyülekeztek. Mr. Collins Elizabeth és Mrs. Philips közé ült. Mrs. Philips szokott udvariasságával megkérdezte, hogy szolgált neki a szerencse. A tiszteletes nem sok sikerről számolhatott be, mert egyetlen játszmát sem nyert. Mikor azonban Mrs. Philips vigasztalni kezdte, Collins méltóságteljes komolysággal biztosította, hogy vesztesége semmit sem nyom a latban, hogy ő a pénzt pusztá semmiségnek tekinti, s hogy Mrs. Philipsnek ez ne okozzon gondot.

- Nagyon jól tudom, asszonyom - jelentette ki -, hogy ha az ember leül a kártyaasztalhoz, vállalnia kell a kockázatot. Szerencsére nem olyan viszonyok között élek, hogy őt shilling számítana nálam.

Kétségtelenül sokan vannak, akik nem mondhatják el ugyanezt magukról, de hála Lady Catherine de Bourghnak, én távol állok attól, hogy törődnöm kelljen az ilyen csekélységekkel.

Wickham felfigyelt, s néhány pillanatig nézte a tiszteletest, majd halkán megkérdezte Elizától, bizalmas viszonyban van-e rokona a de Bourgh családdal.

- Lady Catherine de Bourgh nemrég hívta meg a helyi gyülekezet élére - felelte Elizabeth. - Nem tudom, hogyan mutatták be neki Mr. Collinst, de annyi bizonyos, hogy nem régóta ismeri.

- Azt persze tudja, hogy Lady Catherine de Bourgh és Lady Anne Darcy nővérek voltak, s hogy Lady Catherine ezek szerint nagynénje a fiatal Darcynak.

- Nem, ezt igazán nem tudtam. Lady Catherine rokonságáról semmit sem hallottam. Tegnapelőttig még azt sem tudtam, hogy a világon van.

- Leánya, Miss de Bourgh, nagy vagyon várományosa, s az általános vélemény, hogy ő meg az unokabátyja egyesíteni fogják a két birtokot.

Elizabeth elmosolyodott erre a hírre, mert szegény Miss Bingley jutott az eszébe. Hiábavaló minden figyelmessége, hasztalan és meddő Miss Darcy iránti rajongása és bátyja magasztalása, ha Darcy már elhatározta, hogy mást vesz nőül.

- Mr. Collins el van ragadtatva Lady Catherine-től és a leányától - mondta Elizabeth -, de olyan dolgokat mesélt a ladyról, hogy azt kell gondolnom, háládatossága elvakítja őt, s noha pártfogolja a tiszteletest, Lady Catherine gőgös és öntelt asszony.

- Azt hiszem, nagyon is - felelte Wickham. - Hosszú évek óta nem láttam, de emlékszem jól, sohasem szerettem, mert erőszakos és fennhéjázó modorú. Rendkívül eszes, értelmes asszony hírében áll; de az a gyanúm, hogy képességeit részben vagyonának és rangjának, részben parancsoló fellépésének köszönheti, sőt unokaöccse büszkeségének is, aki minden rokonáról azt híreszteli, hogy szellemileg is arisztokrata.

Elizabeth nagyon ésszerűnek találta ezt a magyarázatot, s ketten kölcsönös megértéssel beszélgettek tovább, amíg a vacsora véget nem vetett a kártyázásnak; Mr. Wickham most a többi hölgygel kezdett foglalkozni. Mrs. Philips vacsoravendégei olyan zajt csaptak, hogy beszélgetésről szó sem lehetett; de Wickham modora megnyerte mindenki szívét. Bármit mondott, jól fejezte ki, s amit tett, szépen tette. Elizabeth úgy ment haza, hogy lelke csordultig volt a fiatalemberrel. Egész úton csak őrá gondolt, csak az ő szavai jártak az eszében; de útközben még a nevét sem említhette, mert Lydiának és Collinsnak egy pillanatra sem állt be a szája. Lydia folyton a lottójegyekről fecsegett, meg arról, hogy hány zsetont nyert, és hányat veszített. A tiszteletes viszont Philipsék vendégszeretetét magasztalta, azt erősítette, hogy cseppet sem törődik kártyaveszteségével, felsorolta a vacsora összes fogásait, s több ízben aggodalmát fejezte ki, hogy kiszorítja unokahúgait helyükről - de még a felét sem tudta annak elmondani, amit akart, amikor a kocsi már megállt Benneték longbourni háza előtt.

17. FEJEZET

Elizabeth másnap elmesélte nővérének, mit tudott meg Wickhamtól. Jane meglepetve és bánkódva hallgatta. Alig tudta elhinni, hogy Darcy ennyire érdemtelen Bingley barátságára, de arra sem vitte a természete, hogy kétségbe vonja egy olyan szeretetre méltó fiatalember szavahihetőségét, amilyenek Wickham mutatkozott. Az a lehetőség, hogy valóban igazságtalanság érte, meleg rokonszenvet ébresztett benne Wickham iránt; így hát nem maradt más választása, mint hogy jót tétélzen fel mindkettőjükről, megvédje mindkettőjük viselkedését, s véletlennek vagy tévedésnek tulajdonítsa, amit másképpen nem tudott megmagyarázni.

- Esküdni mernék - mondta -, hogy mindkettőjüket megtévesztették valami úton-módon, amit elképzelni sem tudunk. Talán olyanok, akiknek érdeke, befeketítették őket egymás előtt. Egyszóval, lehetetlen kitalálnunk az okokat és körülményeket, amelyek elidegenítették őket egymástól, anélkül, hogy egyiküket is hibáztatni kellene.

- Tökéletesen igazad van, de most halljuk, drága Jane, mit tudsz mondani azok védelmében, akiknek feltehetőleg érdekükben állt összeveszíteni őket? Védj meg őket is, máskülönben mégis kénytelenek leszünk valakiről rosszat gondolni.

- Ne vess ki, ha akarsz, mégsem tudsz eltéríteni véleményemtől. Gondold csak meg, drága Lizzy, milyen szégyenletes fényt vet Darcyra, ha így bánik apja kedvencével, azzal, akinek apja megígérte, hogy gondoskodni fog róla. Ilyesmit el sem lehet képzelni. Akiben egy szikrányi emberi érzés van, aki ad valamit a jellemére, az erre képtelen. S lehetséges volna, hogy legbizalmasabb barátai ennyire félreismerjék? Nem, szó sincs róla!

- Én magam sokkal könnyebben elhiszem, hogy Bingley megtévesztés áldozata, mint hogy Wickham az ujjából szopta volna azt a történetet, amelyet tegnap este elmondott nekem - nevetet, tényeket, mindent gondolkodás nélkül sorolt fel. Ha nem mondott igazat, Darcyn áll, hogy megcáfolja. Különben is Wickham szeméből az igazság beszélt.

- Nehéz dolog... szinte kétségbeejtő. Az ember nem tudja mit gondoljon.

- Bocsáss meg, én pontosan tudom, mit gondoljak.

De Jane csak egy dolgot tudott bizonyosan: ha Bingleyt valóban megtévesztették, mennyit kell majd szenvednie, amikor az egész ügy nyilvánosságra kerül.

A két leány eddig a kertben beszélgetett, most azonban behívták őket a házba, mert látogatók érkeztek, köztük olyanok is, akikről éppen szó volt. Bingley és nővérei jöttek el, hogy személyesen hívják meg őket a régóta várt netherfieldi bálra, amelyet a következő keddre tűztek ki. A Bingley nővérek igen örültek, hogy viszontláthatják kedves barátnőjüket, akivel - ahogy mondták - már ezer éve nem találkoztak, s többször megkérdezték, mivel töltötte idejét, amióta nem látták egymást. A család többi tagját alig méltatták figyelemre, Mrs. Bennetet, amennyire tudták, elkerülték. Elizához keveset szóltak, a többiekhez egy szót sem. Hamarosan el is köszöntek, oly hirtelen pattanva fel székükről, hogy öccsük elcsodálkozott, s oly sietve távoztak, mintha a háziasszony udvariaskodása elől menekülnének.

A család valamennyi nőtagja a legkellemesebb érzésekkel tekintett a netherfieldi bál elé. Mrs. Bennet úgy fogta fel a bált, hogy azt legidősebb leánya tiszteletére rendezik, s különösen hízelgett neki, hogy Mr. Bingley nem szertartásos meghívón, hanem személyesen hívta meg őket. Jane arról ábrándozott, milyen boldog estét fog tölteni két barátnője társaságában s figyelmes fivérével. Elizabeth annak örült, hogy sokat fog táncolni Wickhammal, s hogy Darcy arca és viselkedése mindent igazolni fog. Catherine és Lydia nem egy bizonyos eseménytől vagy egy meghatározott személytől vártak boldogságot, bár a fél estét, mint Eliza, ők is Wickhammal szerették volna áttáncolni; de az ő szemükben nem Wickham volt az egyetlen kívánatos partner - ha már bálba mennek, legyen az igazi bál. Még Mary is kijelentette a család előtt, hogy semmi kifogása nincs a táncmulatság ellen.

- Nekem elég, ha a délelőtti rendezéseimre állnak - mondta. - Nem tekintem áldozatnak, ha időnként részt veszek egy-egy esti mulatságon. Az ember nem zárkozhatik el a társas élet követelményei elől, s én azok közé számítom magam, akik mindenki számára kívánatosnak tartják az üdülés és szórakozás rövid időszakait.

Elizabeth ok nélkül nemigen beszélgetett Mr. Collinsszal, de most magas jókedvében nem állhatta meg, hogy meg ne kérdezze tőle, elfogadja-e Mr. Bingley meghívását, s ha elfogadja, részt fog-e venni az esti táncmulatságon. Meglehetősen csodálkozott, mikor azt a választ kapta, hogy a tiszteletesnek e tekintetben semmiféle aggálya nincs, s hogy egyáltalán nem fél az érsek vagy Lady Catherine dorgálásától, ha táncolni volna kedve.

- Higgycsél, távolról sem osztozom abban a nézetben - jelentette ki -, hogy ilyen házibál, amelyet egy jellemes fiatalember rendez tiszteletre méltó vendégeinek, bármilyen ártalmas következményekkel járhat. Én magam sem kárhoztatom a táncot, sőt remélem, az est folyamán valamennyi szép húgom megtisztel azzal, hogy karját nyújtja nekem. Mindjárt meg is ragadom az alkalmat, Miss Elizabeth, hogy az első két fordulóra felkérjem, bízva abban, hogy Jane húgom méltányolni fogja indokaimat, s jelen felkérésemet nem fogja iránta való tiszteletlenségnek tekinteni.

Elizabeth úgy érezte, hogy csapdába került. Ezt a két első fordulót Wickhammel akarta táncolni - s most Collinst kapja helyette. S mindezt annak köszönheti, hogy rosszkor volt élénk és kedélyes. De segíteni már nem lehetett. Mr. Wickham boldogságát és az övét is kissé későbbre kellett halasztani, a tiszteletes felkéréséhez pedig jó arcot kellett vágni. Collins gáláns figyelmességének annál kevésbé örült, mert egyebet is sejtett mögötte. Most döbönt rá, hogy nővérei közül Collins éppen őt szemelte ki a hunsfordi lelkész lakóúrnőjéül, s hogy az ő feladata lesz a negyedik helyet betölteni a rosingsi kártyaasztalnál, ha ugyan előkelőbb látogatók nem akadnak. Ez a sejtélem csakhamar bizonyossággá érlelődött benne, amikor azt kellett tapasztalnia, hogy Collins egyre buzgóbban legyeskedik körülötte, s gyakran igyekszik bókot elsütni szellemességéről és élénkségéről. Bájainak ez a hatása inkább meglepetést keltett Elizában, mint örömet, különösen mikor anyja sejtetni kezdte vele, hogy a kilátásban levő házasság az ő szemében rendkívül kívánatos. Elizabeth azonban nem volt hajlandó elérteni a célzásokat, mert tudta jól, bármit is válaszol, ennek csak nagy csetepaté lehet a vége. Mr. Collins talán mégsem kéri meg a kezét, ha pedig megkéri, majd akkor ráérnek veszekedni.

Ha Netherfieldben bál nincs, készülődni nem lehet, újra meg újra beszélni sem, s a fiatalabb Bennet lányok most igazán siralmas helyzetben lettek volna, mert a meghívás napjától egészen a bál napjáig állandóan szakadt az eső, úgyhogy egyszer sem sétálhattak át Merytonba. Se nagynéni, se tisztek, se hírek után nem lehetett szaladgálni - még a báli cipőcsokrokat is úgy kellett elhozatni valakivel. Még Elizabeth türelmét is próbára tette az időjárás, mert megfosztotta attól a lehetőségtől, hogy jobban összebarátkozzék Wickhammel; Kittynek és Lydiának pedig csak a keddi bál tett elviselhetővé egy ilyen pénteket, szombatot, vasárnapot és hétfőt.

18. FEJEZET

Elizabeth egy pillanatig sem gondolt arra, hogy Wickham nem lesz jelen a bálon - ez csak akkor jutott eszébe, amikor belépett a netherfieldi szalonba, s hiába kereste őt a piros zubbonyok csoportjában. Bizonyosra vette, hogy itt találkozni fognak, pedig ha emlékezetébe idézi a fiatalember egyes szavait, joggal nyugtalankodhatott volna. A szokottnál nagyobb gondot fordított öltözetére, s a legjobb hangulatban készült, hogy Wickham szívét most már végleg meghódítsa, bízva abban, hogy az este folyamán eléri célját. De most felvillant benne az a szörnyű gyanú, hogy Bingley, barátja kedvéért, szándékosan kihagyta Wickham nevét a tiszteknek küldött meghívásból. S bár a dolog nem egészen így történt, Lydia kíváncsi kérdezősködésére Mr. Denny határozottan kijelentette, hogy barátja azért nem jelent meg a bálon, mert ügyei előző nap Londonba szólították, s még nem tért vissza; majd sokatmondó mosollyal hozzátette:

- Nem hiszem, hogy éppen most kellett volna elutaznia, ha nem akarna itt elkerülni egy bizonyos urat.

Ezt a megjegyzést Lydia már nem hallotta, de Elizabeth felfigyelt rá, s ez is megerősítette hitében, hogy Darcy éppoly mértékben felelős Wickham elmaradásáért, mintha első gyanúja igazolódott volna. A hirtelen csalódás annyira kiélezte bosszúságát és ellenszenvét, hogy amikor Darcy rögtön utána hozzálépett és udvariasan érdeklődött hogyléte felől, Elizabeth alig tudott illő módon felelni. A figyelem, kímélet, türelem Darcy iránt egyértelmű volt Wickham megsértésével. Elhatározta, hogy nem fog vele társalogni, s bosszúsan fordult el tőle; rosszkedvét még akkor sem tudta leküzdeni, mikor Bingley lépett hozzá, mert haragudott a fiatalemberre vak elfogultsága miatt.

De Elizabeth nem volt természetből fogva rossz kedélyű, s bár aznap este semmi kilátása nem volt, hogy jól érezze magát, nyomott hangulata hamarosan elmúlt. Miután minden bánatát elpanaszolta Charlotte-nak, akit már egy hete nem látott, csakhamar unokabátyja furcsaságairól kezdett neki beszélni, s különösen figyelmébe ajánlotta őt barátnőjének. Az első két táncal azonban rosszkedve is visszatért; ez a két tánc valóságos gyötrelme volt számára. Mr. Collins félszeg volt és ünnepélyes, állandóan mentegetőzött, ahelyett, hogy odafigyelt volna, gyakran elhibázta a lépést, és nem vette észre, egyszóval annyi megalázó és kínos pillanatot szerzett neki, amennyit csak egy kellemetlen partner két tánc alatt szerezhet. Elizabeth valósággal fellélegzett, amikor végre megszabadulhatott tőle.

A következő fordulót egy tisztel táncolta, aki egészen felüdítette, mert Wickhamról beszélt vele, s elmondta, hogy a fiatalembert mindenki szereti. Tánc után visszament Charlotte-hoz, és vele beszélgetett, amikor hirtelen odajött Darcy, s felkérte a következő táncra. Elizát ez annyira meglepte, hogy azt sem tudta, mit tesz, amikor igent mondott. Darcy rögtön továbbment, Elizabeth pedig szidta magát, amiért így elvesztette a lélekjelenlétét. Charlotte vigasztalni próbálta:

- Meglátod, milyen kellemes partner lesz.

- Isten őrizz! Ennél nagyobb baj nem is érhetne. Kellemesnek találni egy olyan embert, akit gyűlölni akarunk! Ilyen rosszat ne kívánj nekem!

Mikor azonban újra kezdődött a tánc, s Darcy visszajött, hogy Eliza kezét kérje, Charlotte nem állhatta meg, és suttogva figyelmeztette, hogy ne legyen ostoba: ha tetszik is neki Wickham, ne tegye magát kellemetlenné olyan ember szemében, aki tízszer előkelőbb nála. Elizabeth nem felelt, hanem elfoglalta helyét a párok között, elámulva a kitüntetésen, hogy szemtől szembe állhat Mr. Darcyval. Ugyanezt a meglepetést olvasta le szomszédnői arcáról. Egy darabig szótlánul álltak egymással szemben, s Elizabeth már-már azt hitte, hogy hallgatásuk a két tánc végéig fog tartani. Először úgy döntött, hogy nem töri meg a csendet, de hirtelen az jutott eszébe, hogy nagyobb büntetés táncosának, ha beszédre kényszeríti, s ezért valami futó megjegyzést tett a táncra. Darcy felelt, utána újra elhallgatott. Pár percnyi szünet után újból Eliza szólalt meg:

- Most magán a sor, hogy mondjon valamit, Mr. Darcy. Én már beszéltem a táncról, ön talán a terem nagyságáról vagy a táncoló párok számáról közölhetné észrevételeit.

Darcy elmosolyodott, s biztosította Elizát, hogy szívesen mond bármit, amit csak kíván tőle.

- Rendben van, egyelőre beérem ezzel a válasszal is. Később talán majd megjegyzem, hogy a házibálok sokkal kellemesebbek, mint a nyilvános táncmulatság. De most már nyugodtan hallgathatunk.

- Maga talán csak azért beszél tánc közben, mert ez a szokás?

- Néha csak azért. Tudja, az embernek olykor szólni is kell valamit. Olyan furcsa lenne, ha ketten egy félórán át ki sem nyitnák a szájukat. De egyesek kedvéért úgy kellene vezetni a társalgást, hogy minél kevesebbet kelljen mondaniok.

- Ebben az esetben saját érzéseit fejezi ki, vagy azt képzelem, hogy az enyéimnek ad hangot?

- Mindkettőnk érzéseinek - felelte Elizabeth hamiskás mosollyal -, mert úgy vettem észre, hogy gondolkodásmódunkban sok a hasonlóság. Mindketten magányos, hallgatag természetűek vagyunk, nem szeretünk beszélni, csak akkor, ha olyat mondhatunk, amin elámul az egész terem, s amit magvas szállóigeként az utókorra lehet hagyományozni.

- Ez bizony nem valami híven adja vissza az ön jellemét - jegyezte meg Darcy. - Hogy mennyire közelíti meg az enyémet, azt nem tudom eldönteni. Maga persze azt hiszi, hogy az arckép élethű.

- Nem bírálhatom el saját alkotásomat.

Darcy nem felelt, s megint elhallgattak, amíg vége nem lett a táncnak; ekkor megkérdezte Elizát, gyakran megy-e át nővéreivel Merytonba. Elizabeth igennel válaszolt, de nem tudott ellenállni a kísértésnek, s hozzátette:

- Mikor minap ott találkozott velünk, éppen egy új ismerőst szereztünk.

E szavak rögtön megtették hatásukat. Darcynak még egy árnyalattal gögösebb lett az arca, de nem szólt semmit, Elizabeth pedig, bár korholta önmagát gyöngesége miatt, nem merte folytatni a témát. Végül is Darcy szólalt meg, s kényszeredett hangon ezt mondta:

- Mr. Wickham olyan szerencsés modorral van megáldva, hogy könnyen szerez barátokat, de hogy meg is tudja-e őket tartani, az más kérdés.

- Az ön barátságát szerencsétlenségére elvesztette - felelte Elizabeth nyomatékosan -, s méghozzá olyan módon, hogy valószínűleg egész életén át megsínyli.

Darcy nem válaszolt, s látszott rajta, hogy más tárgyra akar térni. Ebben a pillanatban Sir William Lucas jelent meg mellettük, aki a tömegben keresztül a terem másik végébe igyekezett; de amikor megpillantotta Darcy, szertartásos udvariassággal meghajolt előtte, s elragadtatva nyilatkozott táncstudásáról és partneréről.

- Drága uram, igazán nagy élvezetet szerzett nekem. Ilyen magasrendű táncművészetet ritkán lát az ember. Meglátszik, hogy ön a legmagasabb körökben forog. De engedje meg hozzátennem, hogy szép partnere sem hoz szégyent önre, s hogy remélhetőleg még gyakran lesz részem ebben a gyönyörűségben, különösen, drága Miss Eliza, amikor egy várva várt esemény bekövetkezik (itt Jane-re és Bingleyre pillantott). Mennyi szerencsekívánattal fogják önöket elárasztani! Szeretném erről Mr. Darcy véleményét hallani, de nem akarom zavarni, uram. Ön nem fogja nekem megbocsátani, ha elvonom e fiatal hölgy elbűvölő társaságától, akinek ragyogó szemében szintén szemrehányást olvasok.

A szónoklat utolsó szavait Darcy már alig hallotta, de Sir William célzása barátjára nyilván felkavarta érzéseit, mert igen komoly kifejezéssel tekintett Bingley és Jane felé, akik éppen együtt táncoltak. De csakhamar erőt vett magán, és így szólt Elizához:

- Sir William annyira megzavart bennünket, hogy elfelejtettem, miről is beszéltünk.

- Azt hiszem, semmiről. Sir William nem zavarhatott volna meg két embert a teremben, akiknek kevesebb mondanivalójuk volna. Már két-három témával próbálkoztunk, de sikertelenül; hogy pedig ezután miről fogunk beszélni, azt el sem tudom képzelni.

- Ne beszéljünk talán könyvekről? - kérdezte Darcy mosolyogva.
- Könyvekről? Dehogya! Bizonyos vagyok abban, hogy nem olvassuk ugyanazt, mindenesetre nem ugyanazokkal az érzésekkel.
- Sajnálom, hogy ez a véleménye. De ha így áll a dolog, legalább van miről beszélgetnünk. Összehasonlítjuk különböző nézeteinket.
- Nem, bálteremben nem tudok könyvekről beszélni, mindig más jár a fejemben.
- Ugye magát ilyenkor mindig a jelen foglalkoztatja? - kérdezte Darcy kétkedő pillantással.
- Igen, mindig - felelte Elizabeth anélkül, hogy tudta volna, mit mond, mert gondolatai messze kalandoztak, s ezt rögtön el is árulta hirtelen felkiáltásával: - Emlékszem, Mr. Darcy, ön egyszer azt mondta, hogy nagyon nehezen tud megbocsátani, s ha felkeltik haragját, az nem egykönnyen lohad le. Ezek után felteszem, hogy nagyon vigyáz, nehogy bárkire megharagudjon.
- Nagyon vigyázok - felelte Darcy szilárd hangon.
- És sohasem hagyja, hogy az előítélet elvakítsa?
- Remélem, soha.
- Azoknak, akik sohasem változtatják véleményüket, különösen vigyázniuk kell, hogy már kezdetben helyesen ítéljenek.
- Szabad kérdezni, mire irányul ez a kérdezősködés?
- Csak az ön jellemének felderítésére - felelte Elizabeth, és könnyebb hangot igyekezett megütni. - Próbálok világosabban kirajzolni.
- És sikerül?

Elizabeth fejét csóválta.

- Egyáltalán nem. Annyira eltérő véleményeket hallok önről, hogy teljesen megzavarodtam.
- El tudom képzelni - felelte Darcy komolyan -, hogy különböző emberek egészen másképp ítélnék meg engem. Jobban tenné, Miss Bennet, ha nem a jelen pillanatban rajzolná meg jellememet, mert joggal tarthatok attól, hogy az eredmény egyikünk szempontjából sem volna kedvező.
- De ha most nem rögzítem meg a képmását, más alkalom talán sohasem kínálkozik.
- Nem akarom magát semmiféle örömtől megfosztani - felelte Darcy hidegen.

Elizabeth nem szólt többet, eltáncolták a második fordulót, és szó nélkül váltak el egymástól. Mindketten elégedetlenek voltak, de nem egyenlő mértékben, mert Darcy lelkében elég erős érzés szólt a lány mellett, úgyhogy hamar megbocsátott neki, s más ellen fordította haragját.

Kis idő múlva Miss Bingley közeledett Elizához, s udvariassággal leplezve lenézését, így szólította meg:

- Hallom, Miss Eliza, hogy el van ragadtatva George Wickhamtól! A nővére beszélt nekem erről az úrról, s százfélét kérdezett róla; de úgy látom, a fiatalember sok közölnivalója miatt elfelejtette megemlíteni azt, hogy az öreg Wickhamnak, a boldogult Mr. Darcy tisztartójának a fia. Mint jó barátnője azt tanácsolom, ne higgyen el feltétlenül mindent, amit magának mond; mert például, hogy Mr. Darcy rosszul bánt vele, ez szemenszedett hazugság. Ellenkezőleg, mindig rendkívül kedves volt hozzá, pedig George Wickham gyalázatos módon viselkedett Mr. Darcyval szemben. Nem ismerem a részleteket, de annyit tudok, hogy Mr. Darcy egyáltalán nem hibás, hogy George Wickhamnak a nevét sem akarja hallani, s hogy fivérem nemigen hagyhatta ugyan őt ki a tiszteteknek küldött meghívóból, de rendkívül megörült, amikor Wickham maga állt félre az útból. Az a tény is, hogy ide helyeztette magát, a legnagyobb arcátlanság - nem is értem, hogyan merte ezt megkockáztatni. Sajnálom magát, Miss Eliza, hogy kedvence bűneit le kellett lepleznem; de ha az ember Wickham származására gondol, jobbat nem is igen várhat tőle.

- Maga szerint egyetlen bűne a származásában van - csattant fel Elizabeth haragosan. - Egyébbel nem is tudta vádolni, csak azzal, hogy Mr. Darcy tisztartójának a fia; ezt pedig, biztosíthatom, ő maga közölte velem.

- Bocsánat - mondta Miss Bingley, s gúnyos mosollyal elfordult. - Ne haragudjon a beavatkozásért, engem csak a jó szándék vezérelt.

"Arcátlan nőszemély - mondta magában Elizabeth. - Nagyon tévedsz, ha azt hiszed, hogy ilyen hitvány támadással befolyásolsz engem. Egyebet nem bizonyítottál ezzel, csak saját szándékos vakságotat és Darcy rosszindulatát." Elizabeth most megkereste nővérét, aki megígérte, hogy Bingleynél is érdeklődni fog a dologról. Jane olyan meglegedett, sugárzó mosollyal jött elébe, arcán oly boldog kifejezés ült, hogy rögtön meglátszott rajta, mennyire meg van elégedve az est fejleményeivel. Eliza tüstént leolvasta arcáról érzelmeit, s ebben a pillanatban Wickham miatti aggodalmát, ellenségei iránt táplált haragját, mindent elsöpört az a remény, hogy Jane a legjobb úton halad a boldogság felé.

- Szeretném tudni - mondta, s arca éppoly mosolygós volt, mint nővéréé -, mit hallottál Wickhamról. De talán sokkal kellemesebben voltál elfoglalva, semhogy egy harmadik személyre gondolj; ebben az esetben máris megbocsátottam neked.

- Nem - válaszolta Jane -, nem feledkeztem meg róla, de semmi kedvezőt nem mondhatok neked. Mr. Bingley nincs teljesen beavatva a történetbe, s egyáltalán nem ismeri a körülményeket, amelyek leginkább felkeltették Darcy haragját. De hajlandó kezeskedni barátja feddhetetlen becsületességéért, kifogástalan viselkedéséért, és szilárdan meg van győződve arról, hogy Wickham sokkal kevesebb gondoskodást érdemelt Darcytól, mint amennyit kapott. Sajnálom, hogy ezt kell mondanom, de Bingley és nővére közléseiből az tűnik ki, hogy Wickham távrolról sem tisztességes ember. Attól tartok, hogy nagyon könnyelműen viselkedett, s megérdemelten vesztette el Darcy jóindulatát.

- Ugye Bingley nem ismeri Wickhamet személyesen?

- Nem, akkor délelőtt látta őt először, Merytonban.

- Értesüléseit tehát Darcytól szerezte. Ez nekem teljesen elegendő. És mit mond a lelkészi állásról?

- Nem emlékszik pontosan a körülményekre, bár Darcy többször beszélt neki a dologról, de úgy tudja, csak feltételesen hagyták rá.

- Egy pillanatig sem kételkedem Bingley őszinteségében - mondta Elizabeth felindultan -, de megbocsátasz, ha pusztá állításokkal nem elégszem meg. Bingley rendkívül ügyesen védte meg barátját, mivel azonban a történet fontos részletei rejtve maradtak előtte, a többről pedig maga Darcy világosította fel, a két úrról továbbra is ugyanaz a véleményem, mint eddig.

Elizabeth most olyan tárgyra terelte a beszélgetést, amely kellemesebb volt mindkettőjüknek, s nézeteltérésekre sem adott alkalmat. Örömmel hallgatta Jane boldog, félénken reménykedő szavait Bingley vonzalmáról, s tőle telhetőleg erősíteni igyekezett nővére önbizalmát. Amikor Bingley csatlakozott hozzájuk, Elizabeth félrevonult Miss Lucasszal; Charlotte megkérdezte tőle, kedvesen viselkedett-e Darcy a tánc alatt. Eliza alig válaszolhatott, máris ott termett mellettük Collins, és ujjongva mesélte el, milyen rendkívül fontos felfedezést sikerült tennie pár pillanattal előbb.

- Különös véletlen folytán tudomásomra jutott, hogy pártfogómnak és jótévőmnak közeli rokona tartózkodik jelenleg a teremben. Az illető úr közelében álltam, s véletlenül hallottam, amint unokahúga, Miss de Bourgh, és nagynénje, Lady Catherine nevét említi a hölgy előtt, aki itt a háziasszony tisztét tölti be. Milyen kifürkészhetetlenek a sors útjai! Ki gondolta volna, hogy ebben a társaságban Lady Catherine de Bourgh egyik rokonával, talán az unokaöccsével találkozom! Szerfelett boldog vagyok, hogy felfedezésem idejében történt, s még tiszteleghetek nála, amit késedelem nélkül meg is teszek, bízva abban, hogy meg fogja nekem bocsátani eddigi mulasztásomat. Mentségemül szolgáljon, hogy sejtelmem sem volt a rokoni kapcsolatáról.

- Csak nem akar bemutatkozni Mr. Darcynak?

- Dehogyan. Elnézését fogom kérni, hogy eddig nem jelentkeztem nála. Úgy tudom, hogy Lady Catherine unokaöccse, így hát módomban áll biztosítani őt, hogy öladysége egy héttel ezelőtt még a legjobb egészségnek örvendett.

Elizabeth mindenáron le akarta beszélni a tiszteletest szándékáról. Próbálta meggyőzni, hogy Darcy vakmerő szabadosságnak fogja tekinteni, ha bemutatás nélkül megszólítja, nem pedig a nagynénje iránti tisztelet jelének; hogy egyáltalán nem szükséges tudomást venniük egymásról, hogy az ismeretséget legfeljebb Darcy kezdeményezhetné, mert rangban ő áll magasabban. Mr. Collins végighallgatta, de arcán látszott az eltökéltség, hogy saját belátása szerint fog cselekedni, s mikor Elizabeth végzett, így felelt tanácsaira:

- Drága Miss Elizabeth, nekem a lehető legjobb véleményem van kitűnő ítélőképességéről mindazokra a dolgokra vonatkozólag, amelyek az ön értelmi körén belül esnek, de legyen szabad rámutatnom, hogy lényegbeli különbséget kell tennünk egyházi és világi személyek között, ha a szertartásos érintkezés általánosan elfogadott formáiról van szó. Legyen szabad megjegyeznem, hogy az én szememben a lelkeszi hivatás tekintély szempontjából az ország legmagasabb méltóságával egyenrangú - feltéve, ha azt a viselkedésben kellő alázat kíséri. Engedje meg tehát, hogy ez alkalommal lelkiismeretem parancsát kövessék, amely arra ösztökél, hogy jól felfogott kötelességemet teljesítsem. Bocsássa meg, ha nem követem értékes tanácsát, amely bármely más dologban vezércsillagom lesz; de a jelen esetben neveltetésem és sokévi tanulmányaim alapján úgy érzem, illetékesebb vagyok eldönteni, mi a helyes, mint egy fiatal hölgy. - Ezzel mélyen meghajolt a lány előtt, s Darcy ellen indult támadásra. Elizabeth kíváncsian figyelte, hogyan fogadja Darcy a tiszteletes közeledését, s látta, hogy a váratlan megszólítás elképesztette. Collins ünnepélyes meghajlással vezette be beszédét, s bár Elizabeth egy szót sem tudott kivenni, mégis úgy érezte, hogy az egész dikciót hallja, s olyan szavakat olvasott le ajka mozgásából, mint "bocsánat", "Hunsford" és "Lady Catherine de Bourgh". Elizát bosszantotta, hogy Collins ilyen ember előtt teszi magát nevetségessé. Darcy leplezetlen csodálkozással meredt a tiszteletesre, s amikor az végül szóhoz engedte jutni, hűvös udvariassággal felelt szavaira. De ez nem vette el Collins kedvét - újból nekikezdett, s Darcy növekvő lenézése szemmel láthatólag lépést tartott a második beszéd hosszúságával, amelyre csak könnyed főhajtással válaszolt, s rögtön faképnél hagyta a tiszteletest. Collins most visszament Elizához.

- Higgye el, semmi okom nincs, hogy ne legyek meglegedve a fogadtatással. Mr. Darcyn látszott, mennyire jólesik neki figyelmességem. Választékos udvariassággal felelt, sőt egy hízelgő kijelentést is tett: szilárdan bízik Lady Catherine emberismeretében, és tudja, hogy kegyét nem szokta méltatlanra pazarolni. Igazán kedves gondolat volt tőle. Mr. Darcy általában a legjobb benyomást tette rám.

Elizát a bálban más már nem érdekelte, s így szinte egész figyelmével nővére és Bingley felé fordult. Amit látott, kellemes tűnődésre indította, s majdnem oly boldognak érezte magát, mint Jane. Képzletben már a ház úrnőjének látta, oly tökéletes családi boldogságban, amely csak igazi szerelemből fakadhat; ilyen körülmények között még arra is erőt érzett magában, hogy összebarátkozzék a Bingley nővérekkel. Nyilvánvaló volt, hogy anyjuk gondolatai ugyanilyen irányban haladnak; Eliza a közelébe se mert menni, nehogy túl sokat halljon. Mikor tehát vacsorához ültek, a gonosz véletlen játékának tekintette, hogy egymás mellé kerültek, s kínzó bosszankodással állapította meg, hogy anyja egyetlen személynek, Lady Lucasnak önti ki egész szívét, s másról sem tud beszélni, csak arról, hogy Jane remélhetőleg hamarosan férjhez megy Bingleyhez. Ez a tárgy egészen tűzbe hozta, s Mrs. Bennet fáradhatatlannak bizonyult a házassággal járó előnyök felsorolásában. Elsősorban annak örvendezett, hogy Bingley milyen bájos fiatalember, milyen gazdag, s hogy csak három mérföldre lakik tőlük; az is megnyugtató, hogy a Bingley nővérek rajonganak Jane-ért, s éppúgy óhajtják a házasságot, mint ő maga. Amellett a fiatalabb Bennet lányok előtt is új kilátások nyílnak, mert Jane előkelő házassága révén más gazdag emberekkel is meg fognak ismerkedni. Végül pedig milyen vigasz az ő korában, hogy eladósorban levő leányait testvérnénjük gondjaira bízhatja, s ő maga csak akkor jár társaságba, amikor jólesik. Az ilyen társas összejövetelekhez jó arcot kell vágni, mert ezt kívánja az illendőség, pedig ő egész életében legjobban akkor érezte magát, ha otthon ülhetett. Előadását azzal fejezte be, hogy tiszta szívből hasonló szerencsét kíván Lady Lucasnak, mégpedig minél hamarabb, noha diadalmas arckifejezésén látszott, hogy

véleménye szerint semmi kilátás nincs erre.

Elizabeth hiába próbálta feltartóztatni ezt a szóáradatot, s hiába könyörgött anyjának, hogy kevésbé hallható suttogással ecsetelje boldogságát; kimondhatatlan bosszúságára ugyanis azt kellett tapasztalnia, hogy Darcy ül velük szemközt, s szinte minden szót hall. Mrs. Bennet ráripakodott lányára, hogy ne legyen olyan ostoba.

- Mondd, ki az a Darcy, hogy megijedjek tőle? Igazán nem lehetünk annyi tekintettel rá, hogy csak olyasmit mondjunk, ami neki is tetszik.

- Az isten szerelmére, mama, beszéljen halkabban. Mi haszna lehet abból, ha megsérti Mr. Darcyt? A barátjának sem fog ez jólesni.

De hasztalan volt minden figyelmeztetés, anyja továbbra is hallható hangon fejtett ki nézeteit. Elizabeth irult-pirult szégyenében és bosszúságában. Nem állhatta meg, hogy újra meg újra ne pillantson Darcyra, ámbár minden pillantás csak félelmét igazolta. Darcy nem nézett ugyan állandóan Mrs. Bennetre, de Eliza érezte, hogy folyton anyját figyeli. A felháborodott megvetés lassan egykedvű komolysággá merevedett arcán.

Mrs. Bennet végre befejezte mondókáját; Lady Lucas már régóta ásítozott, mert unta a sok boldogság felsorolását, amiben neki nemigen lehetett része, s most a hideg sonkában és csirkében keresett vigasztalást. Elizabeth végre fellélegzett. De nyugalma nem tartott sokáig, mert vacsora után az ének került szóba, s Eliza megdöbbenve látta, hogy Mary, igen kevés unszolás után, hajlandónak mutatkozik lekötelezni a társaságot. Sokat jelentő pillantásokkal és néma könyöggéssel próbálta rávenni hűgát, hogy mondjon le szórakoztatásukról - de hiába. Mary nem akarta elérteni: mindig örömét lelta a nyilvános szereplésben, s most is énekelni kezdett. Elizabeth szorongó aggodalommal szegezte rá tekintetét, s türelmetlenül várta, hogy ledolgozza az összes versszakot: de várakozását nem koszorúzta eredmény, mert midőn a társaság megköszönte a szereplését, s valaki azt a tétova reményét fejezte ki, hogy talán újabb élvezetben lesz részük, Mary félpercnyi szünet után egy másik dalba fogott. Pedig a feladat meghaladta képességét; hangja gyöngé volt, előadása mesterkélt. Elizabeth a kínok kínját szenvedte. Jane-re pillantott, mert tudni akarta, hogyan viseli ő ezt el; de Jane teljes lelki nyugalommal beszélgetett Bingleyvel. Most két hűgára nézett, de azok gúnyos fintorokat vágtak egymásra, míg Darcy tekintete kifürkészhetetlenül komoly maradt. Végül apjára szegezte szemét, hogy lépjen közbe, különben Mary reggelig sem hagyja abba. Mr. Bennet megértette a néma kérést, s mikor Mary a második dalt is befejezte, hangosan megszólalt:

- A jóból is megárt a sok, kislányom. Elég sokáig szórakoztattál bennünket, hagyd a többi hölgyeket is szerepelni.

Mary, bár úgy tett, mintha nem hallaná, kissé zavarba jött. Elizabeth őt is sajnálta, meg azt is, hogy apja közbeszólt, s úgy érezte, csak bajt okozott nyugtalankodásával. Most azonban a társaság többi tagjait kezdték kérlelni.

- Ha tehetségem volna az énekhez - jelentette ki Collins -, magam is a legnagyobb örömmel tennék eleget a társaság kérésének, mivel a zenét ártatlan szórakozásnak tekintem, amely tökéletesen összeegyeztethető a lelkeszi hivatással. Korántsem kívánom azonban azt állítani, hogy a zenére túlságosan sok időt szabad fordítanunk, mivel más dolgok is igényt tartanak figyelmünkre. Az egyházközség pásztorának sok a tennivalója. Először is az egyházi adó kérdésében olyan megegyezésre kell jutnia, amely hasznos reá magára nézve, de a kegyúr érdekeit sem sérti. Neki kell megírnia a prédikációt is; a fennmaradó idő alig elegendő egyházi teendőinek ellátására, valamint hajlékának gondozására és csinosítására, mert vétkéül róható fel, ha nem igyekezne azt minél kényelmesebbé tenni. S én azt sem tartom elhanyagolható követelménynek, hogy figyelmes és megnyerő modort gyakoroljon mindenki de kiváltképp azok irányában, akiknek tisztségét köszönheti. E kötelesség alól egy lelkész sem kaphat felmentést, s én nem táplálhatok jó véleményt az olyan emberről, aki egy alkalmat is elmulaszt, hogy kifejezésre juttassa tiszteletét pártfogójának bárminő rokona irányában. - Collins meghajolt Darcy felé, úgy fejezte be szónoklatát, amelyet oly hangosan adott elő, hogy a vendégek fele hallhatta. Sokan rábámultak, sokan

mosolyogtak, de senki sem mulatott jobban, mint Mr. Bennet. A felesége viszont őszinte elismeréssel dicsérgette a tiszteletes értelmes beszédét, s félig suttogva megjegyezte Lady Lucasnak, hogy Mr. Collins rendkívül eszes, derék fiatalember.

Elizabeth úgy érezte, hogy ha a család tagjai szándékosan akarták volna nevetségessé tenni magukat az est folyamán, akkor sem játszhatták volna szerepüket több kedvvel és nagyobb sikerrel. Bingley és Jane szempontjából még szerencsének tartotta, hogy a fiatalember nem vett mindent észre, s hogy komoly érzelmeit különben sem zavarta meg az a sok ostobaság, aminek tanúja volt. Elég baj az is, hogy a Bingley nővéreknek és Darcynak ilyen alkalmuk nyílt kinevetni az ő rokonait: Eliza nem is tudta eldönteni, mi volt elviselhetlenebb: Darcy néma megvetése vagy a két nővér arcátlan mosolya.

Az est hátralevő része sem hozott számára sok örömet: Elizabeth torkig volt Collinsszal, aki nem tágitott mellőle, s bár újabb táncra nem tudta rábírní, lehetlenné tette, hogy másokkal táncoljon. Hiába könyörgött neki Elizabeth, hogy kérjen fel másvalakit, hiába ajánlkozott, hogy bármelyik fiatal hölgynek bemutatja a teremben, Collins kijelentette, hogy a tánc teljesen hidegen hagyja: egyetlen célja az, hogy gyöngéd figyelmességével megnyerje társnője tetszését, s ezért egész este a közelében akar maradni. Az ilyen terv ellen mit sem használt az érvelés. Egyedüli enyhülést barátnője, Miss Lucas jelentett, aki gyakran odament hozzájuk, és jóindulatúan magának foglalta le a tiszteletest.

Elizabeth mindenesetre örült, hogy Darcy nem kínozza többé figyelmével; bár gyakran állt közelében, teljesen egyedül, olyan közel sohasem jött, hogy beszélgetni kezdtek volna. "Ez valószínűleg a Mr. Wickhamre tett célzásaim eredménye" - gondolta Eliza, s örült, hogy így ütött ki a dolog.

A vendégek közül a longbourniak távoztak utolsónak, mert Mrs. Bennet mesterkedése folytán még egy negyedórát kellett várni a hintóikra, miután már mindenki elment. Ennyi idő alatt azt is észrevehették, hogy a család néhány tagja már a pokolba kívánja őket. Mrs. Hurst és a húga alig nyitották ki a szájukat, akkor is csak fáradtságról panaszkodtak - látszott rajtuk, alig várják, hogy már magukra maradjanak. Mrs. Bennet szeretett volna beszélgetni, de minden kísérletét visszautasították, s ezzel bágyadt unalom terjedt az egész társaságra. Ezen Mr. Collins hosszú szónoklatai is alig segítettek, bár bókokkal halmozta el Mr. Bingleyt és nővéreit a nagyvilági estélyért, valamint udvarias vendégszeretetükért a meghívottak iránt. Darcy nem szólt egy szót sem. Mr. Bennet szintén hallgatott, s magában élvezte a jelenetet. Bingley és Jane kissé távolabb álltak a többiektől, s csak egymással beszélgettek. Elizabeth éppoly makacsul hallgatott, mint Mrs. Hurst vagy Miss Bingley. Még Lydia is úgy kimerült, hogy csak időnként kiáltott fel: - Istenem, de fáradt vagyok! -, s nyagot ásított.

Amikor végre felálltak s búcsúzni kezdtek, Mrs. Bennet tolakodó udvariassággal azt a reményét fejezte ki, hogy hamarosan az egész családot viszontlátja Longbournban; de elsősorban Mr. Bingleyhez intézte szavait, biztosítva őt, hogy bármikor örömeire szolgál, ha velük fogyasztja el a családi vacsorát, anélkül, hogy szertartásos meghívóra várna. Bingley hálás örömmel, készségesen megígérte, hogy a legelső alkalommal tiszteletét fogja náluk tenni, mihelyt visszaérkezik Londonból, ahová másnap rövid időre el kell utaznia.

Mrs. Bennet tökéletesen meg volt elégedve, s abban a boldog meggyőződésben hagyta el a házat, hogy a házassági szerződések, az új hintók és a kelengye elkészítése három-négy hónapig fog tartani, amely idő elteltével leánya kétségtelenül elfoglalja helyét a netherfieldi kastélyban. Hasonló bizonyossággal számított arra, hogy másik leányát Mr. Collins fogja elvenni, de ennek már nem örült annyira. Gyermekai közül Elizabeth állt legtávolabb a szívetől, s bár ez a vőlegény és ez a házasság Elizának elég jó volt, Mr. Bingley és Netherfield mellett minden más árnyékba borult.

19. FEJEZET

A következő nap új jelenetre gördült fel a függöny Longbournban. Collins forma szerint szerelmet vallott. Belátta, hogy tovább nem késlekedhetik, mivel szombaton lejár a szabadsága. A tiszteletes nem volt félénk ember (ez szokta kínossá tenni a lánykérés pillanatát), s ezért annak rendje és módja szerint fogott a dologhoz, betartva az összes szabályokat, amelyeket ilyen esetben kötelezőnek tekintett. Mikor Mrs. Bennet, Elizát s egyik hűgát reggeli után együtt találta, e szavakkal fordult az anyához:

- Szabad-e remélnem, asszonyom, hogy szót emel érdekemben szép leányánál, Elizánál, midőn tisztelettel arra kérem őt, hogy a délelőtt folyamán négyszemközt beszélhessek vele?

Elizának csak annyi ideje volt, hogy meglepődve elpiruljon; Mrs. Bennet nyomban válaszolt:

- Te jó isten!... Ó, hogyan... Lizzy bizonyára nagyon boldog lesz... nem lehet semmi kifogása... gyere velem, Kitty, az emeletre. - Összeszedte kézimunkáját, s máris el akart rohanni, amikor Elizabeth felkiáltott:

- Ne menjen el, drága mama, kérem, ne menjen! Mr. Collins meg fog bocsátani... semmi olyan mondanivalója nem lehet számomra, amit más nem hallhat. Inkább én is magukkal megyek.

- Ne csacsiskodj, Lizzy... ott maradsz, ahol vagy. - S amikor látta, hogy Elizabeth nyugtalan és zavart tekintettel valóban menekülni készül, hozzátette: - Lizzy, ragaszkodom hozzá, hogy itt maradj, és meghallgasd Mr. Collinst.

Ennek a parancsnak Elizabeth már nem mert ellenszegülni, s mivel pillanatnyi gondolkodás után arra is rájött, hogy legokosabb lesz minél hamarabb és minél simábban túlesni az egészen, visszaült a helyére, és szakadatlan kézimunkázással próbálta leplezni, hogy a helyzet hol bosszantja, hol mulattatja. Mihelyt Mrs. Bennet és Kitty kimentek a szobából, Collins rákezdte:

- Higgye el, drága Miss Elizabeth, hogy tartózkodása távolról sem tünteti fel előttem kedvezőtlen fényben, ellenkezőleg, még jobban kiemeli többi erényét. E kis vonakodás nélkül kevésbé lenne szeretetre méltó szememben: de nyugtassa meg az a tudat, hogy e pillanatban nagyra becsült édesanyja engedelmeivel szólok önhöz. Szavaim irányát és célját illetőleg aligha táplálhat kételyt, bármennyire is színlelésre csábítja a természetes női szemérem; figyelmességem oly feltűnő volt, hogy nem érthette félre. Alighogy beléptem a házba, önt szemeltem ki jövőendő élettársamul. Mielőtt azonban érzéseim elragadnának, talán tanácsos lesz előadnom, minő okok késztetnek engem a házasságra, s hogy miért jöttem éppen Hertfordshire-be, hogy feleséget válasszak.

Elizabeth alig bírta elfojtani a nevetést, annyira képtelennek látszott, hogy a tiszteletest, aki ünnepélyes nyugalommal beszélt, elragadhatják az érzések. A kis szünetet nem is tudta arra felhasználni, hogy elhallgattassa Collinst, aki így folytatta:

- Első okom a házasságra az, hogy felfogásom szerint minden lelkésznek, aki kedvező viszonyok között él, mint jómagam, példát kell adni a házasságra egyházközségében. Másodszor, meg vagyok róla győződve, hogy jelentősen elő fogja mozdítani boldogságomat. Harmadszor - s ezt talán előbb kellett volna említenem -, ez a kimondott óhaja és kívánsága annak a nemes hölgynek, akit pártfogómként tisztelhetek. Már két ízben kegyeskedett véleményét kifejezni erről a tárgyról, méghozzá saját jószántából! Az utolsó szombat este is, mielőtt Hunsfordból elutaztam, két kártyaparti között, éppen mikor Mrs. Jenkinson megigazította Miss de Bourgh zsámolyát, egyszerre csak megszólalt: "Mr. Collins, meg kell házasodnia. Ha egy lelkész olyan helyzetben van, mint ön, feleség kell neki. Válasszon jól, válasszon úrilányt az én kedvemért; a saját kedvéért pedig egy dolgos, szorgalmas leányt, akit nem nagyizolásra neveltek, hanem arra, hogy jól beossza a szerény jövedelmet. Ezt a tanácsot adhatom önnek. Keressen ilyen asszonyt minél hamarabb, hozza el Hunsfordba, s én ígérem, hogy meg fogom őt látogatni." Engedje meg, szép hűgom, hogy melleleg megjegyezzem: Lady Catherine kedvessége és figyelme nem a legkisebb előny, amit önnek nyújtani tudok. Meg fogja látni, a modora felülmúl minden leírást. Bizonyára méltányolni fogja az ön elmésségét és élénk kedélyét, kivált ha azzal a hallgatással és

tisztelettel mérsékeli, amelyet Lady Catherine de Bourgh rangja mindenkiben szükségesképpen felébreszt. Ennyit általában házassági szándékomról; most még azt kívánom elmondani, miért irányult tekintetem Longbournra s nem a saját vidékemre, ahol, biztosíthatom önt, sok a szeretetre méltó fiatal leány. De a helyzet az, hogy ezt a birtokot én öröklöm nagyra becsült atyjának halála után (akit azonban még sokáig éltesen az ég!), s nem lenne nyugodt a lelkiismeretem, ha nem az ő leányai közül választanék feleséget, mert így szenvednek majd legkevesebb kárt, amikor ez a szomorú esemény bekövetkezik - bár, mint mondtam, addig még sok esztendő telhet el. Ez volt cselekvésemnek indítóoka, szép húgom, s bízom benne, hogy emiatt nem fog engem kevesebbre becsülni. Most még az van számomra hátra, hogy a legegyszerűbb szavakkal biztosítsam önt érzelmeim hevéről. Az én szememben a vagyoni teljesen közömbös, ilyen igényeket nem támasztok atyjával szemben, jól tudván azt, hogy úgymint hiába tenném, s hogy önnek csak a négyszázalékos kamatozó kötvénybe befektetett ezer fontra lehet jogcíme, amelyet édesanyja elhunyt után fog örökölni. Erről a kérdéssel tehát mindig hallgatni fogok, s legyen meggyőződve, hogy egybekelésünk után soha egyetlen méltatlan, szemrehányó szó sem fogja elhagyni ajkamat.

Elizabeth most már kötelességének érezte, hogy szavába vágjon.

- Ön nagyon elhamarkodott, tiszteletes úr! - kiáltotta. - Elfelejté, hogy még nem adtam választ. Nem akarok több időt vesztegetni... köszönöm kitüntető figyelmét, teljesen átérzem, mennyire megtisztel vele... de sajnos, a leghatározottabban nemet kell mondanom.

- Nem először hallom - felelte Collins szertartásos kézmozdulattal -, hogy fiatal hölgyek az első megkérés alkalmával rendszerint elutasítják azt a férfit, akit titokban vőlegénynek szeretnének, s a visszautasítást néha kétszer, sőt háromszor is megismétlik. Nekem ezért egyáltalán nem szegték kedvem az ön szavai, s szívből remélem, hogy hamarosan oltár elé szabad vezetnem.

- Szavamra, uram - kiáltott Elizabeth -, az ön reménykedése elég különösnek látszik azután, amit mondtam! Biztosíthatom, hogy nem tartozom ama fiatal hölgyek közé (ha vannak ilyenek), akik vakmerően kockára teszik boldogságukat, abban bízva, hogy esetleg másodszor is megkérik őket. A visszautasítást egészen komolyan gondoltam. Ön engem nem tenne boldoggá, s meg vagyok róla győződve, én vagyok az utolsó nő a világon, aki önt boldoggá tudná tenni. Többet mondok: ha pártfogója, Lady Catherine megismerne engem, feltétlenül az volna a véleménye, hogy semmiféle tekintetben nem felelek meg követelményeinek.

- Hiszen ha bizonyos volna, hogy Lady Catherine valóban így vélekednék... - mondta a tiszteletes komoly arccal - de nem... nem tudom elképzelni, hogy bármi tekintetben kifogása legyen ön ellen. Legyen nyugodt, ha újból tiszteletemet tehetem nála, a legékezzelőbban fogom előtte dicsérni az ön szerénységét, takarékoságát és egyéb megnyerő tulajdonságait.

- Kár a fáradságért, Mr. Collins, nem kell engem dicsérnie. Engedje meg, hogy ebben a dologban én ítéljek, s azzal tiszteljen meg, hogy elhiszi, amit mondok. Sok boldogságot, nagy gazdagságot kívánok önnek, s amikor visszautasítom a kezét, ezzel minden tőlem telhetőt megteszek, hogy más sorsra ne jusson. Ön megkérte a kezemet, s így megnyugtatta lelkiismeretét családom irányában - most már nem kell szemrehányást tennie önmagának, amikor majd elfoglalja a longbourni birtokot. A dolgot tehát végleg elintéztnek tekinthetjük. - Elizabeth e szavakkal felállt, s ki akart menni a szobából, de Collins megállította.

- Ha legközelebb szerencsém lesz önrel ismét e tárgyról beszélni, remélhetőleg kedvezőbb választ fogok kapni a mostaninál, bár most is távol áll tőlem, hogy kegyetlenséggel vádoljam. Tisztában vagyok a női nem azon elfogadott szokásával, hogy első alkalommal elutasítják a kérőt, s talán iménti szavaiban is találhatok annyi bátorítást, amennyi összeegyeztethető a női természetre jellemző finom érzéssel.

- Mondhatom, Mr. Collins, én egyáltalán nem értem önt - kiáltotta Elizabeth kissé felindultan. - Ha eddigi szavaimból bátorítást olvas ki, akkor igazán nem tudom, miképpen fejezzem ki a visszautasítást, hogy ön is annak tartsa.

- Engedje meg, kedves húgom, hogy hízelegjek magamnak, s ajánlatom visszautasítását csupán finomkodásnak tekintsem. Az indokok, amelyek e hitet keltik bennem, röviden a következők: nem látom be, miért tartana méltatlannak kezére, vagy miért ne lenne az általam felajánlott házasság rendkívül kívánatos. Az életben elfoglalt állásom, kapcsolatam a de Bourgh családdal, az önökkel való rokonság - mindezek a körülmények mellett szólak. Fontolóra kell vennie továbbá, hogy bármilyen bájos leány is, egyáltalán nem lehet abban bizonyos, kap-e még egy házassági ajánlatot. Öröksége, sajnos, oly csekély, hogy ez minden valószínűség szerint elhomályosítja szépségét és szeretetre méltó tulajdonságait. Mindebből azt kell következtetnem, hogy nemleges válasza nem lehet komoly, s a visszautasítást annak tulajdonítom, hogy a nagyvilági hölgyek szokása szerint a bizonytalansággal szerelmem hevét óhajtja fokozni.

- Biztosíthatom, tiszteletes úr, hogy cseppet sem pályázom az olyan nagyvilági lelkületre, amely egy derék ember kínzásában leli örömét. Sokkal nagyobb bók nekem, ha őszintének tart. Még egyszer nagyon köszönöm, hogy megtisztelt ajánlatával, de azt elfogadnom teljes lehetetlenség, mert minden érzésem ellene szól. Beszélhetnék ennél világosabban? Ne tekintsen engem nagyvilági hölgynek, aki gyötörni óhajtja önt, lássa bennem az értelmes lényt, aki szíve szerint kimondja az igazat.

- Bárminek tekintem, az én szememben egyformán bájos! - kiáltott fel Collins félszeg lovagiassággal. - S bízom benne, hogy ajánlatom meghallgatásra fog találni, ha érdemes szüleinek fellebbezhetetlen tekintélye támasztja azt alá.

Az ilyen konok önámításra Elizabeth már nem tudott válaszolni, s rögtön szó nélkül távozott a szobából. Elhatározta, ha Collins továbbra is hízelgő bátorításnak fogja tekinteni az ismételt visszautasítást, akkor apjához fordul: ő talán olyan formában mond majd nemet, ami minden kétséget eloszlat - emellett apja viselkedését legalább nem lehet egy nagyvilági hölgy szenvelgésének és kacérságának tekinteni.

20. FEJEZET

Collins nem sokáig elmélkedhetett egymagában szerelmének sikerén. Mrs. Bennet az előszobában piszmogott, ott leste a megbeszélés végét. Mihelyt látta, hogy Elizabeth kinyitja az ajtót, s gyors léptekkel megy a lépcső felé, azonnal lement a reggelizőszobába, túláradó szavakkal gratulált a tiszteletesnek és önmagának is a küszöbönálló szorosabb rokoni kapcsolathoz. Collins hasonló örömmel fogadta és viszonzta a szerencsekívánatokat, majd rátért a beszélgetés részleteire. Minden oka megvan, mondta, hogy meg legyen elégedve az eredménnyel, mivel unokahúgának állhatatos vonakodása szégyenlős és szerény természetéből következik, valamint finom, érzékeny jelleméből.

Mrs. Bennet kissé megriadt ettől a kijelentéstől. Szerette volna ő is azt hinni, hogy leánya csak azért utasította vissza Collins ajánlatát, hogy annál jobban bátorítsa - de nem mert bízni ebben, s azt meg is mondta a tiszteletesnek.

- De legyen nyugodt, Mr. Collins - tette hozzá -, majd észre térítjük Lizzyt. Rögtön megyek, és magam beszélek vele. Roppant önféjű, bolondos lány, s nem tudja, mi jó neki... de majd én beszélek a fejével.

- Bocsánat a közbeszólásért, asszonyom - kiáltotta Collins -, de ha leánya valóban önféjű és bolondos, nem tudom, kívánatos élettársa lenne-e egy magamfajta állású embernek, aki természetesen boldogságot keres a házasságban. Ha továbbra is visszautasítja kérésemet, jobb volna talán nem is erőltetni, mert ha kedélye ilyen hibákra hajlamos, nem sokkal járulhat hozzá boldogságomhoz.

- Tiszteletes úr, ön félreértett engem - mentegetőzött Mrs. Bennet ijedten. - Lizzy csak ilyen dolgokban önféjű... máskülönben a legjobb természetű lány a világon. Rögtön megyek az uramhoz, nyugodt lehet, mi ketten majd elintézzük Lizzyvel a dolgot.

Collins nem is válaszolhatott, Mrs. Bennet máris rohant a férjéhez, s már a könyvtárszoba ajtajából így kiáltott:

- Ó, Bennet, sürgősen szükség van magára, sosem volt még nálunk ilyen felfordulás. Jöjjön és beszélje rá Lizzyt, hogy menjen feleségül Collinshoz, mert esküdjük, hogy nem megy hozzá... ha maga nem jön rögtön, Collins még meggondolja magát, és visszalép.

Mikor felesége belépett a szobába, Mr. Bennet felnézett a könyvből, amit éppen olvasott, s nyugodt közönnyel függesztette hitvesére tekintetét, amelyet az izgalmas hír sem bírt megzavarni.

- Sajnos, nem tudom felfogni szavai értelmét - jelentette ki, mikor felesége befejezte a mondókáját. - Miről beszél?

- Collinsról meg Lizzyről. Lizzy azt mondja, hogy Collins nem kell neki. Collins pedig most azt kezdi mondani, hogy neki meg Lizzy nem kell.

- S mi itt az én teendőm? Úgy látom, az eset reménytelen.

- Beszéljen Lizzy fejével. Mondja meg neki, hogy ragaszkodik a házassághoz.

- Hívassa le Lizzyt, majd közlöm vele véleményemet. Mrs. Bennet meghúzta a csengőt, s behívatta Elizát a könyvtárszobába.

- Gyere ide, gyermekem - mondta Mr. Bennet, mikor leánya megjelent. - Fontos ügyben hívatlak. Úgy hallom, Mr. Collins megkérte a kezedet. Igaz ez? - Elizabeth azt felelte, hogy igaz.

- Helyes... és te visszautasítottad ajánlatát?

- Igen, papa.

- Eddig rendben is volnánk, most jön a lényeg. Anyád azt kívánja, hogy menj hozzá. Így van ez, Mrs. Bennet?

- Így van... Mástkülönben sose kerüljön a szemem elé!

- Súlyos választás előtt állsz, gyermekem. Mától kezdve egyik szülőd idegen lesz számodra. Az anyád nem akar többé látni, ha nem mégy feleségül Mr. Collinshoz, nekem pedig akkor ne kerülj a szemem elé, ha hozzámégy.

Elizabeth nem tudta elfojtani mosolyát, hogy a rossz kezdetnek ilyen jó vége lett; Mrs. Bennet viszont szentül hitte, hogy férje úgy látja a dolgot, ahogy ő szeretné, s most leesett az álla.

- Nem értem, Mr. Bennet, hogyan beszélhet így? Hiszen azt ígérte, hogy ragaszkodni fog a házassághoz.

- Kedvesem, én két csekély szívességet kérek magától - felelte a férje. - Az egyik az, hogy jelen esetben szabadon használhassam az ítélőképességemet; a másik az, hogy szabadon használhassam a szobámat. Boldog lennék, ha minél hamarabb egyedül maradhatnék a könyvtárban.

Mrs. Bennet csalódott ugyan a férjében, de a játszmát még nem adta fel. Újra meg újra a lelkére beszélt Elizának, felváltva fenyegette és hízelgett neki. Jane-t is próbálta a maga oldalára állítani, Jane azonban szelíden, de határozottan kijelentette, hogy nem avatkozik a dologba, Elizabeth pedig hol komoly szóval, hol játékos kedvvel háritotta el anyja támadásait. Modora és viselkedése változott, de elhatározása szilárd maradt.

Collins ezalatt magányosan elmélkedett a történekről. Nagyon is jól vélekedett önmagáról ahhoz, hogy megérthesse, miért kosarazta ki az unokahúga. Büszkeségét megbántották, de máskülönbem nem szenvedett. Elizabeth iránti vonzalma pusztá képzeldés volt, s az a lehetőség, hogy a leány megérdemli anyja rossz véleményét, elejét vette minden sajnálkozásának.

A családban még nagy volt a felfordulás, amikor beállított Charlotte Lucas, hogy náluk töltsse a napot. Az előszobában Lydia fogadta, odaszaladt hozzá, s félig suttogva újságolta:

- Örülök, hogy eljöttél, mert mulatságos dolgok folynak itt. Mit gondolsz, mi történt ma reggel? Collins megkérte Lizzyt, de ő nem akar hozzámenni.

Charlotte még nem is válaszolhatott, amikor megjelent Kitty ugyanezzel a hírrel, mihelyt pedig a reggelizőszobába léptek, ahol Mrs. Bennet üldögélt egymagában, ő is rögtön erről kezdett beszélni, sajnáltatni akarta magát Charlotte-tal, kérlelte, vegye rá Lizzyt, hogy engedjen az egész család óhajának.

- Drága Miss Lucas, tegye meg ezt nekem - fűzte hozzá bánatos hangon -, mert teljesen egyedül állok, senki sincs a pártomon, kegyetlenül bánnak velem, senki sincs tekintettel szegény idegeimre.

Charlotte-nak szerencsére nem kellett válaszolnia, mert Jane és Elizabeth lépett be a szobába.

- Lám, itt jön, mintha mi sem történt volna - folytatta Mrs. Bennet -, tőle akár koldulni is mehetnénk, csak az ő akarata teljesüljön. De mondok neked valamit, Miss Lizzy: ha a fejedbe veszed, hogy továbbra is kikosarazod minden kérédet, akkor sohasem fogsz férjhez menni, én meg igazán nem tudom, ki fog téged eltartani, ha az édesapád meghal. Az én jövedelmemből nem futja, erre figyelmeztetek. A mai naptól kezdve végeztem veled. Megmondtam már a könyvtárszobában, emlékszel, hogy soha többé nem állok veled szóba... meglátod, állom a szavamat. Hálátlan gyermeknek nincs mit mondanom. Nem mintha másokkal szívesen beszélgetnék. Ha valakinek olyan ziláltak az idegei, mint nekem, az nem hajlamos sok beszédre. Senki sem tudja, mit szenvedek! De ez mindig így van. Aki nem panaszkodik, azt nem is sajnálják.

A leányok némán hallgatták ezt a kitörést, jól tudván, hogy hiába próbálnák meggyőzni vagy csillapítani, ez csak fokozná anyjuk ingerültségét. Így tehát megszakítás nélkül ontotta magából a szavakat, amíg be nem lépett Mr. Collins, a szokottnál is méltóságteljesebb képpel. Mikor Mrs. Bennet meglátta, ráförmedt a leányokra:

- Most aztán követelem, hogy valamennyien egytől egyig fogjátok be a szátokat, és hagyjatok engem Mr. Collinszal beszélgetni.

Elizabeth csendesesen kiment a szobából, Jane és Kitty követték, de Lydia meg se moccant, mert mindent hallani akart. Charlotte-ot először Collins udvariassága tartotta vissza (a tiszteletes tüzetesen érdeklődött

felőle és egész családja felől), aztán a saját kíváncsisága; ezért az ablakhoz állt, és úgy tett, mintha nem hallana semmit. Mrs. Bennet panaszos hangon így vezette be a tervezett beszélgetést: - Ó, Mr. Collins!

- Drága asszonyom - felelte a tiszteletes -, adjuk át a tárgyat az örök hallgatásnak. Távolság áll tőlem - folytatta kisvártatva olyan hangon, amelyből kiérződött sértődöttsége -, hogy haragudjam leányának viselkedése miatt. Belenyugodni az elkerülhetetlen rosszba: ez volna valamennyiünk kötelessége, s kiváltképpen kötelessége egy olyan fiatalembernek, akit, mint engem, a szerencse korán emelt kiváltságos helyre, s én úgy érzem, már bele is nyugodtam. Talán annál is inkább, mert kétely ébredt bennem, valóban boldogságomra szolgál-e, ha szép húgom megtisztel a kezével; gyakran megfigyeltem ugyanis, hogy a belenyugvás csak akkor tökéletes, ha megghiúsult vágyaink tárgya szemünkben már veszít valamit értékéből. Remélem, drága asszonyom, nem fogja tiszteletlenségnek tekinteni családjával szemben, ha ezennel lemondok leánya kezére formált igényemről anélkül, hogy önt és Mr. Bennetet felkérném, vessék latba szülői tekintélyüket érdekemben. Attól tartok, hogy eljárásom esetleg kifogásolható, mert a visszautasítást leánya ajkáról fogadtam el, s nem az önéből. De tévedésnek valamennyien ki vagyunk téve. Annyit nyugodtan állíthatok, hogy engem a jó szándék vezérelt az egész ügyben. Célom az volt, hogy szeretetre méltó élettársat szerezzek, s emellett kellő figyelemben részesítsem az egész család érdekeit; ha a kivitelben bárminő hibát követtem volna el, ezért ünnepélyesen bocsánatot kérek.

21. FEJEZET

Collins házassági ajánlatáról több szó alig esett. Elizát már csak az a kellemetlen érzés kínozza, ami az ügyvel szükségképpen vele járt, meg anyjának egy-egy csípős, ingerült célzása. Ami a tiszteletest illeti, az ő érzelmeit nem annyira a zavart és kedvetlen viselkedés árulta el, vagy az, hogy kerülni próbálta Elizát, hanem inkább merev modora és duzzogó szótlanúsága. Szinte egy szót sem szólt Elizához, s szüntelen figyelmességével, melynek értékét saját maga oly nagyra becsülte, a nap hátralevő részében Miss Lucast tüntette ki. Charlotte udvariasan hallgatta a tiszteletest, s ezzel a legjobbkor könnyített az egész család, de kiváltképpen barátnőjének a lelkén.

Mrs. Bennet rosszkedve és rossz idegállapota másnapra sem javult. Mr. Collins szintén megmaradt a sértett büszkeség hangulatában. Elizabeth azt remélte, hogy a tiszteletes haragja meg fogja rövidíteni látogatását, de kitűnt, hogy terve mit sem változott. Kezdetől fogva szombaton készült visszautazni, s most is az volt a szándéka, hogy szombatig maradjon.

Reggeli után a lányok átsétáltak Merytonba, hogy megtudják, visszaérkezett-e Wickham, s hogy elárják panaszait, amiért nem vett részt a netherfieldi bálon. A városba érve találkoztak vele, és Wickham elkísérte őket nagynénjükhöz. Itt előadta, mennyire sajnálja és bosszantja a dolog, a többiek pedig arról beszéltek, hogy mennyire hiányzott a bálon. Elizának azonban őszintén beismerte, hogy saját elhatározása volt a kényszerítő ok.

- Amint a bál napja közeledett, beláttam, hogy jobb lesz, ha nem találkozom Darcyval. Annyi órát tölteni ugyanabban a teremben ugyanazzal a társasággal - ezt talán mégsem tudnám elviselni. Olyan jelenetek adódhattak volna, amelyek nemcsak rám nézve lennének kellemetlenek.

Elizabeth igen nagyra értékelte ezt a béketűrő lemondást. Bőven volt idejük, hogy a dolgot alaposan megvitassák, s hogy közben udvariasan szépeket mondjanak egymásnak, mivel Wickham és egy tisztvárosa hazakísérték a lányokat Longbournba, s Wickham útközben főleg Elizával foglalkozott. Elizabeth kétszeresen örült a közös sétának: hízelgett neki, hogy a fiatalember hazakíséri, amellyel a legjobb alkalom volt, hogy bemutassa apjának és anyjának.

Röviddel hazatérésük után levelet hoztak Miss Bennet részére; Netherfieldből jött, s Jane azonnal fölbontotta. A borítékban finom merített levélpapír volt, teleírva szép, könnyed női kézírással. Elizabeth látta, hogy nővére arca színt változtat olvasás közben, s hogy egyes helyeken tépelődve megáll. Jane csakhamar erőt vett magán, eltette a levelet, s szokásos jókedvével igyekezett bekapcsolódni az általános társalgásba; de Elizát olyan aggodalom fogta el, hogy még Wickhamre sem tudott figyelni. Mielőtt a két tiszt elbúcsúzott, Jane kérő pillantással nézett hűgára, hogy menjen fel vele emeleti szobájukba. Mikor odaértek, Jane elővette a levelet.

- Caroline Bingley írt, s levele tartalma nagyon meglepett. Az egész társaság már elutazott Netherfieldből, s útban van London felé... nem is szándékoznak visszatérni. De hallgasd meg magad, mit ír.

Felolvasta az első mondatot, amelyben Miss Bingley értesítette elhatározásukról, hogy azonnal Londonba utaznak öccsük után, s már aznap este a Grosvenor Streeten szándékoznak vacsorázni, Mr. Hurst házában. A következő mondat így hangzott: "Nem mondhatnám, hogy bármitől is nehéz szívvel válok meg Hertfordshire-ben, kivéve a maga társaságát, drága barátnőm; de remélem, hogy a jövőben gyakran lesz még alkalmunk felújítani élvezetes találkozásainkat, időközben pedig sűrű és bizalmas levelezéssel enyhíthetjük a válás fájdalmait. E tekintetben számítok magára." Elizabeth hűvös bizalmatlansággal hallgatta ezeket a fellengzős kifejezéseket, s bár hirtelen elutazásuk őt is meglepte, nem látott benne semmi okot a szomorkodásra. Elképzeltetetlen volt, hogy Bingley ne térjen vissza Netherfieldbe, csak azért, mert nővérei nincsenek ott; ami pedig a távollétük okozta fájdalmat illeti, Elizabeth meg volt győződve, hogy Jane hamarosan kárpótlást talál fivérük társaságában.

- Elég kellemetlen - mondta rövid szünet után -, hogy nem találkozhattál barátnőiddel, mielőtt innen elutaztál. De nincs-e remény arra, hogy a Miss Bingley által óhajtott idő hamarabb bekövetkezhetik, mint

ő gondolná, s hogy az élvezetes baráti találkozásokat még kellemesebb módon újíthatjátok fel, mint sógornők? Bingleyt úgysem tudják Londonban tartóztatni.

- Caroline határozottan azt írja, hogy a tél folyamán egyikük sem tér vissza Hertfordshire-be. Felolvasom neked ezt a részt:

Mikor tegnap elutazott a fivérem, még azt hitte, hogy londoni ügyeit három-négy nap alatt el tudja intézni; mi azonban bizonyosan tudjuk, hogy ez lehetetlen, s arról is meg vagyunk győződve, hogy ha Charles egyszer Londonban van, nem siet onnan vissza; így hát elhatároztuk, hogy utánamegyünk, nehogy kényelmetlen szállodákban kelljen töltenie szabad óráit. Ismerőseink közül már sokan ott vannak a téli időnyre; bár magát is közéjük sorolhatnám; de erről, sajnos, le kell mondanom. Őszintén remélem, hogy a karácsony Hertfordshire-ben is meg fogja hozni az időszakkal járó vidám élvezeteket, s annyi gavallérjuk akad, hogy meg sem érzik a hiányát annak a háromnak, akiktől megfosztjuk magukat.

- Ebből világos - tette hozzá Jane -, hogy Bingley a télen már nem jön vissza.

- Csak az világos, hogy Miss Bingley nem szeretné, ha visszajönne.

- Miért mondod ezt? Bizonyára Bingley döntött így, hiszen a maga ura. De még nem tudsz mindent. Felolvasom azt a részt is, amely különösen bánt engem. Előtted nincs semmi titkom.

Mr. Darcy már türelmetlenül várja, hogy viszontláthassa húgát, s az igazat megvallva mi is éppúgy óhajtjuk a vele való találkozást. Valóban nem hiszem, hogy Georgiana Darcyval bárki is versenyezhetne szépség, előkelőség és műveltség tekintetében, s a szeretet, amelyet Louisában és bennem ébresztett, még melegebb érzéssé fokozódik, mivel él bennünk a remény, hogy később sógornőnknek nevezhetjük. Nem tudom, említettem-e valaha magának, mi az én érzésem ebben a kérdésben, de nem akarok innen elköltözni anélkül, hogy bizalmamba ne avatnám, abban a meggyőződésben, hogy reményeimet nem fogja oktalannak tartani. Fivérem, máris nagy bámulója Miss Darcynak, most pedig gyakran lesz alkalma, hogy bizalmas családi körben találkozzék vele; a rokonság mindkét oldalon egyaránt kívánja ezt a házasságot, s talán nem részrehajló testvéri szeretet beszél belőlem, ha azt mondom, hogy Charles bármely nő szívét meg tudja hódítani. Ha ennyi körülmény szól a házasság mellett és semmi sem ellene, vajon tévedek-e, drága Jane, ha reménykedem egy olyan eseményben, amely annyi ember boldogságát fogja biztosítani?

- Mit szólna ehhez a részhez, kedves Lizzym? - kérdezte Jane, miután befejezte az olvasást. - Nem elég világos? Hagy-e valami kétséget az iránt, hogy Caroline nem számít rá, de nem is kívánja, hogy a sógornője legyek; hogy teljesen meg van győződve fivére közömbösségéről irántam, s ha sejti érzelmeimet, akkor - baráti módon - óvatosságra akar inteni? Érthetem ezt másképpen is?

- Persze hogy értheted. Az én értelmezésem például egészen más. Akarod hallani?

- Nagyon szívesen.

- Pár szóval elmondhatom. Miss Bingley látja, hogy fivére beléd szerelmes, de ő Miss Darcy akarja vele elvetetni. Azért utazik Londonba, hogy ott tartsa az öccsét, veled pedig el akarja hitetni, hogy Bingley közömbös irántad.

Jane a fejét csóválta.

- Hidd el, Jane, így áll a dolog. Aki egyszer együtt látott benneteket, nem kételkedhetik abban, hogy Bingley szeret téged. Miss Bingley nem is kételkedik, annyi szent - nem olyan ostoba. Ha csak félannyi szerelmet látott volna Darcyban, rögtön megrendelte volna a menyasszonyi ruháját. De a helyzet a következő: mi nem vagyunk szemükben elég gazdagok, sem előkelők, s Miss Bingley annál is inkább el akarja vetetni fivérével Miss Darcy, mert ha már volt egy házasság a két család között, akkor szerinte könnyebb nyélbe ütni egy másodikat; ebben is van valami, s terve bizonyára sikerülne is, ha Miss de Bourgh nem állna az útjában. De mondd, Jane, csak nem gondolod komolyan, hogy Bingley egy mákszemnyivel is kevesebbre becsül téged, mint kedden, a búcsúzásnál, csak azért, mert nővére szerint nagy bámulója Miss Darcynak; vagy hogy Miss Bingley el tudja vele hitetni, hogy nem beléd szerelmes, hanem az ő barátnőjébe?

- Ha egyforma lenne a véleményünk Miss Bingleyről - felelte Jane -, akkor ez a magyarázat egészen megnyugtató. De tudom, hogy okoskodásod alapja helytelen. Caroline senkit sem tudna szándékosan megteveszteni; egyedüli reményem tehát csak az lehet, hogy őt magát megtevesztették.

- Helyes! Ennél jobb ötleted nem is támadhatott volna, ha már az én magyarázatom nem elégít ki. Hidd csak azt, hogy Miss Bingley tévedés áldozata, így legalább megtetted iránta a kötelességedet, és nem kell magad tovább gyötörned.

- De drága Lizzy, tegyük fel a legjobbat: mondd, boldog lehetnék-e egy olyan férfival, akit nővérei és barátai más nőnek szántak?

- Ebben már csak te dönthetsz - mondta Elizabeth -, s ha érett megfontolás után arra az eredményre jutnál, hogy a két nővér vágyainak megghiúsítása több szenvedést okozna neked, mint amennyi boldogságot a Bingleyvel kötött házasság jelenthet, akkor feltétlenül azt tanácsolom, utasítsd vissza.

- Hogy mondhatsz ilyet? - szólt Jane bágyadt mosollyal. - Tudod jól, hogy az ő ellenkezésük nagyon bántana, de azért egy pillanatig sem haboznék.

- Mindjárt gondoltam; s mivel így áll a dolog, aligha van rá ok, hogy sajnáljalak.

- De ha Bingley nem tér vissza a télen, sohasem lesz szükség erre a döntésre. Hat hónap alatt annyi minden történhetik!

Azt a lehetőséget, hogy Bingley nem tér vissza, Elizabeth eleve elutasította. Szerinte ez csak Caroline-nak mint érdekelt félnek az óhaját fejezte ki, s Elizabeth egy pillanatig sem tételezte fel, hogy az ilyen óhajok, akár nyílt, akár burkolt formában szólalnak meg, befolyásolni tudnának egy fiatalembert, aki mindenkitől teljesen független.

Ezeket a nézeteket a lehető legnagyobb nyomatékkal fejtette ki nővére előtt, s csakhamar örömmel tapasztalta szavainak üdvös hatását. Jane nem volt kishitű, s lassanként ismét reménykedni kezdett (bár reményét néha lehűtötte félénk szerelme), hogy Bingley visszatér Netherfieldbe, és szívének minden vágya teljesül.

Megbeszélték, hogy anyjukat csak a család távozásáról értesítik, nehogy megijedjen Bingley viselkedése miatt; de Mrs. Bennet még ez az ideiglenes elköltözés is erősen nyugtalanította, s rögtön panaszkodni kezdett, milyen csapás, hogy a hölgyek éppen most utaztak el, mikor már a legjobb úton voltak, hogy szépen összebarátkozzanak. De miután kiöntötte bánatát, vigasztalást lelt abban a gondolatban, hogy Mr. Bingley hamarosan visszatér, és ismét náluk fog vacsorázni. Elmékedéseit azzal a sokatmondó kijelentéssel fejezte ki, hogy Bingleyt ugyan csak családi vacsorára hívta meg, de gondja lesz rá, hogy az étkezés két bőséges fogásból álljon.

22. FEJEZET

Bennetéek a Lucas családdhoz voltak hivatalosak vacsorára, s Miss Lucas ismét jólelkűen arra áldozta a nap java részét, hogy figyelemmel hallgassa a tiszteletest. Elizabeth alkalmat keresett, hogy köszönetet mondjon ezért Charlotte-nak. - El sem mondhatom, milyen hálás vagyok, hogy így szórakoztatod Collinst. - Charlotte biztosította barátnőjét, neki is örömet szerez, hogy segítségére lehet, s ez bőven kárpótolja őt a tiszteletesre áldozott kis időért. Ez rendkívül figyelmes válasz volt, de Charlotte kedvessége még messzebbre terjedt, mint Elizabeth gondolta volna; célja nem volt egyéb, mint hogy megmentse barátnőjét Collins újabb ostromaitól, s helyette saját magára vonja a támadást. Ez volt Miss Lucas terve, s látszólag minden úgy ment, mint a karikacsapás; mikor este elbúcsúztak egymástól, Charlotte bizonyosnak gondolta hódítását, ha Collinsnak nem kellett volna oly hamar elutaznia a színhelyről. Charlotte azonban nem méltányolta eléggé a tiszteletes tüzes és független jellemét, aki másnap reggel bámulatos ravaszsággal kiosont Bennetéek longbourni házából, és a Lucas-lakba sietett, hogy Charlotte lábához boruljon. Gondosan ügyelt, nehogy unokahúgai észrevegyék távozását, mert meg volt róla győződve, hogy okvetlenül találgatni kezdenék, mi járatban van - ő pedig nem akarta, hogy bárki is tudjon kísérleteiről, mielőtt teljes sikerről nem számolhat be. Elég biztosnak érezte magát a nyeregben, s joggal, mert Charlotte viselkedéséből sok biztatást olvashatott ki, de a szerdai kudarc óta kissé megcsappant az önbizalma. A Lucas-lakban a leghízelgőbb fogadtatásra talált. Miss Lucas az egyik emeleti ablakból észrevette, hogy Collins a házuk felé siet, s rögtön leszaladt, hogy véletlenül találkozzon vele a kerti ösvényen. Azt azonban nem is merte remélni, hogy annyi szerelem és ékesszólás vár ott reá.

Közös meglepődésükre minden kérdésben megegyeztek oly rövid idő alatt, mint azt a tiszteletes bőbeszédűsége megengedte, s amikor beléptek a házba, Collins már komolyan felkérte Miss Lucast, nevezze meg a napot, amely a legboldogabb emberré teszi őt a világon. Az ilyen sürgetésnek nem illett ugyan még eleget tenni, de Charlotte-nak esze ágában sem volt könnyelműen játszani a tiszteletes boldogságával. A természet olyan ostobasággal áldotta meg vőlegényét, hogy udvarlásában nem volt semmi báj - pedig a nők az udvarlás örömeiért kívánják meghosszabbítani mátkaságukat. Miss Lucast azonban csak egyetlen tiszta és önzetlen vágy vezette, mikor igent mondott: a vágy, hogy saját otthona legyen, s ezért nem bánta, ha kívánsága hamar teljesül.

Collins tüstént Sir William és Lady Lucas beleegyezéséért folyamodott, amit a szülők boldog készséggel meg is adtak. A tiszteletes jelenlegi körülményei között is igen elfogadható parti volt leányuk számára, akinek csak kevés hozományt tudtak adni; a jövő pedig azzal a kilátással kecsegtetett, hogy Collinsból gazdag ember lesz. Lady Lucas rögtön számolgatni kezdte (ez a kérdés eddig nem érdekelte különösebben), hogy hány esztendeje lehet még hátra Mr. Bennetnek, Sir William pedig azt a határozott véleményét nyilvánította, hogy mihelyt a tiszteletesre száll a longbourni birtok, feltétlenül be kell mutatnia magát feleségével együtt az udvarnál. Egyszóval az egész család magánkívül volt az örömtől. A fiatalabb lányok abban reménykedtek, hogy egy-két évvel korábban léphetnek a társasági életbe, a fiúk pedig megszabadultak aggodalmuktól, hogy nővérük vénlányként fog meghalni. Charlotte őrizte meg aránylag legjobban higgadtságát. Elérte, amit akart, s most volt ideje mindent átgondolni. Általában kielégítőnek találta a helyzetet. Tudta jól, hogy Collins nem okos és nem is kellemes ember; a társasága fárasztó, a szerelme pusztá képzelődés. De mégis ő lesz a férje. Charlotte-nak sohasem volt nagy véleménye a férfiakról vagy a házasságról, de azért mindig férjhez akart menni. Az ő szemében a házasság volt az egyetlen tisztességes megoldás egy jó nevelésű, de csekély vagyonú fiatal nő számára; ha nem nyújt is biztos boldogságot, de legalább kellemes menedék a nélkülözés ellen. Ezt a menedéket kapja meg; s mivel már huszónhét évet megért, és sohasem volt szép, teljesen átérezte szerencséjét. A legkellemetlenebb a dologban, hogy Elizabeth Bennet bizonyára igen meg fog lepődni, pedig az ő barátságát mindenkiénél többre becsülte. Elizabeth csodálkozni fog, valószínűleg helyteleníti is a döntését; Charlotte elhatározása megingathatatlan volt, de barátnőjének rosszallása mégis sértené érzéseit. Ezért úgy döntött, hogy személyesen közli vele eljegyzése hírét, Collinsnak pedig lelkére kötötte, mielőtt visszament Longbournba vacsorára, hogy egy árva szót se szóljon a család előtt. A tiszteletes hűségesen meg is ígerte a titoktartást, bár nehezen állt szavának. Huzamos távolléte felkeltette a háziak

kíváncsiságát, amely most nyílt és leplezetlen kérdésekben tört ki, s Collins csak ügyel-bajjal tudott kitérni a kérdezősködés elől. Ugyanakkor nagy önmehtagadást is kellett gyakorolnia, mert égett a vágytól, hogy világgá kürtölje szerelme sikerét.

Mivel másnap kora reggel kellett indulnia, amikor a többiek még nem is keltek fel, az ünnepélyes búcsúzkodásra este került a sor, mielőtt a hölgyek visszavonultak. Mrs. Bennet rendkívül udvariasan és szívélyesen kijelentette, hogy örömmel látják ismét Longbournban, ha a tiszteletes egyéb elfoglaltsága megengedi a látogatást.

- Drága asszonyom - felelte Collins -, ennek a meghívásnak különösen örülök, mivel egész idő alatt ebben reménykedtem. Biztos lehet afelől, hogy igénybe is fogom venni, mihelyt lehet.

Mindnyájan elképedtek, s Mr. Bennet, aki nem kívánta egyhamar viszontlátni a tiszteletest, rögtön ráfelelte:

- De kedves fiatal barátom, nem forog fenn az a veszély, hogy Lady Catherine helytelenítené ezt? Inkább hanyagolja el a rokonait, semhogy megbántsa pártfogóját.

- Drága uram - felelte Collins -, rendkívül hálás vagyok ezért a baráti figyelmeztetésért. Megnyugtathatom, hogy öladysége hozzájárulása nélkül nem határozom el magam ilyen fontos lépésre.

- Az ember sosem lehet elég óvatos. Mindent kockáztasson inkább, csak őt ne haragítsa meg; s ha úgy látja, hogy Lady Catherine rossz néven venné, ha ön újból ellátogat hozzánk - én magam ezt felette valószínűnek tartom -, akkor maradjon csak nyugodtan otthon, és legyen róla meggyőződve, hogy mi nem sértődünk meg.

- Higgye el, kedves uram, hogy az ön szerető figyelme forró hálaérzetet ébreszt bennem; számíthat rá, hogy rövidesen levélben fogom megköszönni ezt és szeretetük minden egyéb jelét, amellyel hertfordshire-i tartózkodásom alatt elhalmoztak. Ami szép unokahúgaimat illeti, távollétem ugyan feltehetőleg nem fog oly hosszúra nyúlni, hogy ezt szükségessé tenné, de én mégis megragadom az alkalmat, hogy jó egészséget és boldogságot kívánjak nekik, Elizabeth húgomat sem véve ki.

A kölcsönös udvariaskodás után a hölgyek visszavonultak, valamennyien elámulva azon, hogy Collins hamarosan vissza akar térni. Mrs. Bennet úgy szeretne volna ezt magyarázni, hogy a tiszteletesnek most az egyik fiatalabb lány jár az eszében; Maryt talán rá is lehetne venni, hogy menjen hozzá feleségül. Mary sokkal többre becsülte Collins képességeit, mint testvérei; gyakran felfigyelt magvas gondolataira, s bár távolról sem tartotta olyan okosnak, mint saját magát, mégis úgy vélte, hogy az ő példáján okulva kedvet kaphatna az olvasáshoz és az önképzéshez, s idővel nagyon kellemes élettárs válhatna belőle. De másnap reggel ezek a remények mind szétfoszlottak. Rögtön reggeli után megjelent Miss Lucas, s Elizának négy szemközt beszámolt az előző napon történt eseményről.

Az utolsó egy-két nap alatt Elizabeth fejében felvillant a gondolat, hogy Collins talán szerelmesnek képzelet magát Charlotte-ba, de hogy Charlotte bátorítsa, ezt szinte oly lehetetlen volt feltenni róla, mint saját magáról. Megdöbbenése ezért oly nagy volt, hogy első pillanatban elfeledkezett az illendőségről, és így kiáltott fel:

- Eljegyezted magad Collinsszal! Drága Charlotte, ez lehetetlen!

Miss Lucas eddig teljes lelki nyugalommal számolt be a történetekről, de ez a nyílt szemrehányás őt is megzavarta egy pillanatra; mivel azonban számított rá, rögtön visszanyerte önuralmát, és nyugodt hangon megkérdezte:

- Miért vagy annyira meglepve, kedves Elizám? Azt hiszed, hogy Mr. Collins egy nő becsülését sem tudja elnyerni, csak azért, mert nálad nem volt sikere?

De Elizabeth is már észbe kapott, s nagy erőfeszítés után elég szilárd hangon biztosította barátnőjét, mennyire örül, hogy rokoni kapcsolatba kerülnek, és minden elképzelhető boldogságot kívánt házasságához.

- Megértem érzéseidet - mondta Charlotte -, s nem csodálom, hogy a dolog ennyire meglepett, hiszen Collins pár nappal ezelőtt még téged akart elvenni. De ha idő lesz átgondolni az egészet, remélem, igazat fogsz adni nekem. Tudod jól, hogy nem vagyok romantikus lélek - sohasem voltam az. Én csak kényelmes otthonra vágyom, s ha tekintetbe vesszük Collins jellemét, összeköttetéseit és társadalmi helyzetét, meg vagyok róla győződve, hogy éppannyi kilátásom van vele a boldogságra, mint amennyivel a legtöbb leány dicsekedhetik házassága küszöbén.

- Kétségtelenül - felelte Elizabeth halkán, majd kínos szünet után visszatértek a többiekhez. Charlotte nem időzött sokáig, s Elizabeth most magában töprengett a hallottakon. Hosszú időbe telt, amíg kissé megtudott barátkozni egy ilyen furcsa házasság gondolatával. Elég különös volt már az is, hogy Collins három napon belül kétszer ajánlotta fel a szívét, de ez semmi ahhoz képest, hogy most meghallgatásra talált. Elizabeth mindig érezte, hogy barátnője nem egészen úgy vélekedik a házasságról, mint ő, de mégsem hitte volna, hogy ha elhatározásra kerül a sor, minden jobb érzését feláldozza anyagi előnyökért. Charlotte mint Collins felesége! - ennél megalázóbb helyzetet nehéz elképzelni. Elizának fájt, hogy barátnője így lealacsonyította magát, és ennyire süllyedt az ő becsülésében; ehhez járult az a kínzó tudat, hogy Charlotte még csekély boldogságot sem találhat abban a sorsban, amelyet magának választott.

23. FEJEZET

Elizabeth az anyjával és testvéreivel üldögélt, tünődve a hallottakon, s éppen azon gondolkodott, szólhat-e nekik a dologról, amikor megjelent Sir William Lucas, akit a leánya küldött, hogy bejelentse a családnak az eljegyzést. Sir William szertartásosan üdvözölte őket, majd örömét fejezve ki, hogy a két család rokonságba kerül egymással, előadta az ügyet - de szavait nemcsak csodálkozás, hanem hiteltlenség fogadta. Mrs. Bennet kitartóan, de vajmi udvariatlanul azt ismételte, hogy Sir William alaposan téved, Lydia pedig, aki mindig szabadszájú volt és gyakran nevetlen, hangosan felkiáltott:

- Te jó isten, hogy adhat be nekünk ilyen mesét, Sir William? Hát nem tudja, hogy Mr. Collins Lizzyt akarja elvenni?

Ilyen viselkedést csak egy előzékeny udvaronc tud eltérni anélkül, hogy dühbe guruljon, s Sir Williamet is a jólneveltség segítette át a nehézségeken. Bár engedelmeükkel kijelentette, hogy közlése szóról szóra igaz, az arcátlan megjegyzéseket elnéző udvariassággal hallgatta végig.

Elizabeth kötelességének érezte, hogy véget vessen ennek a kínos helyzetnek, s ezért ő vette át a szót. Megerősítette Sir William közlését, s hozzátette, hogy Charlotte neki már előzőleg elmondta az egészet. Anyja és húgai felkiáltásait úgy próbálta elhallgattatni, hogy komoly hangon gratulált Sir Williamnek (ehhez Jane is rögtön csatlakozott), és néhány megjegyzést tett Charlotte várható boldogságáról, Collins kitűnő jelleméről, meg arról, milyen közel van Hunsford Londonhoz.

Mrs. Bennet úgy érezte magát, mintha fejbe kólintották volna, s Sir William jelenlétében már nem is igen szólalt meg. De mihelyt vendégük elköszönt, az asszony érzelmei gátlás nélkül törtek elő. Először is kijelentette, hogy az egészről egy szót sem hisz el; másodsor, bizonyos volt benne, hogy a tiszteletet behálózták; harmadszor, azt a reményét fejezte ki, hogy úgyszem lesznek boldogok, és negyedszer, hogy az eljegyzést még felbonthatják. Az egész dologból két következtetést vont le; az egyik az volt, hogy Elizabeth az oka minden bajnak, a másik pedig, hogy övele mindenki komiszul bánt el. A nap hátralevő részében jóformán csak ez a két sérelem volt a nyelvén. Semmivel sem lehetett megvigasztalni vagy lecsillapítani. És haragja másnapra sem lohadt le: Elizával egy hétig nem találkozhatott anélkül, hogy le ne szidja, egy hónap telt el, míg gorombáskodás nélkül tudott beszélni Sir Williammel és Lady Lucasszal, és hónapok múltak el, amíg végre megbocsátott Charlotte-nak.

Mr. Bennet indulatait sokkal kevésbé kavarta fel ez az eset, s amit érzett, az saját szavai szerint igen kellemesen érintette: örömmel fedezte fel ugyanis, hogy Charlotte Lucas, akit eddig elég okos teremtsnek tartott, éppolyan ostoba, mint az ő felesége, és ostobább, mint a lánya!

Jane-t, mint maga mondta, kissé meglepte az eljegyzés - de ezt csak futólag említette, s inkább arról beszélt, mennyire szeretné, ha boldogok lennének. Elizabeth hiába akarta meggyőzni, hogy ez igen valószínűtlen. Kitty és Lydia cseppet sem irigyelték Miss Lucast - ki megy feleségül egy lelkészhez! Az eljegyzés csak annyiban érdekelte őket, hogy volt miről pletykálni Merytonban.

Lady Lucas nem tudta magában elfojtani a diadalérzést, hiszen most már azzal torkolhatta le Mrs. Bennetet, hogy az ő leánya megy jól férjhez. A szokottnál gyakrabban látogatott át Longbournba, hogy boldogságáról áradozzon, bár Mrs. Bennet savanyú arca és rosszmájú megjegyzései elegendők voltak ahhoz, hogy minden boldogságot elűzzenek.

Elizabeth és Charlotte tartózkodóbbá lettek egymáshoz, s egyikük sem hozta többé szóba a tárgyat. Elizabeth érezte, hogy benső, bizalmas barátságuk örökre megszakadt. Mivel Charlotte-ban csalódott, még nagyobb szeretettel és ragaszkodással fordult nővére felé. Tudta, hogy Jane becsületességébe és finom érzésébe vetett hite sohasem fog megrendülni. Nővére boldogsága miatt napról napra jobban aggódott, mert Bingley már egy hete volt távol, és semmit sem hallottak visszatéréséről.

Jane hamarosan válaszolt Caroline levelére, s már számolgatta a napokat, mikor újra hírt kaphat tőlük. Collins kilátásba helyezett köszönőlevele kedden érkezett meg, apjuknak címezve, s olyan ünnepélyesen hálálkodó volt, mintha a tiszteletes egy teljes évet töltött volna a családnál. Miután lelkiismeretét e

tekintetben megnyugtatta, elragadtatott kifejezésekkel írt boldogságáról, hogy elnyerhette szeretetre méltó szomszédnőjük, Miss Lucas szívét, majd kifejtette, hogy csak Charlotte társasága kedvéért fogadta el oly készségesen újabb szíves meghívásukat Longbournba, ahová remélhetőleg hétfőhöz két hétre tér vissza; mert Lady Catherine - tette hozzá - szívvel-lélekkel helyesli házasságát, és azt kívánja, hogy az minél előbb megtörténjen. Ennek az érvnek bizonyára a drága Charlotte sem tud majd ellenállni, s hamarosan kitűzi a napot, amely a legboldogabb férfit teszi őt a világon.

De Collins visszatérése Hertfordshire-be már nem szerzett örömet Mrs. Bennetnek. Ellenkezőleg, éppúgy haragudott miatta mint a férje. Mégiscsak furcsa, hogy a tiszteletes Longbournban üti fel a tanyáját, nem pedig a Lucas-lakban; az egész dolog szerfelett kellemetlen és terhes mindnyájuknak. Neki nem kell vendég a házban, amikor oly gyöngye az egészsége, különösen nem szerelmes ember, mert annál rosszabb vendég nincs a világon. Mrs. Bennet így dohogott magában, s panaszát csak az a nagyobb bánat tudta elnémítani, hogy Bingley még nem tért vissza Londonból.

Jane és Elizabeth is nyugtalankodni kezdett emiatt. Teltek-múltak a napok, és Bingleyről nem jött egyéb hír, mint az, ami futótűzként terjedt el a merytoni társaságban, hogy a tél folyamán nem is jön vissza Netherfieldbe. Mrs. Bennetet felbőszítette ez a pletyka, s egy alkalmat sem mulasztott el, hogy felháborító hazugságnak ne minősítse.

Még Elizabeth is félni kezdett - nem attól, hogy Bingley közömbös lenne Jane iránt, hanem hogy nővéreinek sikerül őt távol tartaniok. Küzdött ez ellen a gondolat ellen, mely komolyan fenyegette Jane boldogságát, s oly rossz fényt vetett imádója hűségére, de a gondolat akarata ellenére is gyakran visszatért. A két szívtelen nővér és az erős akaratú barát közös mesterkedése, s hozzá még Miss Darcy szépsége és a londoni szórakozások - Elizabeth attól félt, hogy mindez túlságosan próbára teszi Bingley szerelmét.

Jane még jobban szenvedett a bizonytalanságtól, mint Elizabeth, de bármit érzett is, gondosan szívébe zárta, s kettőjük között ez a kérdés sohasem került szóba. Anyját nem korlátozta ilyen tapintat, s ezért ritkán múlt el egy óra, hogy ne beszélt volna Bingleyről, ne mondta volna, milyen türelmetlenül várja, sőt Jane-től azt a vallomást szerette volna hallani, hogy ő sem tudná megbocsátani Bingleynek, ha nem térne vissza. Jane szelíd és kiegyensúlyozott természete kellett hozzá, hogy nagyobb izgalom nélkül tudja elviselni az ilyen támadásokat.

Hétfőhöz két hétre Collins pontosan beállított, de Benneték már nem fogadták oly szívesen, mint bemutatkozó látogatása alkalmával. Ő azonban sokkal boldogabb volt, semhogy sokat törődött volna figyelmességükkel; a család szerencséjére vőlegényi kötelességei nagyrészt mentesítették őket társaságától. A nap java részét a Lucas-lakban töltötte, s néha olyan későn jött vissza Longbournba, hogy már csak bocsánatot kérhetett elmaradásáért, mielőtt a család aludni tért.

Mrs. Bennet igazán siralmas állapotban volt. A legkisebb célzás az eljegyzésre, a végsőkéig felfingerelte, pedig bárhová is ment, erről beszélt mindenki. Miss Lucast már látni sem bírta. Irigykedő borzadással tekintett rá, mint a ház jövődő úrnőjére. Ha Charlotte látogatóba jött, Mrs. Bennet ebből azt következtette, hogy máris birtokon belül érzi magát; ha pedig sugdolóztak Collinsszal, meg volt győződve, hogy a longbourni házról tárgyalnak, hogyan fogják őt meg leányait kikergetni, mihelyt Mr. Bennet lehunyja a szemét. Minderről keservesen panaszkodott férjének.

- Majd megszakad a szívem - mondta az asszony -, ha arra gondolok, hogy Charlotte Lucas fog parancsolgatni ebben a házban! Nekem kelljen kimenni innen, és megérem, hogy ő foglalja el itt a helyemet!

- Drágám ne forgasson a fejében ilyen komor gondolatokat! Hátha jobban üt ki a dolog. Hiszen az a remény is megvan, hogy én élem túl magát.

Mrs. Bennet ezt sem találta nagyon vigasztalónak, ezért nem is felelt, hanem tovább panaszkodott:

- Nem bírom elviselni a gondolatot, hogy az övék legyen az egész birtok. Ha nem volna az a kikötés a végrendeletben, nem is bánám.

- Mit nem bána?
- Nem bánnék én semmit az égvilágon.
- Adjunk hálát az égnek, hogy megőrizte magát az ilyen érzéketlenségtől.
- Semmiért sem lehetek hálás, Mr. Bennet, ami a végrendelettel függ össze. Hogy lehetett valaki olyan lelketlen, hogy a saját lányait kizárja az örökségből, ezt sehogyan sem tudom megérteni... még hozzá Collins kedvéért! Miért éppen ő kapja meg a birtokot és nem más?
- Magára bízom, hogy ezt eldöntse - mondta Mr. Bennet.

II. KÖNYV

1. FEJEZET

Miss Bingley levele megjött, s eloszlatt minden kétséget. Mindjárt az első mondatában közölte elhatározásukat, hogy a telet valamennyien Londonban fogják tölteni, s a levél azzal végződött, mennyire sajnálja az öccse, hogy elutazása előtt nem tehetette tiszteletét hertfordshire-i barátainál.

Oda minden remény, végképp oda, s mikor Jane végre erőt gyűjtött, és gondosan átolvasta a levelet, kevés vigasztalást talált benne írójának fennen hangoztatott szeretetén kívül. A levél java része dicshimnusz volt Miss Darcyról. Caroline újra kiemelte összes vonzó tulajdonságát, ujjongva dicsekedett, hogy barátságuk egyre jobban elmélyül, sőt megjósolta, hogy hamarosan megvalósulnak azok az óhajai, amelyekről előző levelében beszámolt. Örömmel újságolta azt is, hogy fivére Darcynál lakik, és elragadtatva írta, milyen új bútorokat készül beszerezni a házigazda.

Elizabeth, akivel Jane rögtön közölte a levél tartalmát, szótlan felháborodással hallgatta végig. Két érzés küzdött szívében: aggodalom nővére miatt és harag a többiek ellen. Caroline állítását, hogy öccsének Miss Darcy tetszik, nem volt hajlandó elhinni. Éppoly kevésbé kételkedett, mint azelőtt, hogy Bingley szívből szereti Jane-t; de bármennyire kedvelte is mindig a fiatalembert, most harag, sőt szinte megvetés fogta el, ha Bingley puha természetére, a szilárd jellem hiányára gondolt, amely kiszolgáltatatta barátai mesterkedésének, és arra vitte, hogy szeszélyes kívánságaiknak feláldozza boldogságát. Még hagyján, ha csak a maga boldogságát áldozza fel - teheti, tegye kockára, ha kedve tartja; de Jane boldogságáról is szó van, s Bingleynek ezt tudnia kell. Egyszóval olyan kérdés ez, amin sokat töpreng az ember, de hiába. Elizabeth másra nem is tudott gondolni: akár elhalványult Bingley szerelme, vagy barátai beavatkozása fojtotta el, akár megérezte Jane vonzalmát, akár elkerülte a figyelmét - bárhogyan áll is a dolog, ez csak Bingley megítélésénél különbség, Jane helyzetén nem változtat semmit; az ő lelki nyugalma így is, úgy is fel van dülva.

Egy-két nap eltelt, míg Jane szólni mert érzelmeiről Elizának; mikor azonban Mrs. Bennet a szokottnál is ingerlékenyebben nyilatkozott Netherfieldről és a gazdájáról, s végre magukra hagyta lányait, Jane nem tudta magát tovább türtöztetni:

- Ó! Ha drága anyánk jobban tudna uralkodni magán! Fogalma sincs róla, mennyi fájdalmat okoz nekem azzal, hogy folyton róla beszél. De nem akarok zúgolódni, már nem tarthat sokáig. Elfelejtjük őt, s minden úgy lesz, mint régen.

Elizabeth hitetlenül és aggódva pillantott nővérére, de nem szólt semmit.

- Nem hiszel nekem - kiáltott fel Jane, kissé elpirulva -, pedig nincs rá okod! Úgy fogok rá emlékezni, mint a legkedvesebb ismerősömré - de ennyi az egész. Nincs mit reméljek, nincs mitől féljek, őt pedig nem vádolhatom semmivel. Hála istennek, hogy legalább ez a gondolat nem bánt. Csak egy kis idő kell még, próbálok megemberelni magam.

Csakhamar szilárdabb hangon hozzátette:

- Most is az vigasztal, hogy csak képzelődés ámított engem, s hogy senkinek sem okoztam bajt, csak magamnak.

- Drága Jane! - kiáltott fel Elizabeth. - Te túlságosan jó vagy. Az ilyen szelídség és önzetlenség igazán angyali. Nem is tudom, mit mondjak neked. Úgy érzem, sohasem becsültelek eléggé s nem szerettelek úgy, ahogy megérdemled.

Jane hevesen tiltakozott a magasztalás ellen, s helyette húga ragaszkodó szeretetét kezdte dicsérni.

- Nem - mondta Elizabeth -, ez már nem helyes. Te mindenkit becsületesnek gondolsz, és bánt, ha rosszat

mondok bárkiről. Én csak téged látok tökéletesnek, s te még ez ellen is berzenkedel. Ne félj attól, hogy túlzásba esem, s hogy bitorlom a te jogodat: a jóindulatot mindenki iránt. Nem kell ettől tartanod. Kevés embert szeretek igazán, még kevesebről van jó véleményem. Minél jobban megismerem a világot, annál elégedetlenebb vagyok vele, s mindennap erősödik az a hitem, hogy az emberi jellem állhatatlan, s az emberekben akkor sem lehet bízni, ha szilárdnak vagy értelmesnek látszanak. Legutóbb is két ilyen példával találkoztam - az egyikről nem akarok beszélni, a másik Charlotte házassága. Érthetetlen! Bárhogy is nézem a dolgot, nem tudom megérteni!

- Drága Lizzym, ne hagyj ilyen érzéseket elhatalmasodni magadban, mert tönkreteszik a boldogságod. Te nem látod be, hogy az emberek helyzete és természete különböző. Gondolj arra, hogy Collins becsületes ember, s hogy Charlotte milyen megfontolt, nyugodt jellemű. Ne feledkezz el arról sem, hogy sok testvére van, s a házasság anyagilag igen kedvező, végül pedig hidd el, valamennyiünk kedvéért, hogy valami szeretet- és becsülésfélét érez az unokabátyánk iránt.

- A te kedvedért szinte bármit hajlandó volnék elhinni, de ebből senki másnak nem lenne haszna. Ha azt gondolnám, hogy Charlotte szereti a tiszteletet, akkor az eszéről lenne még rosszabb véleményem, mint most a szívéről. Drága Jane, Collins öntelt, nagyképű, korlátolt, ostoba ember: te ezt éppen olyan jól tudod, mint én. Azt is érezned kell, mint nekem, hogy nem lehet rendes gondolkodású az a nő, aki feleségül megy hozzá. Nem kelhetsz a védelmére, még ha Charlotte Lucasnak hívják is. Egy személy kedvéért nem másíthatod meg a becsületesség és az erkölcs értelmét, s nem győzheted meg önmagadat vagy engem arról, hogy az önzés egyértelmű a megfontolással, vagy hogy a veszély iránti érzéketlenség legjobb biztosítéka a boldogságnak.

- Úgy érzem, túlságosan keményen ítéled meg mindkettőjüket - felelte Jane -, s remélem, erre magad is rá fogsz jönni, ha majd boldognak látod őket. De ebből már elég. Te valami egyébre is céloztál: két példát hoztál fel. Célzásodat nem lehet félreérteni, de nagyon kérlek, drága Lizzy, ne bántsd meg engem azzal, hogy őt hibáztatod, s azt mondd, hogy az eddiginél rosszabb véleménnyel vagy róla. Nem szabad mindjárt azt képzelnünk, hogy szándékosan bántott meg bennünket. Egy csupa élet fiatalembertől nem várhatjuk, hogy mindig óvatos legyen és körültekintő. Az embert gyakran csak a hiúsága téveszti meg. A nők túlbecsülik a szép szavakat.

- És a férfiak gondoskodnak róla, hogy szavaikat a kelletténél komolyabban vegyék.

- Ha szándékosan teszik, nincs rá mentség; de nem hinném, hogy annyi szándékosság van a világon, mint egyesek gondolják.

- Távoll áll tőlem, hogy Bingley viselkedésében bármilyen szándékosságot lássak - mondta Elizabeth -, de az ember akaratlanul is tehet rosszat s boldogtalanná másokat - a tévedés is sokszor szenvedést okoz. Meggondolatlanság mások érzéseinek semmibevevése vagy az akaraterő hiánya: mennyi baj származhat ezekből!

- És te ilyesmivel vádolod őt!

- Igen, az akaraterő hiányával. De ha folytatom, rossz néven fogod venni, ha olyanokról mondom meg a véleményem, akiket te nagyon becsülsz. Vágj a szavamba, amíg nem késő.

- Látom, megmaradsz amellett, hogy Bingleyt a nővérei befolyásolják.

- Igen, a barátjával egyetértésben.

- Ezt nem hiszem. Miért próbálnák őt befolyásolni? Csak a boldogságát akarják, s ha ő engem szeret, más nő nem teheti boldoggá.

- Már a kiindulásod is téves. A boldogsága mellett sok egyebet is akarhatnak - azt, hogy növelje gazdagságát és rangját, hogy olyan lányt vegyen feleségül, akinek a pénz, az előkelő rokonság és a gög ad tekintélyt.

- Kétségtelenül szeretnék, ha Miss Darcyt választaná felelte Jane -, de talán nemesebb érzésektől indítva, mintsem te gondold. Miss Darcyt sokkal régebben ismerik, mint engem; nem csoda, ha

jobban szeretik. De bármi legyen is az ő kívánságuk, nem valószínű, hogy szembehelyezkednének fivérük akaratával. Melyik nővér merné ezt megtenni, hacsak nincs valami súlyos kifogásuk ellenem? Ha azt hinnék, hogy öccsük szeret engem, nem próbálnának bennünket egymástól elválasztani, s ha valóban így érezne, ez nem is sikerülhetne nekik. Te feltételezed, hogy Bingley szerelmes belém, s ezzel mindenkinek helytelen és természetellenes viselkedést tulajdonítasz, engem pedig nagyon boldogtalanná teszel. Ne gyötörj tovább ezzel a gondolattal. Én nem szégyellem, hogy tévedtem - vagy ha bánt is a szégyen, ez csekélység, semmiség ahhoz képest, amit akkor éreznék, ha rosszat kellene gondolnom róla vagy a nővéreiről. Hadd lássam őket a legkedvezőbb fényben, mert így értem meg viselkedésüket a legjobban.

Ennek a kívánságnak Elizabeth nem tudott ellentmondani, s Bingley neve ezentúl alig került szóba köztük.

Mrs. Bennet tovább csodálkozott és zúgolódott amiatt, hogy Bingley nem tér vissza, s bár ritkán múlt el nap, hogy Elizabeth világosan meg ne magyarázta volna a dolgot, kevés kilátás volt arra, hogy anyja megrökönyödése valaha is alábbhagy. Leánya meg akarta győzni arról, amit maga sem hitt el, hogy Bingley figyelmessége Jane iránt pusztán mindennapi futó tetszésből eredt, s rögtön megszűnt, mihelyt nem látta többé. Mrs. Bennet ezt első hallásra valószínűnek is tartotta, de azért Elizának mindennap előlről kellett kezdenie az egész történetet. Mrs. Bennet legfőbb vigasza az volt, hogy Bingley feltétlenül visszajön nyárra.

Mr. Bennet egészen másképp fogta fel a dolgot.

- Látom, Lizzy - mondta neki egyszer -, hogy a nővéred reménytelenül szerelmes. Gratulálok neki. Ha már egy leány nem megy férjhez, időnként jól jön neki egy kis boldogtalan szerelem. Lehet rajta merengeni, s a barátnői is tisztelettel néznek rá. Kíváncsi vagyok, mikor kerül rád sor? Nem fogod hagyni, hogy Jane sokáig lepipáljon. Rajta, itt az idő! Elég tiszt van Merytonban, hogy összetörje valamennyi lány szívét a környéken. Mit szólnál például Wickhamhez? Jóképű fickó, és úgy faképnél hagyna, mint a pinty.

- Köszönöm a tanácsot, papa, de egy kevésbé kellemes ember is megteszi. Nem lehet mindenki olyan szerencsés, mint Jane.

- Ez igaz - mondta Mr. Bennet -, de mindenesetre vigasztaló tudat, hogy ha ilyesmi történne veled, jó anyádnak friss híryanagot szállíthatnál.

Wickham társasága lényegesen hozzájárult, hogy elűzze a komor hangulatot, amely a legutóbbi baljós események következtében telepedett a longbourni család több tagjára. Gyakran voltak a társaságában, s eddigi jó tulajdonságait most az tetőzte be, hogy szíve megnyílt mindenki irányában. Amit eddig csak Elizával közölt: követeléseit Darcyval szemben, s mindazt, amit el kellett tőle szenvednie - ezt most mind közhírré tette, és nyilvánosan megtárgyalta. Mindenki jóleső érzéssel gondolt arra, hogy már akkor is utálta Darcyt, amikor még semmi sem tudódott ki viselt dolgaiból.

Csupán Jane volt hajlandó olyan enyhítő körülményeket feltételezni, amelyekről a hertfordshire-i társaság mit sem tud. Szelíd és állhatatos becsületességével mindig elnézést hirdetett, s állhatatosan hangsúlyozta, hogy félreismerhetik Darcyt - de a többiek egytől egyig úgy tekintettek rá, mint a világ leggonoszabb emberére.

2. FEJEZET

Egy hét telt el szerelmi vallomásokkal és boldog tervezgetéssel, de megjött a szombat, amely elszakította a tiszteletest imádott Charlotte-jától. A válás fájdalmát azonban némileg enyhítették a fiatalasszony fogadására tervezett előkészületek, mivel joggal remélhette, hogy legközelebbi hertfordshire-i látogatásakor kitűzetik a nap, mely a legboldogabb emberré teszi őt a világon. Longbourni rokonaitól éppoly ünnepélyesen búcsúzott el, mint előző alkalommal, ismét jó egészséget és boldogságot kívánt szép hűgáinak, apjuknak pedig újabb köszönőlevelet ígért.

A rákövetkező hétfőn Mrs. Bennet örömmel fogadta bátyját és sógornőjét, akik eljöttek, hogy szokásuk szerint Longbournban töltsék a karácsonyt. Mr. Gardiner értelmes, úri viselkedésű férfi volt, s természeténél és neveltetésénél fogva egyaránt magasan felette állt hűgának. A netherfieldi hölgyek aligha hitték volna el, hogy egy kereskedőember, aki raktáraiban tölti az életét, ennyire jól nevelt és kellemes modorú lehet. Mrs. Gardiner kedves, okos, elegáns asszony volt, néhány évvel fiatalabb, mint Mrs. Bennet és Mrs. Philips. Longbourni unokahűgái mind nagyon szerették, de legbarátibb viszonyban a két legidősebb leánnyal állott, akiket gyakran látott vendégül londoni házában.

Mrs. Gardiner első dolga az volt megérkezése után, hogy szétosztotta az ajándékokat, és beszámolt a legújabb divatról. Tevékeny szerepe ezzel meg is szűnt, helyette hallgatás jutott neki osztályrészül. Mrs. Benneten sok sérelem esett, sok mindenről panaszkodhatott. Legutóbbi találkozásuk óta az egész családra rájárt a rúd. Két lánya már a házasság küszöbén állt, végül mégsem lett belőle semmi.

- Jane-re nem haragszom - folytatta -, mert Jane meg is fogta volna Bingleyt, ha tudta volna. De ez a Lizzy! Hidd el, fáj a szívem, ha rá gondolok, hogy már Collins felesége lehetne, ha nem lett volna olyan önféjű. Itt, ezen a szent helyen kérte meg a kezét, de Lizzy kikoszarazta. Az eredmény az, hogy Lady Lucas előttem adja férjhez a lányát, a longbourni birtok pedig biztosan kicsúszik a kezünkből. Nem is gondolod, milyen ravasz emberek azok a Lucasék. Csak az érdekli őket, mit kaparinthatnak meg. Sajnálom, hogy ezt kell róluk mondanom, de ez az igazság. Tönkremennek belé az idegeim meg az egészségem, hogy a családom ellenem dolgozik, a szomszédaim pedig csak a maguk érdekeit nézik. De ti éppen a legjobbkor jöttetek... milyen boldogság ez nekem, és hogy örülök, hogy megint a hosszú ujj a divat!

Mrs. Gardiner a legfontosabb hírekről már értesült a két idősebbik leánnyal folytatott levelezés során, ezért csak futólag felelt sógornőjének, s kímélni akarva unokahűgái érzéseit, másra fordította a szót.

Mikor később egyedül maradt Elizával, újból visszatért a tárgyra.

- Úgy látom, kitűnő parti lett volna Jane-nek - mondta -, kár, hogy nem lett belőle semmi. De az ilyesmi gyakran megesik! Egy ilyen fiatalember, amilyenek Bingleyt leírtad, könnyen beleszeret pár hétre egy csinos lányba, mikor aztán a véletlen elválasztja tőle, éppoly könnyen el is felejt. Az effajta hűtlenség nagyon gyakori.

- Jó vigasz a maga nemében - mondta Elizabeth -, de a mi esetünkre nem illik. A mi bajunkat nem a véletlen okozta. Ritkán fordul elő, hogy egy anyagilag független fiatalember barátai közbelépésére többé nem törődik egy lánnyal, akibe néhány nappal előbb még fűlig szerelmes volt.

- De ez a kifejezés, hogy "fűlig szerelmes", annyira elcsépel, annyira határozatlan és bizonytalan, hogy már alig jelent valamit. Éppoly gyakran alkalmazzák a félórási ismeretségből származó érzésekre, mint a komoly, mély vonzalomra. Mondd, kérlek, milyen heves volt Mr. Bingley szerelme?

- Sohasem láttam ennél biztatóbb vonzalmat. Bingley nem törődött már senkivel, egyedül Jane létezett számára, s ez minden találkozásuknál világosabb és feltűnőbb lett. A saját házibálján megsértett két vagy három leányt, mert nem kérte fel őket; én magam kétszer is szóltam hozzá, de választ sem kaptam. Lehetnek-e ennél örvedetesebb tünetek? Hiszen a szerelem lényege, hogy udvariattalanná tesz mindenki más iránt!

- Ó, igen! Az olyan szerelemé, amelyet Bingley érezhetett. Szegény Jane! Sajnálom őt, mert az ő természetével nem fogja egykönnyen kiheverni. Bár inkább veled történt volna, Lizzy! Te jót nevetnél az egészen, s ez elősegíti a gyógyulást. De mit gondolsz, rá lehetne venni Jane-t, hogy jöjjön velünk Londonba? A környezetváltás jót tenne neki - talán az is megnyugtatóná, ha kissé kiszabadulna az itthoni légkörből.

Elizabeth rendkívül megörült ennek az ajánlatnak, és biztosra vette, hogy nővére is kapni fog rajta.

- Remélem - tette hozzá Mrs. Gardiner -, hogy elhatározását nem fogja befolyásolni a fiatalember londoni tartózkodása. Mi egészen más városrészben lakunk, más a baráti körünk, s mint jól tudod, ritkán járunk társaságba; így hát nagyon valószínűtlen, hogy találkozánk, hacsak Bingley egyenesen meg nem látogatja Jane-t.

- Ez pedig teljes lehetetlenség, mert most a barátja őrzi, és Darcy a világegyetemért sem tűrné, hogy Jane-t abban a városnegyedben felkeresse! Kedves néni, hova gondol? Mr. Darcy talán hallotta a hírért a Gracechurch Streetnek, de az ő felfogása szerint egy hónap alatt sem tudná magáról lemosni a szennyet, ha egyszer odatévedne; afelől pedig nyugodt lehet, hogy Bingley nála nélkül ki se mozdul a házból.

- Annál jobb. Remélem, egyáltalán nem fognak találkozni. De mi van Bingley nővérével? Hiszen Jane levelez vele. Ő mégis kénytelen lesz eljönni hozzá.

- Miss Bingley meg fogja szakítani veled az ismeretséget.

Elizabeth ezt igen határozott hangon jelentette ki, mint azt a még érdekesebb feltevést is, hogy Bingleyt nem engedik el Jane-hez - de magában nyugtalankodott, s kis megfontolás után rájött arra, hogy a dolgot nem hiszi egészen reménytelennek. Lehetségesnek, sőt néha valószínűnek tűnt fel, hogy Bingley szerelme újból fellángol, s a baráti befolyást sikeresen ellensúlyozza majd Jane szépségének természetes varázsa.

Jane örömmel fogadta el nagynénje meghívását. Bingleyékre pillanatnyilag csak annyit gondolt, hogy Caroline nem lakik egy házban a fivérével, s ezért remélhetőleg egy-egy délelőttöt nála tölthet, anélkül, hogy találkoznia kellene Bingleyvel.

Gardinerék egy hétig maradtak Longbournban, de egy nap sem múlt el, hogy ne jöttek volna össze hol Philipsékkal, hol a Lucas családdal, hol meg a tisztekkel. Mrs. Bennet oly buzgón gondoskodott bátyja és sógornője szórakoztatásáról, hogy egyetlen este sem ültek le egymagukban a családi vacsorához. Ha otthon is maradtak, néhány tiszt mindig meg volt hívva, és Wickham sohasem hiányzott közülük. Elizabeth lelkesen dicsérte őt Mrs. Gardinernek, aki gyanút fogott, s ilyen alkalmakkor gondosan figyelte mindkettőjüket. A látottak alapján nem gondolt ugyan komoly szerelemre, de annyi nyilvánvaló volt, hogy tetszenek egymásnak, s a nagynénit ez is nyugtalanította kissé. Elhatározta, hogy elutazása előtt beszél Elizával, és kifejti neki, hogy oktalanság lenne ilyen vonzalmat bátorítani.

Wickham nemcsak közismert szeretetre méltó tulajdonságaival, hanem egyébbel is szórakoztatta Mrs. Gardinert, aki tíz-tizenkét évvel azelőtt, még lány korában, hosszabb időt töltött Derbyshire-ben, azon a vidéken, ahol Wickham született. Ilyenfórmán sok közös ismerősük volt, s bár a fiatalember Darcy apjának halála óta, vagyis öt éve nemigen járt arra, mégis újabb hírekkel szolgált az asszonynak régi ismerőseiről, mint amikhez az hozzájuthatott.

Mrs. Gardiner megfordult Pemberleyben, s hallomásból igen jól ismerte a megboldogult Mr. Darcyt; s ez kimeríthetetlen tárgya volt beszélgetésüknek. Mindkettőjüknek nagy örömet szerzett, mikor Mrs. Gardiner összehasonlította pemberleyi emlékeit Wickham pontos leírásával, és dicsérettel adózott a kastély régi gazdájának. Wickham viszont arról világosította fel, hogyan bánt vele a fiatal Darcy, mire Mrs. Gardiner emlékezetébe próbálta idézni, mondtak-e olyasmit a természetéről gyermekkorában, ami összhangban van mostani viselkedésével, s végül eszébe jutott, hogy Fitzwilliam Darcyt annak idején úgy emlegették, mint nagyon gögös, barátságatlan fiút.

3. FEJEZET

Mrs. Gardiner hamarosan megtalálta a módját, hogy négyszemközt beszélhessen Elizával. Őszintén megmondta neki a véleményét, majd így folytatta:

- Sokkal okosabb lány vagy, Lizzy, semhogy beleszeress valakibe csak azért, mert óvnak ettől - ezért merek veled nyíltan beszélni. Komolyan figyelmeztetni akarlak, hogy vigyázz. Ne keveredj bele, és őt se próbáld belekeverní olyan szerelembe, amelyet a vagyoni hiánya kilátástalanná tesz. A személy ellen nincs semmi kifogásom; nagyon érdekes fiatalember, s ha annyi vagyona volna; amennyit megérdemel, szerintem nem is kívánhatnál jobb férjet. De ahogyan a dolog áll, ne engedd, hogy érzéseid elragadjanak. Értelmes teremtés vagy, s mi valamennyien elvárjuk, hogy használd is az eszedet. Meg vagyok róla győződve, hogy apád megbízik józan elhatározásodban és kifogástalan viselkedésedben. Ne okozz neki csalódást.

- Kedves néni, ez aztán komoly beszéd!

- Igen, és remélem, téged is komoly válaszra készítek.

- Megnyugtatom, hogy nincs semmi oka az aggodalomra. Vigyázni fogok magamra és Wickhamre is. Ha tőlem függ, nem fog belém szeretni.

- Látom, Elizabeth, most nem beszélsz komolyan.

- Bocsásson meg, megpróbálom újra elmagyarázni. Jelenleg nem vagyok szerelmes Wickhambe; nem, ezt határozottan állíthatom. De annyit mondhatok, hogy ő a legkellemesebb ember, akivel valaha találkoztam... és ha igazán belém szeretne... de azt hiszem, jobb, ha nem kerül erre sor. Belátom, milyen meggondolatlanság volna. - Ó, az a rettenetes Darcy! - Apám jó véleménye számomra nagyon megtisztelő, s szerencsétlen volnék, ha elveszteném. De apám maga is kedveli Wickhamet. Egyszóval, kedves néni, nagyon sajnálnám, ha bárkinek is boldogtalanságot okoznék maguk közül; de mindennap látjuk, hogy ha a fiatalok szeretik egymást, a vagyoni pillanatnyi hiánya ritkán riasztja vissza őket a házasságtól, hogyan ígérjem hát meg; hogy kísértés esetén bölcsőbb leszek, mint annyi embertársam, vagy honnan tudjam, hogy csakugyan bölcs dolog-e ellenállni a kísértésnek? Egyebet tehát nem ígérhetek, csak azt, hogy nem fogom elsietni a dolgot. Nem fogom elhamarkodva azt hinni, hogy egyedül értem lángol. Ha vele vagyok, nem fogok epekedni. Egyszóval megteszem, ami tőlem telik.

- Talán az is jó lesz, ha elveszed a kedvét a túlságosan gyakori látogatástól. Legalábbis ne emlékeztess az édesanyádat, hogy hívja meg.

- Mint a múltkor tettem - mondta Elizabeth, mosolyogva az eseten. - Igaza van, az ilyesmitől okosabb tartózkodni. De ne gondolja, hogy ő mindig ilyen gyakori vendég. Ezen a héten maguk miatt hívták meg annyiszor. Hiszen tudja, hogy anyám felfogása szerint a vendégeknek állandóan társaság kell. De őszintén, szavamra ígérem, igyekezni fogok azt tenni, ami a legokosabb, s remélem, ezzel meg van elégedve.

A nagynéni helyeslése után Elizabeth megköszönte a jóindulatú figyelmeztetést, s a beszélgetés véget ért. Ritkán fordul elő, hogy valaki ilyen kényes kérdésben kap tanácsot, s nem haragszik meg miatta.

Röviddel Gardinerék és Jane elutazása után Collins visszatért Hertfordshire-be de mivel Lucaséknál szállt meg, érkezése nem okozott nagyobb gondot Mrs. Bennetnek. Az esküvő napja rohamosan közeledett, s végül Mrs. Bennet is kénytelen volt beletörödni az elkerülhetetlenbe, sőt még rosszkedvűen egyszer-kétszer azt is kijelentette, hogy óhajtja mindkettőjük boldogságát. Csütörtökre tüzték ki az esküvőt, és Miss Lucas szerdán ment hozzájuk búcsúlátogatásra. Elizabeth szégyellte, hogy anyja csak kelleetlenül és szűkszavúan gratulál; ő maga őszintén meg volt hatódva, s amikor Charlotte felállt, hogy elbúcsúzzék, kikísérte. Miközben lementek a lépcsőn, Charlotte megszólalt:

- Ígérd meg, Eliza, hogy gyakran fogsz írni.

- Erre okvetlenül számíthatsz.

- Még valamit szeretnék kérni tőled: mielőbb látogass meg.
- Remélem, gyakran fogunk találkozni Hertfordshire-ben.
- Nem hinném, hogy egyhamar elutazhatnék Kentből. Azért kérlek, jöjj el hozzánk Hunsfordba.

Elizabeth nem utasította vissza a meghívást, bár nem sok örömet várt a látogatástól.

- Édesapám és Maria márciusban készülnek hozzánk - tette hozzá Charlotte -, s szeretném, ha te is velük tartanál. Hidd el, Eliza, téged éppolyan szívesen látlak, mint őket.

Az esküvő megtörtént, a fiatal pár a templomból jövet egyenesen Kentbe utazott, a többiek a szokásos mondanivalókkal traktálták egymást. Elizabeth hamarosan hírt kapott barátnőjétől, levelezésük éppoly sűrű volt és állandó, mint azelőtt, bár a régi nyílt hangot nem találták többé. Elizabeth írás közben nem tudott megszabadulni az érzéstől, hogy benső, bizalmas barátságuknak vége szakadt; továbbra is szorgalmasan levelezett Charlotte-tal, de inkább a múlt, mint a jelen kedvéért. Első leveleit mohó kíváncsisággal bontotta fel; természetesen érdekelte, mit ír barátnője új otthonáról, hogyan tetszik neki Lady Catherine, s milyen boldognak meri magát vallani. De a levelek elolvasása után érezte, hogy Charlotte minden kérdésben úgy nyilatkozik, ahogy az előre látható volt. Jókedvűen írt, a gondtalan élet érződött ki leveléből, csak olyanra tért ki, amit dicsérhetett. A ház, a bútorok, a környék, az utak - minden tetszett neki, Lady Catherine viselkedése barátságos volt és megnyerő. Collins beállítása volt ez Hunsfordról és Rosingsról, ésszerűen tompítva. Elizabeth érezte, hogy csak akkor tudja meg az igazságot, ha majd saját szemével lát mindent.

Jane már néhány sorban értesítette húgát, hogy szerencsésen megérkeztek Londonba, s Elizabeth remélte, hogy újabb levelében Bingleyéről is írhat majd valamit.

Türelmetlenül várta ezt a levelet, de türelmetlensége csak a szokásos eredménnyel járt. Jane egy teljes hetet töltött Londonban, de Caroline-t nem látta, s nem is kapott hírt tőle. Ezt annak tulajdonította, hogy utolsó levele, amelyet Longbournból írt barátnőjének, valamilyen véletlen folytán elveszett.

"A néninek - folytatta Jane - holnap abban a városrészben van dolga, s én felhasználom az alkalmat, hogy látogatást tegyek a Grosvenor Streeten."

Legközelebb a látogatás után írt, amikor már találkozott Miss Bingleyvel.

Úgy láttam, hogy Caroline rosszkedvű - írta -, de nagyon megörült nekem, és szemrehányást tett, hogy nem értesítettem őt előre londoni utamról. Tehát igazam volt: nem kapta meg utolsó levelemet. Természetesen fivérük iránt is érdeklődtem. Jól van; Darcy annyira lefoglalja, hogy ők is alig látják. Megtudtam, hogy aznap Miss Darcyt várják vacsorára. Szeretnék vele megismerkedni. Látogatásom nem tartott sokáig, mert Caroline és Mrs. Hurst éppen el akartak menni hazulról. Bizonyára hamarosan elnéznek hozzám.

Elizabeth a fejét csóválta ezen a levélen, mert világos volt belőle, hogy Bingley csak véletlenül értesülhet Jane londoni tartózkodásáról.

Eltelt négy hét, de Jane még nyomát sem látta Bingleynek. Igyekezett elhíttetni magát, hogy nem bánja, de nem lehetett tovább vak Miss Bingley figyelmetlenségével szemben. Két hétig minden délelőtt otthon várta, s minden este új mentséget talált számára. A vendég végül is betoppant, de rövid látogatása s még inkább megváltozott viselkedése véget vetett Jane önámításának. Érzéseiről tanúskodik a levél, amelyet ez alkalommal írt húgának:

Az én drága Lizzym bizonyára nem fog az ő éleslátásával kérkedni, mikor megvallom, mennyire csalódtam Miss Bingley szeretetében. Az események téged igazoltak - de azért ne gondold makacsnak, húgocskám, ha most is megmaradok amellet, hogy Caroline viselkedése éppoly joggal keltett bennem bizalmat, mint benned gyanakvást. Egyáltalán nem értem, miért akart velem barátkozni, de ha a helyzet megisméltődne, okvetlenül ugyanabba a tévedésbe esnék. Caroline csak tegnap viszonzta látogatásomat, addig egyetlen levelet, egyetlen sort nem kaptam tőle. S mikor végre eljött, látszott rajta, hogy nem szívesen teszi. Hidegen, futólag bocsánatot kért, hogy nem látogatott meg előbb, egy szóval sem mondta,

hogy keressem fel újra, s annyira megváltozott minden tekintetben, hogy távozása után elhatároztam, nem folytatom vele az érintkezést. Sajnálom, hogy így történt, de őt kell hibáztatnom. Rosszul tette, hogy engem szemelt ki barátnőjének; nyugodtan mondhatom; hogy ő kezdeményezett minden bizalmasabb közeledést. Mégis sajnálom őt, mert éreznie kell, hogy helytelenül cselekedett, s mert tudom, hogy az öccse miatti aggodás az oka mindennek. Nem kell tovább magyarázkodnom - mi tudjuk, hogy aggodalma teljesen alaptalan, de ha mégis így érez, érthetővé válik viselkedése irántam. Bingley annyira megérdemli nővére szeretetét, hogyha Caroline aggódik érte, az csak természetes és dicsérendő. Csodálkozom azonban, hogy még most is ilyen félelmek gyötrik, mert ha az öccse egy mákszemnyit is törődne velem, már réges-régen találkozoznunk kellett volna. Caroline elejtett, szavaiból arra kell következtetnem, hogy Bingley tud londoni tartózkodásomról; de a nővére mégis úgy beszél, mintha el akarná hitetni önmagával, hogy öccse valóban szerelmes Miss Darcyba. Nem értem az egészet, s ha nem félnék az igazságtalan ítélkezéstől, szinte azt kellene hinnem, hogy mindez nagyon hasonlít a kétszínűséghez. Igyekszem elűzni minden fájdalmas gondolatot, s csak arra akarok gondolni, ami boldoggá tesz: a te szeretetedre s kedves nagybátyám és nagynéném szüntelen kedvességére. Írj magadról mielőbb. Miss Bingley olyasmit is mondott, hogy öccse vissza sem tér Netherfieldbe, hanem felmondja a bérletet - de ezt csak bizonytalanul említette. Jobb, ha nem szólunk róla másnak. Nagyon örülök, hogy olyan jó híreid vannak hunsfordi barátainkról. Kérlek, látogass el hozzájuk Sir Williammel és Mariával. Egész biztosan jól fogod magad náluk érezni.

Csókol szerető nővéred

Ez a levél fájt kissé Elizának, de jókedve visszatért arra a gondolatra, hogy legalább Miss Bingley nem tudja tovább áztatni Jane-t. Bingleytől sem várt már semmit, sőt azt sem kívánta, hogy folytassa udvarlását. Minél többet gondolkozott rajta, annál silányabbnak találta jellemét. Őszintén remélte, hogy valóban feleségül veszi Darcy hűgát, ami büntetés lesz neki, Jane-nek viszont esetleg előny. Wickham szavaiból ítélve Bingley csakhamar keservesen megbánná ebben a házasságban, hogy mit dobott el magától.

Mrs. Gardiner ez idő tájt emlékeztette Elizát ígéretére, és felvilágosítást kért Wickhamról. Elizabeth olyan hírekkel szolgálhatott, melyekkel nagynénje jobban meg volt elégedve, mint ő maga. Wickham nyilvánvaló vonzalma ellanyhult, figyelmességei elmaradtak, bámulatát másra ruházta át. Elizabeth elég éber volt, hogy lássa mindezt, de ha látta és írt is róla, nagyobb fájdalmat nem érzett. Szívét alig érintette a szerelem, hiúságát pedig kielégítette az a gondolat, hogy a fiatalember egyedül őt választotta volna, ha vagyoni helyzete megengedi. A fiatal hölgynek, aki körül Wickham legyeskedett, tízezer fontnyi váratlan örökség volt a legfőbb varázsa; de Elizabeth Wickham esetét kevésbé éleslátóan ítélte meg, mint Charlotte-ét, és nem rótt fel neki, hogy anyagi függetlenségre áhítozik. Ellenkezőleg, egészen természetesnek tekintette a dolgot. Feltételezte, hogy Wickham csak némi vívódás árán mondott le róla, de elhatározását mindkettőjük szempontjából okos és kívánatos lépésnek tartotta, s magában tiszta szívből szerencsét kívánt neki.

Minderről híven beszámolt Mrs. Gardinernek, s a körülmények részletes ismertetése után így folytatta levelét:

Most már bizonyos vagyok benne, kedves néni, hogy nem voltam belé komolyan szerelmes, mert ha valóban átéltem volna ezt a tiszta és lélekemelő szenvedélyt, akkor most a nevét is utálnám, és mindenféle rosszat kívánnék neki. De érzelmeim nemcsak az ő irányában barátságosak, hanem még Miss King iránt is elfogulatlan vagyok. Akárhogy is nézem a dolgot, nem tudom őt gyűlölni, s egyáltalán nem bánt a gondolat, hogy derék, rendes leány. Szerelemről tehát szó sem lehet. Éberségemet siker koronázta, s bár ismerőseimet sokkal jobban érdekelné, ha örülésig szerelmes lennék belé, nem mondhatnám, hogy sajnálkozom viszonylagos jelentéktelenségem miatt. Az ember néha drágán fizet a fontos szerepért. Kitty és Lydia sokkal inkább lelükre veszik elpártolását, mint jómagam. Ők még járatlanok a világ dolgaiban, s nem jutottak el ahhoz a bosszantó felismeréshez, hogy a jóképű fiatalembereknek éppúgy meg kell élniök valamiből, mint a csúnyáknak.

4. FEJEZET

Ilyen apró-cseprő családi ügyekkel telt el a csatakos, néha hideg január és február, vajmi kevés változatossággal a merytoni sétákon kívül. Márciusban volt esedékes Elizabeth hunsfordi látogatása. Eleinte nemigen vette komolyan a meghívást, de csakhamar rájött, hogy Charlotte számít rá, s lassanként maga is nagyobb örömmel és bizonyossággal gondolt az utazásra. A távollét fokozta vágyódását Charlotte után, és tompította Collins iránt érzett utálatát. A terv újdonságot ígért, s mivel ilyen anyával és hozzá nem illő fiatalabb testvérekkel az otthoni légkör nem volt kifogástalan, egy kis változás magában véve is jót ígért. Amellett alkalma nyílik majd arra is, hogy elnézzen Jane-hez, egyszóval amint a kitűzött idő közeledett, Elizának csalódást okozott volna bárminő halogatás. De minden simán ment, s végül a látogatás Charlotte eredeti terve szerint rendeződött el. Megbeszélték, hogy Elizabeth elkíséri Hunsfordba Sir Williamet és második legidősebb lányát. Az útiterv idővel úgy módosult, hogy Londonban töltenek egy éjszakát, és ezzel tervük tökéletesebb nem is lehetett.

Egyedül azt sajnálta Eliza, hogy otthon kell hagynia apját, akinek bizonyára hiányozni fog. Mikor búcsúzásra került a sor, Mr. Bennet nem szívesen engedte el, megkérte, hogy írjon neki, sőt majdnem megígérte, hogy válaszol is a levelére.

A búcsúzás közte és Wickham között a szívélyes barátság jegyében folyt le, sőt Wickham modora melegebb volt a barátnál. Bár jelenleg hozományra vadászott, nem tudta elfeledni, hogy Elizabeth volt az első, aki felkeltette és kiérdemelte érdeklődését; az első, aki meghallgatta és megsajnálta; az első, akiért szíve lángolt; s ahogyan búcsút vett Elizától, minden jót kívánva, figyelmeztette őt, mit várhat Lady Catherine de Bourghtól, és azt a reményét fejezte ki, hogy a ladyről, mint bárki másról, mindig egyezni fog véleményük - mindebben volt valami szerető gondosság, meleg érdeklődés, ami Elizabeth érzése szerint örökre őszintén összekapcsolja őket. Abban a szent hitben vált el tőle, hogy akár megnősül Wickham, akár nem, az ő szemében mindig mintaképe lesz a kellemes, szeretetre méltó embernek.

Másnapi útítársai nem voltak alkalmasak arra, hogy ezt a kedvező véleményét megingassák. Sir William Lucas és a leánya, Maria - jó kedélyű teremtés, de éppolyan üresfejű, mint az apja -, semmi olyat nem mondtak, amire érdemes lett volna figyelni, s Elizabeth körülbelül annyi élvezettel hallgatta őket, mint a postakocsi dörgését. Az ostobaság mulattatta, de útítársait már túlságosan régóta ismerte. Sir William semmi új csodát nem tudott neki mesélni az udvarnál történt bemutatásáról és lovagi rangjáról, s udvariaskodása éppúgy elavult, mint értesülései.

Az út mindössze huszonnégy mérföld volt, s ők oly korán indultak el, hogy délben már megérkeztek a Gracechurch Streetre. Jane a szalon ablakából leste érkezésüket, amint a Gardiner ház elé hajtottak, s mikor beléptek az előszobába, ott üdvözölte őket. Elizabeth figyelmesen tekintett nővére arcára, és örömmel látta, hogy éppoly szép és egészséges, mint valaha. A lépcsőn egy sereg kisfiú és kislány nyüzsgött, akik repesve várták unokanővérük megjelenését, s ezért nem maradtak benn a szalonban; de mivel már egy éve nem látták, félnétségükben nem mertek lejjebb menni. Mindenki sugárzott az örömtől és a kedvességtől. A nap nagyon kellemesen telt el, ebéd előtt a bevásárlás izgalmaival, este pedig színházzal.

Elizabeth úgy intézte, hogy nagynénje mellett üljön. Először Jane iránt érdeklődött, s aprólékos kérdezősködésére inkább szomorúan, mint meglepetve hallotta, hogy nővére igyekszik ugyan megőrizni jókedvét, de időnként erőt vesz rajta a csüggedés. Megvolt azonban a remény, hogy ez az időnkénti levertsége nem lesz tartós. Mrs. Gardiner beszámolt Miss Bingley látogatásáról is, elmondta, hogy több ízben beszélgetett erről unokahúgával, s úgy látja, Jane valóban megszakította vele az ismeretséget.

Mrs. Gardiner ezután tréfásan célzott Wickham elpártolására, és gratulált Elizának, hogy ilyen jó arcot vág hozzá.

- De mondd, Elizabeth - tette hozzá -, miféle lány az a Miss King? Nem szívesen hallanám, hogy barátunk anyagi és pénzsóvár.

- De kedves néni, mi a különbség az anyagiasság és a józan ész között a házassági ügyekben? Hol végződik a megfontolás, és hol kezdődik a kapzsiság? Karácsonykor még félt attól, hogy Wickham engem vesz el, s ezt meggondolatlanságnak nevezte; most pedig ki akarja sütni róla, hogy pénzsóvár, mert olyan lánynak udvarol, akinek tízezer fonton kívül egyebe sincs.

- Csak azt mondd meg, hogy Miss King milyen lány, s én már tudom, mit gondoljak.

- Az hiszem, nagyon rendes, derék lány. Semmi rosszat nem mondhatok róla.

- De Wickham rá se nézett, amíg nem örökölte ezt a vagyont nagypapjától.

- Nem. Miért is nézett volna rá? Ha az én kezemre nem pályázhatott, csak azért, mert nincs pénzem, miért udvarolt volna olyan lánynak, aki nem érdekelte, s aki éppen olyan szegény volt, mint én?

- De mégis a finom érzés hiányára vall, hogy a haláleset után rögtön ostromolni kezdte Miss Kinget.

- A szorult helyzetben levő embernek nincs ideje illetudó formásokra, amelyeket mások megtartanak. Ha Miss Kingnek nincs ez ellen kifogása, miért lenne nekünk?

- A lány beleegyezése nem menti a férfit. Ez csak azt mutatja, hogy a lánynál sincs valami rendben, az esze vagy a szíve körül.

- Hát jó - kiáltotta Elizabeth -, legyen a néninek igaza! Mondjuk, hogy Wickham hozományvadász, Miss King pedig ostoba liba.

- Nem, Lizzy, ezt nem akarom feltételezni. Tudod, nem szívesen gondolok rosszat egy fiataleberről, aki oly sokáig élt Derbyshire-ben.

- Ó, ha csak erről van szó, én nem sokra tartom a derbyshire-i fiatalembereket, és azok a bizalmas barátai sem sokkal különbek, akik Hertfordshire-ben laknak. Torkig vagyok valamennyiükkel. Hála az égnek, holnap olyan helyre utazom, ahol a ház urának egyetlen kellemes tulajdonsága sincs, sem jó modorral, sem okossággal nem dicsekedhetik. Végeredményben csak ostoba emberekkel érdemes barátkozni.

- Vigyázz, Lizzy, ezekből a szavakból nagyon kiérződik a csalódottság.

Elizát még a színdarab vége előtt váratlan öröm érte, mert nagynénje meghívta, kísérje el őt és férjét nyárra tervezett utazásukon.

- Még nem határoztuk el végleg, milyen messzire utazunk - mondta Mrs. Gardiner -, de talán eljutunk a tóvidékig.

Jobb útitervet nem is említhetett volna Elizának, aki készségesen és hálával fogadta el a meghívást.

- Kedves, jó nénim - kiáltott fel elragadtatva -, milyen öröm, milyen boldogság! Új erőt, új életet önt belém. Féltre minden csalódás és búbánat! Mit búsuljak az embereken, ha ott vannak a sziklák, a hegyek! Ó, milyen gyönyörű órákat töltünk majd köztük! S ha visszatérünk, nem leszünk úgy, mint sok utazó, aki semmiről sem tud pontosan beszámolni. Mi majd tudjuk, hol voltunk, emlékezünk mindenre, amit láttunk. A tavak, hegyek és folyók nem zavarodnak össze képzeletünkben, s ha le akarunk írni valamely tájat, nem kezdünk bevezetőül azon civakodni, merre is fekszik. Kitörő lelkes dicséretünk nem lesz olyan kibírhatatlan, mint a legtöbb természetrajongóé.

5. FEJEZET

Másnap az úton minden új volt és érdekes Elizabeth szemében, lelke örömmel fogadott magába minden benyomást. Nővérét olyan jó színben találta, hogy nem aggódott többé egészsége miatt, s ha az északi utazásra gondolt, ez állandó forrása volt a gyönyörűségnek.

Mikor az országútról letértek a hunsfordi útra, minden szem a paplakot kereste, s minden fordulónál azt várták, hogy most bukkan eléjük. Az út egyik oldalát Rosings Park kerítése szegélyezte, s Elizabeth mosolygva gondolt mindarra, amit lakóiról hallott.

Végül megpillantották a paplakot. Az út felé lejtő kert, a közepén álló ház, a zöld kerítés és a babérsövény - mind arra vallott, hogy megérkeztek. Collins és Charlotte megjelentek az ajtóban, s mikor a kocsi megállt a kis kerti kapunál, ahonnan rövid kavicsos út vezetett a házhoz, mindenki mosolyogni és integetni kezdett. A vendégek egy pillanat alatt kiszálltak a kocsiból, s kölcsönösen örvendeztek a viszontlátásnak. Mrs. Collins kitörő örömmel fogadta barátnőjét, s Elizabeth is egyre jobban örült, hogy eljött, amikor látta, milyen meleg fogadtatásban van része. Azonnal megállapította, hogy unokabátyja modorán a házasság sem változtatott; szertartásos udvariassága a régi maradt, s Elizát percekig feltartóztatta a kertajtónál, hogy családjának minden tagja iránt külön-külön érdeklődjék. Azután még felhívta a vendégek figyelmét a bejárat csinos kiképzésére, majd bevezette őket a házba. Mihelyt a nappaliba léptek, újból nagyképű szertartásossággal üdvözölte őket szerény hajlékában, és hűségesen visszhangozta felesége minden egyes szavát, aki frissítőket kínálgatott nekik.

Elizabeth számított rá, hogy teljes dicsőségében fogja látni a tiszteletest, s amikor Collins a szoba arányos méreteiről, fekvéséről és bútorzatáról áradozott, nem tudott menekülni attól az érzéstől, hogy a tiszteletes elsősorban őhozzá intézi szavait, mintha éreztetni akarná vele, mit vesztett, mikor őt kikosarazta. Bár mindenben meglátszott, hogy csinos és kényelmes, Elizabeth egy árva bűnbánó sóhajjal sem tudott Collins kedvében járni, s inkább csodálkozva nézte barátnőjét, hogy ilyen jó arcot vág egy ilyen élettárshoz. Ha Collins olyasmit mondott, ami miatt felesége joggal szégyenkezhetett (s ez elég gyakran előfordult), Elizabeth akaratlanul is rápillantott barátnőjére. Egyszer-kétszer halvány pirulást fedezett fel az arcán, de Charlotte rendszerint nagy bölcsen úgy tett, mintha nem hallana semmit. Miután megcsodálták a berendezés minden egyes darabját, a tálalóasztaltól a kandallórácsig, s beszámoltak utazásukról és mindarról, ami Londonban történt, a tiszteletes egy kis sétát javasolt a kertben. Szépen elrendezett, nagy kert volt ez, s Collins maga művelte. A kertészkedés legtiszteletreméltóbb élvezetei közé tartozott, s Elizabeth ámulva hallgatta, hogy Charlotte milyen komoly arccal dicséri ezt az egészséges testi munkát, s azt is bevallja, hogy maga buzdítja rá férjét. Collins végigvezette vendégeit minden ösvényen és keresztösvényen, alig hagyva nekik időt, hogy elzengjék a várva várt dicséretet, s közben olyan aprólékosan magyarázta el a feltároló kilátást, hogy ezzel minden szépséget tönkretett. A szélrózsa minden irányában felsorolta a szántóföldeket, s azt is meg tudta mondani, hány fából áll a legtávolabbi facsoport. De mindazon kilátások közül, amelyekkel az ő kertje, a környék vagy akár az egész ország dicsekedhetik, egy sem hasonlítható össze Rosings látványával, amely a parkot szegélyező fák közt, majdnem a paplak homlokzatával szemben bukkant elő. Szép, új stílusú épület volt, kies fekvésű hegyoldalban.

A kert után Collins a két rétvén is végig akarta vezetni a társaságot, de a hölgyek visszafordultak, mert féltek, hogy cipőjük átnedvesedik az itt-ott megmaradt dértől. A tiszteletest csak Sir William kísérte el útjára, míg Charlotte húgát és barátnőjét kalauzolta végig a házon, s nyilván nagyon örült, hogy férje segítségével mutathatja meg nekik. A ház elég kicsi volt, de kényelmes, jól épített; minden csinosan, gondosan volt felszerelve és elrendezve, s Elizabeth ebben Charlotte keze nyomát látta. Ha Collinsról meg lehetett feledkezni, a házban igazán barátságos légkör uralkodott, s Elizabeth azt következtette barátnője jó kedélyéből, hogy Collinsról elég gyakran elfeledkezik.

Azt már megtudta, hogy Lady Catherine még a birtokán tartózkodik. Vacsora alatt erről beszélgettek, és Collins is nyilatkozott:

- Igen, Miss Elizabeth, jövő vasárnap abban a szerencsében részesül, hogy a templomban láthatja majd Lady Catherine de Bourghot - nem kell mondanom, hogy el lesz tőle ragadtatva. Lady Catherine csupa nyájasság és leereszkedés, s számomra nem kétséges, hogy az istentisztelet után kegyedet is figyelmére fogja méltatni. Talán nem túlzok, ha kijelentem, hogy itteni tartózkodásuk alatt bizonyára önt és Maria sógornőmet is bele fogja foglalni a nekünk küldött megtisztelő meghívásokba. Viselkedése az én drága Charlotte-om irányában elragadó. Hetenként kétszer vacsorázunk Rosingsban, s ő sohasem engedi, hogy gyalog jöjjünk haza. Mindig rendelkezésünkre bocsátja a hintóját... jobban mondva az egyiket, mert öladységének több hintója van.

- Lady Catherine valóban tiszteletre méltó, okos asszony - tette hozzá Charlotte -, amellet a legfigyelmesebb szomszéd.

- Nagyon igaz, drágám, én is csak ezt mondom. Olyan asszony, akire nem lehet elég hódolattal feltekinteni.

Az este főleg azzal telt el, hogy megtárgyalták a hertfordshire-i eseményeket, és szóban is elismételték előző leveleik tartalmát. Miután kibeszélték magukat, Elizabeth szobája magányában eltűnődött, valóban elégedett-e barátnője. Látta, hogy milyen ügyesen kormányozza s milyen nyugalommal viseli el férjét, és el kellett ismernie, hogy nagyon jól intézi a dolgát. Aztán elképzelte, hogyan fog eltelni a látogatás ideje, milyen csendes mederben folynak majd napjaik, gondolt Collins bosszantó alkalmatlankodására, meg arra, hogy mennyit mulat majd a rosingsi összejöveteleken. Élénk képzelőereje csakhamar megjelenítette előtte az elkövetkező heteket.

Másnap délfelé éppen szobájában volt, és sétára készülődött, amikor hirtelen láрма hallatszott a földszintről, mintha felfordult volna az egész ház. Hallgatózott egy pillanatig - valaki lélekszakadva rohant fel a lépcsőn, az ő nevét kiáltozva. Kinyitotta az ajtót, s a lépcső végén Mariát látta maga előtt, aki az izgalomtól elfúlva így kiáltott:

- Ó, drága Eliza, siess, gyere le az ebédlőbe... ilyet még sosem láttál! Hogy mit, azt nem mondom meg. Siess, gyere le rögtön.

Elizabeth hiába faggatta, Maria nem mondott többet. Leszaladtak hát az ebédlőbe, mely az útra nézett, hogy megbámulják a csodát: a két hölgyet, akik alacsony kocsiukon a kertajtó előtt álltak meg.

- Ennyi az egész? - kiáltotta Elizabeth. - Azt hittem, legalábbis a disznók szabadultak ki a kertbe, de itt nem látok mást, csak Lady Catherine-t és a leányát!

- Hová gondolsz, drágám? - mondta Maria, aki egészen megütközött a tévedésen. - Hiszen ez nem Lady Catherine. Az öreg hölgy Mrs. Jenkinson, aki náluk lakik, a másik pedig Miss de Bourgh. Nézd csak meg jól, milyen apró teremtség. Ki hitte volna róla, hogy ilyen sovány és alacsony!

- Szörnyű udvariatlanság tőle, hogy Charlotte-ot kint tartóztatja ebben a szélben. Miért nem jön be?

- Ó, Charlotte szerint ezt csak nagyon ritkán teszi meg. A legnagyobb kegynek számít, ha Miss de Bourgh egyszer-egyszer bejön.

- Örülök, hogy ilyen - mondta Elizabeth, akinek más jutott az eszébe. - Betegesnek és kellemetlennek látszik. Igazán jól illik hozzá. Éppen neki való feleség.

Collins és Charlotte a kertajtónál álldogáltak, és beszélgettek a hölgyekkel; Sir William pedig, Elizabeth nagy multságára, a ház bejáratánál helyezkedett el, onnan szemlélte komoly képpel a megjelent előkelőségeket, s valahányszor Miss de Bourgh arrafelé pillantott, mindig szertartásosan meghajtotta magát.

Végül nem volt már mit mondaniok, mire a hölgyek elhajtottak, a többiek meg visszamentek a házba. Mihelyt Collins meglátta a két lányt, rögtön gratulálni kezdett nekik szerencsájükhöz. A magyarázatot Charlotte adta meg: másnap valamennyien Rosingsba hivatalosak vacsorára.

6. FEJEZET

Az a meghívás betetőzte Collins diadalát. Legfőbb vágya éppen az volt, hogy ámuló vendégei előtt feltárhassa pártfogója nagyságát, és bemutassa nekik, milyen udvariasan bánik Lady Catherine vele és feleségével. S hogy erre ily hamar alkalom nyíljk, ez olyan bizonyítéka volt Lady Catherine leereszkedésének, amit nem győzött magasztalni.

- Megvallom - mondta -, egy cseppet sem lepődtem volna meg, ha őladysége vasárnap meghív bennünket teára, azzal, hogy Rosingsban töltsük az estét is. Félig-meddig számítottam erre, ismerve nyájasságát. De ki gondolt volna ilyen figyelmességre? Ki képzelhette volna, hogy rögtön megérkezésük után vacsorára hív meg bennünket, s hogy meghívása az egész társaságra kiterjed!

- Engem kevésbé lep meg, ami történt - felelte Sir William -, mert társadalmi állásom folytán közvetlenül megismerkedhettem az előkelő világ modorával. Az udvari körökben a finom jólneveltségnek ilyen megnyilvánulásai nem kivételesek.

Aznap és másnap délelőtt alig volt szó egyébről, mint a rosingsi látogatásról. Collins gondosan kitanította őket, mi vár ott rájuk, nehogy teljesen elkábuljanak a pompás termek látványától, a szolgák hadától és a nagyszerű vacsorától.

Amikor a hölgyek öltözködni mentek, Collins így szólt Elizához:

- Ne nyugtalankodjék, kedves unokahúgom, az öltözéke miatt. Lady Catherine távolról sem követeli meg tőlünk azt az eleganciát az öltözködésben, amely oly jól illik őhöz és leányához. Csupán azt ajánlanám, öltse magára: a legjobb ruháját - egyébre nincs szükség. Lady Catherine-nek nem lesz kegyedről rosszabb véleménye csak azért, mert egyszerűen van öltözve. Őladysége szereti, ha tekintettel vannak a rangkülönbségre.

Mialatt a többiek öltözködtek, Collins kétszer-háromszor is odament mindegyikük ajtaja elé, hogy sürgesse őket, mert Lady Catherine nagyon rossz néven veszi ha megváratták a vacsorával. Collins oly félelmetes színben tüntette fel őladysége személyét és életmódját, hogy a társas életben járatlan Maria Lucas egészen megrettent, és a rosingsi vacsorát ugyanolyan szorongással várta, mint egykor édesapja a királyi udvarnál történt bemutatását.

Szép idő volt, s ez kellemessé tette a körülbelül fél mérföldnyi sétát a parkon keresztül. Minden parknak megvan a maga szépsége, mindegyikben akad szép kilátás, és sok minden tetszett is Elizának, bár nem tudott úgy lelkesedni a látványért, ahogy ezt Collins elvárta tőle; kevésbé hatott rá az is, amikor a tiszteletes megszámlálta az ablakokat a kastély homlokzatán, és elmondta, mennyi pénzébe került Sir Lewis de Bourghnak annak idején az üvegeztetés.

Amint felmentek a lépcsőn az előcsarnokba, Mariát egyre jobban elfogta az ijedelem, s még Sir William sem látszott teljesen nyugodtnak. De Elizát nem hagyta cserben a bátorsága. Semmi olyat nem hallott Lady Catherine-ről, hogy rendkívüli tehetségekkel vagy bámulatos erénnyel kellett volna számolnia, a pusztán pénzen és rangon alapuló fensőséget viszont - úgy érezte - minden rettegés nélkül tudja szemlélni.

Az előcsarnokból, melynek szép arányaira és tökéletes díszítésére Collins elragadtatott arccal hívta fel figyelmüket, az inasok egy előszobán keresztül egy terembe vezették őket, ahol ott ült Lady Catherine, a leánya és Mrs. Jenkinson.

Őladysége igen kegyesen felállt, hogy üdvözölje őket, s mivel Mrs. Collins előzőleg megbeszélte férjével, hogy a bemutatást ő fogja végezni, a szertartás illendő módon folyt le, minden mentegetőzés és hálálkodás nélkül, amit Collins el nem mulasztott volna.

Hiába fordult meg az udvarnál, Sir Williamet teljesen lenyűgözte a főúri környezet, s csak annyi mersze maradt, hogy földig hajoljon, aztán leült, de egy szó sem jött ki a torkán. Leánya szinte magánkívül volt rémületében, a szék sarkán feszengett, és azt sem tudta, merre nézzen. Elizabeth nem jött ki a sodrából, s

teljes nyugalommal figyelte a szemben ülő három nőt. Lady Catherine magas, természetes asszony volt, erőteljes arcvonásokkal, amelyek egykor szépek lehettek. Modora nem volt megnyerő, s látogatóit úgy fogadta, hogy azok nem feledkezhetnek meg alacsonyabb társadalmi rangjukról. Félelmetes személy volt - nem mintha szótlan lett volna, de bármit mondott, ellentmondást nem tűrő hangjából kicsendült az önteltség. Elizának rögtön Wickham szavai jutottak eszébe, s aznapi megfigyelései alapján úgy látta, hogy Lady Catherine pontosan megfelel a fiatalember leírásának.

Megvizsgálván az anyát, akinek arca és viselkedése Darcyra emlékeztette, Elizabeth a leányára fordította tekintetét, s szinte osztozott Maria meglepetésében, hogy mennyire sovány és alacsony. Anya és leánya sem termetre, sem arcra nem hasonlítottak egymáshoz. Miss de Bourgh sápadt volt és beteges színű; nem volt csúnya, csak jelentéktelen arcú. Nagyon keveset beszélt, csak néha szólt halkán Mrs. Jenkinsonhoz, akinek külseje semmi érdekeset nem ígért, s aki kizárólag Miss de Bourgh szavaira figyelt, mialatt ellenzőt állított a leány szeme elé, amit időnként igazgatott, hogy a fény ne zavarja.

Néhány percig ülhettek csak együtt, mert az egész társaságot az ablakhoz hívták, hogy csodálják meg a kilátást.

Collins felhívta figyelmüket a táj szépségeire, Lady Catherine pedig kegyesen megjegyezte, hogy nyáron sokkal figyelemreméltóbb látványban lehetne részüik.

A vacsora rendkívül nagyszabású volt - szolgák hada és bőséges ezüstnemű, amint ezt Collins kilátásba helyezte. Egy másik jóslata is igazolódott: öladysége kívánságára ő ült az asztal végén, s úgy nézett körül, mintha ennél nagyobb kitüntetés nem érhetné az életben. Örömteli buzgalommal szeletelt, evett és dicsért; minden fogást először ő magasztalt, aztán Sir William, aki már annyira magához tért, hogy hűségesen visszhangozhatta veje minden szavát. Elizabeth csodálkozott Lady Catherine-en, hogyan bírja elviselni az ilyen hízelgést. De a ladynek nyilván jólesett a fellengzős magasztalás, mert kegyesen mosolygott, különösen mikor egy-egy fogásról kiderült, hogy újdonság vendégeinek. Vacsora közben nemigen indult meg a társalgás. Elizabeth szívesen beszélt volna, ha erre alkalom nyílik - de Charlotte és Miss de Bourgh között ült, s az előbbi folyton Lady Catherine-t hallgatta, az utóbbi pedig egyetlen szót sem szólt hozzá az egész vacsora alatt. Mrs. Jenkinson csak Miss de Bourghgal törődött - nézte, milyen keveset eszik, egyre újabb fogásokkal kínálta, s aggódott, hogy nincs jól. Mariának eszébe sem jutott, hogy beszéljen, a férfiak pedig csak ettek és lelkesedtek.

Mikor a hölgyek visszavonultak a szalonba, egyebet alig tehettek, csak Lady Catherine-t hallgatták, aki szakadatlanul beszélt, míg be nem hozták a kávé. Minden tárgyról olyan határozott modorban nyilatkozott, mint aki megszokta, hogy sohasem vonják kétségbe a véleményét. Bizalmasan és aprólékosan érdeklődött Charlotte házi dolgairól, és bőségesen osztogatta a tanácsokat, hogyan intézzen el mindent. Elmagyarázta, hogyan kell vezetni egy ilyen kis háztartást, és utasításokat adott a tehenek és a baromfi gondozására. Elizabeth látta, hogy a nagy dáma figyelme a legcsekélyebb dolgokra is kiterjed, ha ezzel alkalma nyílik másoknak parancsolgatni. Néha félbehagyta a beszélgetést Mrs. Collinszal, s különféle kérdéseket intézett Mariához és Elizához, különösen Elizához, akinek rokonságáról kevésbé volt értesülve, s akiről megjegyezte Charlotte-nak, hogy nagyon finom, csinos leány. Közbe-közbe megkérdezte tőle, hány testvére van, idősebbek-e nála vagy fiatalabbak, nem fog-e valamelyikük férjhez menni, csinosak-e, hol nevelkedtek, miféle hintója van az apjuknak, s mi volt az édesanyjuk leányneve? Elizabeth érezte, milyen neveletlenek ezek a kérdések, de azért nyugodtan válaszolt rájuk. Lady Catherine ekkor megjegyezte:

- Úgy tudom, az édesapja birtokának Mr. Collins a várományosa. A maga kedvéért - fordult Charlotte-hoz - örülök ennek, bár általában nem helyeslem, ha a leányágot kizárják az örökösödésből. Sir Lewis de Bourgh családjában nem tartották ezt szükségesnek. Tud zongorázni és énekelni, Miss Bennet?

- Egy kicsit.

- Ó, akkor egyszer majd szívesen meghallgatjuk. Nagyszerű zongoránk van, valószínűleg sokkal jobb, mint... Majd kipróbálja valamelyik nap. A testvérei is értenek a zenéhez?

- Csak az egyik.
 - A többiek miért nem tanultak? Valamennyiüknek kellett volna. A Webb lányok mind zongoráznak, pedig az ő apjuknak kisebb a jövedelme. Tud rajzolni?
 - Nem, nem értek hozzá.
 - Hogyan, egyikük sem rajzol?
 - Egyikünk sem.
 - Nagyon furcsa. De valószínűleg nem volt rá alkalmuk. Édesanyjuknak el kellett volna magukat vinni Londonba minden tavasszal, ott jó mestereket találni.
 - Anyámnak nem is lett volna ellene kifogása, de apám ki nem állhatja Londont.
 - És a nevelőnőjük? Ő talán otthagya magukat?
 - Sohasem volt nevelőnőnk.
 - Nem volt! Hát ez hogyan lehetséges? Öt lányt felnevelni otthon, nevelő nélkül! Ilyet még életemben nem hallottam. Micsoda rabszolgaság lehetett az édesanyjuknak, amíg felnevelte magukat!
- Elizabeth alig tudta elfojtani mosolyát, mikor biztosította Lady Catherine-t, hogy náluk nem ez volt a helyzet.
- Hát akkor kitől tanultak? Ki viselte gondjukat? Nevelő nélkül el lehetek hanyagolva.
 - Talán el is voltunk bizonyos családokhoz képest; de aki tanulni akart közülünk, megvolt rá a módja. Mindig buzdítottak bennünket az olvasásra, s a tanárok sem hiányoztak, ha szükség volt rájuk. Aki szívesebben lustálkodott, persze azt is megtehetette.
 - Igen, éppen erről van szó. A nevelő feladata, hogy ezt megakadályozza. Ha ismertem volna az édesanyjukat, a lelkére beszéltem volna, hogy fogadjon nevelőt. Nem győzöm ismételni, hogy állandó és rendszeres oktatás nélkül mit sem ér a nevelés, azt pedig csak egy jó nevelő adhatja meg. El sem hinné, hány családnak nyújtottam ebben a tekintetben segítséget. Mindig örömmre szolgál, ha egy fiatal teremtést jól elhelyezhetek. Mrs. Jenkinsonnak négy unokahúga kapott pompás állást az én révemen, s épp a minap ajánlottam be egy másik fiatal nőt, akit csak futólag említettek előttem, de a család nagyon meg van vele elégedve. Lady Metcalfe el is jött tegnap - említettem ezt már, Mrs. Collins? -, hogy megköszönje szívességemet. Kijelentette, hogy Miss Pope valóságos kincs. "Lady Catherine - mondta -, ön egy kincset ajándékozott nekem." A húgai is járnak már társaságba, Miss Bennet?
 - Igen, Lady Catherine, mind járnak.
 - Mind! Hogyan, mind az öten egyszerre? Nagyon különös! És maga csak a második lány. A fiatalabbak is társaságba járnak, mielőtt az idősebbek férjhez mentek volna? Hiszen a legfiatalabbak még kislányok lehetnek!
 - Igen, a legkisebbik tizenhat éves sincs. Ő talán fiatal ahhoz, hogy sokat forogjon társaságban. De véleményem szerint, Lady Catherine, igazságtalanság volna a fiatalabb testvérekkel szemben, ha nem vehetnék ki részüket a társasági életből és a szórakozásból, csak azért, mert az idősebbeknek nincs módjuk vagy kedvük a korai férjhez menéshez. Aki utolsónak született, annak éppen annyi joga van a fiatalság örömeihez, mint az elsőszülöttnak. Hogyan lehet tőlük elvárni, hogy otthon üljenek? Nem hiszem, hogy ez növelné bennük a testvéri szeretetet vagy a finom érzést.
 - Szavamra - mondta Lady Catherine -, fiatal leány létére nagyon határozottan fejezi ki a véleményét. Mondja, kérem, hány éves?
 - Mivel három felnőtt húgom van - felelte Elizabeth mosolyogva -, ladységed nem kívánhatja tőlem, hogy bevalljam a koromat.
- Lady Catherine-t láthatólag elképesztette, hogy nem kapott egyenes választ, s Elizának az a gyanúja

támadt, hogy ő az első, aki valaha tréfás hangot mert megütni ilyen méltóságteljes nevetlenséggel szemben.

- Nem hinném, hogy több lenne húszévesnél, nem kell tehát titkolni a korát.

- Még nem vagyok huszonegy éves.

Miután bejöttek a férfiak, és velük megteáztak, felállították a kártyaasztalokat. Lady Catherine, Sir William, Collins és felesége leültek quadrille-t játszani, s mivel Miss de Bourgh a casino mellett döntött, a két leány abban a kitüntetésben részesült, hogy Mrs. Jenkinsonnal együtt részt vehettek a játékban. Az ő asztaluknál elviselhetetlen volt az unalom. Alig hangzott el olyan szó, amely ne a játszámára vonatkozott volna, kivéve mikor Mrs. Jenkinson miatt aggályoskodott, hogy Miss de Bourghnak melege van vagy fázik, hogy túlságosan erős vagy túlságosan gyenge neki a világítás. A másik asztalnál jóval mozgalmasabb volt az élet. Rendszerint Lady Catherine beszélt - a többiek hibás ütéseire hívta fel a figyelmet, vagy történeteket mesélt önmagáról. Collins buzgón helyeselt öladységének, bármit is mondott, megköszönt minden zsetont, és bocsánatot kért, hogy túl sokat nyer. Sir William nem beszélt sokat - a történeteket és az előkelő neveket raktározta el emlékezetébe.

Amikor Lady Catherine leányával együtt megelégelte a kártyázást, elvitette az asztalokat, felajánlotta a hintót Mrs. Collinsnak, aki azt hálásan elfogadta, és rögtön parancsot adott, hogy fogjanak be. A társaság most körülállta a kandallót, hogy meghallja Lady Catherine-től, milyen idő lesz másnap. Rendelkezéseinek az a bejelentés vetett véget, hogy a hintó előállt, mire Collins terjengős hálálkodó beszéde és Sir William megfelelő számú hajlongása után a vendégek eltávoztak. Alig hajtottak el a kaputól, Collins máris felszólította unokahúgát, mondja el véleményét mindarról, amit Rosingsban látott, s Elizabeth, barátnője kedvéért, kedvezőbben nyilatkozott a valóságnál. De ez a dicséret, noha Elizának erőfeszítésébe került, távolról sem elégítette ki a tiszteletest, aki csakhamar kénytelen volt maga folytatni öladysége magasztalását.

7. FEJEZET

Sir William csak egy hétig maradt Hunsfordban, de ez elég idő volt ahhoz, hogy meggyőződjék, leánya jól van ellátva, s ritkaságszámba menő férjjel és szomszédnővel dicsekedhetik. Amíg Sir William náluk lakott, Collins délelőttönként megkocsikáztatta apósát, és mindent megmutatott neki a környéken. Sir William elutazása után az egész család visszazökkent szokásos életmódjába, s Eliza örömmel állapította meg, hogy unokabátyját most nem látják gyakrabban, mint eddig, mert a reggeli és a vacsora közötti időt Collins nagyrészt azzal töltötte, hogy a kertben dolgoztatott, vagy írt és olvasott, vagy pedig könyvtárszobája ablakából nézegetett ki a ház mellett húzódó útra. A nők viszont a hátsó szobában tartózkodtak. Elizabeth eleinte kissé csodálkozott azon, hogy Charlotte miért nem inkább a nappaliban van velük, mikor az tágasabb szoba, és szebb onnét a kilátás; de csakhamar rájött, hogy barátnőjének alapos oka van erre, mert Collins kétségtelenül kevesebb időt töltött volna a saját szobájában, ha a közös szoba éppen olyan kényelmes és barátságos, mint az övé. Eliza gondolatban megdicsérte Charlotte-ot ezért az elrendezésért.

A szalonból nem nyílt kilátás az útra, s csak Collinstól nyerhettek értesülést, milyen hintók haladnak el arra, főképp pedig hányszor kocsikázik el a ház előtt Miss de Bourgh. Collins sohasem mulasztotta el jelenteni ezt a szinte mindennapos eseményt. Miss de Bourgh elég gyakran megállt a paplaknál, s néhány percig beszélgetett Charlotte-tal, de a legritkább esetben sikerült őt rávenni, hogy kiszálljon.

Alig múlt el nap, hogy Collins ne ment volna át Rosingsba, s ritkán fordult elő, hogy felesége ne tartotta volna szükségesnek elkísérni. Elizabeth nem értette, hogyan áldozhatnak erre annyi időt, amíg eszébe nem jutott, hogy Lady Catherine más egyházközségek felett is rendelkezik. Nagy néha öladysége is megtisztelte Collinsékat látogatásával, s ilyenkor semmi sem kerülte el figyelmét a házban. Kikérdezte őket, mivel foglalkoznak, megnézte munkájukat, s azt tanácsolta, csinálják másképp; kifogásolta a bútorok elrendezését, vagy hanyagságon kapta rajta a szobalányt. Ha elfogadta Charlotte kínálását, ezt is csak azért tette, hogy megállapíthassa: Mrs. Collins túlságosan sok húst vásárol egy ilyen kis családnak.

Elizabeth hamarosan rájött, hogy ez a nagy dáma nem tagja ugyan a megyei békebírósnak, de az egyházközség területén mégis igen tevékeny bírói szerepet játszik, s a legapróbb ügyekben is beszámoltat magának a tisztelettel. Ha azt hallotta, hogy a zsellérek közül bárki civakodó hajlamú, elégedetlen vagy földhözragadt szegény, rögtön megjelent a faluban, hogy elsimítsa a viszályt, elnémítsa a parasztokat feddéseivel, s összhangot és bőséget teremtsen.

A rosingsi vacsorameghívás általában hetenként kétszer ismétlődött meg, s leszámítva Sir William távozását, továbbá azt, hogy este csak egy kártyaasztalt állítottak fel, minden ilyen vacsora szakasztott mása volt az elsőnek. Egyéb meghívásban alig volt részük, mivel Collinsék nem tudtak lépést tartani a környékbeli előkelőségek életmódjával. Elizának ez nem is hiányzott, s egészben véve jól telt az ideje. Sok kellemes félórát csevegtek át Charlotte-tal, s az évszakhoz képest oly szép volt az idő, hogy gyakran talált felüdülést a szabadban. Mialatt a többiek Lady Catherine-nél voltak látogatóban, ő kedvenc sétáját róttá az erdőcske mentén, amely a park egyik oldalán húzódott. Egy szép árnyas ösvényt fedezett fel, melyet rajta kívül más nem kedvelt, s itt biztonságban érezte magát Lady Catherine szeme elől.

Ilyen nyugodt mederben gyorsan telt el látogatásának első két hete. Közeledett a húsvét, s az ünnep előtti héten vendégekkel bővült a rosingsi család, ami ilyen kis körben fontos esemény. Elizabeth már röviddel megérkezése után hallotta, hogy néhány hét múlva várják Darcy-t, s kevés olyan embert ismert, akit nem látott volna szívesebben, mégis azt gondolta, legalább lesz egy aránylag új arc a rosingsi összejöveteleken; mulatságos lesz majd azt is megfigyelni, hogyan viselkedik Darcy unokahúga iránt, mert ez megmutatja, mennyire reménytelen Miss Bingley mesterkedése. Lady Catherine nyilvánvalóan Darcy-t szemelte ki vejeül, mert a legnagyobb örömmel beszélt a jöveteléről, nem győzött elég dicsérően nyilatkozni személyéről, s szinte haragudott, amikor megtudta, hogy Miss Lucas és Elizabeth már gyakran találkoztak vele.

Megérkezéséről hamar tudomást szereztek a paplakban, mert Collins, hogy minél frissebben értesüljön,

egész délelőtt a hunsfordi útra néző melléképületek közelében járkált, s amikor a hintó befordult a parkba, a tiszteletes mély meghajlással odaköszönt feléje, és rohant haza a nagy újsággal. Másnap reggel átsietett Rosingsba, hogy tiszteletét tegye. Udvariaskodását Lady Catherine két unokaöccse fogadta, mert Darcy magával hozta Fitzwilliam ezredes, nagybátyjának, Lord N.-nek ifjabbik fiát, s amikor Collins hazament, az egész társaság nagy meglepetésére a két úr is elkísérte. Charlotte a férje szobájából látta őket jönni, mire rögtön beszaladt a másik szobába, közölte a leányokkal, milyen megtiszteltetés vár rájuk, majd hozzátette:

- Ezt az udvarias figyelmet neked köszönhetem, Eliza. Mr. Darcynak soha nem jutott volna eszébe, hogy engem ilyen hamar meglátogasson.

Elizának alig volt ideje, hogy elhárítsa magától ezt a bókot, amikor megszólalt a kapucsengő, s röviddel ezután belépett a szobába a három férfi. Fitzwilliam ezredes jött elsőnek, egy harminc év körüli férfi - csinos nem volt, csak kifogástalanul úri a megjelenése és a modora. Darcy éppen úgy viselkedett, mint annak idején Hertfordshire-ben. Szokásos tartózkodó modorában üdvözölte Mrs. Collinst, s bármilyen érzelmeket táplált is Eliza irányában, látszólag a legnagyobb hidegvérrel köszöntötte. Elizabeth válaszul könnyedén meghajolt, de nem szólt egy szót sem.

Fitzwilliam ezredes a világfi készségével és könnyedségével rögtön elindította a társalgást, s nagyon kellemesen beszélt; de unokafivére csak egy futó megjegyzést tett, Mrs. Collinsnak a házról meg a kertről, aztán egy ideig ült a helyén, és nem szólt senkihez. Végül mégis annyira felébredt benne az udvariasság, hogy érdeklődött Eliza családjának hogyléte felől. Elizabeth a szokásos módon felelt, majd egy pillanatnyi szünet után hozzátette:

- A nővérem három hónapja van Londonban. Nem találkozott véletlenül vele?

Elizabeth jól tudta, hogy nem találkoztak, de látni akarta, elárulja-e Darcy viselkedése, hogy tud arról, ami Bingleyék és Jane között történt. Úgy látta, hogy Darcy kissé zavarban van, mikor azt felelte, hogy egyszer sem volt szerencséje találkozni Miss Bennettel. Tovább nem feszegették a kérdést, s a látogatók hamarosan el is búcsúztak.

8. FEJEZET

Fitzwilliam ezredes modorát mindenki dicsérte a paplakban, s a hölgyek úgy érezték, hogy jelenléte jóval kellemesebbé fogja tenni a rosingsi összejöveteleket. De eltelt néhány nap, és még nem hívták meg őket, mert ha vendégek voltak a kastélyban, Collinsékra nem volt szükség. A megtisztelő figyelemre csak húsvét napján került sor, majdnem egy héttel az urak megérkezése után, akkor is úgy, hogy az istentisztelet után odaszóltak neki, jöjjenek át este Rosingsba. Az ünnep előtti héten alig látták Lady Catherine-t vagy a leányát. Fitzwilliam ezredes közben többször is benézett hozzájuk, de Darcyt csak a templomban látták viszont.

A meghívást természetesen elfogadták, s a kitűzött időben megjelentek Lady Catherine szalonjában, ahol már együtt volt a társaság. Őladysége udvariasan fogadta őket, de látszott rajta, hogy nem örül annyira társaságuknak, mint amikor más vendéget nem kaphat. Unokaöccsei szinte teljesen lefoglalták, és sokkal többet beszélt velük, főleg Darcyval, mint bárki mással a teremben.

Fitzwilliam ezredes azonban szívből megörült nekik, mint mindennek, ami változást jelentett a rosingsi életben; amellet Mrs. Collins csinos barátnője erősen foglalkoztatta a képzeletét. Rögtön melléje ült, s oly kellemesen csevegett Kentről és Hertfordshire-ről, az utazásról és az otthon ülésről, új könyvekről és zenéről, hogy Elizát soha nem szórakoztatta még senki így ebben a szalonban.

Olyan élénken és jókedvűen beszélgettek, hogy Lady Catherine és Darcy figyelmét egyaránt magukra vonták. Darcy szeme csakhamar több ízben kíváncsi tekintettel fordult feléjük, s kis idő múlva őladységét is furdalni kezdte a kíváncsiság; ezt el is árulta azzal, hogy nem átalott közbekiáltani:

- Mit mondasz, Fitzwilliam? Miről beszélsz? Mit mondtál Miss Bennetnek? Hadd halljam én is.

- Zenéről beszélgettünk, néni - mondta Fitzwilliam, amikor már nem tudott kitérni a válasz elől.

- Zenéről! Akkor beszélj, kérlek, hangosabban. Nincs még egy tárgy, amiről ilyen örömet hallanék. Nekem is részt kell vennem a társalgásban, ha zenéről van szó. Azt hiszem, kevesen vannak Angliában, akik nálam jobban élvezik a zenét, vagy több természetes tehetségük van hozzá. Ha tanultam volna, ma nagy művész nő lennék. És Anne is az volna, ha egészsége megengedné, hogy komolyan foglalkozzék zenével. Bizonyos vagyok benne, hogy kitűnően játszana. Mondd, Darcy, hogyan halad Georgiana?

Darcy melegen dicsérte hűgát, hogy milyen szépen zongorázik.

- Nagyon örülök, hogy ezt hallom róla - mondta Lady Catherine -, s azt üzenem neki, szorgalmasan gyakoroljon, mert csak úgy viheti sokra.

- Higgys el, néni - felelte Darcy -, neki nincs szüksége tanácsra. Rendszeresen gyakorol.

- Annál jobb. Nem lehet eleget gyakorolni; s ha legközelebb írok neki, lelkére kötöm, hogy semmi esetre ne hanyagolja el. Gyakran mondom a fiatal hölgyeknek, hogy a zenében senki sem lehet kiváló állandó gyakorlás nélkül. Miss Bennetnek is már többször megmondtam, sohasem fog igazán jól játszani, ha nem gyakorol többet. Mrs. Collinsnak nincs ugyan zongorája, de gyakran mondtam neki, szívesen látom, ha mindennap átjön Rosingsba, és Mrs. Jenkinson szobájában zongorázik. Tudod, ott, a kastély másik részében igazán nem zavarna senkit.

Darcyn látszott, hogy kissé szégyenkezik nagynénje nevetlensége miatt, s nem felelt semmit.

Kávés után Fitzwilliam ezredes emlékeztette Elizát ígéreteré, hogy játszani fog neki, s Elizabeth azonnal leült a zongorához. Fitzwilliam odahúzott melléje egy széket. Lady Catherine meghallgatta egy dal felét, aztán tovább beszélgetett másik unokaöccsével, amíg Darcy ott nem hagyta, s a maga szokásos, megfontolt módján oda nem lépett a zongorához, úgy állva meg, hogy szemtől szembe láthassa a szép szereplő arcát. Elizabeth mindent megfigyelt, s mihelyt szünetet tarthatott a játékban, pajkos mosollyal fordult Darcy felé.

- Ön talán rám akar ijeszteni, Mr. Darcy, azért állt ide ilyen ünnepélyesen? De én nem vagyok hajlandó

megijedni, bármilyen jól játszik is a húga. Olyan makacs a természetem, hogy nem tűri az ijesztgetést, akárhogy is próbálkoznak vele. Minél inkább meg akarnak félemlíteni, annál jobban nő a bátorságom.

- Nem fogom azt mondani, hogy téved - felelte Darcy -, mert úgysem gondolhatta rólam komolyan, hogy szándékomban állt magát megijeszteni. Elég régóta van szerencsém ismerni kegyedet, s így tudom, milyen örömet leli abban, hogy néha olyan véleményyt nyilvánít, amelyben saját maga sem hisz.

Elizabeth jót nevetett ezen a jellemzésen, és így szólt az ezredeshez:

- Unokaöccse szép képet festett rólam, s arra tanítja önt, hogy egyetlen szavamat se higgye el. Mondhatom, kész szerencsétlenség, hogy éppen itt kellett olyasvalakivel találkoznom, aki le tudja leplezni az igazi jellememet - pedig már reméltem, hogy ezen a vidéken elég jó színben tudom magam feltüntetni. Igazán, Mr. Darcy, nem vall nagylelkűségre, hogy minden rosszat elmond, amit megtudott rólam Hertfordshire-ben - s engedje megjegyezmem, eljárása nem is diplomatikus, mert megtorlásra ingerel engem, és olyan dolgok derülhetnek ki, amelyek megbotránkoztatják rokonait.

- Nem félek én magától - mondta mosolyogva Darcy.

- Hadd halljam, mi a vád ellene! - kiáltotta Fitzwilliam ezredes. - Kíváncsi vagyok, hogyan viselkedik idegenek között.

- Elmondom hát, de készüljön el a legszörnyűbbre. Előrebocsátom, hogy először életemben egy hertfordshire-i bálon találkoztam vele - és mit gondol, mit művelt ezen a bálon? Összesen csak négy fordulót táncolt! Sajnálom, hogy ezt kell róla mondanom, de így volt. Csak négyszer táncolt, pedig alig volt férfi a teremben, s biztos tudomásom szerint nem egy lány, partner híján, petrezselymet árult. Mr. Darcy, ezt a tényt ön sem tagadhatja.

- Akkor még egyetlen hölgyet sem volt szerencsém ismerni a teremben, saját társaságomon kívül.

- Ez igaz, és persze nincs is rá mód, hogy egy urat bemutassanak egy hölgynek a bálon. Nos, ezredes úr, most mit játszszak? Ujjaim az ön parancsára várnak.

- Talán jobban tettem volna, ha bemutatattam magamat - mondta Darcy -, de idegenekkel szemben nehezen küzdöm le a feszélyezettséget.

- Kérdezzük meg unokaöccsétől, hogy miért? - mondta Elizabeth, még mindig Fitzwilliam ezredeshez intézve szavait. - Kérdezzük meg tőle, miért van az, hogy egy okos, művelt ember, aki sokat forgott a világban, feszélyezettséget érez idegenekkel szemben?

- Meg tudok erre felelni anélkül is, hogy megkérdezném - mondta Fitzwilliam. - Azért, mert nem is igyekszik azt leküzdeni.

- Bennem valóban nincs meg a tehetség, mint némely emberben, hogy könnyedén el tudjak beszélgetni olyanokkal, akiket még sohasem láttam - mondta Darcy. - Nem tudom megütni társalgásuk hangját, nem tudok annyi érdeklődést mutatni ügyeik iránt, mint azt gyakran látom másoknál.

- Az én ujjaim - mondta Elizabeth - nem mozognak a billentyűkön olyan mesteri módon, mint ezt sok nőnél láttam. Nincs bennük annyi erő, annyi gyorsaság, nem is érik el ugyanazt a hatást. De én azért mindig magamat hibáztatom: nem vesződtem eleget a gyakorlással. Nem az ujjaimat okolom, hogy nem képesek oly mértékben a művészi játéokra, mint más nők.

Darcy elmosolyodott, és így felelt: - Önnek teljesen igaza van: sokkal jobban használta fel az idejét. Aki abban a szerencsében részesül, hogy hallhatja a játékát, nem találhat benne semmi hiányt. Idegenek előtt pedig egyikünk sem produkálja magát.

Társalgásukat Lady Catherine szakította félbe, aki odaszólt, hogy miről beszélnek. Elizabeth rögtön újból zongorázni kezdett. Lady Catherine odament, pár pillanatig hallgatta, aztán így szólt Darcyhoz:

- Miss Bennet nem is játszana rosszul, ha többet gyakorolna, és órákat vehetne egy londoni tanártól. Az ujjrend ellen nem lehet semmi kifogás, de ízlés tekintetében nem éri utol Anne-t. Anne nagyszerűen

zongorázna, ha egészsége megengedte volna, hogy tanuljon.

Elizabeth Darcyra pillantott, mert látni akarta, milyen lelkesen visszhangozza unokahúga dicséretét - de se most, se máskor nem vette észre egyetlen tünetét sem a szerelemnek. Miss de Bourgh iránti egész viselkedéséből azt a vigasztaló tanulságot vonta le Miss Bingley számára, hogy Darcy valószínűleg akár őt is elvehette volna, ha történetesen ő a rokona.

Lady Catherine folytatta megjegyzéseit Elizabeth játékaról, s közben utasításokat osztogatott, hogyan kell a darabot átérezni és előadni. Elizabeth elnéző udvariassággal hallgatta végig, s az urak kérésére mindaddig a zongoránál maradt, amíg elő nem állott öladysége hintója, hogy mindnyájukat hazavigye.

9. FEJEZET

Másnap délelőtt Elizabeth egyedül ült a szobában, és éppen levelet írt Jane-nek (Mrs. Collins és Maria a faluba mentek bevásárolni), amikor váratlanul megszólalt a kapucsengő, biztos jelül annak, hogy látogató érkezett. Mivel kocsizörgést nem hallott, arra gondolt, hogy Lady Catherine áll a kapu előtt, s ettől való félelmében eltette a félig megírt levelet, hogy elejét vegye minden tolakodó kérdezősködésnek; de kinyílt az ajtó, és legnagyobb meglepetésére Darcy lépett a szobába, egyedül.

Darcy is csodálkozott, hogy egyedül találja Elizát, s bocsánatot kért az alkalmatlankodásért, de ő úgy tudta, hogy a hölgyek mind itthon vannak.

Aztán leültek, s miután Elizabeth érdeklődött a rosingsiak iránt, az a veszély fenyegette őket, hogy teljes némaságba merülnek. Feltétlenül szükség volt valami beszédtemát keresni. Ebben a szorult helyzetben Elizának eszébe jutott, mikor látta Darcyt utoljára Hertfordshire-ben, s mivel kíváncsi volt, mit mondhat hirtelen elutazásukról, megjegyezte:

- Milyen váratlanul hagyták el valamennyien Netherfieldet múlt novemberben, Mr. Darcy! Nagyon kellemes meglepetés lehetett Mr. Bingleynek, hogy oly hamar követték; ha jól emlékszem, ő csak egy nappal előbb utazott el. Remélem, Mr. Bingleyt és nővéreit jó egészségben hagyta Londonban.

- Köszönöm, kitűnő egészségben.

Elizabeth látta, hogy nem kap bővebb választ, s rövid szünet után hozzátette:

- Mintha azt hallottam volna, hogy Mr. Bingley nemigen szándékozik visszatérni Netherfieldbe.

- Nekem sohasem nyilatkozott így, de valószínű, hogy a jövőben igen kevés időt fog netherfieldi birtokán tölteni. Sok a barátja, és olyan életkorban van, amikor az ember baráti köre és társadalmi kötelezettségei egyre bővülnek.

- Ha csak kevés időt szándékozik Netherfieldben tölteni, jobb volna a szomszédságnak, ha végleg felmondaná a bérletet, mert ebben az esetben talán megtelepedne ott egy másik család. De Mr. Bingley valószínűleg nem a szomszédok, hanem a saját kedvéért bérelte ki a házat, s bizonyára ezen elv szerint fogja megtartani vagy túladni rajta.

- Nem lepődnék meg - mondta Darcy -, ha megválna a háztól, mihelyt megfelelő ajánlatot kap.

Elizabeth nem válaszolt. Bingleyről nem mert tovább érdeklődni, s minthogy egyéb mondanivalója nem volt, elhatározta, hogy most Darcyra bízta, törje ő a fejét más témán.

Darcy elértette a szándékát, s kisvártatva megszólalt:

- Ez a ház nagyon kényelmesnek látszik. Úgy tudom, Lady Catherine alaposan rendbe hozatta, mikor Mr. Collins Hunsfordba jött.

- Magam is azt hiszem - de mondhatom, hálásabb embert nem is részesíthetett volna kegyében.

- Úgy látszik, Mr. Collins nagyon szerencsésen választotta meg a feleségét.

- Igen, nagyon szerencsésen. Barátai örülhetnek, mert rajta kívül alig akadna még okos nő, aki hozzáment volna feleségül, s ha hozzámegy, boldoggá is tudja tenni. Barátnóm rendkívül értelmes teremtés - bár nem merném állítani, hogy Mr. Collinsszal kötött házasságát legbölcsebb cselekedetei közé sorolnám. De tökéletesen boldognak látszik, s a józan számítás szempontjából kétségtelenül igen jó partit csinált.

- Az is kellemes lehet számára, hogy ilyen közel lakik családjához és ismerőseihez.

- Ön szerint közel lakik? Majdnem ötven mérföldnyire.

- És mi az az ötven mérföld, ha jó az út? Alig több fél napi utazásnál. Igen, szerintem egészen közel lakik.

- Én nem merném állítani, hogy a közelség egyik előnye ennek a házasságnak! - kiáltott fel Elizabeth. - Soha nem mondanám, hogy Mrs. Collins közel él a családjához.

- Ez csak azt bizonyítja, hogy kegyed mennyire ragaszkodik Hertfordshire-hez. Azt hiszem, az ön szemében minden távol van, ami kívül esik Longbourn közvetlen környékén.

Beszéd közben valami mosolyféle villant fel az arcán, s Elizabeth azt képzelte, hogy érti ezt a mosolyt: Darcy bizonyára azt hiszi, hogy ő Jane-re meg Netherfieldre gondol. Elizabeth el is pirult, mikor így válaszolt a fiatalembernek:

- Nem azt akartam mondani, hogy egy asszony nem lakhat túl közel a családjához. A közelség és távolság viszonylagos, és sok változó körülménytől függ. Ha bőven van pénz, és nem számít az útiköltség, akkor nincs semmi baj a távolsággal. De itt nem ez a helyzet. Collinséknak szép a jövedelmük, de mégsem annyi, hogy sokat utazzanak, s meg vagyok róla győződve, hogy barátnóm csak akkor érezné magát közel a családjához, ha feleilyen távol lakna tőlük.

Darcy kissé közelebb húzta a székét, és ezt mondta:

- Kegyednek nem lehet joga, hogy ilyen nagyon ragaszkodjék a környezetéhez - nem hiszem, hogy mindig Longbournban élt volna.

Elizabeth láthatóan meglepődött. A fiatalember észrevette szavainak hatását. Visszahúzta a székét, egy újságot vett fel az asztról, bepillantott, aztán hidegebb hangon kérdezte:

- Hogyan tetszik magának Kent?

Rövid párbeszéd következett a vidékről, mindkét részről nyugodt hangú és szűkre szabott. Beszélgetésüknek Charlotte és húga vetettek véget, akik most tértek haza sétájukról, s csodálkoztak, hogy együtt találják őket. Darcy elmondta, milyen tévedés folytán zavarta meg Miss Bennetet, ott maradt még néhány percig, de alig szólt valakihez, s aztán elment.

- Mit jelenthet ez? - mondta Charlotte, mihelyt Darcy kitette a lábát. - Kedves Elizám, arra kell gondolnom, hogy szerelmes beléd, máskülönben eszébe sem jutott volna, hogy ilyen bizalmasan meglátogasson bennünket.

De miután Elizabeth beszámolt Darcy szótlanágáról, ez a magyarázat nem látszott nagyon valószínűnek, bármennyire óhajtotta is azt Charlotte. Különböző feltevések után végül is annak tulajdonították Darcy látogatását, hogy a fiatalember nem tudta, mivel üsse agyon az időt. Maga az évszak is emellett szólt. Mindenfajta vadászat véget ért, a kastélyban pedig nem volt más, csak Lady Catherine, a könyvek és a biliárdasztal. A férfiak nem ülhetnek mindig a szobában, s a paplak közelsége, a kellemes séta, vagy a benn lakó rokonszenves emberek ettől a naptól fogva majdnem mindennap arra csábították őket, hogy átsétáljanak hozzájuk. Különböző órákban jelentek meg délelőttönként, néha külön, néha együtt, olykor nagynénjük kíséretében. Világos volt mindnyájuk előtt, hogy Fitzwilliam ezredes azért jön, mert jól érzi magát társaságukban, s ez persze még rokonszenvesebbé tette előttük. Elizabeth örült neki, Fitzwilliam sem titkolta hódolatát, s mindez régebbi kedvencét, George Wickhamet juttatta Eliza eszébe. Az összehasonlításból az tűnt ugyan ki, hogy az ezredesnek nem olyan megnyerően sima a modora - de élettapasztalatban talán fölülmúlja Wickhamet.

Nehezebb volt megérteni, miért jár Darcy olyan sűrűn a paplakba. Aligha a társaság kedvéért, hiszen gyakran tíz percig ült ott egyfolytában, és ki sem nyitotta a száját, s amikor megszólalt, inkább kényszerűségből, mint jószántából tette - az illendőségnek áldozott ezzel, nem mintha örömet lelne benne. Ritkán élénkült fel igazán. Mrs. Collins nem tudott kiokosodni belőle. Fitzwilliam ezredes időnként mulatott unokaöccse suta viselkedésén, jeléül annak, hogy Darcy általában másképp szokott viselkedni, amit Charlotte saját tapasztalatából nem tudhatott. Szerette volna azt hinni, hogy a változást a szerelem okozta, és a szerelem tárgya barátnője, Eliza - ezért komolyan nekilátott, hogy végére járjon a dolognak. Buzgón figyelte Darcy, valahányszor Rosingsban voltak, és valahányszor a fiatalember átjött Hunsfordba, de nem sok sikerrel. Darcy kétségtelenül sokszor Elizán felejtette a szemét, de szemének pillantását nem volt könnyű meghatározni. Komoly, kitartó volt a tekintete, de Charlotte gyakran nem sok bámulatot fedezett fel benne, néha meg úgy látszott, hogy nem fejez ki mást, csak szórakozottságot.

Egyszer-kétszer célzott arra barátnője előtt, hogy talán mégis tetszik Darcynak, de Elizabeth mindig

nevetett rajta. Mrs. Collins nem akarta tovább firtatni a dolgot, mert attól félt, hogy olyan reményeket ébreszthet, amelyek csalódásra vannak ítélve. Abban ugyanis egy pillanatig sem kételkedett, hogy barátnője ellenszenvre nyomtalanul eltűnne, ha bizonyosra vehetné hódítását.

Baráti tervezgetése közben néha arra is gondolt, hogy Elizát Fitzwilliam ezredessel boronálja össze. A két férfi közül feltétlenül ő a kellemesebb. Elizabeth szemmel láthatólag tetszik neki, társadalmi állása is igen tekintélyes. De az ilyen előnyöket ellensúlyozza az a tény, hogy Darcynak jelentős befolyása van az egyháznál, unokabátyjának viszont nincs.

10. FEJEZET

Nemegyszer történt, hogy a parkban való kószálás közben Elizabeth váratlanul találkozott Darcyval. Úgy érezte, a gonosz véletlen űzi vele játékát, amikor Darcyt éppen oda hozta, ahol a madár sem jár; s hogy ez többé ne ismétlődjék, mindjárt az első alkalommal tapintatosan közölte vele, hogy ez az ő legkedvesebb helye. Nagyon furcsa volt hát, hogy a dolog másodszor, sőt harmadszor is megeshetett. Mintha szándékos rosszindulat vagy önsanyargatás lett volna Darcy részéről, mert ilyenkor nem elégedett meg néhány szokványos kérdéssel és félszeg hallgatással, hogy azután elköszönjön, hanem kötelességének tartotta, hogy visszaforduljon, és együtt sétáljon vele. Egyik alkalommal sem beszélt sokat, s Elizabeth sem vesződött azzal, hogy szóval tartsa, vagy nagyon figyeljen rá; de harmadik találkozásuk során feltűnt neki, hogy Darcy néhány különös, össze nem függő kérdést intéz hozzá: jól érzi-e magát Hunsfordban, szereti-e a magányos sétákat, mi a véleménye Collinsék családi boldogságáról? S amikor Rosingsról beszéltek, és Elizabeth nem értette egészen a szobák elrendezését, Darcy arra látszott utalni, hogy Elizabeth is a kastélyban fog lakni, ha ismét ellátogat Kentbe. A fiatalember szavaiból érzése szerint ez tűnt ki. Lehetséges, hogy Fitzwilliam ezredes járt az eszében? Elizabeth úgy gondolta, ha Darcy egyáltalán mondani akart ezzel valamit, csak arra célozhatott, milyen fejlemények várhatók erről az oldalról. Kissé zavarba jött, és örült, amikor már a kerítés kapujához értek, szemben a paplakkal.

Egy nap séta közben éppen átolvasta Jane legutóbbi levelét, s eltűnődött egyes mondatain, amelyekből látszott, hogy nővére nem jókedvében írta - s amikor feltekintett, most nem Darcy lepte meg őt, hanem Fitzwilliam ezredes állt előtte. Rögtön eltette a levelet, s mosolyt erőltetve magára, megszólalt:

- Nem is tudtam eddig, hogy erre szokott sétálni.

- Körüljártam a parkot - felelte Fitzwilliam -, minden évben meg szoktam ezt tenni, s a séta végén be akartam nézni magukhoz. Messze megy még?

- Nem, éppen az volt a szándékom, hogy visszafordulok.

Rögtön meg is fordult, s együtt sétáltak a paplak felé.

- Biztos már, hogy szombaton elutazik Kentből? - kérdezte Elizabeth.

- Igen, ha ugyan Darcy nem halasztja el ismét az utazást. Ő rendelkezik velem. Úgy intézi a dolgot, ahogy neki jólesik.

- És ha nem is esik neki jól, amit csinál, megvan legalább az az öröme, hogy ő dönthet. Nem ismerek még egy embert, aki jobban élvezné, mint Mr. Darcy, ha az akaratát érvényesítheti.

- Valóban szereti, ha minden az ő kedve szerint történik - felelte Fitzwilliam -, de mindnyájan ilyenek vagyunk. Csak neki több lehetősége van erre, mert ő gazdag, a legtöbb ember pedig szegény. Tapasztalatból beszélek, hiszen tudja, a fiatalabb fiúnak önmehtagadás és függés a sorsa.

- Véleményem szerint egy gróf fiatalabbik fia nem sokat tapasztalhat ebből. Mondja meg őszintén, volt-e valaha önmehtagadásra és függésre kényszerítve? Mikor akadályozta meg a pénzhiány, hogy oda menjen, ahová akar, s megszerezzen bármit, amihez kedve támad?

- Ezek a kérdések elevenbe vágnak. Talán nem mondhatom, hogy sok ilyen természetű nehézségem lett volna. De fontosabb dolgokban már sújthat a pénzhiány. A fiatalabb fiú nem nősülhet szíve szerint.

- Kivéve ha gazdag örökös nő felé húzza a szíve, ami tudomásom szerint gyakran megtörténik.

- A költséges életmód függő helyzetbe hoz bennünket, s a magamfajta rangú férfiak között nincsenek sokan, akiknek a házasodásnál nem kell némi tekintettel lenniük a pénzre.

"Nekem szól ez?" - gondolta magában Elizabeth, s elpirult a gondolatra; de hamar erőt vett magán, és vidám hangon megkérdezte:

- És mondja, kérem, mi a piaci ára egy gróf fiatalabbik fiának? Ha nem nagyon beteges a bátyja, talán

ötvenezer fonttal is beéri.

Fitzwilliam ezredes hasonló hangnemben válaszolt, s a kérdést nem feszegették tovább. Szünet következett, s mivel Fitzwilliam ezt úgy értelmezhetette, hogy Elizabeth szívére vette az előbbi beszélgetést, a lány csakhamar megszólalt:

- Úgy látom, unokaöccse főként azért hozta önt magával, hogy legyen, akivel rendelkezék. Csodálom, miért nem nősül meg, hiszen akkor állandóan biztosíthatná magának ezt a lehetőséget. De talán egyelőre a húga is jó erre, s minthogy ő az egyetlen gyámja, azt teheti vele, amit akar.

- Nem - mondta Fitzwilliam ezredes -, ezt az előnyös tisztséget kénytelen velem megosztani. Miss Darcy felett együtt gyámkodunk.

- Valóban? Ezt nem is tudtam. És mondja, kérem, hogyan teljesítik kötelességüket? Sok baj van a gyámleányukkal? A fiatal hölgyek az ilyen korban néha kissé nehezen kezelhetők, s ha Miss Darcyban él az igazi családi szellem, talán ő is szeret a maga feje szerint cselekedni.

Beszéd közben látta, hogy Fitzwilliam komolyan tekint rá, s rögtön utána megkérdezte, miért képzei Eliza, hogy Miss Darcy bárminő gondot okoz nekik. Ez a kérdés meggyőzte arról, hogy valamiképpen ráhibázott az igazságra, s tüstént így felelt:

- Nem kell azért megijedni. Nem hallottam róla semmi rosszat, és szívesen elhiszem, hogy a legsimulékonyabb teremtés a világon. Ismerőseim között van két hölgy, Mrs. Hurst és Miss Bingley, akik rajonganak érte. Úgy emlékszem, ön is említette, hogy ismeri őket.

- Csak futólag. A fivérük kellemes, úri modorú ember, jó barátja Darcynak.

- Ó, igen - mondta Elizabeth szárazon -, Mr. Darcy kivételesen jó Mr. Bingleyhez, és féltő gonddal vigyáz reá.

- Vigyáz reá! Igen, magam is azt hiszem, hogy valóban vigyáz rá olyan esetekben, amikor erre leginkább rászorul. Mikor ideutaztunk, útközben említett nekem valamit, amiből azt kell hinnem, hogy Bingleyt nagy hála kötelezte. De bocsánatot kellene tőle kérnem, mert nincs jogom feltételezni, hogy valóban Bingleyre gondolt. Részemről ez pusztán találgatás.

- Mit akar ezzel mondani?

- Olyan üggyről van szó, amelyet Darcy bizonyára nem szívesen szellőztetne, mert ha az illető hölgy családja tudomást szerezne róla, abból csak kellemetlenség származnék.

- Számíthat rá, hogy senkinek sem fogom említeni.

- És ne felejtse el azt sem, nincs igazi okom feltenni, hogy valóban Bingleyre gondolt. Nekem mindössze annyit mondott, hogy gratulál önmagának, amiért nemrég megmentette egyik barátját egy rendkívül meggondolatlan házasság összes hátrányaitól - de sem nevetet, sem egyéb részletet nem árult el. Én csak azért gondoltam Bingleyre, mert olyan fiatalembernek tartom, aki könnyen keveredhet efféle bajba, s mert tudtam, hogy együtt töltötték az egész nyarat.

- És Mr. Darcy meg is okolta, hogy miért lépett közbe?

- Úgy tudom, igen súlyos kifogások merültek fel a hölgy ellen.

- És milyen furfanggal választotta el őket egymástól?

- A furfangját nem fedte fel előttem - felelte Fitzwilliam mosolyogva -, csak annyit mondott, amit most elmondtam magának.

Elizabeth nem szólt semmit, csak ment tovább, de szívében kavargott a felháborodás. Fitzwilliam nézte egy darabig, aztán megkérdezte, min tündök.

- Arra gondolok, amit az imént mondott - felelte Elizabeth. - Minden érzésem fellázad unokaöccse eljárása ellen. Miért kellett neki magát bírónak megtennie?

- Úgy látom, inkább okvetetlenkedésnek tartja a beavatkozását.

- Nem látom be, mi jogon döntötte el Mr. Darcy, helyes-e a barátjának a vonzalma, vagy miért határozhatta és szabhatta meg ő, saját ítélete alapján, hogy merre keresse barátja a boldogságot. De mivel nem ismerjük a körülményeket - folytatta, hirtelen észbe kapva -, nem volna méltányos pálcát törni felette. Alig tehető fel, hogy ebben az esetben mély lett volna a szerelem.

- Ez a feltevés valóban természetes - felelte Fitzwilliam -, de sokat levon unokaöcsém dicső diadalából. Tréfából mondta ezt, de Elizabeth olyan igaz képét látta benne Darcynak, hogy nem is mert rá válaszolni, hanem hirtelen más tárgyra tért át, és közömbös dolgokról beszélt, amíg el nem érték a paplakot. A vendég távozása után rögtön bezárkózott a szobájába, ahol zavartalanul gondolkodhatott mindarról, amit hallott. Nyilvánvaló volt, hogy csak az ő ismerőseiről és rokonairól lehet szó. Nincs a világon még egy férfi, akire Darcynak ilyen korlátlan befolyása volna. Hogy Darcy is közreműködött Bingley és Jane elválásztásában, afelől eddig sem volt soha kételye; de a terv kifőzését és végrehajtását elsősorban Miss Bingleynek tulajdonította. Ha azonban Darcyt nem vakította el hiúsága, akkor ő volt a bűnös, az ő gögje és szeszélye volt az oka mindennek, amit Jane a múltban szenvedett, és még most is szenved. Egy időre feldúlta egy melegen érző, nemes szívű leány minden reményét a boldogságra, és ki a megmondhatója, milyen tartós sebet ütött a lelkén?

"Igen súlyos kifogások merültek fel a hölgy ellen" - ezek voltak Fitzwilliam ezredes szavai -, s e súlyos kifogások valószínűleg abból álltak, hogy Jane egyik nagybátyja vidéki ügyvéd, a másik meg londoni kereskedő.

- Jane ellen - kiáltott fel Elizabeth - senki sem emelhet kifogást... hiszen ő csupa báj és jóság! Nyílt eszű, művelt teremtés, a modora megnyerő. Apám ellen sem hozhatnak fel semmit... megvannak ugyan a bogarai, de olyan tehetséges ember, hogy maga Darcy is megirigyelhetné, becsületességben pedig valószínűleg sohasem versenyezhet vele. - Ha anyjára gondolt, kissé megingott az önbizalma, de nem akarta elhinni, hogy ez a szempont lényegesen befolyásolná Darcyt; meg volt győződve arról, hogy az előkelőség hiánya új rokonságában mélyebben sértene Darcy büszkeségét, mint az értelem hiánya. Végül arra a következtetésre jutott, hogy Darcyt részben a legrosszabb fajta gög irányította, részben az a kívánság, hogy a saját húga számára tartsa meg Bingleyt.

Az ilyen gondolatok annyi izgalmat és könnyet okoztak, hogy Elizának belefájdult a feje. Estefelé a fejfájás annyira erősödött (ehhez járult az is, hogy látni sem akarta Darcyt), hogy elhatározta: nem megy a többiekkel Rosingsba, ahová teára voltak hivatalosak. Mrs. Collins látta rajta, hogy csakugyan rosszul van, s nem is próbálta rábeszélni, sőt férjét is igyekezett visszatartani mindenféle rábeszéléstől; de Collins nem titkolhatta aggodalmát, hogy Lady Catherine zokon fogja venni, ha Elizabeth otthon marad.

11. FEJEZET

Mikor a többiek elmentek, Eliza - mintha minél jobban fel akarná lovalni Darcy ellen - elővette és gondosan átolvasta az összes levelet, amelyeket Jane írt neki Kentbe. Nem volt bennük kimondott panasz, nem elevenítették fel a múlt eseményeit, egyetlen szóval sem céloztak mostani szenvedésére. De minden levélben, úgyszólván minden során meglátszott, hogy elszállt az a jókedv, amely azelőtt Jane stílusából áradt: egy derűs, kiegyensúlyozott, mindenki iránt jóindulatú lélek vidámsága, melyre régebben alig borult árnyék. Elizabeth megvizsgálta minden mondatot, melyből nyugalanság érződött ki, sokkal nagyobb figyelemmel, mint az első olvasásnál. Darcy szégyenletes dicsekvése, hogy mennyi fájdalmat sikerült okoznia, még jobban átérezte Elizával nővére gyötrelmeit. Kissé megvigasztalta az a gondolat, hogy Darcy rosingsi látogatása két nap múlva véget ér, s még nagyobb megkönnyebbüléssel gondolt arra, hogy két héten belül ő maga újból együtt lesz Jane-nel, s hozzájárulhat teljes lelki felépüléséhez mindazzal, amire csak a szeretet képes.

Mikor Darcy távozására gondolt, eszébe kellett hogy jusson az is: unokabátyja vele együtt fog elmenni. De Fitzwilliam ezredes nyíltan megmondta, hogy nincsenek szándékai, s noha kellemes ember, Elizának esze ágában sem volt miatta bánkódni.

Éppen ezt a kérdést tisztázta magában, amikor hirtelen megszólalt a kapucsengő. Elizabeth szíve kissé megrebbent a gondolatra, hogy Fitzwilliam ezredes lehet odakünn, aki egyszer már késő este ellátogatott hozzájuk - talán most egyenesen azért jött, hogy az ő hogyléte felől tudakozódjék. De erről a gondolattól hamar le kellett tennie, s egészen más érzések vetek rajta erőt, mert legnagyobb meglepetésére Darcy lépett be a szobába. Rögtön egészsége iránt érdeklődött, szapora, izgatott szavakkal - csak azért jött, hogy megtudja, jobban érzi-e már magát. Elizabeth hideg udvariassággal válaszolt. Darcy néhány pillanatra leült, aztán felugrott, s járkálni kezdett a szobában. Elizabeth csodálkozva nézte, de nem szólt egy szót sem. Néhány percnyi hallgatás után Darcy izgatottan odalépett hozzá, és így kezdte:

- Hiába volt minden vívódásom... nem használt semmit. Nem tudom elfojtani érzéseimet. Meg kell mondanom, mennyire imádom, milyen forrón szeretem magát.

Elizabeth elképedését nem lehet leírni. Csak ámult, pirult, nem hitt a fülének, és hallgatott. Darcy ezt elegendő biztatásnak vélte, és legott kitört belőle a vallomás - mindaz, amit már régóta érzett Elizabeth iránt. Jól beszélt, de a szív érzései mellett más érzelmek is sorra kerültek, s a büszkeség éppúgy ékesszólásra készítette, mint a gyöngéd vonzalom. Hogy Elizabeth alacsonyabb rangú, hogy ez a szerelem lealázza őt, hogy vannak családi akadályok, melyeket a józan ész mindig szembezegezett a szív hajlamával - minderről oly hévvel szónokolt, melyet talán indokolt a megsebzett fölény tudata, de amely aligha mozdíthatta elő a leánykérés sikerét.

Bármilyen mélyen gyökerezett is ellenszenve, Elizának éreznie kellett, milyen kitüntetés, hogy egy ilyen ember szereti, s noha szándéka egy pillanatra sem ingott meg, eleinte sajnálta, hogy fájdalmat fog okozni neki; de Darcy későbbi szavai annyira felingerelték, hogy a harag elnyomott minden együttérzést. Mégis uralkodni próbált magán, hogy nyugodtan válaszolhasson, ha Darcy végez mondanivalójával. Befejezésül vonzalma erejéről beszélt, amelyet minden igyekezete ellenére sem bírt leküzdeni, majd azt a reményt fejezte ki, hogy jutalmul elnyerheti Elizabeth kezét. Amint ezt mondta, a leány világosan látta rajta, hogy nem kételkedik a kedvező válaszban. Félelmet és bizonytalanságot emlegetett ugyan, de arcán a feltétlen biztonság kifejezése ült. Ez a körülmény még jobban felbőszítette Elizát, s amikor Darcy elhallgatott, Elizának arcába szökött a vér, úgy válaszolt neki:

- Ilyen esetekben, úgy tudom, az a bevett szokás, hogy köszönetet fejezzünk ki a megnyilatkozó érzelmekért, még akkor is, ha nem tudjuk azokat viszonzni. Természetes lenne, hogy lekötelezve érezzem magam, s ha megvolna bennem a hála érzése, most köszönetet mondanék önnek. De ilyesmit nem érzek - sohasem pályáztam az ön jó véleményére, amelyben akarata ellenére részesített. Sajnálom, ha bárkinek fájdalmat okoztam. De nem történt szándékosan, s remélem, a fájdalom hamar elmúlik. Azok a meggondolások, melyek - ön szerint - sokáig visszatartották attól, hogy bevallja érzelmeit, e

magyarázatom után könnyen úrrá lesznek felettük.

Darcy aki a kandallóhoz támaszkodva figyelte Elizát, meglepetve és méltatlankodva fogta fel szavai értelmét. Arca elsápadt a haragtól, minden vonása feldúlt lelkiállapotáról tanúskodott. Igyekezett visszanyerni az egyensúly látszatát, s csak akkor szólalt meg, amikor már azt hitte, hogy ez sikerült neki. Ez a szörnyű szünet próbára tette Elizabeth érzéseit. Darcy végre erőltetett nyugalommal megszólalt:

- Ez hát minden, amit válaszként remélhetek? Talán felvilágosítást kérhetnék, miért nem törekszik legalább az udvariasságra, amikor így visszautasít engem. De ez nem fontos.

- Én is megkérdezhetném - felelte Elizabeth -, hogyan juthatott eszébe ilyen nyilvánvalóan bántó és sértő szándékkal kijelenteni, hogy akarata, esze, sőt jelleme ellenére szeret engem. Ha csakugyan udvariatlan voltam, nem szolgálhat-e ez némi mentségül? De egyéb okaim is vannak a haragra, s ön ezt jól tudja. Ha szívem nem is szólna ön ellen, ha közömbös volna, sőt még ha vonzódnék is önhöz - azt hiszi rábírhata bármilyen megfontolás, hogy feleségül menjek ahhoz az emberhez, aki tönkretette - talán örökre - az én szeretett nővérem boldogságát?

Ezek a szavak Darcy arcába kergették a vért; de felindulása hamar elmúlt, s tovább hallgatta Elizát anélkül, hogy szavába próbált volna vágni.

- Minden okom megvan, hogy rossz véleménnyel legyek önről. Azt az igazságtalan és lelketlen szerepet, melyet ön ebben az ügyben játszott, semmiféle indok nem mentheti. Nem tagadhatja, nem is meri tagadni, hogy ön volt a legfőbb, ha nem is az egyedien értelmi szerzője annak, hogy két embert elválasztottak egymástól - az egyiket szeszélye és állhatatlansága miatt kiszolgáltatta a világ szájának, a másikat nevetségessé tette mint csalódott szerelmezt, s mindkettőjüket gyötrelmes szenvedésekbe sodorta.

Elhallgatott, s nem csekély megütközéssel látta, hogy Darcy arcán nyoma sincs a megbánásnak. Ellenkezőleg, olyan mosollyal tekintett Elizára, mintha nem is akarná elhinni szavait.

- Tagadhatja, hogy ön tette ezt? - ismételte meg Elizabeth a kérdést.

Darcy látszólagos hidegvérrel felelte:

- Nem kívánom tagadni, minden tőlem telhetőt megtettem, hogy elválasszam barátomat az ön nővérétől, s örültem, hogy ez sikerült. Bingleynek többet használtam ezzel, mint magamnak.

Elizabeth nem méltatta figyelemre ezt az udvarias megjegyzést, bár felfogta az értelmét, mely nemigen hangolhatta őt békülékenységre.

- De az én ellenszenvem nemcsak ezen alapszik - folytatta Elizabeth. - Önről már jóval előbb kialakult a véleményem. Abból a történetből bontakozott ki előttem az ön jelleme, amelyet hónapokkal ezelőtt hallottam Mr. Wickhamtól. Vajon mit mondhat erről a kérdésről? Milyen képzelt baráti szolgálat mögé bújhat? Vagy a tények milyen torzításával téveszti meg az embereket?

- Kegyed nagyon is szíven viseli annak az úrnak az érdekeit - mondta Darcy ingerültebb hangon, újból elvörösödve.

- Ki ne érezne vele, ha ismeri az ő szerencsétlen életét?

- Az ő szerencsétlen életét! - ismételte Darcy megvetően. - Az ő élete valóban szerencsétlen.

- És ön tette azzá! - kiáltott fel Elizabeth hevesen. - Ön döntötte őt a mostani szegénységbe, mert viszonylag szegény ember. Megfosztotta őt mindazon előnyöktől, amelyekről pedig tudta, hogy neki voltak szánva. Legszebb éveiben elütötte őt attól a függetlenségtől, amely megillette, s amelyre rá is szolgált. Mindez az ön műve! És mégis megvetően, gúnyosan nyilatkozik egy ilyen szerencsétlen sorsú emberről.

- Ez hát a véleménye rólam! - kiáltotta Darcy, mialatt sebes léptekkel járta végig a szobát. - Ennyire becsül csak engem! Köszönöm, hogy mindezt kereken megmondta. Ha így tesznek mérlegre, valóban súlyosak a hibáim. De talán - tette hozzá, miközben megállt, és Elizabeth felé fordult - ezeket a vétkeket

elnézte volna nekem, ha nem sértem meg büszkeségét azzal, hogy becsületesen bevallom aggályaimat, amelyek miatt hosszú ideig nem bírtam komoly elhatározásra jutni. Tartózkodott volna az ilyen keserű vádaktól, ha én gondosan eltitkolom vívódásomat, és abba a hitbe ringatom kegyedet, hogy engem a feltétlen, semmitől nem korlátozott szerelem vezérel, amelyet az ész szava és minden más megfontolás egyaránt támogat. De én irtózom mindenféle alakoskodástól. Az érzéseket, melyekről szóltam önnek, nem szégyellem - ezek természetes és jogos érzések. Talán azt várta tőlem, hogy örvendjek az alacsony rangú rokonságának? Gratuláljak magának, hogy olyan családdal kerülhetek rokoni kapcsolatba, amely társadalmilag annyira alattam áll?

Elizabeth érezte, hogy egyre jobban elfutja a harag; de végső erőfeszítéssel igyekezett megőrizni önuralmát, amikor így válaszolt:

- Téved, Mr. Darcy, ha azt hiszi, hogy vallomásának a módja befolyásolt engem, legfeljebb annyiban, hogy nem kellett olyan kíméletes formában visszautasítanom, mintha úribb módon viselkedett volna irányomban.

Elizabeth látta, hogy Darcy összerezzen, de mivel a fiatalember nem szólt semmit, így folytatta:

- Ajánlatát semmiképpen nem öltöztethette volna olyan szavakba, hogy én kísértésbe essem elfogadni.

Darcy arca ismét megdöbbenést árult el, s olyan tekintettel pillantott Elizára, melyben a hitetlenség sértődéssel vegyült. De a lány folytatta:

- Ismeretségünk legelejétől, mondhatnám, az első pillanattól fogva viselkedése azt a szilárd hitet ébresztette bennem, hogy ön gögös, öntelt ember, aki önző módon semmibe sem veszi mások érzéseit: ez volt kedvezőtlen véleményem alapja, amelyre a későbbi események folytán engesztelhetetlen ellenszenv épült; s alig ismertem egy hónapja, máris úgy éreztem, hogy ön az utolsó férfi a világon, akihez valaha feleségül tudnék menni.

- Éppen elég, amit mondott, Miss Bennet. Tökéletesen értem az érzelmeit, s most csak szégyenkezhetem amiatt, amit én éreztem. Bocsássa meg, hogy annyi idejét igénybe vettem, és engedje meg, hogy a legjobb egészséget és sok boldogságot kívánjak magának.

E szavakkal sietve távozott a szobából, s Elizabeth hallotta, hogy a következő pillanatban kinyitja a kaput, és elhagyja a házat.

Lelkét feldúlták a kavargó, kínos gondolatok. Alig bírt megállni a lábán, olyan gyöngeség fogta el, hogy leült, s félóra hosszat sírt magában. Minél többször gondolta át a történeteket, annál inkább nőtt a csodálkozása. Hogy Darcy megkérte a kezét! Hogy már hónapok óta szerelmes belé! Annyira szerelmes, hogy feleségül akarja venni, mindazon kifogások ellenére, amelyek miatt megghiúsította Jane és Bingley házasságát, s amelyek Darcy esetében talán még súlyosabban nyomnak a latban - hiszen ez szinte hihetetlen! Hízelt neki, hogy öntudatlanul is ilyen hatalmas érzést ébresztett Darcyban. De a fiatalember gögje, pokoli gögje, szégyentelen beismerése annak, amit Jane ellen elkövetett, az a megbocsáthatatlan fölény, amellyel bevallotta tettét, bár igazolni nem tudta, a szívtelen hang, ahogyan Wickhamról beszélt, kegyetlensége a fiatalember iránt, melyet tagadni sem próbált - mindez hamar elfojtotta a pillanatnyi szánalmat, melyet Darcy szerelmének gondolata keltett benne.

Ilyen nyugtalanító gondolatok üzték egymást agyában, amíg Lady Catherine hintójának zörgése eszébe nem juttatta, mennyire képtelen Charlotte szeme elé kerülni. Felsietett a szobájába.

12. FEJEZET

Másnap reggel Elizabeth ugyanazokra a gondolatokra és töprengésekre ébredt, melyek miatt nehezen jött álom a szemére. Nem tudott felocsúdni meglepetéséből, egyre csak az előző napi események jártak a fejében, s mivel képtelen volt bármivel is foglalkozni, mindjárt reggeli után elhatározta, hogy hosszú sétát tesz a szabadban. Egyenesen kedvenc sétahelye felé indult, de hirtelen eszébe jutott, hogy Darcy is néha arra veszi útját. Nem ment be hát a parkba, hanem a keskeny útra fordult be, amely elvezetett az országúttól. Egyik oldalon a park kerítése volt a határ, s nemsokára elhaladt az egyik kapu mellett, amely a parkba nyílt.

Kétszer-háromszor végigsétált az útnak ezen a részen, amikor a szép tavaszi reggel arra csábította, hogy megálljon a kapu előtt, és benézzen a kertbe.

Öt hét óta volt Kentben, s ezalatt nagyon megváltozott a vidék képe: a fák korai zöldje napról napra lombosodott. Éppen folytatni akarta sétáját, mikor egy férfit pillantott meg a fák között, a parkot szegélyező ligetben. A férfi feléje tartott, s Eliza tüstént visszafordult, félve attól, hogy esetleg Darcyval találkozik. De a férfi már annyira a közelébe került, hogy meglátta Elizát, sietve kilépett a fák közül, és nevéen szólította őt. A leány már hátat fordított neki, de mikor a nevét hallotta, ismét a kapu felé indult, noha ráismert Darcy hangjára. Közben a fiatalember is a kapuhoz ért, és egy levelet nyújtott feléje, amelyet Elizabeth ösztönszerű mozdulattal átvett. Darcy gőgös nyugalommal pillantott rá, és így szólt:

- Már egy ideje sétálok itt a ligetben, remélve, hogy találkozom magával. Szabad arra a kegyre kérnem, hogy elolvassa ezt a levelet?

Ezzel könnyedén meghajolt, visszafordult a liget felé, és hamarosan eltűnt a szeme elől.

Elizabeth mohó kíváncsisággal bontotta fel a levelet, bár nem sok örömet várt tőle. Egyre jobban csodálkozva látta, hogy a borítékban két ív levélpapír van, sűrűn teleírva apró gyöngybetűkkel, s hogy a levél a borítólapon is folytatódik. Tovább sétált az úton, és belekezdett az olvasásba. A levél Rosingsban kelt, reggel nyolc órakor, és így hangzott:

Nem kell aggódnia, Miss Bennet, hogy e levélben újból kifejezem azt az érzelmet, vagy megismétlem az ajánlatot, melyet oly visszatetszőnek talált tegnap este. Nem azért írok, hogy gyötörjem Kegyedet, vagy megalázzam önmagam, s nem szólok azokról a vágyakról, amelyeket (mindkettőnk boldogsága érdekében) nem lehet elég hamar elfeledni. A fáradságot, melybe a levél megfogalmazása és elolvasása kerül, megtakaríthattam volna, ha jellemem nem kívánná, hogy én megírjam és Kegyed elolvassa. Meg kell tehát bocsátania, ha igényt merek tartani a figyelmére. Tudom, nem szívesen teszi, ha az érzelmeire hallgat - de én az igazságérzetéhez fordulok.

Tegnap este két igen különböző természetű, de korántsem egyenlő súlyú vádat emelt ellenem. Az egyik az, hogy Mr. Bingleyt elválasztottam az Ön nővérétől, tekintet nélkül érzelmeikre - a másik pedig, hogy különféle igények ellenére, semmibe véve a becsület és az emberiség parancsát, megfosztottam Mr. Wickhamet egy jövedelmező állástól, és tönkretettem jövő kilátásait. Szándékosan és indokolatlanul eltaszítani magamtól gyermekkori játszótársamat, atyám dédelgetett kedvencét, egy fiatalembert, aki szinte teljesen a mi pártfogásunkra volt utalva, s akit úgy neveltek, hogy erre joggal számíthatott, olyan aljasság volna, hogy ezt nem lehet összehasonlítani két fiatal személy elválasztásával, akiknek vonzalma mindössze néhány hét alatt fejlődhetett ki. Remélem, a jövőben mentes leszek a szigorú szemrehányásoktól, amelyeket tegnap este oly bőkezűen szórt reám mindkét ügy miatt, ha elolvassa az itt következő beszámolót tetteimről és azok indokairól. S ha ebben a magyarázatban, amellyel önmagamnak tartozom kénytelen vagyok olyan érzésekről is számot adni, amelyek sérthetik az Ön érzéseit, csak annyit mondhatok, hogy sajnálattal teszem. Engednem kell a kényszerűségnek, s minden további mentegetőzés nevetséges volna.

Még nem sok időt töltöttem Hertfordshire-ben, amikor másokhoz hasonlóan magam is észrevettem, hogy Bingleynek jobban tetszik a Kegyed nővére, mint bármely más leány a környéken. De csak a netherfieldi

bál estéjén ébredtem rá arra, hogy barátom komoly vonzalmat érez. Szerelmesnek már azelőtt is gyakran láttam őt. Azon a bálon, mialatt Kegyeddal táncolhattam, Sir William Lucas elejtett megjegyzéséből tudtam meg, hogy Bingley figyelmessége Miss Bennet iránt azt az általános hiedelmet keltette, hogy házasságuk küszöbön áll. Sir William úgy beszélt róla, mint befejezett tényről, amelynek csak az időpontja nincs még eldöntve. Attól a pillanattól kezdve gondosan szemmel tartottam barátom viselkedését, s látnom kellett, hogy Miss Bennet iránti vonzalma mélyebb, mint amit bármikor tapasztaltam nála. A Kegyed nővérét szintén megfigyeltem. Modora és tekintete nyílt volt, vidám és megnyerő, mint mindig, de a különösebb érdeklődés minden tünete nélkül. Aznap esti megfigyeléseimből világos volt előttem, hogy szívesen fogadja ugyan barátom udvarlását, de nem bátorítja azzal, hogy viszonzná érzelmeit. Ha Kegyed nem értette félre a helyzetet, akkor bizonyára én tévedtem. Kegyed jobban ismeri a nővérét, s ezért az utóbbi valószínűbb. Ha így áll a dolog, ha én tévedésből fájdalmat okoztam neki, akkor Kegyed joggal neheztelhet rám. De nyugodtan állíthatom, nővérének derűs arca és viselkedése még a legélesebb szemű megfigyelőt is meggyőzhette, hogy bármennyire szeretetre méltó is természete, a szívét nem könnyen adja oda. Hogy szerettem volna őt közömbösnek hinni, azt nem tagadom - de merem állítani, vizsgálódásaimban és döntéseimben rendszerint nem befolyásol az, hogy mit remélek, vagy mitől félek. Nem azért tartottam őt közömbösnek, mert ilyenek óhajtottam - elfogulatlan meggyőződés alapján hittem ilyenek, oly őszintén, ahogy az eszem is ezt kívánta.

Kifogásaim a házasság ellen nem csupán azok voltak, melyeket (mint tegnap este megvallottam) az én esetemben egyedül a szenvedély ereje tudott elnémítani; a megfelelő rokonság hiánya nem érintené barátomat oly súlyosan, mint engem. Más okaim is voltak az idegenkedésre - olyan okok, melyek most is fennállnak, és egyaránt vonatkoznak mindkét esetre, bár én magam iparkodtam róluk megfeledezni, minthogy közvetlenül nem érintettek engem. Ezeket az okokat, ha röviden is, fel kell tárnom. Édesanyja családjának társadalmi helyzete is kifogásolandó, de ez semmi a modorbéli fogyatékosághoz képest, amely oly gyakran, szinte állandóan megnyilatkozik nemcsak Mrs. Bennet, hanem a Kegyed három húga viselkedésében is, sőt amelytől időnként édesapja sem mentes. Bocsásson meg - kínos nekem, hogy így meg kell bánanom. De ha fájjalja is legközelebbi rokonai hibáit, és rosszulesik azokról hallania, szolgáljon vigasztalásul az a tudat, hogy a Kegyed és nővére viselkedése ellen soha hasonló kifogás nem merült fel, s ez nemcsak az általános dicsérő vélemény kettőjükéről, hanem becsületére szolgál okosságuknak és lelki finomságuknak.

Még csak annyit akarok erről mondani, hogy az est eseményei megerősítették régebbi véleményemet a jelenlevőkről, és még inkább arra ösztökéltek, hogy megmentsem barátomat egy (meggyőződésem szerint) szerencsétlen házasságtól.

Bingley másnap Londonba utazott (bizonyosan emlékszik még erre), azzal a szándékkal, hogy rövidesen visszatér Netherfieldbe. Meg kell most magyaráznom, mi volt az én szerepem ebben az ügyben. Bingley nővérei éppúgy nyugtalanodni kezdtek, mint én; csakhamar rájöttünk, hogy véleményünk egyezik, s mivel mindnyájan tudtuk, hogy nincs veszteni való időnk, ha el akarjuk őt téríteni a házasságtól, legott elhatároztuk, hogy haladéktalanul követjük Londonba. El is utaztunk, s én ott készséggel vállaltam, hogy felvilágosítsam barátomat, milyen bajokkal járna az ilyen választás. Leírtam és nyomatékosan hangsúlyoztam minden nehézséget. De ha az én figyelmeztetésem talán meg is rendítette vagy késleltette volna elhatározását, nem hiszem, hogy végül is megakadályozta volna a házasságot, ha nem használok fel azt a döntő évet (s ezt habozás nélkül megtettem), hogy a Kegyed nővére közömbös őiránta. Addig abban a hiszemben volt, hogy Miss Bennet őszintén viszonzza érzelmeit, ha nem is hasonló mértékben. De Bingley természetétől fogva igen szerény ember, s jobban bízik az én ítéletemben, mint a sajátjában. Így hát nem volt nehéz meggyőzni arról, hogy csak ámitotta önmagát. S miután erre a meggyőződésre jutott, pillanatok alatt rá tudtam beszélni, hogy ne térjen vissza Hertfordshire-be. Nem hibáztatom magam, hogy mindezt megtettem. Az egész ügyben mindössze egy mozzanat van, amire nem tudok lelkifurdalás nélkül visszagondolni, s ez az, hogy nem resteltem fortélyhoz nyúlni, amennyiben eltitkoltam előtte, hogy a Kegyed nővére Londonban tartózkodik. Én magam éppúgy értesülve voltam erről, mint Miss Bingley, de öccse a mai napig sem tudja. Lehetséges, hogy minden rossz következmény nélkül találkozhattak volna, de én úgy éreztem, hogy Bingley vonzalma nem aludt ki még eléggé, s hogy a találkozás nem teljesen

veszélytelen. Ez a titkolózás, ez az alakoskodás talán nem volt méltó hozzám. De megtörtént, s én a legjobb szándékkal cselekedtem. Erről a tárgyról nincs több mondanivalóm, egyéb magyarázattal nem tartozom. Ha megsértettem nővére érzéseit, akaratlanul tettem, s bár indokaimat természetesen aligha fogja elegendőnek tartani, én most sem találok bennük kivétlivel.

Ami a másik, súlyosabb vádját illeti, hogy én igazságtalanul kárt okoztam volna Mr: Wickhamnek, ezt csak úgy tudom megcáfolni, ha feltárom egész kapcsolatát az én családommal. Hogy ő milyen határozott vádakot emelt ellenem, arról nincs tudomásom, de amit én elmondok, azt több, kétségtelen szavahihetőségű tanúval tudom igazolni.

Mr Wickham apja igen derék, becsületes ember volt, aki sok éven át kezelte az egész Pemberley birtokot, s a rábízott feladatot oly kitűnően végezte, hogy apám is természetesen szolgálatára akart lenni, s ezért elárasztotta jószágával George Wickhamet, aki a keresztfia volt. Apám gondoskodott iskoláztatásáról, majd Cambridge-be küldte, s ezzel jelentős segítséget nyújtott, mert édesapja tékozló felesége oldalán egész életében szegény ember maradt, s nem adhatott volna fiának úriemberhez méltó nevelést. Apám nemcsak kedvelte a mindig megnyerő modorú fiatalember társaságát, hanem igen jó véleménnyel is volt róla, s mivel remélte, hogy egyházi pályára lép, ebben az irányban akart jövőjéről gondoskodni. Én magam már sok-sok esztendő óta egészen más fényben látom George Wickhamet. Romlott hajlamai, elvtelensége, amit gondosan titkolt legfőbb jóakarója elől, nem kerülhették el egy vele majdnem egykorú fiatalember figyelmét, aki óvatlan pillanataiban is láthatta őt - apámnak erre nem volt alkalma. Most megint fájdalmat kell okoznom Kegyednek; hogy milyen mértékben, annak csak Ön a megmondhatója. De bármilyen érzelmeket ébresztett is Mr: Wickham, ha sejtem is természetüket, ez nem akadályozhat meg engem abban, hogy fel ne tárjam az ő igazi jellemét, sőt még eggyel több okot szolgáltat erre.

Drága édesapám körülbelül öt éve halt meg, s mindvégig olyan szeretettel csüggött Mr: Wickhamen, hogy végrendeletében külön lelkemre kötötte, teljes erőmből gondoskodjam előmeneteléről, bármilyen pályát is választ, s amennyiben lelkésszé szentelnék, birtokaink egyikén jövedelmező egyházközségbe juttassam, mihelyt lesz üresedés. Ezenkívül ezer fontot hagyott rá. Mr: Wickham atyja nem sokkal élte túl az enyémet. Alig fél évvel a két haláleset után Mr Wickham levélben közölte velem, hogy végleg a lelkészi pálya ellen döntött, s így remélhetőleg nem tartom indokolatlannak, ha valami közvetlen anyagi támogatásra számít a lelkészi állás helyett, amelynek előnyeit nem élvezheti. Jogi tanulmányokat kíván folytatni - tette hozzá - , s be kell látnom, hogy ezer font kamata nem elegendő alap a megélhetésre. Szerettem volna hinni őszinteségében, bár nem kételkedtem benne; mindenesetre készséggel hozzájárultam kívánságához. Tudtam, hogy Mr: Wickham nem való lelkésznek, s ezért hamar megegyeztünk. Ő lemondott minden igényéről, hogy támogassam a lelkészi pályán, még abban az esetben is, ha valaha erre szánná rá magát, s kárpótlásul kapott háromezer fontot. Azt hittem, hogy ezzel minden kapcsolat megszűnt köztünk. Olyan rossz véleményem volt róla, hogy nem hívtam meg Pemberleybe, és Londonban sem érintkeztem vele. Úgy tudom, nagyrészt a városban élt, de jogi tanulmányai csak ürügyül szolgáltak, s többé már semmi sem korlátozta tunya és kicsapongó életmódjában. Körülbelül három évig alig hallottam róla, de mikor meghalt a lelkész, akinek egyházközségét eredetileg neki szántuk, újból írt nekem, és kérte, helyezzem őt ebbe az állásba. Közölte velem, hogy rendkívül mostoha viszonyok között él (ezt nem is volt nehéz elhinnem). A jogászok semmi haszonnal sem járt, s ő most szentül elhatározta, hogy lelkész lesz, ha neki adományozom a kérdéses állást - kétsége efelől alig lehet, hiszen más jelöltem bizonyára nincsen, s nagyra becsült édesapám szándékairól sem feledkezhettem meg. Kegyed nem róhatja fel nekem, hogy ezt a kérést visszautasítottam, s hogy további alkalmatlankodása is süket fülekre talált. Mr: Wickham felháborodása szorult helyzetével állt arányban, s kétségkívül éppoly hevesen szidalmazott mások előtt, mint amilyen hevesek voltak nekem tett szemrehányásai. Ezek után az ismeretségnek még a látszatát is megszakítottuk. Hogyan élt, azt nem tudom. De múlt nyáron ismét a legkínosabb módon tolakodott be az életembe.

Most egy olyan körülményre kell kérnem, amelyet magam is szeretnék elfelejteni, s ha nem kényszerítene erre a jelen alkalom, soha nem tárnám fel semmiféle emberi lénynek. Miután ezt elmondtam, nem kételkedem a Kegyed titoktartásában. Húgomnak, aki több mint tíz évvel fiatalabb nálam, anyám unokaöccse, Fitzwilliam ezredes és én vagyok a gyámja. Körülbelül egy éve kivettük az iskolából, és

lakást rendeztünk be neki Londonban. Múlt nyáron Ramsgate-be utazott azzal a hölgygel, aki a háztartást vezette - s odautazott Mr. Wickham is, nyilván előre megfontolt szándékkal. Kiderült ugyanis, hogy régi ismerőse Mrs. Younge-nak, akinek jellemében keservesen csalódtunk. Az ő cinkos támogatása révén Mr. Wickham teljesen behízelegte magát húgomnál (Georgiana szerető szívében mély nyomot hagyott, hogy kislány korában kedvesen bánt vele); húgom szerelmesnek képzelte magát, és beleegyezett, hogy Wickham megszőktesse. Még csak tizenöt éves volt, s ez mentségül szolgál. De ha elmondtam, milyen meggondolatlanul viselkedett, örömmel tehetem hozzá, hogy tőle magától tudtam meg a dolgot. Egy-két nappal a tervezett szökés előtt váratlanul odautaztam, s ekkor Georgiana, nem bírván elviselni a gondolatot, hogy megbántsa és elszomorítsa bátyját, akit szinte édesapjaként tisztelt, mindent bevallott nekem. Képzheti, mit éreztem, és hogyan jártam el.

Húgom jó neve és érzései iránti kíméletből nem rendeztem nyilvános jelenetet, hanem írtam Mr. Wickhamnak, aki rögtön elutazott, Mrs. Younge-ot pedig természetesen elbocsátottam állásából. Mr. Wickham elsősorban kétségtelenül húgom vagyonára tört, ami harmincezer fontra rúg, de bizonyára erősen ösztökelte az a remény is, hogy bosszút állhat rajtam. Ez a bosszú valóban teljes lett volna.

Ezzel híven beszámoltam Kegyednek minden eseményről, amely kettőnket közösen érdekelhet, s ha szavaimat nem tartja eleve valótlannak, remélem, ezentúl nem vádol kegyetlenséggel Mr. Wickham irányában. Nem tudom, mi módon, milyen ravaszsággal téveszthette meg Kegyedet, de sikerén talán nincs is mit csodálkozni. Mivel Kegyed eddig egyik ügy előzményeiről sem tudott semmit, nem állhatott módjában felkutatni az igazságot, a gyanakvás pedig valóban nem természete.

Talán csodálkozik, miért nem mondtam el mindezt tegnap este. De akkor nem voltam eléggé ura magamnak, s nem tudtam mit szabad és mit kell feltárnom. Hogy igaz-e, amit itt előadtam, erre nézve elsősorban Fitzwilliam ezredes tanúságára hivatkozom, aki mint közeli rokonom, állandó bizalmas barátom, s főleg mint apám végrendeletének egyik végrehajtója kénytelen volt megismerkedni az említett ügynek minden részletével. Ha az én állításaimat értéktelennek tekinti, mert irtózik tőlem, ez nem gátolhatja abban, hogy megbízzék unokabátyámban: s hogy módja legyen őt megkérdezni, keresni fogom az alkalmat, hogy a délelőtti folyamán átadjam Kegyednek ezt a levelet. Még csak ennyit: Isten áldja meg.

Fitzwilliam Darcy

13. FEJEZET

Mikor Darcy átadta a levelet, Elizabeth nem várta, hogy megismétli benne vallomását, sőt el sem tudta gondolni, mit mondhat. De ismerve a levél tartalmát, könnyen elképzelhetjük, milyen mohón futotta át, s milyen ellentétes érzelmeket ébresztett benne. Alig lehet meghatározni, mit érzett olvasás közben. Eleinte csodálkozva fedezte fel, hogy Darcy egyáltalán lehetségesnek tartja a kimagyarázkodást - hiszen konokul hitte, hogy a fiatalember semmi olyan magyarázatot nem adhat, amit a természetes szégyenérzés el nem titkolna. Telve előítélettel mindaz iránt, amit Darcy mondhat, Elizabeth elkezdte olvasni a beszámolót a netherfieldi eseményekről. Oly mohón falta a betűket, hogy a szavak értelmét alig tudta felfogni - türelmetlenül várta, mit tárhat fel a következő mondat, s ezért nem tudta megérteni, amit éppen olvasott. Hogy Darcy közömbösnek tartotta volna Jane-t, erről rögtön megállapította magában, hogy nem lehet igaz; amit pedig igazi, legsúlyosabb kifogásairól írt a házassággal szemben, az annyira felbőszítette Elizát, hogy nem is kívánta igazságosan mérlegelni Darcy érveit. Darcy meg sem bánta kellő módon, amit tett; a levél hangja gőgös volt, nem bűnbánó, kihívó büszkeség áradt minden sorából.

De amikor Wickham ügyére tért át, amikor már kissé világosabb fejjel olvasott olyan eseményekről, melyek, ha igazak, le kell hogy rontsák minden eddigi jó véleményét (pedig Darcy beszámolója kísértetiesen hasonlított mindahhoz, amit Wickham önmagáról mesélt), Elizán még nehezebben jellemezhető és még gyötrőbb érzések lettek úrrá. Megdöbbenés, félelem, sőt borzadás futott át rajta. Egész lelkével tiltakozott a vádak ellen, újra meg újra felkiáltott: - Ez nem lehet igaz! Lehetetlen! Szemszédett hazugság! -, s miután átolvasta az egész levelet, bár az utolsó egy-két oldalra már alig ügyelt, sietve eltette, szentül megfogadva, hogy többet a kezébe sem veszi, és bele sem néz többé.

Ebben a feldúlt lelkiállapotában, ide-oda csapongó gondolatokkal próbálta folytatni a sétát - de hiába. Fél perc múlva újra kibontotta a levelet, amennyire tudta, összeszedte magát, újból belekezdett a Wickhamre vonatkozó részek gyötrelmes olvasásába, s már annyira úrrá lett érzésein, hogy külön-külön megvizsgálta minden egyes mondat értelmét. Wickham ugyanígy vázolta kapcsolatát a pemberleyi családdal, amit pedig Darcy édesapja jóságáról írt (Elizabeth nem tudta eddig, hogy mi mindenre terjedt ki), az is pontosan egyezett Wickham szavaival. Idáig a két beszámoló kölcsönösen megerősítette egymást, de mikor a végrendelethez ért, nyilvánvaló lett az eltérés. Wickham elbeszélése a lelkészség sorsáról még frissen élt a leány emlékezetében, s mikor felidézte, kelletlenül úgy érezte, hogy az egyik vagy a másik fél nagyon kétszínűen viselkedett. Néhány pillanatig abba a hitbe ringatta magát, hogy vágyai nem tévesztették meg. De ahogy aprólékos figyelemmel újra meg újra követte az események sorát, közvetlenül azután, hogy Wickham lemondott a lelkészségre vonatkozó minden igényéről, s ennek fejében jelentős összeget, háromezer fontot kapott - ez ismét gondolkodóba ejtette Elizát. Letette a levelet, igyekezett elfogulatlanul mérlegelni minden körülményt, fontolóra vette mindkét állítás valószínűségét, de nem sok eredménnyel. Mind a két részről pusztá állításokra támaszkodott. Megint belefogott az olvasásba. De a levél minden sorából egyre jobban kivilágott, hogy ez az ügy, melyet eddig, meggyőződése szerint, semmiféle ravaszkodással nem lehetett volna úgy beállítani, hogy Darcy szerepe ne tűnjék fel gyalázatosnak, oly módon is magyarázható, hogy Darcy mindvégig kifogástalanul járt el.

A tékozló és feslett életmód, amellyel Darcy nem átalotta Wickhamet vádolni, rendkívül megdöbbenette a leányt, annál is inkább, mert nem volt semmiféle ellenkező bizonyítéka. Sohasem hallott Wickhamról, mielőtt az belépett az X. grófság ezredébe, ott is egy fiatalember rábeszélésére vállalt szolgálatot, aki véletlenül találkozott vele Londonban, és régebben is csak futólag ismerte. Korábbi életmódjáról semmit sem tudtak Hertfordshire-ben, kivéve azt, amit ő maga mesélt. Igazi jelleméről akkor sem tudakozódott volna, ha módjában áll ilyen értesüléseket szerezni. Wickham arca, hangja, modora rögtön minden erény birtokosává avatta őt szemében. Próbált visszaemlékezni valamilyen jó cselekedetére, a becsület vagy a jóakarát valamilyen jelére, amely megvédte volna őt Darcy támadásaitól; vagy legalább értékes tulajdonságaira utalva ellensúlyozhatta alkalmi botlásait - Elizabeth ide szerette volna sorolni mindazt, amit Darcy tunya és kicsapongó életmódnak nevezett. De semmi ilyen emlék nem jött segítségére. Tüstént maga elé tudta őt idézni, megnyerő arcát és modorát - de egyebet nem írhatott javára, csak azt, hogy a környéken általános tetszést aratott, meg hogy a tisztí étkezdében kedvelték szórakoztató

társalgása miatt. Jó ideig töprengett ezen, majd újra hozzáfogott az olvasáshoz. De sajnos, most Miss Darcy elleni ármánykodása következett, ezt a történetet pedig némileg alátámasztotta a beszélgetés, amelyet éppen előző délelőtt folytatott Fitzwilliam ezredessel. A levél végén az állt, hogy az elmondottakat Fitzwilliam pontról pontra igazolhatja - ő pedig magától az ezredestől hallotta, hogy unokaöccse minden ügyébe beavatta, s Fitzwilliam jellemében nem volt oka kételkedni. Egy pillanatra már majdnem elszánta magát, hogy az ezredeshez fordul, de visszariadt a fonák kéréstől, s végül elűzte magától a gondolatot, jól tudva, hogy Darcy nem kockáztathatott volna meg ilyen javaslatot, ha nincs meggyőződve, hogy unokabátyja mindenben megerősíti állításait.

Elizabeth pontosan emlékezett Wickhammal folytatott beszélgetésére, amikor első este találkoztak Philipséknél. Nem egy szava frissen megmaradt emlékezetében; most hirtelen ráeszmélt, milyen illetlenség volt ilyesmit kitalálni egy idegennek, s csodálkozott, hogy eddig ez nem jutott eszébe. Láttá, hogy Wickham tapintatlanul, tolakodóan viselkedett, s eljárása nem egyezett fennen hangoztatott elveivel. Dicsékedve mondta, hogy ő nem fog találkozni Darcyval, inkább Darcy hagyja el a környéket, de ő nem mozdul onnan; s mégis, már a következő héten távol maradt a netherfieldi bálról. Eszébe jutott az is, hogy amíg Bingleyék el nem költöztek Netherfieldből, Wickham csak neki panaszkodott el sorsát, de elutazásuk után a történet szájáról szájra járt - akkor már minden gátlás és lelkifurdalás nélkül ócsárolta Darcy jellemét, pedig előzőleg kijelentette, annyira tiszteli az apja emlékét, hogy emiatt sohasem fogja leleplezni a fiát.

Milyen más színben tűnt most fel Wickham minden cselekedete! Elizabeth most látta meg, hogy Miss Kingnek csak gyűlöletes pénzéhségből udvarolt; a leány szerény vagyona többé nem Wickham mérsékelt igényeit bizonyította, hanem azt, hogy mohón kap minden után. Az őiránta tanúsított viselkedését sem lehetett menteni; vagy abban a hiszemben volt, hogy gazdag leány, vagy hízelgett hiúságának, hogy bátoríthatja azt a vonzalmat, amelyet Elizabeth igen óvatlanul elárult előtte. Hiába próbálta őt magában védeni, igyekezete egyre jobban gyöngült. Darcy igazolására kénytelen volt azt is elismerni, hogy Bingley már régen kijelentette, amikor Jane nála kérdezősködött: barátja nem hibás a Wickham-ügyben; hogy bármilyen gögös és elutasító is a modora, ismeretségük egész folyamán - pedig az utóbbi időben sokat voltak együtt, és Elizabeth közelebbről megismerhette gondolkodásmódját - soha nem tapasztalt olyasmit, ami elvtelen vagy igazságtalan felfogásra vallott, ami vallásba vagy erkölcsbe ütköző szokásokról tanúskodott volna. Baráti körében becsülték, és nagyra tartották; még Wickham is elismerte róla, hogy jó testvér - ő maga gyakran hallotta, milyen szeretettel beszél húgáról, bizonyosságául annak, hogy van benne legalább némi meleg érzés. Ha Wickham híven írta le eljárását, amely sárba tiprása minden méltányosságnak, ez alig maradhatott volna rejtve a világ előtt, s ha erre képes volna, érthetetlen, hogy olyan melegszívű emberrel tartson fenn barátságot, mint Bingley.

Elizabeth mélységesen elszégyellte magát. Akár Darcyra gondolt, akár Wickhamre, azt kellett éreznie, hogy vak volt, részrehajló, elfogult és nevetséges.

- Milyen gyalázatosan viselkedtem! - kiáltott fel. - Én, aki büszke voltam jó ítélőképességemre! Én, aki képességeimmel kérkedtem! Hányszor lenéztem Jane nagylelkű, nyílt szívét, hányszor hízelegtem a hiúságomnak alaptalan, kárhózas gyanakvásommal! Milyen megalázó ez a felfedezés! De mennyire rászorgáltam a megaláztatásra! A szerelem sem sújthatott volna nyomorultabb vaksággal. De engem a hiúság szédített el, nem a szerelem. Ismeretségünk legelején megörültem, hogy az egyik kitüntett figyelmével, s megsértődtem, mert a másik elhanyagol - rabul ejtett a tudatlanság és a balítélet, s elfojtottam a józan ész szavát, mikor e két férfiről volt szó. E pillanatig teljesen félreismertem önmagam.

Önmagáról Jane-re, Jane-ről Bingleyre tértek át gondolatai, s most eszébe jutott, hogy Darcy magyarázata ezen a ponton nem látszott kielégítőnek - mire újra elolvasta a levél elejét. A második olvasás egészen más hatást váltott ki belőle. Hogyan is vonhatta kétségbe Darcy, állításait az egyik esetben, mikor a másikban kénytelen hinni neki? Darcy kijelentette, hogy sejtelve sem volt Jane szerelméről - s Elizának vissza kellett emlékeznie, mi volt Charlotte-nak erről mindig a véleménye. Azt sem tagadhatta, hogy Darcy híven írta le Jane-t. Maga is megfigyelte, hogy nővére alig árulja el legforróbb érzéseit, arca és

modora állandó nyugalmat sugároz, ami ritkán párosul mély érzékenységgel.

Mikor a levélnek ahhoz a részéhez ért, melyben családjáról esett szó, telve gyötrelmes, de megérdemelt szemrehányásokkal, Eliza szinte a föld alá süllyedt szégyenletében. A vád elevenére tapintott, s nem is tudta jogosultságát tagadni. A körülmények, melyekre Darcy elsősorban hivatkozott - a netherfieldi bál eseményei igazolták első kedvezőtlen véleményét -, a fiatalembert sem érinthették érzékenyebben, mint magát Elizát.

Darcy bókja, mely neki és nővérének szólt, nem került el figyelmét. Jólesett neki, de nem vigasztalhatta meg a lenézésért, amelyet a család többi tagjai magukra vontak. S amikor arra gondolt, hogy Jane csalódását valójában legközelebbi rokonai okozták, s hogy mennyit árt kettőjüknek a család modortalan viselkedése, olyan levertség fogta el, mint még soha életében.

Két óra hosszat kóborolt az erdei úton, ezerfélét gondolva magában - újra meg újra felidézte az eseményeket; fontolgatta a lehetőségeket, s próbált beletörődni, amennyire tőle telt, a váratlan és fontos változásba -, míg végre eszébe jutott, milyen régóta van távol, s a fáradtság is hazatérésre bírta. Azzal a szándékkal lépett be a házba, hogy szokásos jókedvét erőlteti magára, s elfojt minden bánatos gondolatot, amely alkalmatlanná tenné a társalgásra.

Rögtön azzal fogadták, hogy távollétében a két rosingsi úr külön-külön megjelent náluk. Darcy csak néhány percre jött, búcsúzni, de Fitzwilliam ezredes legalább egy órát töltött velük, Elizát várva, és majdnem utánament, hogy megkeresse. Elizabeth úgy tett, mintha sajnálná, hogy elkerülték egymást, de igazában örült. Fitzwilliam ezredes többé már nem érdekelt. Nem tudott másra gondolni, csak a levélre.

14. FEJEZET

A két férfi másnap reggel elutazott Rosingsból. Collins a melléképületek közelében várakozott, hogy búcsúzásul mélyen meghajoljon, s most azzal az örvendetes hírrel tért haza, hogy az urak igen jó színben voltak, és egész jó hangulatban, ahhoz képest, hogy milyen szomorú búcsújelenet játszódott le előző nap Rosingsban. Azután a kastélyba sietett, hogy megvigasztalja Lady Catherine-t és leányát, visszatérve pedig nagy boldogan hozta az üzenetet, hogy öladysége nagyon unatkozik, s ezért szívesen látja mindnyájukat ebédre.

Mikor Elizabeth megpillantotta Lady Catherine-t, rögtön az jutott eszébe, hogy Darcy már menyasszonyaként mutatta volna itt be, ha igent mond. Mosolyognia kellett, mikor arra gondolt, mennyire fel lett volna háborodva öladysége. "Vajon mit mondana? Hogyan viselkednék?" - ilyenféle kérdésekkel szórakozott magában.

Először az került szóba, hogy a rosingsi társaság megfogyatkozott.

- Higgyék el, én rendkívül fájlalom - jelentette ki Lady Catherine. - Nem hiszem, hogy még valaki annyira fájlalná a jó barátok távozását, mint én. De ezt a két fiatalembert különösen kedvelem, s tudom, hogy ők is nagyon szeretnek engem. Milyen nehezen búcsúztak el! De ez mindig így van. A kedves, jó ezredes elég jól tartotta magát, egészen az utolsó pillanatig, de Darcy nagyon is szívére vette a válást, talán még jobban, mint tavaly. Látom rajta, hogy egyre otthonosabban érzi magát Rosingsban.

Collins itt ügyesen elhelyezett egy bókot és egy célzást, s jutalmul nyájas mosolyt kapott az anyáról és leányától.

Ebéd után Lady Catherine megjegyezte, hogy Miss Bennet rosszkedvűnek látszik, s rögtön meg is adta a magyarázatot. Bizonyára nem szívesen megy haza ilyen hamar, s ezért hozzátette:

- De ha így áll a dolog, írjon édesanyjának, hogy egy kicsit tovább maradjon. Meg vagyok róla győződve, Mrs. Collins is nagyon fog örülni a társaságának.

- Hálásan köszönöm ladységednek a szíves meghívást - felelte Elizabeth -, de nem áll módomban elfogadni. Jövő szombatra Londonban kell lennem.

- De akkor mindössze hat hetet tölt itt, én pedig arra számítottam, hogy két hónapig marad - meg is mondtam Mrs. Collinsnak, még a jövetele előtt. Nincs semmi oka, hogy ennyire siessen. Mrs. Bennet könnyen meglesz maga nélkül még két hétig.

- De az apámnak már hiányzom. A múlt héten írt, és sürgette hazatérésemet.

- Az apja is meglehet maga nélkül, ha az édesanyja nélkülözni tudja. A lányok sohasem számítanak sokat az apjuk szemében. Ha pedig még egy hónapig maradnak, egyiküket elvihetem egészen Londonig, mert június elején odautazom egy hétre. A komornám szívesen felül a bakra, s így bőven lesz hely egyiküknek, sőt, ha hűvös lenne az idő, akár mindkettőjüket is magammal vihetem, hiszen egyikük sem kövér.

- Lady Catherine, ön csupa kedvesség, de nekünk meg kell maradni eredeti tervünk mellett.

Öladysége végre megnyugodott.

- Mrs. Collins, feltétlenül adjon melléjük kísérőt. Tudja rólam, hogy mindig kereken megmondom a véleményemet: nem állhatom, ha két fiatal nő egyedül utazik postakocsin. Nagyon helytelen dolog. Úgy intézze a dolgot, hogy valaki velük menjen. Semmit nem utálok úgy a világon, mint az ilyesmit. A fiatal leányokat mindig kellőképpen kísérni és gardírozni kell, aszerint, hogy milyen a társadalmi helyzetük. Mikor múlt nyáron Georgiana unokahúgom Ramsgate-be ment, én ragaszkodtam hozzá, hogy két inas kísérje. Miss Darcy, aki a pemberleyi Mr. Darcy és Lady Anne leánya, másképp nem is jelenhetett volna meg illő módon. Az ilyesmire rendkívül sokat adok. Küldje el Johnt a hölgyekkel, Mrs. Collins. Örülök, hogy még idejében eszembe jutott, mert magára vetne rossz fényt, ha egyedül hagyná őket utazni.

- A nagybátyám elküldi értünk az inasát.

- Ó! A nagybátyja! Szóval inast tart? Örülök, hogy van valakije, aki erre gondol. És hol váltanak lovakat? Persze Bromleyban. Hivatkozzék csak rám a Harang fogadóban, akkor figyelmesebben szolgálgják ki.

Lady Catherine még sok mindent kérdezett az utazásról, s mivel nem mindig ő maga felelt saját kérdéseire, Elizának figyelnie kellett - nem is bánta, mert úgy tele volt a feje, hogy különben azt sem tudta volna, hol van. A töprengés a magányos órákra való, s amikor Elizabeth magára maradt, gondolataiban talált igazi megkönnyebbülést. Egy napja sem múlt el magányos séta nélkül, amikor átadhatta magát a kellemetlen emlékek örömeinek.

Darcy levelét csakhamar szinte betéve tudta. Gondosan tanulmányozta minden mondatát, s különböző időkben más-más érzésekkel gondolt a levél írójára. Ha a levél hangneme jutott eszébe, még mindig felháborodás fogta el; de ha elgondolta, milyen igazságtalanul ítélte el és korholta Darcyt, önmaga ellen fordult a haragja, a fiatalembert pedig sajnálni kezdte érzelmi csalódásáért. Darcy vonzalma hátát ébresztett benne, jelleme tiszteletet - de rokonszenvezni nem tudott vele, egy pillanatra sem bánta meg, hogy visszautasította, és semmi kedvet sem érzett ahhoz, hogy valaha is találkozzanak. Saját régebbi viselkedése állandó forrása volt a bosszúságnak és megbánásnak, családjának szerencsétlen hibái pedig még jobban elszomorították. Az orvoslásra nem volt semmi remény. Apja csak gúnyolódott e hibákon, de sohasem próbálta megfékezni legfiatalabb leányainak zabolátlan könnyelműségét, anyja viszont észre sem vette a bajt, hiszen az ő modorában is annyi volt a kivetnivaló. Elizabeth nővérével együtt gyakran iparkodott gátat vetni Kitty és Lydia meggondolatlanságának, de amíg húgai számíthattak anyjuk elnézésére, hogyan lehetett remélni, hogy észre térjenek? Kitty, ez a gyöngye egyéniségű, ingerlékeny leány teljesen Lydia befolyása alá került, és mindig megsértődött, ha figyelmeztették; Lydia pedig önfejű volt és könnyelmű, s rá sem hederített nővéreire. Tudatlanok, lusták és hiúk. Amíg egy tiszt marad Merytonban, vele fognak kacérkodni, s amíg Longbournból át lehet sétálni Merytonba, ez lesz a mindennapi sétájuk.

Jane miatti aggodalma szintén erősen foglalkoztatta Elizát. Darcy magyarázata után megint a legjobb véleménye volt Bingleyről, s most még jobban érezte, mit veszített nővére. Bebizonyosodott, hogy Bingley őszintén szereti Jane-t, hogy eljárását nem érheti semmi vád - legfeljebb azt lehet neki felróni, hogy vakon bízott barátjában. Milyen fájdalmas az a tudat, hogy egy ilyen házasságtól, mely minden tekintetben kívánatos, annyi előnyt ígér, annyi boldogsággal kecsegtet, Jane-t családjának ostoba és ildomtalan viselkedése fosztotta meg!

E kínzó gondolatokhoz járult az is, hogy felismerte Wickham igazi jellemét - s nem csodálkozhatunk, ha Elizabeth régebben töretlen jó kedélye most annyira megrendült, hogy alig bírta a vidámságnak némi látszatát is megőrizni.

Az utolsó héten éppoly gyakran látogattak el Rosingsba, mint hunsfordi tartózkodásuk elején. A legutolsó estét is ott töltötték, s őladysége ismét aprólékosan kérdezősködött utazásuk iránt, tanácsokat adott, hogyan kell csomagolni, s oly erőszakosan fejtette ki a női ruhák összehajtásának egyetlen helyes módját, hogy hazatérésük után Maria jobbnak látta, ha újból elvégzi egész délelőtti munkáját, és előlről kezdi a csomagolást.

A búcsúzásnál Lady Catherine nagyon leereszkedően kívánt kellemes utazást a leányoknak, s meghívta őket, hogy jövőre ismét jöjjenek Hunsfordba, Miss de Bourgh pedig annyi nyájasságot erőltetett magára, hogy meghajolt, és mindkettőjüknek kezet nyújtott.

15. FEJEZET

Szombat reggel Elizabeth és Collins néhány perccel a többiek előtt jöttek le a reggelihez, s a tiszteletes felhasználta az alkalmat néhány udvarias búcsúszóra, melyet a világ minden kincséért sem mulasztott volna el.

- Nem tudom, Miss Elizabeth - mondta -, vajon Mrs. Collins kifejezésre juttatta-e már, mennyire megtisztelőnek tekinti a kegyed látogatását, de bizonyos vagyok benne, hogy elutazása előtt illő köszönetben fogja részesíteni. Biztosíthatom, hogy társaságát rendkívül nagyra értékeltük. Tudatában vagyunk, hogy szerény hajlékunk vajmi kevés vonzóerőt gyakorolhat bárkire. Egyszerű életmódunk, apró szobáink, kisszámú személyzetünk, elzárkózásunk a világtól felette unalmassá teheti Hunsfordot oly fiatal hölgy szemében, mint kegyed; de remélem, látja rajtunk, hogy hálásak vagyunk leereszkedéséért, s megtettünk minden tőlünk telhetőt, nehogy kellemetlenül töltse nálunk idejét.

Elizabeth meleg szavakkal mondott köszönetet, és biztosította a tiszteletest, hogy boldogan telt az ideje. Nagyon élvezte a hatheti vendéglátást, azért pedig, hogy együtt lehetett Charlotte-tal és annyi kedves figyelemben részesült, csak ő lehet hálás. Collinsnak jólesett az elismerés, s még sugárzóbb ünnepélyességgel folytatta:

- Nagy öröömre szolgál, hogy nem érezte magát rosszul nálunk. Nyugodtan állíthatom, hogy mi mindent megtettünk, ami tőlünk telt; s minthogy szerencsére módunkban állt kegyedet bevezetni a legelőkelőbb társaságba, s rosingsi kapcsolataink gyakran tették változatossá szerény családi körünket, talán azzal a reménnyel kecsegtethetjük magunkat, hogy hunsfordi látogatását nem kísérte teljes unalom. Viszonyunk Lady Catherine családjához valóban olyan kivételes előny és áldás, amilyennel kevés ember dicsekedhetik. Kegyed is láthatta, hogyan bánnak ott velünk. Láthatta, hogy állandóan elhalmoznak meghívásokkal. Túlzás nélkül állíthatom, hogy e szerény paplak minden hátránya ellenére egyetlen vendégét sem tekintem sajnálatra méltónak, amíg velünk együtt bejáratos Rosingsba.

Szavak ki nem fejezhették a tiszteletes emelkedett érzéseit. Felkelt, és ide-oda járkált a szobában, mialatt Elizabeth néhány rövid mondatban próbálta összegezgetni az udvariasságot az igazmondással.

- Kedves unokahúgom, kegyed nagyon kedvező véleményt vihet magával rólunk Hertfordshire-be. Én legalább azzal hízelgek magamnak, hogy erre minden oka megvan. Mindennap tapasztalhatta, milyen figyelmes Lady Catherine feleségem irányában, s mindent összevetve, talán nem fogja úgy találni, hogy barátnője rosszul ment... de erről a kérdésről jobb hallgatnom. Még csak annyit legyen szabad kijelentenem, kedves Miss Elizabeth, hogy a magam részéről tiszta szívből hasonló boldogságot kívánok kegyednek a házasságban. Bennem és az én drága Charlotte-omban egy szív és egy lélek lakozik. Jellemünk és gondolkozásunk minden tekintetben egészen rendkívüli hasonlóságot mutat. Úgy látszik, egymásnak vagyunk teremtve.

Elizabeth nyugodtan mondhatta, hogy az ilyen frigy nagy boldogság, s hasonló őszinteséggel tehette hozzá, hogy ő maga is látja a tiszteletes kényelmes családi életének örömeit, s ez meglelégedéssel tölti el. De azért nem bánta, hogy az örömök részletezése félbemaradt, mert belépett a hölgy, a tiszteletes minden örömének forrása. Szegény Charlotte! Hát nem szomorú, hogy ilyen társaságban kell őt hagyni? De ő maga választott, nyitott szemmel; s bár látszott rajta, hogy sajnálja vendégei távozását, szánalomra nem tartott igényt. Az otthon és a háztartás, a hívek és a baromfiudvar, és minden, ami ezekkel kapcsolatos, még nem veszítette el varázsát.

Végre megjött a postakocsi, rászíjazták a bőröndöket, belül elhelyezték a csomagokat, s a kocsis jelentette, hogy indulhatnak. A barátnők érzékeny búcsúja után Collins a kocsihoz kísérte Elizát, s miközben végigmentek a kerten, kérte, adja át legszívélyesebb üdvözlését az egész családnak, újból megköszönte, hogy olyan szívesen fogadták Longbournban múlt télen, és ismeretlenül is tiszteltette Mr. Gardinert és a feleségét. Aztán besegítette a kocsiába Elizát, Maria is beszállt, és éppen be akarták csukni az ajtót, amikor Collins némi megrökönyödéssel emlékeztette őket, hogy elfelejtettek üzenetet hagyni a rosingsi hölgyek számára.

- De természetesen az a kívánságuk - tette hozzá -, hogy alázatos tiszteletükről biztosítsam őket, és fejezzem ki hálás köszönetüket a sok jóért, amiben részesültek.

Elizának nem volt ez ellen kifogása, mire a tiszteletes jelt adott, hogy csukják be az ajtót, s a kocsi elhajtott.

- Te jó isten - kiáltott fel Maria pár percnyi hallgatás után -, úgy érzem, mintha csak egy-két napja érkeztünk volna ide! Pedig mi minden történt!

- Bizony sok minden - felelte útitársnője, és felsóhajtott.

- Kilencszer vacsoráztunk Rosingsban, kétszer pedig teára voltunk hivatalosak. Mennyit kell majd mesélnem!

"S nekem mennyit kell eltitkolnom" - tette hozzá Elizabeth magában.

Az utazás minden izgalom nélkül folyt le, útközben nem sokat beszélgettek. Négy óra sem telt el az indulás óta, s már megérkeztek Mr. Gardiner házába, ahol néhány napig szándékoztak maradni.

Jane jó színben volt, de Elizabeth nem nagyon tanulmányozhatta nővére kedélyállapotát, mert nagynénjük jóvoltából a legkülönbözőbb szórakozásokban kellett részt venniök. De úgyis Jane-nel együtt készült hazamenni, Longbournban pedig bőven lesz alkalma, hogy megfigyelhesse.

Mégis alig bírta megállni, hogy még Longbourn előtt ne közölje nővérével, hogy Darcy megkérte a kezét. Oly titok birtokában lenni, amely elképesztené Jane-t, s amellet hízogó saját hiúságának, melyet még most sem beszélhetett ki magából teljesen - olyan kísértés volt ez a vallomásra, hogy csak azért bírta legyőzni, mert még nem határozott, mennyit mondhat el a történetekből, s mert félt, ha egyszer erre a tárgyra tér, Jane firtatására Bingleyről is elárul valamit, és ezzel csak újabb szomorúságot okozna nővérének.

16. FEJEZET

Május második hetében történt, hogy a három fiatal hölgy együtt elindult a Gracechurch Streetről a hertfordshire-i N. város felé. Amint a vendégfogadó felé közeledtek, ahol a megbeszélés szerint édesapjuk kocsijának kellett várni rájuk, tüstént megállapították, hogy a kocsis pontosan megérkezett, mert az emeleten Kitty és Lydia dugták ki a fejüket az ebédlőablakon. A két leány már több mint egy órája volt a fogadóban, s közben azzal szórakoztak, hogy benéztek a szemközti kalaposboltba, figyelték az őrt álló silbakot, s ecettel és olajjal ízesítették az uborkasalátát.

Miután üdvözölték nővéreiket, diadalmasan mutattak rá az asztalra, melyen a vidéki fogadó éléskamrájának szokásos hideg húsételei díszeltek, s ujjongva kiáltották: - Hát nem remek? Nem kellemes meglepetés?

- És ti lesztek a vendégeink - tette hozzá Lydia -, de a pénzt nektek kell kölcsönadni, mert a miénket mind elköltöttük az üzletben. - Aztán megmutatta a vásárolt holmikat: - Nézzétek csak: most vettem ezt a kalapot. Nem mondhatnám, hogy valami szép, de gondoltam, miért ne vegyem meg? Mihelyt hazaérek, rögtön szétszedem, s majd meglátom, tudok-e belőle jobbat csinálni.

S mikor a nővérei leszólták a kalapot, hogy milyen csúnya, Lydia teljes lelki nyugalommal tette hozzá:

- Ó! De volt a boltban még kettő-három sokkal csúnyább. Veszek majd hozzá valami szebb színű selymet, újra beszegem, úgy majd megjárja. Különben nem számít sokat, mit fogunk hordani ezen a nyáron, hiszen az ezred úgyszem lesz Merytonban. Két hét múlva indulnak.

- Igazán elmennek? - kiáltott fel Elizabeth szívbeli örömmel.

- Brighton mellett fognak táborozni. Jaj de szeretném, ha a papa mindnyájunkat odavinne a nyárra! Olyan nagyszerű eszme, és úgyszólván nem kerülne semmibe. A mamának is ez az egyetlen vágya! Gondolj csak arra, milyen szörnyű nyarunk lenne különben!

"Igen - gondolta magában Elizabeth -, valóban nagyszerű eszme, el is intézne minket alaposan. Te jó ég! Brighton meg egy egész tábor katona - éppen ez hiányzik nekünk! Elég galibát okozott már az az egy nyomorúságos nemzetőrregiment és havonként a tisztai bál Merytonban."

- Most pedig valami érdekes hírrel jövök - mondta Lydia, amikor asztalhoz ültek. - Találjátok ki, mi az. Pompás hír, nagyszerű hír, és olyan emberről szól, akit mindnyájan szeretünk.

Jane és Elizabeth egymásra néztek, s szóltak a pincérnek, hogy nincs rá szükségük. Lydia nevetve folytatta:

- Hiába, ti mindig ilyen szertartásosak és finomkodók vagytok. Persze, a pincérnek nem szabad hallani - de törődik is ő ezzel! Higgyétek el, szokott ő cifrábbakat is hallani, mint amit most elmondok. De micsoda förtelmes alak! Örülök, hogy elment. Ki látott ilyet? Szinte földig ér az álla. Nos, halljátok a híreimet: a kedves Wickhamról van szó - ugye, ez nem való a pincér fülének? Nincs semmi veszély, Wickham nem veszi el Miss Kinget. No, mit szólsz hozzá? Miss King elutazott a nagybátyjához, Liverpoolba, ott is marad. Wickham megmenekült.

- És Mary King is megmenekült! - tette hozzá Elizabeth. - Megmenekült egy meggondolatlan, előnytelen házasságtól.

- Nagy számár volt, hogy elment, ha szereti Wickhamet.

- De remélem, egyik részről sem erős a vonzalom - mondta Jane.

- Wickham részéről semmi esetre sem. Kezeskedem arról, hogy soha-soha egy fikarcnyit sem törődött vele. Ki is törödnék egy ilyen undok, szeplős kis vakarccsal?

Elizabeth megdöbbenve eszmélt rá, hogy ő ugyan képtelen ilyen durva kifejezést használni, de ez a durva érzés alig különbözött attól, amit régebben maga is lelkében táplált, és őszinteségnek képzelt.

Mihelyt befejezték az étkezést, s az idősebb nővérek fizettek, odarendelték a kocsit, és némi rendezgetés után az egész társaság, az összes bőrrönddel, kézimunkakosarakkal, csomagokkal, valamint Kitty és Lydia felesleges új beszerzéseivel együtt, nagy nehezen elhelyezkedett benne.

- Jól össze vagyunk zsúfolva! - kiáltott Lydia. - Örülök, hogy megvettem a kalapot, már azért is érdemes volt, mert így egy dobozzal több van! Most aztán helyezzük magunkat kényelembe - lesz itt beszéd és nevetés bőven, amíg haza nem érünk. Először is halljuk, mi történt veletek, mióta elmentetek. Találkoztatok kellemes férfiakkal? Kacérkodtatok velük? Én már nagyban reméltem, hogy legalább egyiketek férjjel jön haza. Szavamra, Jane nemsokára vénlány lesz. Már majdnem huszonhárom éves! Biz' isten, nekem a szemem sülne ki, ha huszonhárom éves koromig nem mennék férjhez! Tudnátok csak, mennyire töri magát Philips néni, hogy nektek férjet fogjon! Azt mondja, Lizzynek Collinshoz kellett volna feleségül menni - de én nem hiszem, hogy sok öröme telt volna benne. Istenem, de jó volna, ha előttetek mennék férjhez! Akkor én vihetnék benneteket az összes bálókra. Uramisten, milyen jót mulattunk a múltkor Forster ezredeséknél! Kittyt meg engem egész napra meghívtak - Mrs. Forster megígérte, hogy egy kis tánc is lesz este (hadd mondjam el azt is, hogy Mrs. Forsterrel nagyon jóban vagyok!). Meghívta a két Harrington lányt is, de Harriet megbetegedett, és Pen kénytelen volt egyedül jönni. És mit gondoltok, mit csináltunk? Női ruhába öltöztettük Chamberleyne-t, az egyik tisztet, őt is beállítottuk a hölgyek közé - hallottatok már ilyen mulatságos dolgot? Egy árva lélek sem tudott róla, csak Forster ezredes meg a felesége, Kitty meg én - no és a nagynénim, mert tőle kértük kölcsön a ruhát. El sem képzelitek, milyen jól festett benne! Amikor bejött Denny meg Wickham meg Pratt, két-három tiszttel együtt, egyikük sem ismerte fel barátját. Istenem, mennyit nevettem! Hát még Mrs. Forster! Úgy éreztem, meg kell szakadnom a nevetéstől. A férfiak emiatt fogtak gyanút, akkor aztán hamar kiderült a turpisság.

Ilyenfajta történeteket mesélt Lydia társaságáról és vidám tréfáikról, ezekkel igyekezett szórakoztatni útitársnőit Longbournig; Kitty pedig egy-egy megjegyzéssel egészítette ki szavait. Elizabeth lehetőleg nem figyelt oda, de így is gyakran megütötte a fülét Wickham neve.

Otthon meleg szeretettel fogadták őket. Mrs. Bennet örvendezve látta, hogy Jane szépsége változatlan, Mr. Bennet pedig ebéd közben több ízben is, minden ok nélkül, odaszólt Elizának:

- Örülök, hogy újra itthon vagy, Lizzy.

Az ebédlőben nagy társaság gyűlt össze, mert majdnem az egész Lucas család átjött, hogy üdvözölje Mariát, és hallja, mi az újság. A társalgás a legkülönbözőbb témákról folyt. Lady Lucas az asztalon keresztül érdeklődött Mariától legidősebbik leányának hogyléte és baromfiállománya iránt. Mrs. Bennet két irányban is el volt foglalva: egyrészt a legújabb divatról számoltatott be magának Jane-nel, aki néhány székkel lejjebb ült, másrészt rögtön továbbadta a felvilágosításokat az ifjabb Lucas leányoknak. De mindnyájukat túlharsogta Lydia - ő az aznap délelőtti szórakozásokat sorolta fel mindazok számára, akiknek kedvük volt őt hallgatni.

- Ó, Mary - mondta -, bár te is velünk jöttél volna, olyan jól mulattunk! Odafelé Kittyvel felhúztuk az összes függönyöket, mintha senki sem ülne a kocsiban. Én így utaztam volna végig, de Kittynek felfordult a gyomra. Aztán megérkeztünk a George fogadóba, s ott igazán gavallér módon viselkedtünk, mert pompás hideg ebéddel vendégeltük meg a másik három lányt - miért nem jöttél velünk, téged is megvendégeltünk volna! És mennyit mulattunk az indulásnál! Azt hittem már, be sem férünk a kocsiba. Majd meghaltam a nevetéstől. És mennyit bolondoztunk egész úton hazafelé! Olyan hangosan beszéltünk és nevtünk, hogy tíz mérföldre is elhallatszott!

Mary nagyon komolyan válaszolt:

- Mi sem áll távolabb tőlem, kedves húgom, mint hogy lenézzem az ilyen örömöket, hiszen kétségtelenül összhangban vannak a női lélek általános természetével. De bevallom, számomra nem bírnak vonzóerővel, engem mérhetetlenül jobban érdekelnek a könyvek.

Ebből a válaszból Lydia már egy szót sem hallott. Ritkán figyelt bárkire fél percnél tovább, Maryt pedig

sohasem méltatta figyelmére.

Délután Lydia a többi lánnyal együtt amellet kardoskodott, hogy sétáljanak át Merytonba, és nézzék meg, hogyan folyik ott az élet; de Elizabeth állhatatosan ellenezte ezt a tervet. Ne mondhassa senki, hogy a Bennet lányok csak fél napja érkeztek haza, s máris a tiszték után szaladgálnak. Ellenkezésének más oka is volt. Rettegett attól, hogy viszontlássá Wickhamet, és minél későbbre akarta halasztani a találkozást. Neki valóban nagy öröme szolgált, hogy az ezred hamarosan távozik. Két hét múlva indulnak, s ha már elmentek, remélhetőleg Wickham nem okoz neki több bosszúságot.

Nem sok időt töltött még otthon Elizabeth, máris hallotta, hogy a brightoni nyaralás terve, melyre Lydia a fogadóban célzott, gyakran szóba kerül szülei között. Rögton látta, hogy apjának esze ágában sincs engedni, bár olyan bizonytalan és kétértelmű válaszokat adott, hogy Mrs. Bennet gyakori csüggedése ellenére sem tett le arról, hogy akaratát ráerőszakolja.

17. FEJEZET

Elizabeth nem állhatta meg tovább, hogy ne közölje a történeteket Jane-nel. Végül is úgy döntött, hogy elhallgat minden részletet, ami nővéreire vonatkozik, célzott arra, hogy meglepő hírt tartogat számára, s másnap délelőtt nagyjában elmondta neki, milyen jelenet játszódott le közte és Darcy között.

Jane meglepetését hamarosan tompította nagy testvéri szeretete: egészen természetesnek találta, hogy Elizát minden férfi bámulja, s csodálkozása csakhamar más érzéseknek adott helyet. Sajnálta, hogy Darcy oly kevésbé vonzó modorban vallotta meg érzelmeit, de még jobban bántotta az a gondolat, hogy a visszautasítás bizonyára boldogtalanná tette a fiatalembert.

- Nem volt helyes, hogy annyira bízott a sikerben - mondta -, s ezt elárulnia semmiképpen nem lett volna szabad; de gondold meg, hogy annál keserűbben csalódhatott.

- Igen - felelte Elizabeth -, s én szívből sajnálom őt; de más érzések is élnek benne, melyek valószínűleg hamarosan elfeledtetik vele, amit irántam érez. Csak nem haragszol rám, hogy kikoszaroztam?

- Rád haragudni! Soha!

- De azt rossz néven veszed, hogy oly melegen nyilatkoztam Wickhamról.

- Dehogyan veszem rossz néven! Nem tudok róla, hogy tévedtél volna, amikor őt dicsérted.

- Megtudod majd, ha elmondom, mi történt másnap.

Elizabeth most rátért a levélre, és elmondta belőle mindazt, ami George Wickhamre vonatkozott. Mennyire megdöbbenette ez szegény Jane-t! Hiszen ő bejárhatta volna a világot, s nem hitte volna el, hogy az egész emberiségben annyi gonoszság van, amennyi itt egy emberben egyesült. Hogy Darcy jelleme igazolódott, ez jólesett szívének, de mégsem vigasztalhatta meg ennyi gonoszság felfedezéséért. Minden igyekezetével azt próbálta bizonygatni, hogy itt valószínűleg tévedésről van szó - szerette volna fehérre mosni az egyiket anélkül, hogy a másikat kelljen hibáztatnia.

- Hiába, ez nem megy - mondta Elizabeth. - Nem tudod mindkettőjükről azt mondani, hogy rendes. Válassz közülük, mert be kell érned az egyikkel. Kettőjüknek csak annyi jó tulajdonság jutott, amennyiből egy derék ember kitelik - s az utóbbi időben az arány meglehetősen eltolódott. Én magam úgy látom, hogy Darcy javára, de te ítéld a magad feje szerint.

Időbe telt, míg Elizabeth szavai mosolyt csaltak nővére arcára.

- Nem emlékszem, mikor voltam ennyire megdöbbenve - mondta. - Hogy Wickham ilyen gonosz ember! Szinte hihetetlen. És szegény Darcy! Gondold csak el, drága Lizzy, mit szenvedhetett! Micsoda csalódás! Hozzá még az a tudat, hogy ilyen rossz véleménnyel voltál róla! S hogy ilyesmit kellett elmondania saját hűgáról! Igazán kínos; fájdalmas ügy - tudom, te is ezt érzed.

- Ó, nem, az én részvétem és sajnálkozásom egészen elpárolog, ha látom, mennyire eltöltenek téged ezek az érzelmek. Tudom, te oly mértékben fogsz neki igazságot szolgáltatni, hogy engem egyre jobban elfog a közöny és az érzéketlenség. A te bőkezűséged szűkmarkúságra int engem, s ha még sokáig lamentálsz felette, olyan könnyű lesz a szívem, mint a pehely.

- Szegény Wickham! Mennyi jóságot fejez ki az arca, milyen kedves, nyílt a modora!

- Valami nagy hiba történhetett a két fiatalember nevelése körül. Az egyiknek jutott minden jóság, a másiknak csak a látszata.

- Én sohasem gondoltam, hogy Darcyban még a jó látszata sincs meg, mint ahogy te mindig mondtad.

- Én viszont roppant okosnak hittem magamat, hogy minden ok nélkül határozott ellenszenvet éreztem iránta. Az ilyen ellenszenv úgy sarkallja az elmésséget, annyi alkalmat nyújt a szellemeskedésre. Az ember állandóan ócsárolhat valakit, anélkül, hogy egyszer is célba találja; de ha folyton csúfolódunk egy emberen, néha-néha okvetlenül ráhibázunk valami elmésségre.

- Mondd, Lizzy... amikor először olvastad el a levelet, ugye nem úgy fogtad fel a dolgot, mint most?
 - Nem, nem úgy. Elég kényelmetlenül éreztem magam - nagyon is kényelmetlenül, szinte boldogtalannak. És nem volt senkim, akinek kiönthettem volna a szívemet, nem voltál ott, hogy megvigasztalj, és elhited velem, hogy nem vagyok olyan gyönge, hiú és ostoba, amilyennek akkor éreztem magam. Ó, mennyire hiányoztál!
 - Milyen kár, hogy olyan szigorúan megleckéztetted Darcyt Wickham miatt; most már világos, hogy nem szolgált rá.
 - Igazad van. De megtörtént a baj, kitört belőlem a keserűség, s ez természetes következménye volt a balítéleteknek, melyeket magamban tápláltam. Van egy dolog, amiben a tanácsodat kérem. Szeretném tudni, fedjem-e fel ismerőseink előtt Wickham igazi jellemét, vagy titkoljam el?
- Jane hallgatott egy ideig, csak aztán felelt:
- Szerintem nincs semmi ok rá, hogy ilyen rettenetes módon megszégyenítsük. Mi a te véleményed?
 - Én is azt gondolom, hogy nem szabad ezt megkísérelni. Darcy nem hatalmazott fel, hogy nyilvánosságra hozzam szavait. Ellenkezőleg, a húgára vonatkozó adatokat egyedül nekem szánta; ha pedig Wickham egyéb viselt dolgairól próbálnám felvilágosítani az embereket, vajon ki hinne nekem? Darcy ellen olyan mélységes elfogultság él mindenkiben, hogy a merytoni jó emberek fele belehalna, ha valaki kedvező színben igyekezne őt feltüntetni. Nekem nincs hozzá elég erőm. Wickham nemsokára elmegy, s az itteniek aztán már mit sem törődnek vele, milyen is volt igazában. Egyszer úgymint kiderül minden, s akkor majd mulathatunk ostobaságukon, hogy előbb nem jöttek rá. Egyelőre egy szót sem szólok az egészről.
 - Tökéletesen igazad van. Ha Wickham ballépései nyilvánosságra kerülnek, esetleg örökre tönkre van téve. Most talán megbánta, amit elkövetett, és szeretne új életet kezdeni. Nem kergethetjük őt kétségbeesésbe.

Elizabeth kavargó lelkét lecsillapította ez a beszélgetés. Megszabadult két titoktól, amely két hét óta ránehezedett a kedélyére, s tudta, hogy nővérében mindig figyelmes hallgatóra talál, akár az egyik, akár a másik kérdést kívánná újra szóba hozni. De ott lappangott benne még valami, amit óvatosságból eltitkolt. Nem mert szólni Darcy levelének másik feléről, nem merte elárulni Jane-nek, milyen őszintén becsüli őt Darcy barátja. Ezt az értesülést nem oszthatta meg senkivel. Elizabeth úgy érezte, hogy az utolsó, gyötrő titok terhét csak akkor dobhatná el magától, ha a szerelmesek között helyreállna a teljes egyetértés. "És ha ez az igen valószínűtlen fordulat bekövetkezne - gondolta magában -, akkor sem mondhatnék mást, mint amit Bingley maga sokkal kellemesebb módon közölhet. Számomra a közlés lehetősége csak akkor nyílik meg, amikor már minden értékét elvesztette."

Most, hogy megint a családban élt, megfigyelhette nővére igazi lelkiállapotát. Jane nem volt boldog. Bingley iránt még mindig igen gyöngéd vonzalmat érzett. Azelőtt még szerelmesnek sem képzelte soha magát, s így vonzalmából sugárzott az első szerelem minden melegsége, koránál és természeténél fogva pedig mélyebb és tartósabb volt az érzés, mint általában az első szerelmek. Oly forrón ápolta a fiatalember emlékét, annyival különbnek gondolta minden más férfinál, hogy össze kellett szednie minden józanságát, állandóan szeme előtt kellett tartania baráti érzéseit, nehogy elhatalmasodjék rajta a búsongó fájdalom, amely aláásta volna egészségét és megzavarta volna környezeté nyugalma.

- Mondd, Lizzy - kérdezte Mrs. Bennet egy nap -, hát most mi a véleményed erről a szomorú ügyről? Én már elhatároztam, hogy soha többé nem beszélek róla senkinek. Meg is mondtam a nővéremnek, Mrs. Philipsnek. Úgy látom, Jane nem is találkozott vele Londonban. Igazán haszontalan fiatalember. Ezek után alig hiszen, hogy Jane valaha is meg tudja őt fogni. Nincs is szó róla, hogy nyáron visszajönne Netherfieldbe, pedig én mindenkit megkérdeztem, aki valamit tudhat.
- Nem hiszem, hogy egyáltalán visszatérne Netherfieldbe.
- Bánom is én... csináljon, amit akar. Senki sem kívánja őt vissza. De azt mondhatom, hogy a lányommal komiszul bánt, és Jane helyében nem is túrnám ezt el. Egyetlen vigaszom, hogy Jane-nek biztosan

megszakad a szíve, és belehal bánatába - akkor majd megbánja Bingley, amit ellene vétett.

Elizabeth nem látott semmi vigasztalót ebben a kilátásban, s ezért nem felelt.

- Mondd, Lizzy - folytatta kisvártatva az anyja -, hát Collinsék valóban jó körülmények között élnek? Nem baj, csak tartson is a jó mód. És milyen náluk a koszt? Charlotte bizonyára nagyon beosztó. Ha csak félig olyan takarékos, mint az anyja, akkor jócskán félre is rak. Az ő háztartásukban persze nincs semmi pazarlás.

- Nem, igazán nincs.

- Kitűnő gazdálkodás folyik ott, hidd el nekem. Igen, igen. Ők bezzeg vigyáznak, nem költenek többet a jövedelmüknél. Ők bezzeg sose kerülnek pénzzavarba. Hát csak legyenek boldogok! És biztosan sokat emlegetik, hogy övék lesz Longbourn, ha meghal az apátok. Bármikor kerül erre sor, ők persze máris a magukénak tekintik.

- Ezt a tárgyat nem hozhatták előttem szóba.

- Persze hogy nem, furcsa is lett volna. De egymás közt bizonyosan sokat beszélnek erről. Nos, ha nyugodtan ráteszik a kezüket olyan birtokra, amely jog szerint nem az övék, csak rajta. Én bizony szégyellném magam, ha csak ilyen kötött birtokhoz juthatnék.

18. FEJEZET

Hazaérkezésük után hamar eltelt az első hét, s kezdődött a második. Az ezrednek ez volt az utolsó hete Merytonban, s a környéken minden fiatal hölgy rohamosan hervadt. Majdnem mindegyiken csüggedés vett erőt. Csak az idősebb Bennet kisasszonyok tudtak még enni, inni, aludni, és mindennapi teendőikkel foglalatoskodni. Kitty és Lydia gyakran szemükre is lobbantották érzéketlenségüket - ők maguk pokolian szenvedtek, és nem tudták megérteni, hogyan lehet valaki ilyen köszívű a családjukban.

- Jóságos ég! Mi lesz velünk? Mihez fogjunk? - panaszkodtak gyakran keserves búbanatukban. - És te még mosolyogsz, Lizzy!

Szerető anyjuk osztozott minden keservükben. Eszébe jutott, mit állott ki ő maga hasonló esetben, huszonöt évvel ezelőtt.

- Emlékszem - mondta -, két álló napig sírtam, mikor Miller ezredes elvonult a tisztjeivel. Azt hittem, megszakad a szívem.

- Az enyém okvetlenül megszakad - mondta. Lydia.

- Csak legalább mehetnénk Brightonba! - sóhajtott fel Mrs. Bennet.

- Ó, bárcsak elmehetnénk! De a papa annyira makacskodik.

- Pedig egy kis tengeri fürdő teljesen rendbe hozna engem.

- Philips néni azt mondja, hogy nekem is nagyon jól tenne - fűzte hozzá Kitty.

Ilyenfajta lamentálástól visszhangzott most a longbourni ház. Elizabeth mulatni próbált rajtuk, de minden mulatságát elfojtotta a szégyenkezés. Megint éreznie kellett, hogy Darcy kifogásai jogosak, s még sohasem volt ennyire hajlandó megbocsátani neki, hogy Bingley véleményét is befolyásolni akarta.

De Lydia kilátásairól csakhamar elszállt a komor felhő, mert Mrs. Forster, az ezredes felesége meghívta, hogy töltsön velük néhány hetet Brightonban. Ez a pótolhatatlan barátnő egészen fiatal asszony volt, csak nemrég ment férjhez. Jókedvű, élénk kedélyű, mint Lydia, a hasonlóság miatt találtak egymásra, s ismeretségük három hónapjából kettőt már bizalmas barátságban töltöttek.

Lydia elragadtatását a meghívás miatt, Mrs. Forster iránt érzett imádatát, Mrs. Bennet örömet és Kitty bosszankodását alig lehet leírni. Mit sem törődve nővére érzéseivel, Lydia nyugtalan ujjongással futkosta be a házat, azt várta, hogy mindenki gratuláljon neki, s még harsányabban beszélt és nevetett, mint máskor; a szerencsétlen Kitty viszont tovább kesergett sorsán a nappaliban, s panaszaik éppoly ostobán hangzottak, mint amilyen durcásan a hangja.

- Nem értem, hogy Mrs. Forster miért nem hívott meg engem is úgy, mint Lydiát, még ha nem is vagyok a bizalmas barátnője. Nekem ugyanannyi jogom van a meghívásra, mint Lydiának - még több is, mert két évvel idősebb vagyok nála.

Hiába próbálta Elizabeth észre téríteni, Jane is hiába csitította. Ami Elizát illeti, ő a meghívást egészen más érzésekkel fogadta, mint anyja vagy Lydia: halálos ítéletét látta benne minden reményének, hogy hűgát valaha észre lehessen téríteni. S bár e lépés gyűlöltté tette volna, ha kitudódik, mégis azt tanácsolta titokban apjának, ne engedje el Lydiát. Elmondta neki, milyen illetlen Lydia viselkedése, mennyire előnytelen számára az olyan asszony barátsága, amilyen az ezredesné, s hogy ilyen barátnő oldalán valószínűleg még meggondolatlanabban fog viselkedni Brightonban, ahol több kísértésnek van kitéve, mint otthon. Apja figyelmesen végighallgatta, aztán így válaszolt:

- Lydia nem nyugszik addig, amíg valahol nyilvánosan lehetetlenné nem teszi magát. Nincs rá kilátás, hogy máshol oly kevés költséggel, családját oly kevésbé fenyegetve tegye ezt, mint a jelen körülmények között.

- Ha tudná, édesapám - mondta Elizabeth -, mennyit árt mindnyájunknak, ha az emberek felfigyelnek

Lydia könnyelmű, meggondolatlan modorára, hogy máris mennyit ártott, akkor bizonyára másképp ítélné meg a dolgot.

- Máris mennyit ártott! - ismételte Mr. Bennet. - Mi az, talán elriasztotta egyik-másik udvarlódát? Szegény kis Lizzym! De ne veszítsd el a kedved. Az olyan finnyás fiatalembert, aki megijed egy kis bohóságtól, nem érdemes sajnálni. Hadd lássam csak azoknak a gyászvitézeknek a jegyzékét, akiket Lydia bolondsága elijesztett innen.

- Édesapám téved. Nem a sértett hiúság szól belőlem, nem egyéni sérelmek, hanem az egész családot fenyegető baj miatt aggódom. Jó hírünket, megbecsült társadalmi helyzetünket aláássa Lydia vad szeleburdisága, önhihttsége, önuralmának teljes hiánya. Bocsásson meg, de nyíltan meg kell mondanom a véleményem. Ha édesapám nem törődik velem, hogy megfégezza Lydia szertelenségét, nem tanítja meg arra, hogy mostani szórakozásai nem meríthetik ki az életét, akkor rövidesen észre sem lehet már őt téríteni. Megállapodik a jelleme, és tizenhat éves korában megrögzött kacér teremtés lesz belőle, aki nevetségessé teszi önmagát és családját. Kacérkodni fog mindenkivel, a szó legrosszabb, leghitványabb értelmében; nem lesz benne semmi vonzó, csak a fiatalsága és a csinos külseje; s mivel tudatlan és üresfejű, egyáltalán nem tudja majd elhárítani az általános megvetést, amelyet a mindenáron tetszeni akarás ébreszt. Kittyt ugyanaz a veszély fenyegeti. Vakon rohan, amerre Lydia vezet, mert hiú, tudatlan, tunya és teljesen zabolátlan! Ó, drága apám, talán azt gondolja, nem fogják őket megszólalni és megvetni, bárhol is jelennek meg, nem kell-e nővéreiknek is gyakran osztozni szégyenükben?

Mr. Bennet látta, hogy leánya egész lelkéből beszél; kedveskedve fogta meg hát a kezét, és így válaszolt:

- Ne gyötörd magad, szívem. Ahol te meg Jane megjelentek, mindenki tisztelni és becsülni fog benneteket: ezen az sem változtat semmit, hogy van még két, jobban mondva három nagyon ostoba húgotok. Addig úgysem lesz itthon nyugtunk, amíg Lydia el nem megy Brightonba. Menjen hát isten hírével. Forster ezredes értelmes ember, nem fogja hagyni, hogy komoly bajba keveredjék; Lydia meg szerencsére olyan szegény, hogy senki sem fogja kivetni rá a hálóját. Brightonban még a kacérságával is kevésbé fog feltűnni, mint idehaza. Bíz a tisztekre, majd találunk nőket, akikkel érdemesebb foglalkozni. Reméljük, ott rá fog jönni a jelentéktelenségére. Annyi szent, hogy sokkal tovább nem feszítheti a húrt, hacsak azt nem akarja elérni, hogy egész életén át lakat alatt tartsuk.

Elizabeth kénytelen volt beérni ezzel a válasszal, bár kitartott véleménye mellett, s csalódottan és szomorúan távozott apjától. De nem fért össze a kedélyével, hogy töprengéssel is növelje gondjait. Érezte, hogy megtette kötelességét, de hogy elkerülhetetlen bajokon rágódjon, vagy félelemből felnagyítsa azokat, erre már nem vitte a természete.

Ha Lydia és Mrs. Bennet tudták volna, miről beszélgetett Elizabeth apjával, felháborodásukat még kettőjük pergő nyelve sem fejezhette volna ki kellőképpen. Lydia ábrándjaiban a brightoni látogatás jelentette a földi boldogság tökélyét. A képzelet teremtő erejével idézte maga elé a vidám fürdőhely utcáit, tömve katonatisztekkel. Látta önmagát, amint tizen, húszan udvarolnak neki, ma még ismeretlen férfiak. Látta a tábornok teljes pompájában: a szép, egyenes sorokban tovahúzó sátrakat, telve fiatal, jókedvű férfiakkal, kápráztatóan piros egyenruhában; s hogy teljes legyen a kép, látta önmagát egy sátor tövében, gyöngéden kacérkodva egyszerre legalább fél tucat tiszttel.

Vajon mit érzett volna, ha megtudja, hogy nővére ilyen lehetőségektől és ilyen valóságtól akarta őt megfosztani? Csak az anyja értette volna meg érzéseit, aki maga is majdnem ugyanígy gondolkodott. Mrs. Bennet csak Lydia elutazásában talált némi vigaszt azért a keserű bizonyosságért, hogy a férje egyáltalán nem szándékozik Brightonba utazni.

De nekik sejtelmük sem volt a történetekről, s elragadtatásuk szinte szünet nélkül tartott, amíg nem ütött az indulás órája.

Elizabeth most találkozott utoljára Wickhammel. Mivel hazajövele óta gyakran voltak együtt társaságban, szinte minden izgalom híján szemlélte őt, a régi vonzódás izgalma pedig teljesen elmúlt. Még kedves modorában is, amely eleinte úgy elragadta, mesterkélten egyhangúságot fedezett fel, s ez

untatta és fárasztotta. Emellett Wickham mostani viselkedése újabb okot szolgáltatott a neheztelésre: csakhamar kiderült, hogy a fiatalember szeretné felújítani figyelmességét, amely ismeretségük kezdetét jellemezte, de amely a történetek után csak felbőszítette Elizát. Minden rokonszenve megszűnt, amikor látta, hogy Wickham őt szemeli ki henye és léha udvarlása tárgyául; s bár állandóan küzdött ez ellen, mégis éreznie kellett, mennyire sértő reá nézve a fiatalembernek az a hite, hogy bármilyen régen és bármi okból hagyta is abba az udvarlást, Elizabeth hiúságát kielégíthetné, és vonzalmát bármikor visszaszerezhetné, ha újból őt tüntetné ki figyelmességével.

Az ezred merytoni tartózkodásának utolsó napján Wickham néhány tisztjával együtt Longbournban vacsorázott. Elizabeth egyáltalán nem törődött azzal, hogy jó hangulatban váljanak el, s amikor Wickham érdeklődött, hogy töltötte idejét Hunsfordban, Eliza megemlítette, hogy Fitzwilliam ezredes és Mr. Darcy három hétig voltak a Rosingsi kastély vendégei, s megkérdezte Wickhamtól, ismeri-e az ezredest.

Wickham meglepődve, neheztelve, ijedten nézett rá, de egy pillanat alatt észbe kapott, és ismét mosollyal az ajkán azt felelte, hogy régebben gyakran találkozott vele; majd megjegyyezve, hogy Fitzwilliam igazi úriember, Elizabeth véleménye iránt érdeklődött. A leány meleg szavakkal dicsérte az ezredest. Kis idő múlva Wickham közömbös arccal hozzátette:

- Hogyan is mondta, mennyi időt töltött Fitzwilliam Rosingsban?

- Majdnem három hetet.

- És gyakran találkoztak?

- Igen, majdnem mindennap.

- Egészen más modora van, mint az unokaöccsének.

- Igen, egészen más. De úgy látom, hogy Mr. Darcy nyer azzal, ha jobban megismerik.

- Hogyan! - kiáltott fel Wickham olyan tekintettel, mely nem kerülte el a leány figyelmét. - Talán megmondaná nekem... - de türtőztette magát, és könnyedebb hangon folytatta: - Vajon a viselkedése javul? Leszállt a magas lóról, és most egy kis udvariassággal fűszerezi szokásos modorát? Azt ugyanis nem merem remélni - tette hozzá halkabban és komolyabban -, hogy jellemében megjavult volna.

- Ó, nem! - felelte Elizabeth. - A jelleme, azt hiszem, most is körülbelül olyan, amilyen mindig volt.

Mialatt beszélt, Wickham úgy nézett rá, mint aki nem tudja, örüljön-e a szavainak, vagy más értelmet gyanítson bennük. Volt valami a leány arcában, ami arra késztette Wickhamet, hogy nyugtalan, aggódó kíváncsisággal lesse a folytatást.

- Mikor azt mondtam, hogy Mr. Darcy nyer azzal, ha jobban megismerik, ezt nem úgy értettem, hogy a gondolkodása vagy a modora javul, hanem úgy, hogy aki jobban megismeri, az jobban megérti egész jellemét.

Wickham ijedtsége most kiült égő arcára, és tekintete izgatott lett. Néhány percig hallgatott, míg leküzdötte zavarát, s újból Elizához fordulva behízog hangon mondta:

- Kegyed jól ismeri érzéseimet Mr. Darcy irányában, s így könnyen meg fogja érteni, milyen öröm számomra, ha ő most, nagy bölcsen, a helyes viselkedésnek legalább a látszatát meg akarja őrizni. Ebben az értelemben a büszkesége is előnyös lehet, ha nem is neki magának, de sok más embernek, mert elrettenti őt az olyan aljas igazságtalanságtól, amilyenek én lettem az áldozata. Én csak attól tartok, hogy az effajta óvatosságot, melyre, ha jól értettem, kegyed célzott, Darcy csupán nagynénje kastélyában erőlteti magára: Lady Catherine jó véleményére és ítéletére ugyanis nagyon sokat ad. Tudom, mindig rettegett tőle, valahányszor együtt voltak. Nagy szerepet játszik az is, hogy Darcy siettetni akarja házasságát Miss de Bourghgal - tudomásom szerint ez nagyon a szívéen fekszik.

Elizabeth ezt már nem állhatta meg mosolygás nélkül, de csak könnyed fejbólintással felelt. Látta, hogy Wickham a régi témára, saját sérelmeire szeretné terelni a beszélgetést, de Elizának ehhez nem volt semmi kedve. Az est hátralevő részében Wickham igyekezett megőrizni szokásos jókedvének látszatát, de

Elizával nem próbált újból bizalmas beszélgetésbe kezdeni. Végül is kölcsönös udvariaskodás között váltak el egymástól, s valószínűleg azzal a közös óhajjal, hogy soha többé ne találkozzanak.

Mikor a társaság szétoszlott, Lydia Merytonba ment Mrs. Forsterrel, mert másnap kora reggel kellett indulniok. Lydia búcsúja a családtól inkább lármás volt, mint megható.

Egyedül Kitty ontott könnyeket, de ő is csak dühében és irigységében. Mrs. Bennet ömlengve kívánt leányának minden jót, és többször is a lelkére kötötte, hogy használjon ki minden alkalmat, és mulasson mennél jobban - pedig nem kellett félni, hogy Lydia nem fogadja meg ezt a tanácsot. Maga Lydia olyan hangos jókedvvel búcsúzott, hogy nővéreinek szelídebb istenhozódjait senki sem hallotta.

19. FEJEZET

Ha Elizabeth csak a maga családi tapasztalatai alapján ítél, nem alkothatott volna valami kedvező képet a házastársi boldogságról vagy az otthon örömeiről. Apját annak idején rabul ejtette a szépség és fiatalság, s a jó kedély látszata, melyet a szépség és fiatalság kelteni szokott, s olyan nőt vett feleségül, akinek fogyatékos értelme és kicsinyes gondolkodása már házasságuk elején véget vetett minden igazi vonzalomnak. A tisztelet, megbecsülés és bizalom örökre eltűnt, s Mr. Bennet álmai a családi boldogságról mind összeomlottak. De nem olyan fából volt faragva, hogy a csalódásért, melyet tulajdon meggondolatlansága okozott, azokban az élvezetekben keresett volna vigasztalást, amelyek nagyon is gyakran kárpótolják a szerencsétleneket esztelen vagy bűnös tetteikért. Szerette a vidéket és a könyveket, s e kedvteléseiből fakadt legigazibb öröme. Feleségének vajmi keveset köszönhetett azonfelül, hogy mulatott tudatlanságán és hóbortjain. Igaz, hogy a férfi általában nem effajta boldogságot óhajt feleségétől; de ahol nincs egyéb mód a szórakozásra, az igazi bölcs azt fordítja javára, ami éppen akad.

Elizabeth sohasem hunyhatott szemet az előtt, hogy apja nem viselkedik férjhez illően. Ez a látvány mindig fájdalmat okozott neki: de tisztelte apja képességeit, hálás volt szeretetéért, iparkodott elfelejteni azt, ami nem kerülhette el figyelmét, s igyekezett elúzni gondolataiból a házassági kötelességnek és illemnek állandó megszegését, amellyel - eléggé nem kárhoztatható módon - Mr. Bennet kiszolgáltatva feleségét gyermekei megvetésének. De soha nem érezte még ilyen erősen a sikerületlen házasság káros hatásait a gyermekekre, soha nem látta még oly világosan, milyen bajokkal jár, hogy apja helytelen irányba fordítja tehetségét - pedig ha jól használja fel, legalább leányainak szerezhetett volna megbecsülést, még ha nem is tudja kibővíteni felesége látókörét.

Elizabeth örült ugyan Wickham távozásának, de egyébként nem sok öröme telhetett abban, hogy nélkülözik az ezredet. A társasági élet megfeneklett, otthon folyton anyja és húga sirámaint kellett hallgatnia, hogy milyen unalmas minden, s ez valóban komorrá tette a családi légkört; s bár Kitty idővel talán visszanyeri természetes eszét, most, hogy lelki megrontói eltávoztak, félt, hogy másik húgának, Lydiának hajlamai nagyobb bajt is okozhatnak: ő valószínűleg még megátalkodottabban ostoba és öntelt lesz, hiszen most kettős veszély fenyegeti: a fürdőhely és a katonai tábor. Egészen véve tehát azt tapasztalta (amit már mások is tapasztaltak néha), hogy a türelmetlenül, sóvárogva óhajtott esemény nem hozta meg mindazt a meglepedést, amit remélt tőle. Más időpontot kellett tehát keresnie, amikor a boldogság valóban elkezdődik - más célra kellett szegeznie vágyait és reményeit, s újból élvezve a várakozás örömeit, megvigasztalódnia a jelenért, s készülni egy újabb csalódásra. Az utazás a tóvidékre: erre szálltak most legboldogabb gondolatai, ebben talált legjobb vigaszt a nyomasztó órákért, amelyeket anyja és Kitty elégedetlenkedése szükségképpen okozott; s ha Jane is velük utazhatott volna, az útiterv minden részletében tökéletes.

"Még szerencse - gondolta magában -, hogy marad valami, amit kívánjak. Ha tökéletes lenne az útiterv, biztosra vehetném, hogy csalódom. Így azonban, mivel Jane távolléte örökös forrása lesz a bánkódásnak, talán joggal remélhetem, hogy a várt öröm mind beteljesül. Az olyan terv, amely minden részletében élvezetesnek ígérkezik, soha nem sikerülhet, s az általános csalódást csak valami kis, részleges fájdalom védelme alatt kerülheti el az ember."

Mikor Lydia elutazott, azt ígérte anyjának és Kittynek, hogy nagyon gyakran és nagyon részletesen fog írni; de a levelekre nagyon sokáig kellett várni, s mindig igen szűkszavúak voltak. Az anyjának írt levelek jóformán csak olyasmiről szóltak, hogy most jöttek meg a könyvtárból, ahová ezek meg ezek a tisztek kísérték el őket, s ahol olyan gyönyörű díszítéseket látott, hogy elállt a szeme-szája; hogy új ruhája van vagy új napernyője, amelyet bővebben is leírna, de most abba kell hagyni az írást, és rohanni, mert Mrs. Forster várja, együtt mennek a táborba. A Kittyvel folytatott levelezésből még kevesebbet lehetett megtudni; ezek a levelek hosszabbak voltak ugyan, de annyi szó alá volt bennük huzigálva, hogy Kitty senkinek sem mutatta meg azokat.

Két-három héttel Lydia távozása után visszatérőben volt az egészség, a jókedv és a vidámság Longbournba. Minden boldogabb színt öltött. Hazajöttek a családok, akik Londonban töltötték a telet,

megjelentek a tarka nyári ruhák, elkezdődött a nyári vendégeskedés. Mrs. Bennet visszazökkent megszokott panaszos derűjébe, s június közepére Kitty is annyira magához tért, hogy könnyek nélkül át tudott sétálni Merytonba. Ez az örvendetes esemény felkeltette Elizában a reményt, hogy karácsonyra Kitty talán már úgy kijózanodik, hogy naponta csak egyszer emlegeti a tiszteket, ha ugyan a hadügyminisztérium kegyetlen és kaján rendelkezése folytán új ezredet nem szállásolnak el Merytonban.

Az északi út kezdetének időpontja gyorsan közeledett, s már csak két hét volt hátra, amikor levél érkezett Mrs. Gardinertől, amely elhalasztotta s egyben meg is rövidítette a kirándulást. Közölte, hogy férje üzleti ügyei miatt csak július közepén indulhat Londonból, s egy hónapon belül vissza kell oda térnie. Mivel így nem marad elég idő, hogy olyan messzire utazzanak, és annyi helyet meglátogassanak, mint ahogy eredetileg tervezték (legalábbis nem kényelmesen, sietség nélkül), kénytelenek voltak lemondani a tóvidékről, és rövidebb útitervvel helyettesíteni; jelenleg arra gondolnak, hogy nem mennek északabbra Derbyshire-nél. Ebben a grófságban annyi a látnivaló, hogy háromhetes szabadságuk legnagyobb részét kitölti. Mrs. Gardinert különösen vonzotta ez a vidék. A város, ahol életének néhány esztendejét töltötte, s ahol most néhány napig fognak maradni, valószínűleg legalább annyira érdekelte őt, mint Matlock, Chatsworth, Dovedale; vagy a Peak híres természeti szépségei együttvéve.

Elizabeth rendkívül csalódott, mert nagyon szeretne volna látni a tóvidéket, s most is úgy érezte, hogy futotta volna az időből. De a vendég nem válogathat, az ő kedélye pedig boldogságra hajlott - így hát hamarosan helyreállt a lelki nyugalma.

Derbyshire említése sokféle emléket elevenített fel benne. Mikor ezt a szót olvasta a levélben, Pemberleyre és a gazdjára kellett gondolnia. "De annyi jogom csak van - gondolta magában -, hogy büntetlenül belépjek a ő tágabb hazájába, és megraboljam néhány csillogó kövétől, anélkül, hogy észrevenne engem."

A várakozás ideje most megkétszereződött. Négy hétnek kell eltelnie, amíg nagybátyja és nagynénje megérkeznek. De ez az idő is eltelt, s Mr. és Mrs. Gardiner négy gyermekükkel, végre megjelentek Longbournba A gyermekeket, egy hat- meg egy nyolc éves kislányt és két kisebb fiút unokatestvérük, Jane külön gondoskodására bízták, mindnyájuk kedvencére, akit higgadt okosság és szelíd természete szinte arra teremtett, hogy sokféleképpen foglalkozzék a gyermekekkel: játsszon velük, tanítsa és szeresse őket.

Gardinerék csak egy éjszakát töltöttek Longbournban, s másnap reggel útra keltek Elizával, új benyomásokat és üdülést keresve. Egy örömeük eleve bizonyos volt - egymáshoz illő útitársak találkoztak, közös vonásokkal; egészségük és jókedvük eltűri a kényelmetlenséget; eleven kedélyük fokozza az élvezetet; szerető és értelmes lelkük kellemessé teszi majd együttlétüket, még ha csalódások érnék is őket az úton.

Nem célunk itt leírni Derbyshire-t vagy a nevezetes helyeket, amelyeken útjuk keresztül vitt. Oxford, Blenheim, Warwick, Kenilworth, Birmingham stb. eléggé ismertek. Bennünket most Derbyshire-nek csak egy kis része érdekel. Miután megtekintették a vidék legfőbb csodáit, Lambton városkája felé vették útjukat, ahol Mrs. Gardiner régebben lakott, s ahol (ezt nemrég tudta meg) néhány ismerőse most is élt. Ő közölte Elizával azt is, hogy Pemberley alig öt mérföldnyire van Lambtontól. Nem esik egyenesen útjukba, de mindössze egy-két mérföld kerülőt jelentene. Mikor előző este megbeszélték útitervüket, Mrs. Gardiner azt az óhaját fejezte ki, hogy szeretné újra látni Pemberleyt. Mr. Gardiner szívesen beleegyezett ebbe, mire Elizabeth hozzájárulását kérték.

- Mondd, szívem, nem szeretnéd látni ezt a helyet, amelyről már annyit hallottál? - kérdezte a nagynénje.
- Hiszen ismerőseid közül is sokan kapcsolatban álltak velem - tudod, Wickham ott töltötte egész ifjúságát.

Elizabeth kétségbe volt esve. Érezte, hogy nincs semmi keresnivalója Pemberleyben, és kénytelen volt úgy tenni, mintha idegenkedne a látogatástól. Be kell vallania, mondta, hogy megunta a vidéki kastélyokat: annyit látott belőlük, hogy a szép szőnyegek meg a selyemfüggönyök többé igazán nem szereznek neki örömet.

Nagynénje leszidta őt ostobasága miatt.

- Ha csak gazdagon bútorozott szép ház volna - jegyezte meg -, akkor engem se érdekelne; de a kastély parkja gyönyörű. Ilyen szép erdőket alig találni a környéken.

Elizabeth nem szólt többet, de nem tudott a dologba beletörődni. Rögtön az jutott eszébe, hogy kastélynézés közben Darcyval találkozhatik. Hiszen ez rettenetes volna! Már a puszta gondolatra is elpirult. Inkább nyíltan beszél a nagynénjével, semhogy ezt megkockáztassa. De efelől is voltak aggályai, s végül úgy döntött, hogy ez lesz az utolsó menedéke, ha kedvezőtlen választ kapna érdeklődésére, hogy távol van-e a család.

Elhatározásához híven este lefekvés előtt megkérdezte a szobalányt, valóban szép hely-e Pemberley, mi a tulajdonos neve, aztán (nem csekély aggodalommal) vajon ott tölti-e a család a nyarat? Az utolsó kérdésre örömmel hallotta a tagadó választ, s mivel félelme így elmúlt, őt is elfogta a kíváncsiság, hogy megnézze a kastélyt. S mikor másnap reggel visszatértek a kérdésre, és őt is újból megkérdezték, könnyű szívvvel és közömbös arccal válaszolhatta, hogy semmi komoly kifogása nincs a terv ellen.

Úgy döntöttek tehát, hogy elmennek Pemberleybe.

III. KÖNYV

1. FEJEZET

Elizabeth nyugtalanul leste a kocsiban, mikor bukkan elő a pemberleyi erdő, s amikor befordultak végre a portáslak mellett, izgatottan vert a szíve.

A park igen nagy volt, változatos tájakkal tarkítva. Lapályos felén hajtottak be, s egy ideig messzire elnyúló, szép erdőn át haladtak.

Elizabeth nem tudott beszélgetni, annyira elmélyedt gondolataiban, de azért meglátott és megcsodált minden természeti szépséget, minden kilátást. Fél mérföldön át egyre fölfelé vitt az útjuk, s végül elég magas dombtetőre jutottak, ahol véget ér az erdő, s hirtelen eléjük tárult a kastély a völgy másik oldalán, ahová kanyarogva ereszkedett le az út. Szép, nagy kőépület volt a domboldalon, kies fekvésű, mögötte magas, erdős hegygerinc húzódott, előtte egy eredetileg is nagy patak medrét szélesítették ki a mesterkéltég minden látszata nélkül. A park kiképzése nem volt sem merev, sem talmi díszítésű. Elizabeth el volt ragadtatva. Soha nem látott még ilyen helyet, amelyért annyit tett a természet, s ahol a természet szépségét oly kevéssé rontotta el a rossz ízlés. Útitársai is rajongva dicsérték a látványt, s e pillanatban Elizabeth úgy érezte, mégsem megvetendő dolog, ha valaki Pemberley úrnője lehet!

Leereszkedtek a domb oldalán, s a hídon át a ház elé hajtottak; de mialatt közelebbről szemlélték a házat, Elizát újból elfogta a félelem, hátha találkozik a kastély urával. Rettegve gondolt arra, hogy a szobalány tévedhetett. Engedélyt kértek, hogy megtekinthessék a házat, mire bebocsátották őket a hallba. Miközben a kulcsárnőre vártak, Elizabeth eltűnődhetett azon, hogyan is került ő ide.

A kulcsárnő megjelent. Tisztes külsejű, idősebb asszony volt, sokkal egyszerűbb és sokkal nyájasabb, mint amilyennek Elizabeth képzelte. Bevezette őket a szalonba. Tágas, arányos szoba volt, szépen berendezve. Elizabeth futólag körültekintett, aztán az egyik ablakhoz ment, hogy megcsodálja a kilátást. Pompás látvány tárult eléje: az erdővel borított domb, melynek oldalán leszálltak, s amely még meredekebbnek látszott a távolból. De minden szép volt a környéken, s Elizabeth gyönyörködve nézte az egész képet: a folyót, a parton elszórt fákat, a kanyargó völgyet, ameddig csak szemével követhette. Amikor átmentek a többi szobán, mindent új oldalról látott, s minden ablakból új szépségeket fedezett fel. Magas, szép termek voltak ezek, berendezésük a tulajdonos gazdagságára vallott; de Elizabeth a jó ízlését csodálta, azt, hogy semmi sem cifra vagy túldíszített - kevesebb volt itt a pompa, de több az igazi előkelőség, mint Rosingsban.

"És ennek a kastélynak én lehettem volna az úrnője! - gondolta. - Ezekben a termekben most én lehetnék otthon! Ahelyett, hogy idegenként bámuljam, magaménak vallhatnám a házat, és én láthatnám benne vendégül nagybátyámat és nénémet. De nem! - kapott észbe. - Ez úgylis lehetetlen: nagybátyám és néném elvesztek volna számomra, soha nem hívhattam volna meg őket ide."

Szerencse, hogy erre gondolt, mert már szinte megbánta, amit tett.

Szerette volna megkérdezni a kulcsárnőtől, valóban távol van-e a gazdája, de nem volt hozzá mersze. Végül is nagybátyja tette fel a kérdést, s Elizabeth ijedten fordult félre, mialatt Mrs. Reynolds azt felelte, hogy gazdája nincs itthon, s rögtön hozzátette: - De holnapra várjuk, nagy baráti társasággal. - Milyen boldog volt Elizabeth, hogy az ő látogatásuk nem halasztódott el véletlenül egy nappal!

Nagynénje most odahívta, hogy nézzen meg egy képet. Elizabeth odalépett, s néhány más miniatúrral együtt Wickham képét látta függni a kandalló felett. A néni mosolyogva kérdezte Elizát, hogy tetszik-e neki. A kulcsárnő is odament, s elmondta, hogy a kép egy fiatalembert ábrázol, a volt gazda tisztartójának fiát, akit az úr saját költségén neveltetett.

- Nemrég belépett a hadseregbe - tette hozzá -, de sajnos, nagyon haszontalan ember lett belőle.

Mrs. Gardiner mosolyogva nézett unokahúgára, de Elizabeth nem tudta a mosolyt viszonzni.

- Ez pedig a gazdám - mondta Mrs. Reynolds egy másik miniatűrre mutatva -, a kép igazán élethű. Ugyanakkor készült, mint a másik, úgy nyolc évvel ezelőtt.

- Sokszor hallottam, milyen szép férfi a gazdája - mondta Mrs. Gardiner, a képet nézve -, az arcképen is az. De te meg tudod mondani, Lizzy, hasonlít-e hozzá vagy sem.

Mrs. Reynolds láthatólag jobban kezdte tisztelni Elizát, mihelyt kiderült, hogy ismeri a gazdáját.

- Hát a kisasszony ismeri Mr. Darcyt?

- Egy kicsit - felelte Elizabeth elpirulva.

- És nem tetszik gondolni, hogy nagyon szép ember?

- Igen, nagyon jóképű.

- Én bizony nem ismerek nála szebbet; de fõn a képtárban egy szebb, nagyobb képet is látnak majd róla. Ez itt a boldogult gazdám kedvenc szobája volt, és a képecskék is mind úgy maradtak, mint az ő idejében. Nagyon szerette őket.

Most már tudta Elizabeth, miért függ Wickham arcképe is a miniatűrök között.

Mrs. Reynolds aztán Miss Darcy képmására hívta fel figyelmüket, amely még nyolcéves korában készült.

- És Miss Darcy is olyan csinos, mint a bátyja? - kérdezte Mr. Gardiner.

- Persze hogy olyan! A legszebb kisasszony a világon! És milyen művelt! Egész nap énekel és zongorázik. A szomszéd szobában van az új zongora, most érkezett meg, a gazdám ajándéka. Mr. Darcy õt is magával hozza holnap.

Mr. Gardiner közvetlen és kellemes modorú ember volt; az ő kérdéseinek és megjegyzéseinek köszönhetően, hogy Mrs. Reynolds nyelve megoldódott. Akár a büszkeség vezette, akár a ragaszkodás, a kulcsárnő nyilván nagy örömét lelte abban, hogy gazdájáról és Miss Darcyról beszélhet.

- Sokat van a gazdája Pemberleyben az év folyamán?

- Nem annyit, uram, mint én szeretném. Talán az év felét tölti itten, Miss Darcy pedig mindig itt tölti a nyári hónapokat.

"Kivéve, mikor Ramsgate-be megy" - gondolta Elizabeth.

- Ha megházasodna a gazdája, talán többet lenne itt.

- Biztosan, uram. De ki tudja, mikor kerül erre sor? Nem tudom, ki volna méltó hozzá.

Mr. Gardiner és a felesége elmosolyodtak. Elizabeth pedig nem állhatta meg, hogy meg ne jegyezze:

- Mondhatom, nagy dicséret Mr. Darcynak, hogy így beszél róla.

- Én csak az igazat mondom. Mindenki ezt mondja róla, aki ismeri - felelte Mrs. Reynolds. Elizabeth úgy vélte, hogy ez erős túlzás, s növekvő csodálkozással hallgatta, hogy a kulcsárnő még hozzát teszi: - Soha életemben nem hallottam tőle egy rossz szót, pedig már négyéves kora óta ismerem.

Ez a dicséret lepte meg legjobban Elizát, mert leginkább ez ellenkezett véleményével. Gyökeret vert benne a hit, hogy Darcy mogorva, barátságtalan ember. Kíváncsisága teljes erővel felébredt, többet akart róla hallani, s hálás volt nagybátyjának, mikor az így szólt:

- Ezt bizony kevés emberről lehet elmondani. Boldog lehet, hogy ilyen gazdája van.

- Tudom én, uram, az is vagyok. Bejárhatnám a világot, akkor sem találhatnék jobbat. De mindig azt tapasztaltam, hogy a jólelkű gyerekből lesz a jólelkű ember - õ pedig mindig a legangyalibb természetű, a

legjobb szívű fiú volt a világon.

Elizabeth alig állhatta meg, hogy rá ne bámuljon.

"Ilyen volna Darcy?" - gondolta.

- Az édesapja nagyon derék ember volt - jegyezte meg Mrs. Gardiner.

- Igen, asszonyom, az volt, a fia pedig szakasztott olyan lesz, éppolyan jó és nyájas a szegény emberekhez.

Elizabeth csak figyelt, ámult, kételkedett, és még többet akart hallani. Beszélhetett Mrs. Reynolds bármi másról, az őt nem érdekelte - hiába mondta el, kit ábrázolnak a képek, mekkorák a szobák, mennyibe került a berendezés. Mr. Gardinert nagyon mulattatta a családi elfogultság (ennek tulajdonította a gazda túlzott magasztalását), s csakhamar újra Darcyra terelte a szót. Mrs. Reynolds nyomatékkal emelte ki sok jó tulajdonságát, amint együtt mentek fel a széles lépcsőn.

- Ő a legjobb földesúr és a legjobb gazda, akit el lehet képzelni. Nem olyan, mint a mai léha fiatal emberek, akik csak magukra gondolnak. Nincs olyan zsellér vagy cseléd, aki ne áldaná a nevét. Egyesek büszkének tartják, de én soha nem láttam ilyennek. Talán csak azért mondják ezt rá, mert nem fecseg annyit, mint más fiatal emberek.

"Milyen kedvező fényt vet ez Darcyra!" - gondolta Elizabeth.

- Ez a dicshimnusz - súgta oda a nagynénje, mialatt továbbmentek - nem egészen vág össze azzal, ahogyan szegény barátunkkal viselkedett.

- Lehet, hogy tévedtünk.

- Aligha hiszem. Igen jó forrásból szereztük az értesülést.

Fölértek a tágas emeleti folyosóra, s a kulcsárnő bevezette őket egy bájos nappali szobába, amelyet csak nemrég rendeztek be, könnyebb eleganciával, mint a földszinti termeket. Megtudták, hogy az átalakítás most történt, Miss Darcy kedvéért, aki legutóbbi látogatása idején megszerette ezt a szobát.

- Látszik, milyen jó fivér - mondta Elizabeth, s az egyik ablakhoz lépett.

Mrs. Reynolds előre elképzelve, mennyire fog örülni Miss Darcy, ha meglátja a szobát.

- És a gazdám mindig ilyen - tette hozzá. - Ha örömet szerezhet valamivel a hűgának, rögtön megteszi. Nincs semmi a világon, amit meg ne tenne érte.

Már csak a képtár volt hátra, meg két-három nagyobb hálószoza. A képtárban sok szép festmény volt, de Elizabeth nem értett a festészethez, s mivel lent már elég képet látott, inkább Miss Darcy krétarajzait kezdte nézegetni - a témájuk jobban érdekelte, és jobban meg is értette a rajzokat.

A képtárban sok családi arckép volt, de ezek alig köthették le egy idegen figyelmét. Elizabeth továbbment, az egyetlen arcot keresve, amelyet ismert. Végül rátalálta kép megragadó hasonlatossággal ábrázolta Darcyt, azzal a mosollyal, amelyet Elizabeth is látott néha az arcán, amikor őt nézte. Komolyan, tűnődve állt néhány percig a festmény előtt, és még egyszer visszatért hozzá, mielőtt kimentek a képtárból. Mrs. Reynolds elmondta nekik, hogy ezt a képet még a boldogult Mr. Darcy életében festették.

Mi tagadás, ebben a pillanatban Elizabeth gyöngédebb érzéssel gondolt a kép eredetijére, mint ismeretségük legbarátibb szakaszán. Mrs. Reynolds magasztalását nem lehetett semmibe venni. Milyen dicséret ér fel egy értelmes cseléd dicséretével? Eszébe jutott, hány ember boldogsága van Darcy kezében, aki testvér, földesúr és gazda! Mennyi örömet vagy fájdalmat okozhat! Mennyi jót vagy mennyi rosszat van módjában tenni! Amit a kulcsárnő elmondott róla, az mind Darcy mellett szólt - most ott áll a képmása előtt, Darcy rászégezi a szemét -, Elizabeth mélyebb hálával gondolt a fiatal ember vonzalmára, mint eddig bármikor; felidézte a szerelem hevét, de tompította vallomásának sértő hangját.

Miután mindent végignézték a házban, amit meg szoktak mutatni a látogatóknak, lementek a földszintre,

és elbúcsúztak a kulcsárnőtől. Mrs. Reynolds rábízta őket a kertészre, aki a bejáratnál várt rájuk.

Amint a gyepen át sétáltak a folyó felé, Elizabeth megfordult és visszanézett. Nagybátyja és nagynénje is megálltak, s miközben Mr. Gardiner találgatta, milyen régi lehet a kastély, egyszerre megjelent a kastély gazdája: azon az úton jött feléjük, amely a ház mögött az istállókhöz vezetett.

Húsz méterre sem voltak egymástól, s Darcy oly hirtelen bukkant fel, hogy okvetlenül meg kellett látniok egymást. Szemük rögtön találkozott, s mindkettőjük arcát mély pír öntötte el. Darcy láthatóan összerezett, s egy pillanatig mozdulni sem tudott a meglepetéstől, de csakhamar erőt vett magán, a társaság felé indult, s ha nem is teljes hidegvérrel, de legalább tökéletes udvariassággal szólította meg Elizát.

A leány először önkéntelenül elfordult, de Darcy közeledtére megállt, és alig palástolható zavarral fogadta köszönését. Ha a fiatalember hirtelen megjelenése vagy hasonlósága az imént látott képhez nem is győzte volna meg Gardineréket, hogy Mr. Darcy áll előttük, rögtön kiolvashatták ezt a kertész meglepett arcából, amint megpillantotta gazdáját. Kissé félrehúzódtak, mialatt Darcy unokahúgukkal beszélt, aki meglepetésében és zavarában alig merte ráemelni szemét, s nem is tudta, mit felelt, amikor a fiatalember udvariasan érdeklődött családjá felől. Elizabeth egészen elámult, mennyire megváltozott Darcy modora utolsó találkozásuk óta - minden szó, amit tőle hallott, fokozta zavarát, s mivel folyton az járt az eszében, milyen helytelen, hogy Darcy itt találta őt, a néhány perc, amelyet most együtt töltöttek, életének legkínosabb percei közé tartozott. De Darcy sem látszott sokkal nyugodtabbnak; beszédéből teljesen hiányzott a megszokott higgadság. Többször is megkérdezte Elizát, mikor jött el Longbournból, meddig marad Derbyshire-ben, oly gyakran és oly szapora hangon, hogy feldúlt lelkiállapota nagyon is nyilvánvaló volt.

Végül már semmi nem jutott az eszébe - néhány pillanatig szótlánul állt ott, majd hirtelen magára eszmélt, és elköszönt Elizától.

Gardinerék most csatlakoztak Elizához, és dicsérni kezdték Darcy természetét; de a leány egy szót sem hallott, s teljesen elmerülve érzéseiben, némán követte őket. Lelkét elöntötte a szégyen és a bosszúság. Ide eljönni! Ennél szerencsétlenebb, meggondolatlanabb dolgot nem is cselekedhetett volna. Milyen furcsának találhatta ezt Darcy! Milyen szégyenletes fényt vet ez órá ilyen hiú ember szemében! Úgy tűnhetik fel, mintha szándékosan tolakodott volna ismét az útjába! Miért is jött ide? Vagy miért érkezett meg Darcy egy nappal előbb, mint várták? Ha csak tíz perccel hamarabb távoznak, Darcy már nem vette volna őket észre - mert világos, hogy abban a pillanatban jött meg, abban a pillanatban szállt le a lóról vagy a kocsiról. Ez a fonák találkozás újra meg újra arcába kergette a vért. S hogy a viselkedése oly feltűnően megváltozott vajon mit jelent ez? Hogy egyáltalán szóba állt vele, már az is meglepő! De hogy ilyen udvariasan beszélt, a családjá iránt is érdeklődött! Soha életében nem látta még Darcy modorát ily kevésbé merevnek, soha nem beszélt vele oly kedvesen, mint ezen a váratlan találkozáson. Mennyire másképp viselkedett! Nem tudta mire vélje a dolgot, milyen magyarázatot keressen.

Közben egy szép sétaútra tértek a víz partján, s minden lépésnél elragadóbb dombhajlat vagy festőibb facsoport tűnt a szemükbe, amint az erdőhöz közeledtek; de időbe telt, mire Elizabeth bármit is észrevett. Gépiesen felelt ugyan nagybátyja és nénje ismételt kérdéseire, oda is tekintett, ha felhívták valamire a figyelmét, de semmit sem látott a tájból. Gondolatai mind a pemberleyi kastély egyetlen pontjára szegeződtek, arra a helyre, ahol Darcy éppen tartózkodhatott. Szerette volna tudni, mi megy most végbe a lelkében, mit gondol róla: vajon a történetek ellenére is kedves ő még neki? Talán csak azért volt hozzá udvarias, mert érzelmei megnyugodtak; de volt valami a hangjában, ami nem vallott nyugalomra. Hogy Darcynak inkább fájdalmat vagy örömet okozott-e a viszontlátás, nem tudta eldönteni, de annyi bizonyos, hogy nem hagyta közömbösen.

Útitársai végül is szóvá tették szórakozottságát, s ez magához térítette; belátta, hogy a nyugalomnak legalább a látszatát meg kell őriznie.

Betértek az erdőbe, s egy időre búcsút mondvá a folyónak, felfelé igyekeztek a hegyoldalon. Egyes helyeken, ahol a ritkuló fák szabad távlatot hagytak a szemnek, gyönyörű kilátás nyílt a völgyre, a

szemközt emelkedő dombokra (sokat közülük messze elnyúló erdők borítottak), időnként meg a kanyargó patakra. Mr. Gardiner azt az óhaját fejezte ki, hogy járják körül az egész parkot, bár ez talán több egy sétánál. A kertész diadalmas mosollyal jegyezte meg, hogy a park kerülete tíz mérföld. Le kellett hát mondani tervükről, s csak a szokásos körsétát tették meg, amely egy idő múlva a meredek, erdős lejtőn leereszkedve visszavitte őket a víz partjára, a folyó egyik legszűkebb szakaszán. Átkeltek egy egyszerű fahídon, amely jól illett a táj jellegéhez. A vidék itt kopárabb volt, mint máshol, a völgy szurdokká szűkült, amelyben a patak mellett csak egy szűk ösvény húzódott a bozotos cserjés mentén. Elizabeth szerette volna kikutatni a patak kanyarulatait, de amikor átmentek a hídon, és meglátták, milyen messze vannak a háztól, Mrs. Gardiner, nem lévén jó gyalogló, nem akart továbbmenni, s csak azt kérte, térjenek vissza minél gyorsabban a kocsihoz. Unokahúga kénytelen volt engedni, s most a legrövidebb úton megindultak a kastély felé, a folyó túlsó partján. De csak lassan haladtak előre, mert Mr. Gardiner szenvedélyes horgász volt, noha ritkán áldozhatott e hajlamának. Folyton leste, mikor bukkan fel egy-egy pisztráng a vízből, erről beszélgetett a kertésszel, közben meg-megállt. S míg így lassan mentek tovább, ismét csodálkozva látták (s Elizabeth nem volt kevésbé meglepve, mint először), hogy Darcy közeledik feléjük, s már nincs is tőlük messze. Az utat itt nem szegélyezték sűrűn a fák, mint a másik parton, így hamarabb vehették őt észre. Elizabeth minden meglepetése ellenére most legalább jobban el volt készülve a beszélgetésre, és elhatározta, hogy nyugodtan fog viselkedni és beszélni, ha Darcy valóban találkozni akar velük. Néhány pillanatig úgy érezte, hogy Darcy valószínűleg átvág egy másik ösvényre. De ez az érzés csak addig tartott, amíg az útkanyarulat eltakarta őt szemük elől: a forduló után a fiatalember ott termett előttük. Elizabeth egy pillantás meggyőzte arról, hogy Darcy iménti udvariassága mit sem változott, ő is követte hát példáját, és az üdvözlés után tüstént a kastély szépségét kezdte dicsérni; de alig mondta róla, hogy "bájos" és "elragadó", máris kellemetlen emlékek jutottak eszébe, és azt képzelte, hogy Pemberley dicséretét az ő szájából félre lehet magyarázni. Elpirult, és nem is szólt többet.

Mrs. Gardiner kissé hátrább maradt, és amikor Elizabeth elhallgatott, Darcy megkérte, legyen szíves bemutatni őt ismerőseinek. Erre az udvarias gesztusra Elizabeth egyáltalán nem volt elkészülve. Alig tudta elfojtani mosolyát, hogy Darcy most olyanok ismeretségét keresi, akik ellen gögje lázadott, mikor megkérte kezét. "Mennyire meg fog lepődni - gondolta magában -, ha megtudja, kicsodák! Most persze azt hiszi róluk, hogy előkelő, nagyvilági emberek."

De a bemutatás rögtön megtörtént, s amikor megmondta, milyen rokonságban állnak egymással, lopva, hamiskásan Darcyra pillantott, mert látni akarta, hogyan viseli ezt el - szinte várta, hogy minél hamarabb lerázza magáról az ilyen szégyenletes társaságot. Hogy Darcyt meglepte a rokon kapcsolat, nyilvánvaló volt; de hősiesen vette tudomásul, nem futamodott meg, hanem velük együtt visszafordult, és beszélgetni kezdett Mr. Gardinerrel. Elizabethnak ez csak öröm lehetett, csak diadal. Vigasztaló volt, hogy Darcynak olyan rokonokat is bemutatathatott, akik miatt nem kell pirulnia. Figyelmesen hallgatta minden szavukat, s büszke volt nagybátyjának minden kifejezésére, minden mondatára, amely eszéről, ízléséről és jó modoráról tanúskodott.

A beszélgetés csakhamar a horgászásra terelődött, s Elizabeth hallotta, amint Darcy a legudvariasabban meghívja nagybátyját, hogy itteni látogatása alatt horgásszon az ő birtokán, amikor csak kedve tartja - azt is felajánlotta, hogy ellátja őt horgászfelszereléssel, és megmutatja, merre van a legtöbb hal a patakban. Mrs. Gardiner, aki karonfogva ment Elizával, csodálkozva pillantott hűgára. Elizabeth nem szólt semmit, bár rendkívül megörült Darcy előzőkenységének, amely csak neki szólhatott. Egyik ámulatból a másikba esett, s folyton ezt kérdezte magától: "Vajon miért változott így meg? Mi lehet ennek az oka? Nem lehet, hogy miattam, az én kedvemért szelídült volna meg így a modora. Az én hunsfordi szemrehányásaim nem okozhattak ilyen változást. Lehetetlen, hogy még most is szeressen."

Egy ideig úgy sétáltak, hogy a két hölgy ment elől, mögöttük a két férfi; de később lementek a folyó partjához, hogy jobban megnézzenek valami furcsa vízínövényt, s amikor újból elindultak, az elrendezés véletlenül kissé módosult. Mrs. Gardiner volt a kezdeményező, akit kifárasztott a délelőtti séta; unokahúga karját nem találván elegendő támasznak, inkább a férjébe karolt. Helyét Darcy foglalta el Elizabeth oldalán, és együtt sétáltak tovább. Rövid hallgatás után a leány szólalt meg először. Tudtára akarta adni Darcynak, hogy csak azért jött el Pemberleybe, mert bizonyos volt a gazda távollétében. Így

hát azzal a megjegyzéssel kezdte, hogy Darcy egészen váratlanul érkezett meg.

- A kulcsárnő azt mondta - tette hozzá -, hogy legkorábban holnapra várják önt haza; mielőtt pedig elindultunk Bakewellből, úgy értesültünk, hogy a közeli jövőben nem is tartózkodik birtokán.

Darcy elismerte, hogy mindez szóról szóra igaz; de a tisztartóval kellett valamit megbeszélnie, s ezért néhány órával hamarabb indult el, mint a társaság, mellyel addig együtt utazott.

- Holnap korán reggel ők is megérkeznek - folytatta -, s kegyed ismerősöket is fog köztük találni: Mr. Bingley és a nővéreit.

Elizabeth csak könnyed biccentéssel felelt. Gondolatai rögtön visszazálltak abba az időbe, amikor Bingley neve utoljára hangzott el köztük, s Darcy arckifejezéséről ítélve, ő sem igen gondolhatott egyébire.

- Van még valaki a társaságban - folytatta Darcy kisvártatva -, aki különösen szeretne kegyeddel megismerkedni. Megengedné-e, hogy bemutassam kegyednek a húgomat, amíg Lambtonban tartózkodnak? Vagy túl sokat kérek ezzel?

A kérés valóban meglepő volt, olyan meglepő, hogy Elizabeth később nem is emlékezett, hogyan mondott rá igent. Rögtön érezte, hogy ha Miss Darcy meg akar vele ismerkedni, ez csak bátyjának a műve lehet, s ez már önmagában is meglepéssel töltötte el. Jóleső tudat volt, hogy Darcy minden haragja ellenére sincs róla igazán rossz véleménnyel.

Némán sétáltak tovább, mindketten gondolataikba merülve. Elizabeth nem volt nyugodt, ezt nem is lehetett tőle várni; de örömet és elégtételt érzett. Hamarosan elhagyták a többiek, s mire a kocsihoz értek, Mr. és Mrs. Gardiner jó kétszáz méterre maradtak le mögöttük.

Darcy most meghívta, menjen be vele a házba, de a leány kijelentette, hogy nem fáradt, s így együtt álldogáltak a pázsiton. Ebben a pillanatban sok mindent mondhattak volna egymásnak, s a hallgatás nagyon kínos volt. Elizabeth szeretett volna beszélni, de mintha tilalomfák állnának mindenfelé. Végre az utazás jutott eszébe, s nagy buzgalommal csevegtek olyan helyekről, mint Matlock meg Dovedale. De az idő és a néni lassan haladt, s Elizabeth türelme és gondolatai már fogytán voltak, mire vége szakadt a bizalmas kettősnek. Amikor Gardinerék odaértek, Darcy mindnyájukat meghívta, hogy menjenek be vele a házba egy kis falatozásra, de a meghívást elhárították, s mindkét részről a legnagyobb udvariassággal búcsúztak el. Darcy besegítette a hölgyeket a kocsiába, s amint elhajtattak, Elizabeth látta, hogy lassú léptekkel megy a kastély felé.

A bácsi és a néni most róla kezdtek beszélni, s mindketten kijelentették, hogy Darcy ezerszer különb, mint amilyennek képzelték.

- Tökéletes modorú, udvarias és szerény - jegyezte meg a bácsi.

- Van benne valami szertartásos vonás, annyi szent felelte Mrs. Gardiner -, de inkább csak a viselkedésében, és illik is hozzá. Én is csak azt mondhatom, amit a kulcsárnő: ha egyesek büszkének tartják is, én nyomát sem láttam benne büszkeségnek.

- Engem legjobban az lepett meg, ahogyan velünk viselkedett: nemcsak udvariasan, hanem igazán figyelmesen is, pedig semmi oka nem volt erre. Hiszen Elizát csak futólag ismeri.

- Mi tagadás, Lizzy - mondta a nagynénje -, csinosnak nem olyan csinos, mint Wickham - jobban mondva, nincs az a megnyerő arckifejezése, mert a vonásai igazán szépek. De hogyan mondhattad róla, hogy olyan kellemetlen ember?

Elizabeth próbált magyarázkodni: Darcy már Kentben is jobban tetszett neki, mint régebben, olyan szívesnek pedig még sohasem látta, mint ma délelőtt.

- De az udvariassága talán kissé a szeszélyeitől is függ felelte a bácsi. - Az ilyen nagyurak gyakran szeszélyesek. Nem is akarom őt szaván fogni a horgászás dolgában, mert meggondolhatja magát, és még kiutasít a parkból.

Elizabeth érezte, hogy társai teljesen félreértik Darcy jellemét, de nem szólt semmit.

- Amennyire meg tudom őt ítélni - folytatta Mrs. Gardiner -, nem gondoltam volna, hogy bárkivel is oly kegyetlenül tudna bánni, mint szegény Wickhammal. A tekintetében nincs semmi rosszindulat. Ellenkezőleg, amikor beszél, valami kedves vonás van a szája körül. És az arcán is valami nemesség tükröződik, ami nem vall rossz szívre. A derék asszonyság, aki megmutatta nekünk a házat, persze az egekig magasztalta! Néha már alig álltam meg, hogy el ne nevessem magam. De bizonyára bőkezű gazda, s a cselédség szemében ez minden erény netovábbja.

Elizabeth most érezte, hogy kötelessége legalább néhány szóval megvédeni Darcy viselkedését Wickhammal szemben; ezért értésükre adta, amilyen óvatosan csak lehetett, hogy azok után, amit a fiatalember kenti rokonaitól hallott, Darcy eljárását egészen másképp is lehet magyarázni, s hogy Darcy távolról sem olyan sötét jellem, Wickham pedig nem olyan ártatlan bárány, amint ezt Hertfordshire-ben gondolták. Állításának bizonyosságául részletesen beszámolt a két férfi közötti anyagi ügyletekről, a forrást nem nevezte ugyan meg, de kijelentette, hogy teljesen megbízható.

Mrs. Gardinert meglepte és elszomorította ez a közlés; amint azonban egykori örömeinek színhelyéhez közeledtek, a kedves emlékek elűzték minden más gondolatot. Csak azzal törődött, hogy férjének megmutassa a környék minden nevezetes helyét, egyébire nem is tudott gondolni. Bármennyire kifárasztotta a délelőtti séta, ebéd után rögtön elindult felkeresni régi ismerőseit, az este pedig azzal telt el, hogy élvezte a hosszú esztendő után felújított barátság minden örömét.

A nap eseményei sokkal érdekesebbek voltak, semhogy Elizabeth sok figyelmet szentelhetett volna új ismerőseinek. Csak egy gondolat járt az eszébe: csodálkozva gondolt Darcy előzékenységére, s mindenekfelett arra, hogy meg akarja ismertetni őt a húgával.

2. FEJEZET

Elizabeth számított arra, hogy mihelyt Miss Darcy megérkezik Pemberleybe, a bátyja mindjárt másnap elhozza magával; elhatározta hát, hogy aznap egész délelőtt a fogadó közelében marad. De rosszul számított, mert a látogatók már a Lambtonba való érkezésüket követő délelőtt megjelentek. Gardinerék a városban sétálgattak új ismerőseikkel, és éppen visszatértek a fogadóba, hogy átöltözzenek, mielőtt ebédelni mennek az ismerős családdal, amikor kocsizörgés csalta őket az ablakhoz - látták, hogy egy úr és egy hölgy hajtat feljűk az utcán. Elizabeth rögtön felismerte a libériát, kitalálta, hogy mit jelent, s rokonainak nem csekély meglepetésére közölte velük, milyen megtiszteltetés vár reá. Nagybátyja és néne szólni sem tudtak az álmétkodástól; Elizabeth zavart modora és szavai, maga a látogatás s az előző nap számos apró eseménye egészen új fényben tárták fel előttük a dolgot. Eddig egy pillanatig sem gyanakodtak, de most érezték, hogy ennyi figyelmesség Darcy részéről nem magyarázható másképp, mint hogy érdeklődik unokahúguk iránt. Mialatt ezek a frissen ébredt gondolatok villantak át agyukon, Elizabeth zavara nőttön-nőtt. Ő maga is csodálkozott izgatott lelkiállapotán, s egyéb nyugtalanító okok mellett attól is tartott, hogy Darcy elfogultságában túlságosan is dicsérte őt a húga előtt. Mivel most jobban akart tetszeni, mint máskor, természetesen attól félt, hogy igyekezete teljes kudarcba fullad.

Visszahúzódott az ablaktól, nehogy meglássák; s amint fel-alá járt a szobában, hogy kissé összeszedje magát, olyan meglepett, fürkésző pillantást látott nagybátyja és néne szemében, ami még zavartabbá tette.

Miss Darcy megjelent a bátyjával, s megtörtént a retteget várt bemutatás. Elizabeth ámulva látta, hogy új ismerőse legalább olyan zavarban van, mint ő maga. Lambtoni tartózkodása óta azt hallotta, hogy Miss Darcy rendkívül büszke, de néhány percnyi megfigyelés után rájött, hogy csak rendkívül félénk. Egytagú szavakon kívül alig tudott tőle bármi választ kapni.

Miss Darcy magas volt és erősebb testalkatú, mint Elizabeth; bár alig múlt tizenhat éves, az alakja fejlett volt, megjelenése nőies és bájos. Nem volt olyan csinos, mint a bátyja, de arcáról értelem és jókedv sugárzott, a modora pedig tökéletesen szerény volt és kedves. Elizabeth arra számított, hogy Miss Darcy éppolyan éles szemű, kíméletlen megfigyelő, amilyen a bátyja volt azelőtt, s most nagy megkönnyebbüléssel fedezte fel eltérő jellemvonásait.

Alig melegedtek bele a társalgásba, mikor Darcy közölte Elizával, hogy Bingley is tiszteletét fogja tenni. Elizának csak annyi ideje maradt, hogy kifejezze örömét, és készüljön a vendég fogadására, máris felhangzottak a lépcsőn Bingley szapora léptei, s egy pillanat múlva benyitott a szobába. Elizabeth haragja Bingley ellen már régen elszállt, de ha maradt volna is valami nyoma, rögtön feloldotta volna az a szívből jövő melegség, amellyel a fiatalember őt a viszontlátásnál üdvözölte. Noha általánosságban, de baráttan érdeklődött Elizabeth családja iránt, s minden szavában, minden pillantásában a régi fesztelen szívélyesség fejeződött ki.

Gardineréket majdnem annyira érdekelte Bingley személye, mint Elizát. Már régóta szerettek volna vele megismerkedni. De nemcsak ő, hanem az egész társaság élénk érdeklődést keltett bennük. Mivel az imént gyanút fogtak Darcyt és unokahúgukat illetően, most óvatosan, de komolyan figyelték őket, s a megfigyelés csakhamar teljesen meggyőzte őket arról, hogy kettőjük közül legalább az egyik szerelmes. A leány érzelmeiben még kissé kételkedtek, de hogy a férfi lelkében túlrad a rajongás, ez eléggé nyilvánvaló volt.

Ami Elizát illeti, reá sok feladat várt. Ki akarta fürkészni minden vendégének hangulatát, le akarta csillapítani önnön kedélyét, s kellemessé kívánta magát tenni látogatói előtt. Legjobban az utóbbi feladattól félt, pedig itt számíthatott leginkább sikerre, mert akiknek tetszeni akart, azok eleve részrehajlók voltak irányában. Bingleyben megvolt a készség, Georgianában a vágy, Darcyban az eltökéltség, hogy jól érezzék magukat társaságában.

Bingley láttára Elizabeth gondolatai természetesen nővérehez szálltak, s ó, mennyire égett a vágytól, hogy megtudja, vajon a fiatalember is gondol-e reá! Néha azt képzelte, hogy Bingley kevesebbet beszél, mint

azelőtt, egyszer-kétszer azzal a gondolattal játszott, hogy amikor Bingley őrá tekint, hasonlóságot keres kettőjük között. Lehet, hogy ez csak képzelődés volt - de abban már nem tévedhetett, hogyan viselkedik Bingley Miss Darcy irányában, akit megtettek Jane vetélytársának. Egyetlen pillantás sem árulta el egyik részről sem, hogy vonzódnának egymáshoz. Semmi sem történt közöttük, ami igazolhatta volna Miss Bingley reményeit. E tekintetben hamar megnyugodott, s a látogatás során még két-három kis körülményt tapasztalt, amelyeket szerető lelkével úgy igyekezett magyarázni, hogy Bingley emlékszik Jane-re, hogy emlékeit gyöngédség színezi, hogy szeretne többet is mondani, amivel Jane-re fordíthatná a beszélgetést, csak nincs hozzá bátorsága. Mialatt a többiek egymással beszélgettek, Bingley megjegyezte (s hangjából őszinte sajnálkozás csendült ki), hogy már nagyon régóta nem volt szerencséje Elizához, s be sem várva a leány választát, hozzátette: - Több mint nyolc hónapja. Utoljára november huszonhatodikán találkoztunk, amikor mind együtt táncoltunk Netherfieldben.

Elizabeth örült, hogy Bingley ilyen pontosan emlékszik az eseményre; később, amikor a többiek nem figyeltek oda, a fiatalember megkérdezte tőle, hogy valamennyi testvére Longbournban van-e. A kérdés nem mondott sokat, mint az előző megjegyzés sem, de jelentőséget adott az a mód, ahogyan mondta, s a pillantás, amellyel kísérte.

Nem akart gyakran Darcyra nézni, de valahányszor odapillantott, nyájas kifejezést látott az arcán, s amikor a fiatalember beszélt, hangjában nem volt semmi gőg vagy lenézés Elizabeth rokonai iránt; ez meggyőzte őt arról, hogy Darcy megváltozott modora, melynek előző nap tanúja volt, ha átmenetinek bizonyul is, egy napnál mindenestre tovább tartott. Amikor látta, hogy Darcy olyanokkal keresi az ismeretséget, olyanoknak igyekszik a kedvében járni, akikkel néhány hónappal azelőtt szégyellt volna érintkezni; amikor látta, milyen udvarias, nemcsak iránta, hanem rokonai iránt is, akikről leplezetlen megvetéssel nyilatkozott; amikor felidézte az utolsó heves jelenetet a hunsfordi paplakban - a különbség, a változás oly nagy volt, s oly erővel ragadta meg a leányt, hogy alig bírt uralkodni érzelmein s titkolni csodálkozását. Soha, még a netherfieldi jó barátok vagy az előkelő rosingsi rokonok között sem tapasztalta, hogy Darcy ennyire előzékeny, ennyire mentes minden önteltségtől, így leveti tartózkodását, mint most, amikor igyekezete nem vezethet semmi komoly eredményhez, sőt amikor azoknak az ismeretsége, akiket figyelmével elhalmozott, csak csúfondáros megjegyzésekre ösztönözte volna a netherfieldi és a rosingsi hölgyeket.

A vendégek több mint félóraig maradtak, s amikor búcsúzni felálltak, Darcy megkérte hűgát, hogy mielőtt Mr. és Mrs. Gardiner és Miss Bennet továbbutaznának, hívják meg őket Pemberleybe ebédre. Miss Darcy készségesen szót fogadott, bár félénksége elárulta, hogy a meghívásokban még nemigen jártas. Mrs. Gardiner az unokahűgára pillantott, mert szerette volna tudni, hajlandó-e eleget tenni a meghívásnak ő, akinek ez elsősorban szólt; de Elizabeth elfordította a fejét. Mrs. Gardiner azonban úgy vélte, hogy ez a kitérő mozdulat inkább pillanatnyi zavarra vall, semmint vonakodásra, s mivel férje arcából, aki nagyon kedvelte a társaságot, azt olvasta ki, hogy szívesen elmenne, a maga felelősségére elfogadta a meghívást, s az ebédet harmadnapra tűzték ki.

Bingley őszinte örömét fejezte ki, hogy ismét látni fogja Elizát, mert még sok mondanivalója van számára, és sokat szeretne kérdezni hertfordshire-i közös barátaikról is. Elizabeth ezt úgy értelmezte, hogy a fiatalember Jane-ről akar tőle hallani, s nagyon megörült; ezért, meg egyebekért is, a vendégek távozása után nem kis meglepéssel gondolhatott vissza az elmúlt félórára, bár amíg tartott, vajmi kevés öröme telt benne. Alig várta, hogy egyedül maradhasson, s mivel félt nagybátyja és nénye kérdéseitől és célzásaitól, csak addig maradt velük, amíg meghallgatta kedvező véleményüket Bingleyről, aztán szobájába sietett átöltözni.

Pedig nem kellett tartania Gardinerék kíváncsiságától, nem akarták őt vallomásra kényszeríteni. Világos volt előttük, hogy Elizabeth sokkal jobban ismeri Darcyt, mint eddig sejtették; világos volt most már az is, hogy a fiatalember valóban szerelmes belé. Sok mindent láttak, ami érdekelte volna, de semmi olyat, ami kérdezősködésre jogosította fel őket.

Darcyról most már igyekeztek jó véleményt táplálni, s amennyire megismerték, nem is találtak benne semmi hibát. A fiatalember előzékenysége nem maradhatott hatástalan, s ha csupán saját érzéseik és a

kulcsárnő szavai szerint alkottak volna maguknak képet Darcy jelleméről, tekintet nélkül az egyéb híresztelésekre, a fiatalember hertfordshire-i ismerősei nem ismertek volna rá a kép eredetijére. De Gardinerék most előnyösnek tartották, hogy higgyenek a kulcsárnőnek; hamarosan rájöttek, hogy nem szabad elhamarkodva elvetni egy olyan alkalmazott tanúságát, aki gazdáját már négyéves kora óta ismeri, s akinek egész lénye becsületességre vallott. Lambtoni ismerőseik tudomása szerint sem történt soha semmi, ami lényegesen csökkentette volna a tanúság értékét. Egyéb vád nem volt Darcy ellen, csak az, hogy büszke; valószínűleg az is, de ha nem is lett volna, akkor is büszkeségnek vélik egy kis mezővárosban, hogy a család nem látogat senkit. Annyit mindenesetre elismertek róla, hogy bőkezű, és sok jót tesz a szegényekkel.

Wickhamre vonatkozólag Gardinerék hamar megtudták, hogy a környéken nincs sok becsülete; legfontosabb kapcsolatáról - közte és jótévőjének fia között - az emberek tökéletlenül voltak ugyan tájékozva, de közismert volt, hogy amikor Wickham távozott Derbyshire-ből, sok adósságot hagyott hátra, s ezt később Darcy fizette ki.

Ami Elizát illeti, gondolatai többet időztek Pemberleyben, mint előző este; s bár az este hosszúnak tűnt fel, nem volt elég hosszú ahhoz, hogy tisztába jöjjön érzéseivel a kastély egyik lakója iránt; két teljes órát feküdt álmatlanul, igyekezve számot vetni önmagával. Gyűlölni semmi esetre sem gyűlölte őt - nem, a gyűlölet már régen elszállt, s nem sokkal utána már azt is szégyellni kezdte, hogy valaha olyasmit érzett iránta, ami ellenszenvnek nevezhető. Darcy értékes tulajdonságai tiszteletet ébresztettek benne - eleinte fanyalogva ismerte el, de egy idő óta már nem lázadott ellene. S a tisztelet most barátibb érzéssé mélyült, hiszen a körülmények annyira mellette szóltak, a tegnapi események oly kedvező fényt vetettek Darcy jellemére! Mindenekfelett, túl a tiszteleten és a becsülésen, valami olyan jóindulat támadt a leány lelkében, amiről tudomást kellett vennie. Hála volt ez - hála, nemcsak azért, hogy Darcy valamikor szerette, hanem még most is szereti annyira, hogy meg tudja bocsátani neki a kikoszorúzásnál mondott ingerült és keserű szavakat, azokat az igazságtalan vádakokat, melyeket akkor a fejéhez vágott. Azt hitte, hogy Darcy kerülni fogja őt, mint a legnagyobb ellenségét - s e véletlen találkozásnál kiderült, hogy mindenáron fenn akarja tartani az ismeretséget; nem mutatja tapintatlanul a vonzalmát, nem tolakodóan bizalmas, amikor kettőjükéről van szó, hanem az ő rokonainak jó véleményét igyekszik elnyerni, s a hűgával akarja őt jobban megismertetni. Ez a változás egy ilyen büszke emberben nemcsak meglepetést keltett, hanem hálát is, mert a szerelemnek, a forró szerelemnek lehetett csak tulajdonítani. Ezt a hálaérzést ápolnia kell magában, mert jólesik szívének, még ha nem is tudja pontosan meghatározni. Tisztelte, becsülte őt, hálás volt neki, szívből kívánta, hogy boldog legyen; csak azt nem tudta, mennyire kívánja, hogy ez a boldogság tőle függjön, mindkettőjük javára válna-e, ha élne a hatalmával (valami azt súgta neki, hogy teheti még), s rábírná Darcyt, hogy kérje meg újra a kezét.

A nagynéni és unokahúga abban állapodtak meg, hogy Miss Darcy kivételes figyelmességét, aki mindjárt megérkezése napján eljött hozzájuk (pedig csak késő délelőtt érkezett Pemberleybe), ha nem is lehet hasonlóval viszonzni, legalább valamilyen udvarias gesztussal kellene meghálálni, s ezért legalkalmasabb volna, ha másnap délelőtt tiszteletüket tennék nála a kastélyban. El is határozták, hogy átmennek. Elizabeth örült, bár amikor ennek az okát kereste, alig tudott róla számot adni magának.

Mr. Gardiner röviddel a reggeli után magukra hagyta őket. Előző nap újra felmerült a horgászás terve, s megbeszélték, hogy a délelőtt folyamán találkozik a pemberleyi társaság néhány férfi tagjával.

3. FEJEZET

Elizabeth most már bizonyosra vette, hogy Miss Bingley ellenszenve féltékenységből fakadt, s így nem tudott megszabadulni az érzéstől, hogy Caroline nagyon nem szívesen fogja látni Pemberleyben. Kíváncsi volt, milyen nyájas arcot vág majd az ismeretség felújításához.

A kastélyhoz érve, a hallon keresztül a szalonba vezették őket, amely északra nézett, és különösen nyáron volt kellemes. Ablakai a parkra nyíltak, a távolban magas, erdős hegyek üdítették fel a szemet, a közbeeső pázsiton pedig az elszórtan álló szép tölgyek és szelídgesztenyefák.

Ebben a szobában fogadta őket Miss Darcy; vele volt Mrs. Hurst és Miss Bingley, meg az a hölgy, akinek felügyelete alatt élt Londonban. Georgiana nagyon udvariasan fogadta őket, de azzal a zavarral, amely féltékenységből és aggályoskodásból származott ugyan, mégis a társadalmilag alatta állókban könnyen azt a hitet kelthette, hogy büszke és tartózkodó. Mrs. Gardiner és unokahúga megértették Miss Darcy lelkiállapotát, és sajnálták őt.

Mrs. Hurst és Miss Bingley csak biccentéssel üdvözölték a vendégeket, s mikor leültek, néhány pillanatnyi csend következett, ami mindig kínos ilyen alkalmakkor. A hallgatást Mrs. Annesley törte meg, egy finom, kellemes külsejű asszony, aki próbálta valahogy elindítani a társalgást, s ezzel jobb neveltségről tett tanúságot, mint a két nővér. Ő meg Mrs. Gardiner vitték a szót, egyszer-egyszer Elizabeth is közbeszólt. Miss Darcyn látszott, hogy szeretne részt venni a társalgásban, ha volna hozzá bátorsága; néha meg is kockáztatott egy-egy rövid mondatot, amikor legkevésbé kellett attól tartania, hogy meghallják.

Elizabeth hamarosan észrevette, hogy Miss Bingley minden mozdulatát figyeli; egy szót sem szólhatott, kivált Miss Darcyhoz, anélkül, hogy magára ne vonja Caroline tekintetét. Ez nem tartotta volna vissza attól, hogy beszélgesse Miss Darcyval, ha nem ülnek túl messze egymástól; de Elizabeth nem bánta, hogy nem kell sokat beszélnie. Gondolataiba mélyedt. Minden pillanatban azt várta, hogy a férfiak közül valaki belép a szobába. Óhajtott is, félt is attól, hogy köztük lesz a ház ura, s alig tudta eldönteni magában, mi erősebb: vágya vagy félelme. Miután így ültek egy negyedóráig, s Miss Bingleynek a szavát sem lehetett hallani, Elizabeth hirtelen felriadt - Miss Bingley kérdezte tőle hidegen, hogy van a családja. Elizabeth éppoly közömbösen és kurtán válaszolt, s Caroline nem szólt többet.

A társalgást most az inasok belépése szakította félbe, akik hideg húst, süteményt s az évszak legpompásabb gyümölcsseit hozták be, miután Mrs. Annesley számos sokat jelentő pillantással és mosollyal emlékeztette Miss Darcyt háziasszonyi kötelességére. Most már volt, ami az egész társaságot foglalkoztassa, mert beszélni ugyan nem mindenki beszélt, de enni mindenki tudott, s a szépen halomba rakott szőlőfürtök, körték és őszibarackok csakhamar az asztal köré csalták őket.

Elizabeth eközben eldönthette magában, hogy vágyik-e találkozni Darcyval, vagy fél tőle - lemérhette az érzéseit, amikor Darcy a szobába lépett. Egy pillanattal előbb még azt hitte, hogy erősebb benne a vágy, de most sajnálni kezdte, hogy a fiatalember megjelent.

Darcy egy ideig Mr. Gardiner társaságában volt - a kastély két-három férfi vendégével a folyónál horgásztak -, s csak akkor hagyta őket ott, amikor megtudta, hogy a hölgyek aznap délelőtt látogatóba jönnek hűgához. Mihelyt Darcy megjelent, Elizabeth nagy bölcsen elhatározta, hogy minden feszesség és zavar nélkül fog viselkedni; az elhatározásra annál inkább szükség volt (ha nehéz volt is megtartani), mert látta, hogy az egész társaság gyanút fogott, s alig van szem, mely ne figyelné Darcy viselkedését, amint belépett a szalonba. De egyetlen arcra sem ült ki olyan mohó kíváncsiság, mint Miss Bingleyére, noha mindig széles mosoly terült el az arcán, valahányszor Darcyhoz vagy Elizához fordult. A féltékenység még nem vitte kétségbeesésbe, s Darcyval kapcsolatos terveivel még nem hagyott fel. Miss Darcy bátyja megjelenése után sokkal inkább igyekezett társalogni; Elizabeth látta Darcyn, mennyire szeretné, ha a húga meg ő jobban összebarátkoznának, s ezért mindent megtett, hogy Miss Darcyt beszélgetésre bátorítsa. Miss Bingley is látta mindezt, s meggondolatlan haragjában felhasználta az első alkalmat, hogy gúnyos udvariassággal megkérdezze:

- Mondja, kérem, Miss Eliza, hát igaz, hogy a nemzetőrezredet elhelyezték Merytonból? Képzem, milyen veszteség ez a kegyed családjának!

Darcy jelenlétében nem merte kiejteni Wickham nevét, de Elizabeth tüstént érezte, hogy Miss Bingley elsősorban őrá céloz. A Wickhammal kapcsolatos emlékek egy pillanatra zavarba hozták, de nyugalmat erőltetett magára, hogy elháríthassa a rosszindulatú támadást, s rögtön felelt a kérdésre, eléggé elfogulatlan hangon. Beszéd közben önkéntelenül Darcyékra pillantott, s látta, hogy a fiatalember kipirult arccal, komolyan nézi őt, húga viszont zavarában fel sem meri emelni a szemét. Ha Miss Bingley tudta volna, milyen fájdalmat okoz szeretett barátnőjének, semmi esetre sem kockáztatja meg ezt a célzást; ő csak Elizát akarta kihozni a sodrából, olyan férfit juttatva eszébe, akiről azt hitte, hogy tetszik a leánynak - bízott benne, hogy Elizabeth elárulja érzelmeit, s ez talán árt neki Darcy szemében -, Darcy talán visszaemlékezik arra az ostoba és nevetséges viselkedésre is, amelyre a merytoni ezred a Bennet család egyes tagjait készítette. Miss Darcy tervezett szökéséről Miss Bingley soha egy szót sem hallott. Ezt a titkot lehetőleg senkinek nem árulták el, Elizát kivéve; s Darcy különösen vigyázott, hogy a Bingley család semmit meg ne tudjon róla, mert élt benne az óhaj, amelyet Elizabeth már régen megsejtett, hogy húga idővel Bingleyhez menjen nőül. Darcynak kétségtelenül volt ilyen terve, s bár magának se vallotta be, hogy ez is közrejátszott, amikor Bingleyt el akarta szakítani Jane-től, mégis eggyel több ok lehetett, hogy oly buzgón szívén viselje barátja boldogságát.

Elizabeth nyugodt viselkedése csakhamar lecsillapította Darcy indulatát, s mivel Miss Bingley, csalódva és bosszúsan, nem mert tovább célozgatni Wickhamre, Georgiana egy idő múlva szintén magához tért, bár nem annyira, hogy ezentúl egy szót is szóljon. Kerülte bátyja tekintetét, noha Darcy már alig gondolt Georgiana szerepére az egész ügyben, s így ez az eset, amellyel Miss Bingley el akarta terelni Darcy gondolatait Elizáról, csak arra volt jó, hogy még többet és még szívesebben gondoljon reá.

Az előbb említett kérdés és felelet után a látogatás már nem tartott sokáig; s mialatt Darcy a kocsizhoz kísérte a vendégeket, Miss Bingley úgy könnyített érzésein, hogy Elizabeth személyét, viselkedését és ruháját szapulta. De Georgiana nem vett részt ebben. Ha bátyja dicsért valakit, ez elegendő volt, hogy ő is megszeresse. Az ő bátyja nem tévedhet, s Darcy olyan dicsérően beszélt neki Elizáról, hogy Georgiana nem is tarthatta másnak, csak bájosnak és elragadónak. Amikor Darcy visszatért a szalonba, Miss Bingley nem állhatta meg, hogy legalább részben ne ismételje el előtte, amit már a húgának elmondott.

- Ugye, Mr. Darcy, milyen rettenetesen nézett ki Eliza Bennet ma délelőtt? - kiáltott fel. - Még életemben nem láttam, hogy valaki így megváltozzék, mint ő a tél óta. Milyen barna és durva lett az arca! Louisa meg én megállapítottuk, hogy rá sem ismertünk volna.

Bármilyen rosszul lehetett Darcynak ez a kitörés, mindössze hidegen annyit válaszolt, hogy ő nem vett észre rajta egyebet, mint hogy Miss Bennet kissé leburnult - ez pedig nem csoda a nyári utazásnál.

- A magam részéről be kell vallanom - folytatta Miss Bingley -, hogy én soha semmi szépet nem láttam rajta. Az arca túl keskeny, az arcborén nincs semmi üdeség, a vonásai egyáltalán nem szabályosak. Az orra jelentéktelen, nincs rajta semmi kifejező. A fogai túrhetőek, de ilyet mindennap lát az ember; ami pedig a szemét illeti, melyet néha dicsérni szoktak, én nem látok benne semmi rendkívülit. Éles, fürkésző nézése van, s ez nem tetszik nekem; az egész fellépésében van valami elviselhetetlen, öntelt vonás, ami nem vall előkelőségre.

Miss Bingley tudta, hogy Darcy bámulója Elizának, s ez nem volt a legjobb módja, hogy önmagát kedvessé tegye előtte. De a harag rossz tanácsadó, s amikor végre sikerült Darcyt kissé felingerelnie, elérte, amit akart. A fiatalember azonban csökönyösen hallgatott, s mivel Miss Bingley szóra akarta bírni, így folytatta:

- Emlékszem, mikor megismerkedtünk vele Hertfordshire-ben, mindnyájan elcsodálkoztunk, hogy elismert szépség hírében áll. Pontosan emlékszem az ön szavaira, aznap este, amikor nálunk vacsoráztak Netherfieldben: "Szépség! Ilyen jogon az anyja meg szellemes asszony!" De úgy látszik, azóta megszépült az ön szemében - azt hiszem, volt idő, amikor elég csinosnak tartotta.

- Igen - felelte Darcy, aki már nem bírta tovább türtőztetni magát -, azt akkor mondtam, amikor megismerkedtem vele, de most már hónapok óta az egyik legszebb nőnek tartom, akivel valaha találkoztam.

Ezzel faképnél hagyta, s Miss Bingley magában örülhetett, hogy olyan kijelentésre készítette Darcyt, amely csak neki okozott fájdalmat.

Az úton hazafelé Mrs. Gardiner és Elizabeth mindenről beszélgettek, ami a látogatás folyamán történt, csak éppen arról nem, ami legjobban érdekelte mindkettőjüket. Megvitatták minden egyes személy külsejét és viselkedését, kivéve azét, aki legjobban lekötötte figyelmüket. Beszéltek a húgáról, az ismerőseiről, a kastélyról, a felszolgált gyümölcsről, mindenről, csak órála nem. Pedig Elizabeth nagyon szerette volna tudni, hogyan vélekedik róla a nagynénje, Mrs. Gardiner meg szerfelett örült volna, ha unokahúga szóba hozza a tárgyat.

4. FEJEZET

Elizabeth nagyon csalódott, hogy Lambtonba érkezésükkor nem várta ott Jane levele. Ez a csalódása minden délelőtt megújult, de a harmadik napon már nem elégedetlenkedett, és nővérének is megbocsátott, mert egyszerre két levél jött tőle; az egyikre rá volt írva, hogy előbb tévedésből máshová küldték. Ezen nem is csodálkozott, mert Jane szokatlanul kusza írással címezte meg a levelet.

Éppen sétára készülődtek, amikor a levelek megérkeztek. Nagybátyja és nénje kettesben indultak el, hogy Elizabeth nyugodtan élvezhesse az otthoni híreket. Először az eltévedt levelet bontotta fel; öt nappal ezelőtt kelt. Az elején Jane beszámolt kis összejöveteleikről és szórakozásaikról, mindazokról az eseményekről, amelyek a vidéki életben előfordulnak; de a levél második része, amelyet Jane egy nappal később írt, nyilvánvaló izgalomban, fontosabb hírt közölt. Ez a rész így hangzott:

Drága Lizzy, amióta a fentieket írtam, valami nagyon váratlan és komoly dolog történt; de nem akarlak megijeszteni - légy nyugodt, mindnyájan jól vagyunk. Amit mondani akarok, szegény Lydiára vonatkozik. Tegnap éjjel tizenkettőkor, éppen mikor aludni tértünk, küldönc jött Forster ezredestől. A levélben arról értesítettek bennünket, hogy Lydia Skóciába szökött az egyik tisztel - de minek is kerteljek: Wickhammel! Képzeld, mennyire meg voltunk lepve. De úgy látszik, Kittyt nem érte váratlanul a hír: Nagyon, nagyon sajnálom. Milyen meggondolatlan házasság mindkét részről! De én a legjobbat remélem, s azt, hogy Wickham jellemét félreismertük. Elhiszem róla, hogy könnyelmű és meggondolatlan, de a lépése (és ennek örülnünk kell) nem vall romlott szívre. Mindenesetre nem érdekből nőszül, mert tudnia kell, hogy édesapánk nem adhat hozományt. Szegény mama roppant bánkódik, apám jobban viseli a csapást. Hálát adok az égnek, hogy nem közöltük velük, ami rosszat Wickhamról hallottunk - nekünk is el kell felejtenünk. Úgy sejtik, hogy szombat éjjel tizenkettő körül indulhattak, de csak tegnap reggel nyolckor vették észre eltűnésüket. Az ezredes rögtön elküldte hozzánk az emberét. Drága Lizzym, ha arra gondolok, hogy Lydiának alig tíz mérföldre robogtak el mellettünk! Forster ezredes kilátásba helyezte, hogy hamarosan idejön. Lydia néhány sort hagyott hátra a feleségének, s tudatta őt szándékukról. Be kell fejeznem a levelet, mert nem hagyhatom sokáig egyedül szegény anyánkat. Attól félek, el sem tudod olvasni a leveletem - magam is alig tudom, mit írtam.

Elizabeth időt sem hagyott magának a gondolkodásra, bármilyen zavarosak voltak az érzései; amint végzett a levéllel, rögtön a másik után kapott, türelmetlen izgalommal bontotta fel, s a következőket olvasta (a második levél egy nappal később kelt, mint az elsőnek a vége):

Drága húgocskám, eddig már bizonyára megkaptad sietve írt leveletem; remélem, hogy ez érthetőbb lesz. Most ugyan több időm van, de a fejem nagyon kábult, s nem ígérem, hogy összefüggően tudok írni. Édes Lizzym, nem is tudom, hogyan írjam meg - rossz híreim vannak, és nem várhatok velük. Akármilyen esztelen volna Wickham és szegény Lydiánk házassága, most már afelől szeretnénk nyugodtak lenni, hogy az esküvő megtörtént, mert joggal kell attól tartani, hogy nem is mentek Skóciába. Forster ezredes tegnap megérkezett; előző nap indult el Brightonból, néhány órával a küldönc után. Lydia azt írta ugyan Mrs. Forsternek rövid levelében, hogy Gretna Greenbe mennek, Denny azonban tegnap elejtett valami célzást, hogy szerinte W.-nek esze ágában sem volt odamenni, vagy feleségül venni Lydiát. Az ezredesnek fülébe jutott ez a megjegyzés, mire megijedt, és elindult B.-ből, hogy nyomon kövesse őket. Ez sikerült is Claphamig, de tovább nem - ott ugyanis kiszálltak az epsomi postakacsiból, és bérkocsit fogadtak. Ezután csak annyit sikerült megtudni, hogy látták őket a londoni országúton. Nem tudom, mire véljem a dolgot. Miután Londonnak ezen az oldalán mindent felkutatott, F. ezredes továbbjött Hertfordshire-be, gondosan érdeklődött utánuk minden útsorompónál, a barneti és hatfieldi fogadóknál, de eredménytelenül - ilyen utasokat nem láttak arra. A legmélyebb együttérzéssel sietett hozzánk Longbournba, és olyan módon közölte velünk aggodalmait, hogy igazán becsületére vált jó szívének. Őszintén sajnálom őt és feleségét, de őket nem érheti semmi vád.

Mindnyájan le vagyunk sújtva, drága Lizzym. Mama és édesapánk a legrosszabbtól félnek, de én nem hiszem, hogy Wickham ennyire gonosz. Sok olyan körülmény van, ami miatt talán inkább Londonban esküsznek meg, titokban, és nem ragaszkodnak eredeti tervükhöz. S még ha W.-nek tisztességtelen

szándéka volna is (s ez nem valószínű) egy jó családból származó leány ellen, amilyen Lydia, feltételezhető-e, hogy hűgünk meg feledkezzék mindenről?

Sajnos, én úgy látom, hogy F. ezredes nem nagyon bízik a házasságban. A fejét csóválta, mikor látta rajtam, hogy reménykedem, s azt mondta, attól fél, hogy W.-ben nem lehet megbízni. Szegény mama komolyan beteg, és ki sem mozdul a szobájából. Jobb lenne, ha összeszedné magát, de ez nem várható tőle. Ami édesapánkat illeti, soha életemben nem láttam még így letörve. Szegény Kittyre mindenki haragszik, mert eltitkolta vonzalmukat, pedig ezen nem lehet csodálkozni, hiszen titoktartást fogadott.

Igazán örülök, édes Lizzym, hogy legalább te megmenekültél néhány fájdalmas jelenettől; de most, hogy túl vagyunk az első ijedelmén, be kell vallanom, hogy alig várlak már haza. De nem vagyok olyan önző, hogy sürgesselek, ha ez alkalmatlan. Isten veled.

Megint tollat fogok, mert meg kell másítanom előbbi szavaimat - a körülmények úgy fejlődtek, hogy mindnyájukat a legkomolyabban kell kérnem, jöjjetek mielőbb. Jól ismerem drága nagybácsimat és nénimet, ezért nem riadok vissza a sürgetéstől, bár a bácsit még egyébre is meg akarom kérni. Édesapám haladéktalanul Londonba utazik Forster ezredessel, hogy felkutassa Lydiát. Hogy mi a szándéka, arról semmi bizonyosat nem tudok, de feldúlt lelkiállapotban aligha tud úgy intézkedni, ahogy legjobb és legcélszerűbb volna - Forster ezredesnek pedig holnap este vissza kell térnie Brightonba. Ilyen nehéz helyzetben nagybácsim tanácsa és segítsége mindennel felérne a világon. Ő rögtön meg fogja érteni érzéseimet, s én számítok az ő jóságára.

- Ó, hol, hol van a bácsim? - kiáltotta Elizabeth, felugorva székéről, mihelyt elolvasta a levelet. Utána akart rohanni, nehogy egy pillanatnyi időt is vesztessen; de mikor az ajtóhoz ért, az inas tárta azt fel, és Darcy jelent meg az ajtóban. Darcy megdöbbenve látta a leány sápadt arcát és izgatott viselkedését, de mielőtt még szóhoz juthatott volna, Elizabeth, akinek lelkében minden eltörpült húga szerencsétlensége mellett, hevesen felkiáltott: - Bocsásson meg, de itt kell hagynom. Rögtön meg kell keresnem Mr. Gardinert, a dolog nem tűr halasztást. Egy pillanatot sem veszíthetek.

- Jóságos isten! Mi a baj? - kiáltotta Darcy, inkább az érzésnek, mint az udvariasságnak engedelmességgel; majd észbe kapott, és így folytatta: - Egy percig sem akarom tartóztatni, de engedje meg, hogy én vagy az inas keresse meg Mr. és Mrs. Gardinert. Kegyed nincs elég jól, így nem mehet utánuk.

Elizabeth tévovázott, de megremegett a térde, s maga is érezte, milyen hiábavaló próbálkozás lenne utánuk szaladni. Visszahívta hát az inast, és lelkére kötötte, kifulladt és szinte érthetetlen hangon, hogy azonnal kutassa fel és hozza magával urát és asszonyát.

Mikor az inas elment, Elizabeth leült, mert nem bírta megállni a lábán, s olyan siralmas állapotban volt, hogy Darcy nem hagyhatta magára, hanem szíves és részvevő hangon szólt hozzá:

- Hadd hívjam be a szobalányt! Nem szeretne inni valamit, amitől kissé rendbe jönne? Ne hozzak egy pohár bort? Látom, nagyon rosszul van.

- Nem, köszönöm - felelte Elizabeth, igyekezve összeszedni magát. - Nincs nekem semmi bajom, egészen jól vagyok, csak egy szörnyű hír döbbsentett meg, amit az imént kaptam Longbournból.

Könnyekbe tört ki, mikor a csapásra célzott, s néhány percig meg sem tudott szólalni. Darcy kínos bizonytalanságában csak néhány szót mormolt, hogy mennyire sajnálja, aztán néma részvétellel nézte a leányt.

Vége Elizabeth megint beszélni kezdett:

- Most jött meg Jane levele a szörnyű hírral - hiába titkolnánk bárki elől. Legifjabb húgom szakított egész családjával... megszökött... kiszolgáltatta magát... Wickhamnek. Együtt szöktek meg Brightonból. Ön jól ismeri Wickhamet... többet nem is kell mondanom. Lydiának nincs pénze, nincs előkelő rokonsága, nincs semmije, ami arra bírhatná a férfit... a húgom örökre elveszett.

Darcy kővé meredt a megdöbbenéstől.

- Ha arra gondolok - folytatta Elizabeth, még izgatottabb hangon -, hogy én ezt megakadályozhattam volna, hiszen én tudtam, hogy Wickham milyen ember! Bár elmondtam volna a családomnak, legalább részben, amit róla megtudtam! Ha ismerik a jellemét, ez nem történhetett volna meg. De most már késő, minden hiába.

- Sajnálom, nagyon sajnálom - kiáltott fel Darcy -, fel vagyok háborodva. De bizonyos a dolog, egészen bizonyos?

- Sajnos, igen. Vasárnap éjjel indultak el Brightonból, s majdnem Londonig sikerült a nyomukat követni, de tovább nem; annyi bizonyos, hogy nem mentek Skóciába.

- És mit tettek, mit próbáltak eddig, hogy megtalálják őt?

- Apám Londonba ment, Jane pedig a levélben kéri nagybátyámat, siessen a család segítségére - remélem, félórán belül indulunk. De mit lehet tenni? Tudom jól, hogy semmit. Mivel lehet az ilyen emberre hatni? S még azt sem tudjuk, hol keressük őket. Nekem egy csepp reményem sincs; akárhogy nézem a dolgot, egészen vigasztalan.

Darcy csak némán bólintott.

- Amikor kinyílt a szemem, s rádöbentem igazi jellemére - ó! csak tudtam volna akkor, mit kell, mit szabad tennem! De nem tudtam, attól féltem, hogy elvetem a sulykot. Borzalmas, végzetes tévedés!

Darcy nem válaszolt. Úgy látszott, mintha alig hallgatna rá - töprengve járkált fel-alá a szobában, homlokát táncolva, komor arccal. Elizabeth hamar észrevette ezt, és tüstént megértette. Nincs már hatalma felette: minden vonzalmat megöl az ilyen ballépés, a családnak ez a nyilvánvaló, tagadhatatlan szégyene. Nem csodálkozott, és nem is ítélte el Darcyt: a fiatalember legyőzte érzéseit, de az ő lelkének ez nem hozott vigasztalást, nem enyhítette fájdalmát. Ellenkezőleg, csak arra szolgált, hogy megértse saját szívét: soha nem érezte még ilyen őszintén, hogy szeretni tudná, mint most, amikor már hiábavaló minden szerelem.

De ha eszébe jutott is saját bánata, ez a gondolat nem foglalkoztatta sokáig. Lydia - a megaláztatás, a keserűség, amit az egész családra zúdít - hamar elűzte minden egyéni gondját. Zsebkendőjébe temetve arcát, csakhamar megfeledkezett mindenről, s csak néhány perccel később ocsúdott fel, amikor vendége részvevő, de tartózkodó hangon megszólalt:

- Attól félek, hogy már régóta egyedül szeretne maradni, s nem is tudom egyébbel menteni ittlétemet, csak őszinte, de tehetetlen részvétemmel. Bár adná az ég, hogy mondhatnék vagy tehetnék valamit, ami vigasztalást nyújtana bánatában. De nem gyötöröm hiú óhajaimmal, amelyek úgy tűnhetnek fel, mintha köszönetet akarnék kierőszakolni. Attól tartok, hogy e szerencsédem ügy miatt húgom nem üdvözölheti ma önöket Pemberleyben.

- Ó, igen, legyen szíves, mentsen ki bennünket Miss Darcynál. Mondja neki, hogy valami sürgős ügy miatt azonnal haza kell utaznunk. Titkolja el a fájdalmas valóságot, ameddig lehet - tudom, ez úgysem megy sokáig.

Darcy készséggel megígérte a titoktartást, újból kifejezte mély sajnálkozását, szerencsésebb véget kívánt, mint amit a jelen pillanatban remélni lehetett, megkérte, hogy adja át üdvözlését rokonainak, majd egyetlen komoly pillantással búcsút véve, elment.

Amint Darcy kilépett a szobából, Elizabeth érezte, hogy valószínűleg soha többé nem lesz már köztük olyan szívélyes, baráti viszony, mint a derbyshire-i találkozásoknál; s amikor visszatekintett egész ismeretségükre, telve ellentmondással és váratlan fordulatokkal, sóhajtva gondolt saját változó szívére, amely most folytatni szeretne volna az ismeretséget, noha régebben örült volna, ha vége szakad.

Ha a hála és a becsülés szilárd alapja a vonzalomnak, akkor Elizabeth érzéseinek változása nem látszik sem valószínűtlennek, sem hibának. De ha másképp áll a dolog, ha az ilyen forrásból fakadó szerelem esztelen és természetellenes ahhoz a gyakran leírt érzéshez képest, amely az első találkozásakor fellángol, mielőtt a fiatalok két szót is válthattak volna egymással, akkor semmit sem lehet felhozni a leány

védelmében, legfeljebb azt, hogy az utóbbi módszert bizonyos értelemben már kipróbálta, mikor Wickham megtetszett neki, s hogy ez a kudarc talán feljogosítja arra, hogy most a másik, kevésbé érdekes útját keresse a vonzalomnak. Akárhogy állt is a dolog, Elizabeth fájdalommal látta Darcy elpártolását. Lydia szégyenének ez volt egyik legelső következménye, s Elizabeth most még kínosabb gyötrődéssel gondolt erre a szerencsétlen ügyre. Amióta Jane második levelét elolvasta, soha egy pillanatig sem remélte, hogy Wickham feleségül akarja venni Lydiát - ilyen reményekkel csak Jane áltathatja magát. Az újabb fejlemény legkevésbé sem lepte meg. Amíg az első levél híreinek hatása alatt állt, tele volt ámulattal és csodálkozással: hogyan vehet el Wickham olyan lányt, akire nem a pénz miatt pályázik; azt sem értette, mi vonzotta őt Lydiához. De most már nagyon is világos és természetes volt a dolog. Az ilyen viszonyhoz Lydiában megvolt a kellő vonzóerő; s bár nem tételezte fel hűgáról, hogy házassági szándék nélkül hajlandó önszántából beleegyezni a szökésbe, nem volt nehéz elhinni róla, hogy sem erénye, sem esze nem óvhatja meg attól, hogy könnyűszerrel zsákmányul ne essék a csábítónak.

Amíg az ezred Hertfordshire-ben volt, sohasem vette észre, hogy Lydia érdeklődne Wickham iránt; de meg volt győződve arról, hogy Lydiának csak bátorítás kell, és akárkibe beleszeret. Hol az egyik tiszt volt a kedvence, hol a másik, aszerint, hogy melyikük nyerte el kegyét udvarlásával. Érzelmek állandó hullámlásában voltak, de az érzelmek tárgya sohasem hiányzott. Elhanyagolni egy ilyen leányt, és majomszeretetből mindent elnézni neki - milyen fájdalmasan érezte most Elizabeth a nevelés hibáit!

Egyetlen vágya volt csak: hogy otthon lehessen, halljon, lásson mindent, a helyszínen legyen, megossa Jane-nel a gondokat, melyek most mind órá szakadtak ebben a felbomlott családban, ahol az apa távol van, az anya képtelen bármi erőfeszítésre, s maga is állandó gondozásra szorul; s bár szinte bizonyosra vette, hogy semmit sem tehetnek Lydiáért, mégis nagybátyja közbelépésétől várt mindent, s amíg ő meg nem jelent a szobában, Elizát gyötrő türelmetlenség kínoztta. Gardinerék rémülten siettek vissza, mert az inas szavaiból azt vették ki, hogy unokahúguk hirtelen rosszul lett. Elizabeth erre nézve rögtön megnyugtatta őket, aztán sietve elmondta, miért üzent értük, felolvasta a két levelet, remegő, de nyomatékos hangon emelve ki a második levél utóiratát. Gardinerék sohasem kedvelték Lydiát, de mégis mélyen megdöbbenek. Nemcsak Lydia ügye volt ez, hanem mindnyájuké; s az első meglepett és felháborodott felkiáltások után Mr. Gardiner készségesen megígérte, hogy megtesz minden tőle telhetőt. Elizabeth számított ugyan erre, mégis a hála könnyeivel szemében mondott köszönetet; s mivel mindhármukat ugyanaz a vágy üzte, hamar megállapodtak az elutazás dolgában. Indulni kell, méghozzá minél hamarabb.

- De mi lesz a pemberleyi meghívással? - kiáltotta Mrs. Gardiner. - John azt mondta, hogy Mr. Darcy itt volt, mikor értünk küldtél; igaz ez?

- Igaz, és én meg is mondtam neki, hogy nem mehetünk el az ebédre. Ez már el van intézve.

"El van intézve - ismételte magában Mrs. Gardiner, miközben felszaladt a szobájába, hogy az utazásra készüljön. - Hát olyan viszonyban vannak egymással, hogy Elizabeth feltárta előtte az igazságot? Ó, csak tudnám, hogyan áll ez a dolog!"

De ez hiábavaló kívánság volt, legfeljebb arra jó, hogy a következő óra lázas sietségében gondolatait foglalkoztassa. Ha Elizabeth tétlenül ül, szentül meg lett volna győződve arról, hogy ilyen boldogtalan lelkiállapotban semmivel sem lehet foglalkozni. De neki is kijutott a munkából, éppúgy, mint a nagynénjének; többek között leveleket kellett írni összes lambtoni ismerőseiknek, ürügyet találva a hirtelen elutazásra. Egy óra alatt mégis mindennel elkészültek, közben Mr. Gardiner is kifizette a számlát a fogadóban, s már csak az indulás volt hátra. Az átszenvedett délelőtt után Elizabeth egyszerre csak a kocsiban találta magát, hamarabb, mint gondolta, s útban volt Longbourn felé.

5. FEJEZET

Újra átgondoltam az egész ügyet, Elizabeth - mondta a nagybátyja, amint kihajtottak a városból -, és komoly megfontolás után most már én is inkább úgy ítélem meg, mint a nővéred. Nagyon valószínűtlennek látszik, hogy egy fiatalember ilyen tervet forraljon egy leány ellen, aki számíthat barátaival védelmére, s aki éppen ezredesének vendége volt - ezért bízom benne, hogy minden jóra fordul. Wickham nem hihette, hogy Lydia rokonsága nem lép közbe; nem hihette, hogy újból az ezred szeme elé kerülhet, miután így megsértette Forster ezredet. Ez a kaland nem éri meg neki a kockázatot.

- Igazán így látja? - kiáltott Elizabeth, s egy pillanatra felderült az arca.

- Szavamra - mondta Mrs. Gardiner -, én is igazat kezdek adni nagybátyádnak. Ennyire lábbal tiporni minden illemet, becsületet, érdeket: miért vállalkozna erre? Nem tudom elhinni, hogy Wickham ilyen elvetemült. Mondd, Lizzy, hát te annyira csalódtál benne, hogy képesnek tartod ilyesmire?

- Arra talán nem, hogy saját érdekeivel ne törődjön, de arra igen, hogy ne törődjön semmi egyébvel. Bárcsak igazuk volna! De nem merem remélni. Ha így áll a dolog, miért nem utaztak Skóciába?

- Először is - felelte Mr. Gardiner - nincs semmi bizonyíték, hogy nem mentek Skóciába.

- De miért szálltak akkor át a postakocsiról bérkocsiba? És hogyan van az, hogy a Barnet felé vezető úton már nyomuk veszett?

- Jó, tegyük hát fel, hogy Londonban vannak. Ez könnyen meglehet, bár inkább azért, hogy ott elbújhassanak, nem valami alantas szándékból. Nem valószínű, hogy egyikük is úszna a pénzben, s talán az jutott eszükbe, hogy ha nem is olyan gyorsan, de mindenesetre olcsóbban esküdhetnek meg Londonban, mint Skóciában.

- De mire való ez a nagy titkolózás? Miért félnek attól, hogy rájuk találnak? És miért kell titokban megesküdniük? Ó, nem, nem, ez nem valószínű. Hiszen Jane leveléből látják, s legjobb barátja is meg van győződve arról, hogy esze ágában sincs elvenni Lydiát. Wickham sohasem fog olyan nőt feleségül venni, akinek nincs pénze - ezt nem is teheti meg. És mit nyújthat neki Lydia, milyen varázsa van a fiatalságán, üdeségén és jókedvén kívül, ami arra bírhatná Wickhamet, hogy lemondjon egy előnyös házasság minden kilátásáról? Ami azt illeti, hogy Wickham óvakodik egy becsutelt szöktetéstől, mert ezzel meggyalázná magát a tisztikar előtt - erre nézve nem mondhatok ítéletet, mert nem tudom, milyen következményekkel szokott járni egy ilyen lépés. De a másik ellenvetésnek, attól tartok, alig van alapja. Lydiának nincs bátyja, aki közbeléphetne; apám közömbös viselkedése pedig, az, hogy soha cseppet sem törődött azzal, mi történik a családjában, azt a hitet keltheti Wickhamban, hogy ebben az ügyben éppoly keveset fog tenni, éppoly kevésbé fog törődni vele, mint a legtöbb apa.

- De te valóban azt hiszed, hogy Lydia a szerelmén kívül megfélekedezett mindenről, és házasság nélkül is hajlandó együtt élni vele?

- Botrányosnak látszik, és az is - felelte Elizabeth könnyes szemmel -, hogy ilyen kérdésben kétségbe lehessen vonni húgom erényét és tisztességét. De igazán nem tudom, mit mondjak. Talán igazságtalan vagyok Lydia iránt. De ő még nagyon fiatal; soha nem tanították arra, hogy komoly dolgokkal foglalkozzon, s az utolsó fél évben - nem, már egy álló esztendeje - egyébre sem gondolt, mint a szórakozásra és a páváskodásra. Hagyták, hogy tétlenül és léhán fecsérelje el az idejét, hogy teletömje a fejét mindennel, ami éppen az útjába került. Amióta Merytonba szállásolták az ezredet, csak a szerelem, az udvarlás, a tisztek jártak az eszébe. Folyton erre gondolt, erről beszélt, és mindent elkövetett - hogyan is mondjam? -, hogy még fogékonyabbá tegye amúgy is élénk képzeletét. Azt pedig mindnyájan tudjuk, hogy Wickham személyében és modorában oly nagy a varázs, hogy könnyen elszédíthet egy nőt.

- De látod, hogy Jane sem tartja gonosznak, és nem hiszi, hogy képes ilyen aljasságra - mondta a néni.

- Hát van ember, akit Jane gonosznak tart? Van-e ember, akármilyen is, akiről feltételezi, hogy képes az ilyen aljasságra, amíg rá nem bizonyítják? Pedig Jane éppolyan jól tudja, mint én, hogy Wickham milyen

ember. Mindketten tudjuk róla, hogy erkölcstelen jellem, a szó legteljesebb értelmében, hogy nincs benne tisztesség és becsület, hogy éppolyan hamis és álnok, amilyen behízelt modorú.

- És mindezt bizonyosan tudod? - kiáltott fel Mrs. Gardiner, aki égett a kíváncsiságtól, honnan szerezhette unokahúga az értesüléseit.

- Igen, tudom - felelte Elizabeth elpirulva. - Múltkor már elmondtam, milyen gyalázatosan viselkedett Mr. Darcyval szemben; Longbournban pedig legutóbb saját fülével hallotta a néni, hogyan nyilatkozott arról az emberről, aki csupa elnézés és bőkezűség volt iránta. És vannak egyéb körülmények is, amelyekről nem szabad, jobban mondva nem érdemes beszélnem; de elképesztő, mit hazudott összevissza az egész pemberleyi családról. Az ő szavai után szentül meg voltam róla győződve, hogy Miss Darcy gögös, zárkózott, kellemetlen leány. Pedig tudta jól, hogy ennek az ellenkezője igaz. Tudnia kell, hogy kedves és szerény teremtés, amilyennek mi is láttuk.

- És Lydia nem tud erről semmit? Ha te meg Jane olyan pontosan vagytok értesülve, miért nem avattátok őt is be?

- Igen, ez a legszomorúbb az egészben. Mielőtt Kentben jártam, és több ízben találkoztam Mr. Darcyval és rokonával, Fitzwilliam ezredessel, magam sem tudtam az igazságot. Mikor pedig hazamentem, úgy volt, hogy az ezred egy-két hét múlva elvonul Merytonból. Mivel ez volt a helyzet, sem Jane, akinek mindent elmondtam, sem én nem tartottuk szükségesnek, hogy nyilvánosságra hozzuk, amit róla tudunk; mit használunk azzal, gondoltuk, ha leromboljuk a jó véleményt, amelyet a környéken mindenki táplált iránta? Sőt, amikor már megbeszélték, hogy Lydia Brightonba megy az ezredeséssel, nekem eszembe sem jutott, hogy felvilágosítsam Wickham jelleméről. Nem számítottam egy pillanatig sem arra, hogy Lydia áldozatul eshet Wickham álnokságának. Hogy ilyen következménye lehet a dolognak, higgyék el, erre álmomban sem gondoltam.

- Ezek szerint semmi okod nem volt azt hinni, hogy ők tetszettek egymásnak, amikor az egész társaság Brightonba ment?

- Semmi a világon. Egyikükön sem láttam a szerelem legcsekélyebb tünetét, pedig ha ilyesmit lehetett volna rajtuk észrevenni, a mi családunk bezzeg nem olyan, hogy szóba ne hozná. Amikor Wickham belépett az ezredbe, Lydiának persze mindjárt megtetszett - de így voltunk vele valamennyien. Két hónapon át minden lány érte bolondult Merytonban meg a környékén; de ő sohasem tüntette ki Lydiát különösebb érdeklődésével, s így a túlzott és féktelen rajongás rövid időszaka után Lydia vonzalma ellanyhult, s megint más tisztek lettek a kedvencei, akik figyelmesebben foglalkoztak vele.

Az érdekes kérdés meg-megújuló vitája során új aggályok, remények és feltevések nemigen merültek fel, mégis természetes, hogy az egész úton egyébről alig tudtak beszélni. Elizabeth szüntelenül erre gondolt. A leggyötrőbb fájdalom, az önvád fájdalma égett szívében, s pillanatokra sem talált nyugalmat vagy feledést.

Olyan gyorsan utaztak, amint csak lehetett, útközben csak egy éjszakára szálltak meg, s másnap délfelé már meg is érkeztek Longbournba. Elizának jólesett az a tudat, hogy nővérének nem kellett hosszas várakozástól szenvednie.

A Gardiner gyerekek felfigyeltek a postakocsira, s a ház lépcsőjéről lesték, mint fordul be a kertbe; s amikor a kocsi a kapu elé ért, boldog meglepetés sugárzott arcukról és egész lényükön: ujjongtak, ugrándoztak örömben, s ez volt a szíves fogadtatás első, jóleső jele.

Elizabeth kiugrott a kocsiból, sietve megcsókolta mindegyik gyereket, s rohant a hallba; itt rögtön Jane-nel találkozott, aki futva jött le anyja szobájából.

A két testvér könnyes szemmel, melegen megölelte egymást, s Elizabeth tüstént megkérdezte, van-e hír a szökevényekről.

- Még nincs - felelte Jane. - De most, hogy drága nagybácsink itt van, remélem, minden rendbe jön.

- A papa Londonban van?

- Igen, kedden utazott, ezt meg is írtam neked.

- És gyakran kaptatok tőle hírt?

- Csak egyszer. Szerdán írt néhány sort, közölte, hogy szerencsésen megérkezett, és utasításokat adott nekem, amire én külön megkértem őt. Még csak annyit tett hozzá, hogy addig nem ír, amíg nincs valami fontos híre.

- És a mama? Hogyan van? Hogy vagytok mindnyájan?

- A mama, azt hiszem, elég jól van, bár lelkileg nagyon megviselte a dolog. Fent van a szobájában, nem mozdul ki, de nagyon fog örülni mindnyájatoknak. Mary és Kitty, hála istennek, egészen jól érzik magukat.

- De te... hogy vagy te? - kiáltotta Elizabeth. - Olyan sápadt vagy... Mennyi mindenen mehettél keresztül!

De Jane megnyugtatta húgát, hogy teljesen jól van. Beszélgetésüknek most vége szakadt, mert bejöttek Gardinerék is, akik eddig a gyerekekkel foglalkoztak. Jane odaszaladt nagybátyjához és nénjéhez, s hol mosolyogva, hol könnyek között hálálkodott nekik jövetelükért.

Amikor mindnyájan leültek a szalonban, a többiek is újra elkérdezték ugyanazt, amit Elizabeth már kérdezett, s hamarosan látták, hogy Jane semmi újat nem tud mondani. De vérmes reményei, melyeket jó szíve sugallt, még nem hagyták el; még mindig arra számított, hogy jóra fordul minden, hogy bármely reggel levél érkezhessen Lydiától vagy édesapjuktól, mely beszámol arról, mit végeztek, s talán hírt ad az esküvőről is.

Néhány percnyi beszélgetés után valamennyien felmentek Mrs. Bennet szobájába, aki pontosan úgy fogadta őket, ahogy azt tőle várni lehetett: sírt és jajveszékelt, átkozta Wickhamet aljas viselkedéséért, elpanaszolta, hogy ő mit szenved, és milyen kegyetlenül bántak vele; szidott mindenkit, kivéve azt az egy személyt, aki rövidlátó majomszeretetével legfőbb oka volt Lydia minden ballépésének.

- Ha úgy van, ahogy én akarom - mondta -, és az egész család lemegy Brightonba, akkor ez sohasem történik meg; de nem volt senki, aki az én szegény, drága Lydiámra vigyázzon. Miért hagyták Forsterék felügyelet nélkül? Nagy hanyagság, mert nem olyan lány ő, hogy ilyesmit tegyen, ha törődnek vele. Mindig gondoltam, hogy ők nem azok az emberek, akikre rá lehet bízni Lydiát; de most is letorkoltak, mint mindig. Szegény, drága kislányom! És most Bennet is elment, és tudom, meg fog verekedni Wickhammel, bárhol akad is rá, az pedig megöli őt, és akkor mi lesz velünk? Még ki sem hült a sírban; Collinsék máris kikergetnek minket a házból, és ha te nem leszel jó hozzánk, bátyám, nem tudom, mi lesz belőlünk!

Mindnyájan tiltakoztak az ilyen szörnyű gondolatok ellen, s Mr. Gardiner, miután biztosította húgát és az egész családot szeretetéről, kijelentette, hogy már másnap Londonba akar utazni, és teljes erejével segítségére lesz Mr. Bennetnek, hogy felkutassák Lydiát.

- Ne gyötörd magad hiába - tette hozzá -, mert helyes ugyan, ha az ember elkészül a legrosszabbra, de bizonyosra mégsem szabad venni. Még egy hete sincs, hogy elutaztak Brightonból. Néhány nap múlva valószínűleg többet tudunk róluk, s amíg nem bizonyos, hogy nem esküdtek meg, és nincs is szándékukban megesküdni, ne tekintsük a dolgot reménytelennek. Mihelyt Londonba érek, felkeresem a sógoromat, elviszem hozzánk a Gracechurch Streetre, s ott megbeszéljük, mi a teendő.

- Ó, drága bátyám - felelte Mrs. Bennet -, én is éppen erre szerettelek volna megkérni. És most ígérd meg, hogy ha Londonba érsz, felkutatod őket, akárhol bujkálnak, és ha még nem esküdtek meg, ráveszed őket a házasságra. Ami a kelengyét illeti, arra ne várjanak, mondd meg Lydiának, annyi pénzt kap, amennyit akar, majd megveheti az esküvő után. És ami a legfőbb, ne engedd Mr. Bennetet párbajozni. Mondd el neki, milyen szörnyű állapotban vagyok - hogy halálra rémültem a nagy ijedségtől -, olyan remegéseim vannak, olyan szédüléseim, olyan oldalnyilallásom, fejfájásom meg szívdobogásom, hogy le se hunyom a szemem se éjjel, se nappal. És mondd meg az én drága Lydiának, hogy ne rendeljen magának ruhát, amíg velem nem beszélt, mert ő nem tudja, hol vannak a legjobb üzletek. Ó, kedves bátyám, milyen jó

vagy hozzánk! Tudom, hogy mindent rendbe fogsz hozni!

Mr. Gardiner újból megígérte, hogy a legnagyobb buzgalommal fog eljárni az ügyben, de azért azt tanácsolta hűgának, tanúsítson mérsékletet reményeiben éppúgy, mint félelmében. Addig beszélt a lelkére, amíg be nem hozták az ebédet; ekkor mindnyájan lementek, magára hagyva Mrs. Bennetet - most a házvezetőnőnek öntötte ki érzelmeit, aki a leányok távollétében gondozta.

Mrs. Bennet bátyja és sógornője meg voltak ugyan győződve, hogy semmi komoly ok nincsen a családtól való ilyen elzárkózásra, mégsem próbálták lebeszélni, mert tudták, hogy nem elég óvatos, és nem fog lakatot tenni a szájára a cselédek előtt, amikor felszolgálnak; jobbnak tartották hát, hogy a cselédségnek csak egy tagja értesüljön összes félelmeiről és aggályairól, mégpedig az, akiben legjobban megbízhattak.

Csakhamar Mary és Kitty is lejött az ebédlőbe - annyira el voltak foglalva, ki-ki a maga szobájában, hogy eddig nem is mutatkoztak. Egyik a könyveit hagyta ott, másik a pipereasztalt. Mindkettőjüknek elég nyugodt volt az arca; változás egyikén sem látszott, legfeljebb az, hogy Kitty a szokottnál kissé ingerlékenyebben beszélt, talán azért, mert elvesztette kedvenc testvérét, vagy mert cinkosságával magára haragította a családot. Mary viszont eléggé uralkodott magán, s miután asztalhoz ültek, kisvártatva komoly, elgondolkozó képpel súgta oda Elizának:

- Ez valóban szerencsétlen ügy, és valószínűleg még sok szóbeszédre ad alkalmat. A mi feladatunk, hogy gátat vessünk a rosszindulat árjának, és egymás szívébe csepegtessük a testvéri vigasz balzsamát.

Mikor látta nővérén, hogy nincs kedve válaszolni, még hozzátette:

- Bármilyen súlyos csapás ez Lydiára, mi azt a hasznos tanulságot meríthetjük belőle, hogy a női erény elvesztése végzetes - hogy egyetlen ballépés vég nélküli romlásba dönt - hogy a jó hír, amilyen ragyogó, olyan törékeny - s hogy a nő nem lehet eléggé óvatos a férfinem méltatlan képviselőivel szemben.

Elizabeth ámulva emelte rá tekintetét, de nyomott hangulatában nem tudta, mit feleljen. Mary viszont továbbra is azzal vigasztalódott, hogy effajta erkölcsi tanulságokat vont le a családot ért bajból.

Délután a két idősebb Bennet lány módot talált arra, hogy félórára egyedül lehessen, s Elizabeth rögtön felhasználta az alkalmat a kérdezősködésre, amelyre Jane hasonló készséggel felelt. Egy ideig együtt keseregtek az esemény rettenetes következményein - Elizabeth szinte biztosra vette ezeket, s Jane sem tartotta teljesen kizártnak -, majd tovább fűzve a beszélgetést, Elizabeth így folytatta:

- De most mondj el nekem mindent, amit még nem hallottam. Minden részletre kíváncsi vagyok. Mit mondott Forster ezredes? Nem sejtettek semmit a szökés pillanatáig? Hiszen bizonyára sülve-főve együtt látták őket!

- Forster ezredes megvallotta, hogy ő többször is gyanakodott szerelemre, különösen Lydia részéről, de semmi okot nem látott a nyugtalanságra. Szívbelül sajnálom őt, végtelenül figyelmes és jó volt hozzánk. Még nem is sejtette, hogy Lydiáék nem mentek Skóciába, máris ide készült, hogy rokonszenvérről biztosítson bennünket; mihelyt pedig felmerült ez a gyanú, késelem nélkül hozzánk sietett.

- És Denny meg volt arról győződve, hogy Wickham nem akarja elvenni Lydiát? Tudta előre, hogy szökni készülnek? Forster ezredes beszélt Dennyvel?

- Igen, de az ezredes kérdéseire Denny azt felelte, hogy nem tudott semmit a tervükről, a saját véleményét pedig nem volt hajlandó megmondani. Nem ismételte meg azt a kijelentését, hogy megesküdni nem fognak - s ezért hajlandó vagyok azt remélni, hogy előbb talán félreértették szavait.

- És amíg Forster ezredes ide nem jött, persze egyiktek sem kételkedett abban, hogy valóban megesküdtek?

- Hogyan is juthatott volna ilyesmi az eszünkbe! Én magam kissé nyugtalankodtam, féltem, hogy Lydia nem lesz boldog ebben a házasságban, mert tudtam, hogy Wickham viselkedése nem mindig kifogástalan. A papa és a mama nem tudtak erről semmit, ők csak azt érezték milyen meggondolatlan ez a házasság. Kitty ekkor bevallotta - érthető diadallal, mert jobban volt értesülve mindnyájunknál -, hogy Lydia utolsó

levelében előkészítette őt erre a lépésre. Úgy látszik, Kitty már hosszú hetek óta tudta, hogy szeretik egymást.

- De addig nem, amíg Brightonba nem utaztak?

- Azt hiszem, nem.

- És mit gondolsz, Forster ezredes is rossz véleménnyel van Wickhamról? Tudja róla, milyen ember?

- Be kell vallanom, nem nyilatkozott róla olyan kedvezően, mint azelőtt. Azt mondta, hogy meggondolatlan és tékozló. S amióta ez a szomorú esemény történt, úgy hírlík, hogy sok adósságot hagyott hátra Merytonban; de remélem, ez nem igaz.

- Ó, Jane, ha nem titkolózunk annyira, ha elmondjuk, amit tudunk róla, ez nem történt volna meg!

- Talán jobb lett volna - felelte Jane. - De kipellengérezni valakit régi hibái miatt, amikor nem tudjuk, hogyan érez és vélekedik mostan - ez nem látszott igazságosnak. Mi a legjobb szándékkal jártunk el.

- És mondd... Forster ezredes emlékezett a részletekre is, mit írt Lydia a feleségének?

- Elhozta magával a levelet, hogy mi is elolvassuk. Jane kivette táskájából, és átadta Elizának. Így hangzott:

Drága Harriet,

nevetni fogsz, ha megtudod, hova mentem, s nekem is nevetnem kell, hogy milyen meglepetés lesz holnap reggel, mikor hiába kerestek. Gretna Greenbe utazom, s ha el nem találod, hogy kívül, buta liba vagy, mert csak egy embert szeretek a világon, és az angyal. Nála nélkül soha nem tudnék boldog lenni, s ezért nem bánt a lelkiismeret, hogy megszököm. Ha nem akarod, ne is értesítsd a longbourniakat távozásomról, mert annál nagyobb lesz a meglepetés, ha majd én írok nekik, és így írom alá a nevemet: Lydia Wickham. Milyen pompás tréfa lesz! Alig bírok írni, úgy kell nevetnem. Kérlek, ments ki Pratt előtt, hogy nem válthatom be az ígéretem, és nem táncolhatok vele ma este. Mondd meg neki, remélem, megbocsát, ha majd megtud mindent, és azt is mondd meg, hogy legközelebb szívesen táncolok vele, amikor megint találkozunk egy bálon. A ruháimért majd elküldök, ha visszaérek Longbournba; de hálás volnék, ha szólnál Sallynek, hogy a hímzett muszlinruhámon nagy hasadás van, hozza rendbe, mielőtt becsomagolná. Isten veled. Forster ezredest sokszor üdvözlöm. Remélem, isztok a mi szerencsés utazásunkra.

*Szerető barátnőd
Lydia Bennet*

- Ó, ez a könnyelmű, meggondolatlan Lydia! - kiáltott fel Elizabeth, miután elolvasta a levelet. - Hogy írhat valaki ilyen pillanatban ilyen levelet! De legalább látszik ebből, hogy ő komolyan vette az utazás célját. Ha Wickham később másra is beszélt rá, Lydia eredeti szándéka nem volt szégyenletes. Szegény édesapám, milyen érzésekkel olvashatta!

- Soha nem láttam embert annyira lesújtva. Teljes tíz percig egy szót sem tudott szólni. A mama rögtön rosszul lett, és micsoda felfordulás volt az egész házban!

- Ó, Jane! - kiáltotta Elizabeth. - Ugye egyetlen cseléd sem volt nálunk, aki estére ne tudott volna mindent?

- Nem tudom... remélem, hogy volt. De ilyenkor nehéz az embernek vigyázni a szavaira. A mama idegrohamot kapott, s bár igyekeztem mindenben segítségére lenni, úgy érzem, nem tettem annyit, amennyit kellett volna. De megrémültem a várható következményektől, s ez szinte megbénította minden erőmet.

- Ápoltad őt, s ez nagyon megviselt téged. Nem vagy jó színben. Ó, bár melletted lehettem volna! Így minden gond és aggodalom terád szakadt.

- Mary és Kitty nagyon szépen viselkedtek... tudom, szívesen megosztottak volna velem minden

fáradtságot... de én nem tartottam ezt helyesnek. Kitty olyan vézna és gyöngy, Mary pedig annyit tanul, hogy nem lehet megfosztani a pihenőidejétől. Philips néni átjött hozzánk kedden, a papa elutazása után, és itt maradt egészen csütörtökig. Sokat segített, és kissé megvigasztalt minket. Lady Lucas is nagyon jó volt hozzánk; szerda reggel átjött, hogy kifejezze részvétét, és felajánlotta, hogy akár ő, akár valamelyik leánya szívesen segít, ha szolgálatunkra lehet.

- Maradt volna inkább otthon! - kiáltotta Elizabeth. - A szándéka talán jó volt, de ilyen bajban az ember nem kíváncsi a szomszédokra. Segíteni nem tudnak, a részvétükből meg nem kérünk. Üljenek csak diadalt otthon, és legyenek boldogok!

Aztán az iránt érdeklődött, milyen lépéseket szándékozik tenni édesapja Londonban, hogy megtalálja leányát.

- Úgy tudom, Epsomba készült - felelte Jane -, ahol utoljára váltottak lovakat; itt beszélni akart a postakocsisokkal, hátha megtud tőlük valamit. A bérkocsi számát szeretné elsősorban kinyomozni, amilyen továbbmentek Claphamból. A kocsi Londonból vitt oda egy utast; s mivel a papa úgy gondolja, hogy eléggé feltűnő, ha egy férfi és egy nő átszáll egyik kocsiból a másikba, Claphamben fog érdeklődni. Ha valamiképpen ki tudná deríteni, melyik háznál tette le a kocsis londoni utasát, akkor ott tudakozódna, remélve, hogy talán ki tudja nyomozni a kocsi számát, és hogy hol van az állomása. Egyéb terveiről nem tudok, mert olyan sietve ment el, és annyira fel volt dűlva, hogy még ezt is alig bírtam belőle kivenni.

6. FEJEZET

Másnap reggel az egész társaság reménykedve várta Mr. Bennet levelét, de megjött a posta, s egy árva sort sem hozott tőle. Családja tudta, hogy rendes körülmények között hanyag és késedelmes levélíró, de azt remélték, hogy ilyen esetben megembereli magát. Arra kellett hát következtetniük, hogy nincs semmi jó híre számukra, de még ezt is szerették volna bizonyosan tudni. Mr. Gardiner csak a postát várta meg, utána rögtön útnak indult.

Az ő elutazása után mindenesetre számíthattak arra, hogy ezentúl állandóan értesülnek a fejleményekről. Nagybátyjuk megígérte a búcsúzásnál, hogy ráveszi Mr. Bennetet, térjen vissza Longbournba, amint lehet. Mrs. Bennet nagyon megörült, mert az ő szemében ez volt az egyetlen biztosíték, hogy férjét nem fogják párbajban megölni.

Úgy volt, hogy Mrs. Gardiner még néhány napig Hertfordshire-ben marad gyermekeivel, mert azt gondolta, hogy jelenléte hasznos lehet unokahúgainak. Velük együtt ápolta és gondozta Mrs. Bennetet, s derüssé tette szabad óráikat. Másik nagynénjük is gyakran eljárta hozzájuk, azzal a kimondott szándékkal, hogy lelket önt beléjük; mivel azonban mindig újabb híreket hozott Wickham tékozló és feslett életmódjáról, ritkán ment el anélkül, hogy unokahúgait ne hagyta volna még csüggedtebb hangulatban.

Egész Meryton azon igyekezett most, hogy befeketítsék azt az embert, akit három hónappal előbb szinte földre szállt angyalként ünnepeltek. Kiderítették, hogy minden boltosnak tartozik, szerelmi ügyeit egytől egyig a nőcsábítás rangjára emelték, s az a hír járta, hogy minden szatócs családja érdekelve van ebben. Mindenki kijelentette, hogy Wickham a leggonoszabb fiatalember a világon, s mindenki felfedezte, hogy őt sohasem tévesztette meg látszólagos jósága. Elizabeth ugyan a felét sem hitte el a mendemondának, de ez is elég volt ahhoz, hogy még bizonyosabbnak tekintse Lydia vesztét; sőt Jane is, aki még kevesebbet hitt el a híresztelésekből, majdnem reménytelennek látta a helyzetet, annyival is inkább, mert ha csakugyan Skóciába mentek - s Jane sohasem tett le eddig teljesen a reményről -, most már itt az ideje, hogy hírt kapjanak tőlük.

Mr. Gardiner vasárnap utazott el Longbournból; kedden a felesége levelet kapott tőle, amelyben közölte, hogy megérkezése után rögtön felkereste sógorát, és rávette, hogy költözzön hozzájuk a Gracechurch Streetre. Mr. Bennet már előzőleg járt Epsomban és Claphamben, de nem kapott semmiféle kielégítő felvilágosítást. Most sorra akarja járni London összes nagyobb szállodáit, abban a hitben, hogy a szökevények megérkezésük után, mielőtt még lakást szereztek, egy ilyen fogadóban szállhattak meg. Ő maga nem vár semmi eredményt ettől a lépéstől, mivel azonban sógora a fejébe vette, szívesen segít neki. Hozzátette, hogy Mr. Bennet jelenleg semmi áron sem akar elutazni Londonból, s megígérte, hogy rövidesen megint ír. A levél végén ez az utóirat állt:

Írtam Forster ezredesnek, és megkértem, lehetőleg tudja meg a fiatalember barátaitól az ezredben, vannak-e Wickhamnek rokonai vagy ismerősei, akik esetleg tudnák, hogy Londonnak melyik részében rejtőzik. Ha ilyen személyhez fordulhatnánk és ilyen útbaigazítást nyerhetnénk tőle, ez döntő fordulatot jelenthet. Pillanatnyilag nincs semmi támpontunk. Forster ezredes bizonyára mindent megtesz, hogy kezünkre járjon. De újból meggondolva a dolgot, talán Lizzy is meg tudná mondani, jobban, mint bárki; Wickhamnek milyen rokonai vannak még életben?

Elizabeth rögtön tudta, miért hivatkozik rá a nagybátyja mint tekintélyre, noha nem állt módjában olyan kielégítő felvilágosítást adni, amelyet a megtisztelő bizalom megérdemelt.

Sohasem hallott Wickham rokonairól, apját és anyját kivéve, akik már régen meghaltak. Lehetséges azonban, hogy egyik-másik tisztvárosa többet tud, s bár Elizának nem voltak vérmes reményei, mégis kíváncsian várta a válaszukat.

Longbournban most minden nap a gyötrő aggodalmak napja volt, a leggyötrelmesebb percek pedig azok, amikor a postát várták. A levelek érkezése: ez jelezte minden reggel a türelmetlenség tetőpontját. Akár jó a hír, akár rossz, csak levél útján jöhet, s minden egyes naptól azt várták, hogy fontos újságot hoz.

De mielőtt Mr. Gardiner újra írt volna, levél érkezett apjuk címére, máshonnan, mégpedig Collinstól. Mivel Jane utasítást kapott, hogy bontson fel minden levelet, amely apja távollétében az ő nevére jön, ezt is elolvasta; Elizabeth pedig, aki tudta, milyen fura leveleket szokott Collins írni, Jane válla felett nézett bele, úgy olvasta végig. A levél így hangzott:

Kedves Uram!

Rokoni kapcsolatunk és élethivatásom egyaránt arra indít, hogy részvételem fejezzem ki az Önt ért súlyos csapás miatt, melyről tegnap értesültünk egy hertfordshire-i levélből. Legyen meggyőződve, Kedves Uram, hogy Mrs. Collins és magam is őszintén együtt érzünk Önnel és nagyra becsült családjával jelen megpróbáltatásukban, amely annál keservesebb, mivel okait az idő múlása sem tudja megszüntetni. Részemről ne hiányozzék semmi intelem, amely enyhítheti a kemény sorscsapást, vagy vigaszt nyújthat olyan helyzetben, amelynél fájdalmasabb nem sújthat szülői szívet. Leányának halála ehhez képest valóságos áldás lett volna. És a dolog annál sajnálatosabb, mert - mint drága Charlotte-omtól értesülök - joggal tételezhető fel, hogy leányuk szabados viselkedése vétkes kényeztetésből fakadt, bár hajlandó vagyok azt hinni - s ez szolgáljon vigasztalásul Önnek és nejének -, hogy leánya természetből fogva romlott hajlamú, máskülönben nem követett volna el ilyen szörnyűséget ily zsenge korban. Bárhogy áll is a dolog, Önöket mélységes sajnálat illeti meg, s e nézetemben nemcsak Mrs. Collins osztozik, hanem Lady Catherine és leánya is, akiknek elmondtam a történetet. Velem együtt ők is attól tartanak, hogy egyik leányának ballépése hátrányosan fogja befolyásolni a többiek sorsát, mert - amint ezt Lady Catherine kegyesen megjegyezte - vajon ki fog rokoni kapcsolatot keresni ilyen családdal? S ez a megfontolás engem is arra indít, hogy fokozott megalégedéssel gondoljak vissza múlt év novemberének egy bizonyos eseményére, mely ha másként ütött volna ki, most nekem is részt kellene vállalnom az Önök bánatában és szégyenében. Fogadja meg tehát tanácsomat, Kedves Uram, leljen vigasztalást, vesse ki örökre szívéből méltatlan gyermekét, hadd viselje egymaga förtelmes vétkének következményeit.

Maradok, Kedves Uram stb., stb.

Mr. Gardiner csak akkor írt újra, amikor már választ kapott Forster ezredestől, de akkor sem tudott semmi kedvező hírt közölni. Úgy látszott, Wickhamnek nincs egyetlen rokona sem, akivel érintkezik, az pedig bizonyos volt, hogy közeli rokonsága közül senki sincs életben. Régebben sok ismerőse volt, de mióta a katonaságnál szolgált, ezek közül egyikkel sem tartott fenn szorosabb baráti kapcsolatot. Így hát nem került elő senki, aki felvilágosítást tudott volna róla adni. Wickham nemcsak attól félt, hogy Lydia rokonai rátalálnak - zilált anyagi viszonyai is bőséges okot szolgáltatottak a titkolózásra. Kiderült ugyanis, hogy igen tekintélyes összegű kártyaadósságot hagyott hátra. Forster ezredes véleménye szerint több mint ezer fontra lenne szükség, hogy rendezzék brightoni tartozásait. Sokkal tartozott a városban is, de becsületbeli adósságai még ijesztőbb összegre rúgtak. Mr. Gardiner nem próbálta titkolni ezeket az adatokat a longbourni család előtt, s Jane elrémülve hallgatta.

- Kártyás! - kiáltott fel. - Erre igazán nem számítottam... sejtelmem sem volt róla.

Mr. Gardiner azt is megírta, hogy valószínűleg másnap, szombaton, viszontlátják apjukat. Mr. Bennet elcsüggesztette a sok meddő próbálkozás, s engedett sógora rábeszélésének, hogy térjen vissza családjához, és bízza őrá a további kutatást, amint azt az adott körülmények tanácsossá teszik. Mikor Mrs. Bennet erről értesült, nem örült úgy, ahogy gyermekei várták, tekintve, hogy eddig mennyire féltette férje életét.

- Micsoda! Hát hazajön, szegény Lydia nélkül! - kiáltotta. - Csak nem utazik el Londonból, amíg rájuk nem talált! Ki fog párbajozni Wickhammel, ki veszi rá a házasságra, ha ő csapot-papot otthagy?

Mivel Mrs. Gardiner már vágyódott haza, megbeszélték, hogy gyermekeivel együtt ugyanakkor megy Londonba, amikor Mr. Bennet onnan elindul. Így hát a kocsit elvitte őket egy darabig, és visszahozta a ház urát Longbournba.

Mrs. Gardiner most is azzal a bizonytalan érzéssel gondolt Elizára és derbyshire-i ismerősére, amely a pemberleyi látogatás óta állandóan kísértette. Unokahuga sohasem ejtette ki önszántából előttük Darcy

nevét. Mrs. Gardiner félig-meddig számított arra, hogy Derbyshire-ből hamarosan követi őket a fiatalember levele, de ebből nem lett semmi. Elizabeth hazatérése óta nem kapott olyan levelet, amelyet Pemberleyben adtak volna fel.

A család mostani szerencsétlen helyzetében Elizabeth levertsége nem szorult egyéb magyarázatra; csüggedt hangulatából tehát semmire sem lehetett következtetni, noha Elizabeth, aki most már eléggé tisztába jött érzéseivel, teljesen tudatában volt annak, hogy Lydia szégyenét valamivel könnyebben bírta volna elviselni, ha egyáltalán nem ismeri Darcyt. A csapás nem okozott volna neki feleannyi álmatlan éjszakát sem.

Mr. Bennet megjött, s látszólag mit sem vezettett szokott filozofikus nyugalmaiból. Éppoly keveset beszélt, mint azelőtt, egy szóval sem említette az ügyet, ami Londonba vitte, és időbe telt, amíg leányai célozni mertek erre.

Délután ő is lement teázni, s Elizabeth csak akkor merte szóba hozni a kérdést. Néhány sajnálkozó szót mondott, hogy mit kellett apjuknak szenvedni, mire Mr. Bennet így felelt:

- Ne beszélj erről! Ki szenvedjen, ha nem én? Én vagyok a hibás, hát megérdemlem.

- Ne legyen oly szigorú önmagához! - felelte Elizabeth.

- Jó, hogy figyelmeztetsz, az emberi természet nagyon is hajlamos erre a hibára! Nem, Lizzy, hadd érezzem én is egyszer életemben, mennyi felelősség terhel. Én bizony nem félek a büntudattól - úgylis elég hamar elmúlik.

- Gondolja, hogy Londonban vannak?

- Persze; hol lehet még olyan jól elbújni?

- És Lydia mindig Londonba vágyott - tette hozzá Kitty.

- Akkor most boldog - mondta apja szárazon -, mert valószínűleg ott is marad egy ideig.

Rövid szünet után így folytatta:

- Nem haragszom rád, Lizzy, hogy májusban adott tanácsod ennyire bevált. Tekintve az eseményeket, volt benne egy kis éleslátás.

A beszélgetést Jane szakította félbe, aki bejött, hogy anyjának felvigye a teát.

- Ez aztán a szertartás, ami felvidítja a szívet! - kiáltott fel Mr. Bennet. - Még a bajt is előkelőségbe öltözteti. Legközelebb én is ezt csinálom; beülök a könyvtárszobába, felveszem a hálósapkát és a köntösömet, és annyit parancsolgatok, amennyi csak jólesik; vagy talán addig várok vele, amíg Kitty is megszökik.

- Eszem ágában sincs megszökni, papa - felelte Kitty durcásan. - Ha engem elengednétek Brightonba, én jobban viselkednék, mint Lydia.

- Téged Brightonba! Még Eastbourne-ig sem engednék el, semmi pénzért! Nem, Kitty végre megtanultam, hogy óvatos legyek, s ezt a magad bőrén fogod tapasztalni. Az én házamba katonatiszt többé be nem teszi a lábát - még a falun sem mehet keresztül. A báloknak egyszer s mindenkorra végük, legfeljebb a nővéreiddel táncolhatsz. És addig egy nap sem mozdulhatsz ki a házból, amíg be nem bizonyítod, hogy naponta tíz percet okosan használtál fel.

Kitty komolyan vette ezt a fenyegetőzést, és sírva fakadt.

- No, azért nem kell kétségbeesni - mondta az apja. - Ha tíz évig jó kislány leszel, utána elviszlek magammal egy díszszemlére.

7. FEJEZET

Két nappal Mr. Bennet hazaérkezése után Jane és Elizabeth éppen a kertben, a ház mögött sétálgattak, amikor látták, hogy a házvezetőnő jön feléjük. Mivel azt hitték, hogy anyjuk hívhatja őket, ők mentek elébe; de mikor a közelébe értek, a házvezetőnő nem Mrs. Bennettől hozott üzenetet, hanem így szólt Jane-hez:

- Bocsánatot kérek, kisasszony, a zavarásért, de reméltem, jó hírek jöttek Londonból, ezért bátorkodom érdeklődni.

- Hogy érti ezt, Mrs. Hill? Semmiféle hírt nem kaptunk Londonból.

- Jaj, drága kisasszony! - kiáltotta Mrs. Hill álmélkodva. - Hát nem tudja, hogy küldönc jött Mr. Gardinertől? Már egy félóra van, levelet hozott az úrnak.

A lányok nekiiramodtak, szóhoz sem jutva az izgatottságtól. A hallon keresztül a reggelizőszobába rohantak, onnan a könyvtárba, de apjuk nem volt sehol; már az emeleten akarták keresni, anyjuk szobájában, amikor szembejött velük az inas, és így szólt:

- Ha a gazdámat tetszik keresni, az imént láttam a liget felé menni.

Erre a hírre megint keresztülrohantak a hallon, és a pázsiton át apjuk után szaladtak, aki megfontolt léptekkel ment a kis erdő felé az istálló túlsó oldalán.

Jane nem volt sem olyan fürge, sem olyan gyakorlott futó, mint Elizabeth, hamar elmaradt hát húga mögött, aki lihegve és kifulladásra utolérte apját, s izgatottan kiáltotta:

- Ó, papa, mondja, mi újság? Jött valami hír a bácsitól?

- Igen, levelet küldött, gyorspostával.

- És milyen a hír? Jó vagy rossz?

- Milyen jó hírt lehetne várni? - kérdezte az apja, előhúzza zsebéből a levelet. - Talán legjobb lesz, ha magad elolvasod.

Elizabeth türelmetlenül kapta ki a kezéből - most Jane is odaért.

- Olvasd hangosan - mondta az apja -, magam is alig tudom, mi van benne.

*Gracechurch Street,
augusztus 2, hétfő*

Kedves sógorom,

végre hírt adhatok unokahúgomról, s remélem, hogy e hírt egészben véve kielégítőnek fogod találni. Alighogy elutaztál szombaton, sikerült megtudnom, hogy Londonnak mely részében rejtőznek. A részleteket majd élőszóval mondom el. Most csak annyit, hogy megtaláltam őket, és beszéltem mindkettőjükkel...

- Akkor úgy van, ahogy mindig reméltem! - kiáltotta Jane. - Megesküdtek!

Elizabeth tovább olvasott:

...beszéltem mindkettőjükkel. Nem esküdtek meg, és úgy látom, nem is állt szándékukban; de amennyiben hajlandó vagy teljesíteni a kötelezettségeket, amelyeket a te nevedben vállaltam, remélem, rövidesen meglesz az esküvő. Mindössze azt kérik tőled, hogy szerződésben biztosítsd Lydiának a ráeső egyenlő részt az ötezer fontból, amelyet leányaid a szülők halála után örökölnék; azonkívül kötelezni kell magad, hogy évi száz font járadékot adsz neki, amíg élsz. Ezek a feltételek, amelyeket én - tekintettel a körülményekre - habozás nélkül elfogadtam, amennyiben feljogosítva éreztem magam, hogy helyetted intézkedjem. Gyorspostával küldöm ezt a levelet, hogy haladék nélkül választ kaphassak. Magad is láthatod az említett feltételekből, hogy Mr. Wickham anyagi helyzete nem olyan reménytelen, mint

általában hiszik. E tekintetben tévedtek az emberek, s én örömmel közölhetem, hogy még az összes adósságok rendezése után is marad egy kis pénz, amit unokahúgom nevére lehet írni, saját vagyona mellett. Ha olyan meghatalmazást küldesz nekem - s ezt bizonyosra veszem -, hogy teljes joggal járjak el helyetted az egész ügyben, rögtön utasítom Haggerstont, hogy annak rendje és módja szerint készítse el a szerződést. Nincs rá semmi szükség, hogy ismét Londonba jöjj; maradj csak nyugodtan Longbournban, én majd szorgosan és gondosan elintézek mindent. Küldd el a választ, amilyen gyorsan csak lehet, és úgy írd, hogy ne lehessen félreérteni. Úgy gondoljuk legjobbnak, hogy unokahúgom a mi házunkból esküdjék - remélem, nincs ellene kifogásod. Lydia ma költözik hozzánk. Mihelyt újabb fejlemények lesznek, azonnal írok. Szerető sógorod stb.

Edw. Gardiner

- Lehetséges ez? - kiáltott fel Elizabeth, mikor befejezte az olvasást. - Lehetséges volna, hogy mégis elveszi Lydiát?

- Akkor nem is olyan haszontalan ember, mint gondoltuk - mondta Jane. - Drága apus, gratulálok.

- Papa válaszolt már a levélre? - kérdezte Elizabeth.

- Még nem, pedig sürgős volna.

Elizabeth most komolyan kérlelni kezdte, hogy ne halogassa a dolgot.

- Ó, drága édesapám! - kiáltotta. - Jöjjön vissza velünk, és írjon azonnal. Gondolja meg, hogy ilyen esetben minden pillanat számít.

- Megírom én a levelet - mondta Jane -, ha papának nehezebbre esik az írás.

- Nagyon nehezemre esik - felelte Mr. Bennet -, de mégis meg kell tenni.

Ezzel visszafordult, és leányaival együtt elindult a ház felé.

- Szeretnék kérdezni valamit... - kezdte Elizabeth - de a feltételeket úgymint teljesíteni kell.

- Teljesíteni! Én csak azt szégyellem, hogy Wickham olyan keveset kér.

- Hát Lydia mégis megesküszik - egy ilyen férfival!

- Igen, igen, mégis megesküszik, mást nem lehet tenni. De én két dologra vagyok kíváncsi: az egyik az, mennyi pénzt tett le a nagybátyátok, hogy ezt nyélbe üthesse; a másik pedig, hogyan fogom neki valaha visszafizetni.

- Pénzt! A bácsi! - kiáltotta Jane. - Hogy érti ezt, papa?

- Úgy értem, hogy épeszű ember nem venné feleségül Lydiát, ha csak azt ígérik neki, hogy halálomig száz fontot kap évente, halálom után meg ötvenet.

- Tökéletesen igaz - mondta Elizabeth -, bár eddig erre nem gondoltam. Rendezik az adósságait, és még marad is valami! Csak a bácsi keze lehet a dologban! Áldott jó ember, attól félek, saját magát sodorja nélkülözésbe. Kis összeggel nem lehet ezt elintézni.

- Nem - mondta az apja. - Wickham tökfilkó volna, ha egy fillérrel is kevesebbet fogad el, mint tízezer fontot. Sajnálám, ha már rokonságunk kezdetén ilyen rossz véleménnyel kellene róla lennem.

- Tízezer font! Isten ments! Hiszen a felét sem tudnánk visszafizetni!

Mr. Bennet nem felelt, s mindhárman gondolataikba mélyedve, némán mentek tovább, amíg a házhoz nem értek. Apjuk a könyvtárszobába vonult vissza, hogy megírja a levelet, a leányok pedig bementek a reggelizőszobába.

- Hát mégis megesküsznek! - kiáltotta Elizabeth, mihelyt a két leány magára maradt. - Milyen furcsa az egész! És még hálát kell adnunk ezért! Örölnünk kell, hogy meglesz az esküvő, bármilyen kevés esélyük van a boldogságra, akármilyen silány Wickham jelleme! Ó, Lydia!

- Engem az a gondolat vigasztal - felelte Jane -, hogy nem venné feleségül Lydiát, ha nem szeretné igazán. S jó nagybácsink segíthetett ugyan rendezni adósságait, de nem tudom elhinni, hogy tízezer fontot vagy ilyenféle összeget előlegezett volna. Neki is vannak gyerekei, talán még több is lesz. Hogyan tudna nélkülözni akár felelekkora összeget?

- Ha valaha megtudjuk, mennyire rúgott Wickham adóssága - mondta Elizabeth -, s mennyit íratott Lydia nevére, akkor pontosan ki lehet számítani, mennyit áldozott Mr. Gardiner, mert Wickhamnak egy fityingje sincs. Nagybátyánk és nénénk jóságát sohasem tudjuk viszonzni. Hogy házukba fogadták Lydiát, hogy védelmezik és támogatják - olyan áldozat ez tőlük, hűgunknak pedig olyan szerencse, hogy évekig sem tudja leróni a háláját. Ha arra gondolok, hogy már náluk is van! Ha ez a jóság porig nem sújtja őt, nem érdemli meg, hogy valaha is boldog legyen. Mit érezhet Lydia, mikor először találkozik nagynénjével?

- Próbáljuk elfelejteni, amit mindketten elkövettek - mondta Jane. - Remélem és bízom benne, hogy még boldogok lesznek. Wickham hajlandó a házasságra, s ez remélhetőleg arra vall, hogy most már jó útra tért. A kölcsönös szeretet lehűti majd szenvedélyeiket, s én azzal biztatom magam, hogy életük nyugodt, ésszerű mederben folyik tovább, és esztelenségük idővel feledésbe merül.

- Mindketten úgy viselkedtek - felelte Elizabeth -, hogy sem te, sem én, sem mások nem tudják soha elfelejteni. Kár erről beszélni.

A lányoknak csak most jutott eszükbe, hogy anyjuk valószínűleg még semmit nem tud a történetről. Bementek hát a könyvtárszobába, és megkérdezték apjukról, nincs-e kifogása ellene, hogy őt is értesítsék. Mr. Bennet éppen írt, s fel sem emelve fejét, hidegen ennyit válaszolt:

- Ahogy jónak látjátok.

- Elvihetjük a bácsi levelét, hogy felolvassuk neki?

- Vigyétek, amit akartok, csak menjetek már. Elizabeth elvette a levelet az íróasztalról, s együtt felmentek anyjukhoz. Mary és Kitty éppen nála voltak, így hát egy füst alatt mindnyájuknak elmondhatták a dolgot. Röviden jelezték, hogy jó hírt fognak közölni, majd Jane felolvasta a levelet. Mrs. Bennet alig bírt uralkodni magán. Mihelyt meghallotta, hogy bátyja bizakodik Lydia közeli esküvőjében, kitört belőle az öröm, mely minden következő mondattal magasabbra hágott. Az örvendetes hír most éppolyan heves izgalomba hozta, mint azelőtt az ijedség és a bánat. Neki elég volt az a tudat, hogy leánya megesküszik, boldogságát nem féltette, ballépésének emléke nem kínozza.

- Drága, édes Lydiám! - kiáltotta. - Ez aztán pompás hír! Hát mégis férjhez megy... Újra fogom őt látni! Férjhez megy, tizenhat éves korában! Az én derék, jó bátyám! Tudtam, hogy így lesz... Hogy ő mindent rendbe hoz! Hogy szeretném már Lydiát látni... És a kedves Wickhamet is! De mi lesz a ruhákkal, a kelengyével? Rögtön írok a sógornőmnek. Lizzy, szívem, szaladj le az édesapádhoz, kérdezd meg tőle, mennyit ad a lányának erre. Várj csak, majd én magam megyek. Kitty, csöngess Hillnek! Rögtön felkapok magamra valamit. Édes, drága Lydiám! Milyen jól fogunk mulatni, ha megint együtt leszünk!

Legidősebb leánya mérsékelni próbálta ezt a heves elragadtatást, s a kötelezettségekre terelte a szót, melyeket Mr. Gardiner eljárása ró az egész családra.

- Hiszen ezt a szerencsét főleg az ő jóságának köszönhetjük - tette hozzá. - Meggyőződésünk szerint kötelezte magát, hogy pénzzel segíti Wickhamet.

- Hát aztán? - kiáltott az anyja. - Így van ez rendjén! Ki segítene rajta, ha nem a tulajdon nagybátyja? Tudod jól, ha nem volna saját családja, akkor én meg a gyerekeim örökölnék az egész vagyont - és ez az első eset, hogy néhány ajándékon kívül kaptunk tőle valamit. Ó, milyen boldog vagyok! Nemsokára férjnél lesz az egyik lányom. Mrs. Wickham!... Milyen jól hangzik! És csak júniusban múlt tizenhat éves. Drága Jane, olyan izgatott vagyok, hogy írni sem tudnék... majd én diktálok, s te megírod a levelet. A pénzről majd később beszélünk apátokkal... de a holmikat rögtön meg kell rendelni!

Most felsorolta a gyolcs, muszlin és karton különféle fajtáit, s hamarosan egész jegyzéket állított volna össze a rendelésekből, ha Jane nagy nehezen rá nem veszi, hogy várjon, amíg apjával meg nem beszélnek a

dolgot. - Egy nap késelem már nem számít - jegyezte meg Jane, és Mrs. Bennet olyan boldog volt, hogy nem makacskodott annyit, mint rendszeren. Közben más tervek is megfordultak a fejében.

- Mihelyt felöltöztem, Merytonba megyek, s elmondom az örömhírt nővéremnek; visszafelé pedig benézek Lady Lucashoz és Mrs. Longhoz. Kitty, szaladj le, és rendeld meg a kocsit. Tudom, jót fog nekem tenni a friss levegő. Mondjátok, lányok, nem kell nektek semmi Merytonból? Ó, itt jön Hill! Kedves Hill, hallotta már az örömhírt? Miss Lydia férjhez megy, és maguk mind kapnak egy pohár puncsot, hogy megünnepeljük az esküvőt.

Mrs. Hill rögtön áradozni kezdett örömében. Elizabeth a többiekkel együtt fogadta szerencsekívánatait, aztán megunva ezt a sok ostobaságot, szobájába menekült, hogy nyugodtan gondolkozhasson.

Szegény Lydia helyzete a legjobb esetben is elég siralmas volt; de hálát kell adni, hogy a dolog nem ütött ki még rosszabbul. Elizabeth ezt érezte, s bár a jövőtől nem várhatott sem ésszerű boldogságot, sem anyagi jólétet húga számára, mégis, ha visszagondolt arra, milyen félelmek gyötörték őket még két órával ezelőtt, át kellett éreznie a szerencsés fordulat minden előnyét.

8. FEJEZET

Mr. Bennetnek azelőtt is gyakran megfordult a fejében, mennyivel helyesebb volna, ha nem élné fel egész jövedelmét, hanem minden évben félretenne valamit: így több maradna gyermekeinek és feleségének, ha Mrs. Bennet túlélné őt. Ez a gondolat most jobban gyötörte, mint valaha. Ha teljesítette volna kötelességét e tekintetben, most nem kellene Lydia becsületének és jó hírének romjait a nagybácsi pénzén megvásárolni. Ez esetben a legilletékesebb személyre hárult volna az öröm, hogy Nagy-Britannia egyik leghaszontalanabb fiatalemberét rávegye a Lydiával kötendő házasságra.

Mr. Bennet komolyan bántotta, hogy sógora egyedül viselje egy olyan ügy költségeit, amely senkinek sem ígért jót. Elhatározta hát, hogy lehetőleg megtudja, mennyit áldozott Mr. Gardiner, és minél hamarabb lerója nála adósságát.

Amikor Mr. Bennet megházasodott, teljesen fölöslegesnek érezték a takarékoskodást, hiszen úgylis fiuk fog születni. S mihelyt nagykorú lesz a fiú, a kötött birtok is felszabadul, s az özvegy és a fiatalabb gyermekek majd gond nélkül élhetnek. Őt leány jött egymás után, de a fiú egyre késett, bár Mrs. Bennet még sok évvel Lydia születése után is bízott a jövetelében. Végre felhagytak a reménnyel, de akkor már késő lett volna takarékoskodni. Mrs. Bennetnek semmi érzéke nem volt a gazdálkodáshoz, s csak férje független, elvonult életmódjának köszönhatték, hogy nem keveredtek adósságba.

A házassági szerződés ötezer fontot biztosított Mrs. Bennetnek és a gyermekeknek. De hogy milyen arányban oszlik meg az összeg a leányok között, ez a szülők akaratától függött. Ez volt az egyik pont, amelyet most, legalább Lydia esetében, tisztázni kellett, s Mr. Bennet habozás nélkül hozzájárulhatott a levélben foglalt ajánlathoz. Hálás, de tömör szavakkal köszönte meg sógorának jóságát, aztán közölte vele, hogy teljes mértékben helyesli eddigi lépéseit, és szívesen teljesíti az ő nevében vállalt kötelezettségeket. Soha nem gondolta volna, hogy ha Wickhamet rá lehet is bírni a házasságra, ez olyan kevés áldozattal jár majd, mint az ajánlott megegyezés. Az évi száz font járadék neki tíz font megterhelést sem jelent, hiszen Lydia kosztja és zsebpénze, meg a folytonos pénzajándékok, amelyeket anyja dugdos neki, együttvéve majdnem száz fontra rúgnak.

Kellemesen lepte meg Mr. Bennet az is, hogy ily csekély erőfeszítést kívánnak tőle; mert legfőbb vágya jelenleg az volt, hogy minél kevesebbet zaklassák ezzel az üggyel. Első dührohámában buzgón nekilátott a nyomozásnak - de dühe már lelohadt, s természetesen visszasüllyedt régi tespedésébe. A levelet hamar megírta, mert amilyen nehezen kezdett valamihez, oly gyors volt az elintézésben. Pontosabb adatokat kért, hogy mivel tartozik sógorának, de Lydiára annyira haragudott, hogy egy árva szót sem üzent neki.

A jó hír gyorsan elterjedt a házban, s hamarosan híre futott a környéken is, ahol filozofikus nyugalommal fogadták. Persze érdekesebb társalgási téma, ha Miss Lydia Bennetnek nincs maradása Londonban, de azt is örömhírként üdvözlötték volna, ha távol a világtól, valami messzi tanyán senyved. Igaz, az esküvőről is bőven lehetett pletykálni, és az a sok jólelkű szerencsekívánatot, amely a rosszmájú merytoni vénasszonyok ajkán régebben elhangzott, a megváltozott körülmények között sem vesztett sokat éléből, hiszen biztosra vették, hogy ilyen férj oldalán Lydiának keserves lesz a sorsa.

Mrs. Bennet már két hete nem jelent meg a családi körben, de a boldog nap örömeire újból elfoglalta helyét az asztalfőn, bosszantóan vidám hangulatban. Diadalát nem tompította semmiféle szégyenérzés. Férjhez adni egyik leányát: ez volt Mrs. Bennet leghőbb óhaja, amióta Jane elmúlt tizenhat éves, s e vágy most beteljesülés előtt állt. Minden gondolata, minden szava akörül forgott, ami együtt jár a nagyvilági esküvőkkel - egyébről sem beszélt, csak a finom muszlinruhákról, az új hintókról és a személyzetről. Gondolatban buzgón átkutatta a környéket, hol találhat megfelelő házat leánya számára, s bár nem tudta és nem is számolgatta, mennyi jövedelmük lesz, sok házról máris kijelentette, hogy számukra nem elég nagy vagy nem elég előkelő.

- Haye Park talán megfelelne, ha Gouldingék kiköltöznének - mondta -, esetleg a stoke-i kastély is, ha tágasabb volna a szalonja. De Ashworth túl messze van! Nem bírnám elviselni, hogy Lydia tíz mérföldre lakjon tőlem. A Purvis-laknak meg az a baja, hogy a manzárdszobák borzalmasak.

Férje nem szakította félbe, amíg a személyzet felszolgált az asztalnál. De miután azok elhagyták a szobát, így szólt feleségéhez:

- Mrs. Bennet, mielőtt kivenné az egyik házat, vagy akár valamennyit a vejének meg a lányának, egy dolgot szeretnék tisztázni. Van a környéken egy ház, ahová soha be nem teszik a lábukat. Egyik alá sem adok lovat azzal, hogy fogadom őket Longbournban.

Ezt a kijelentést hosszú vita követte, de Mr. Bennet hajthatatlan maradt, sőt hamarosan még egy kijelentést tett, és Mrs. Bennet ámulva és borzadva hallotta, hogy férje egy fontot sem hajlandó előlegezni Lydia menyasszonyi ruhájára. Mr. Bennet kereken megmondta, hogy leánya a szeretet legcsekélyebb jelét sem várhatja tőle ez alkalomból. Mrs. Bennet alig hitt a fülének. Hogy férje ilyen képtelenségre vetemedjék eszeveszett haragjában! Megtagadja saját leányától azt a kiváltságot, ami nélkül a házasság alig tekinthető érvényesnek! Megáll az ész! Sokkal jobban szégyellte, hogy leánya nem jelenhet meg új ruhában az esküvőn, mint azt, hogy megszökött Wickhammel, és két hétig együtt élt vele az esküvő előtt.

Elizabeth most szívből bánta, hogy a gyötrelmes pillanat hatása alatt közölte Darcyval, mennyire aggódnak húga miatt. Mivel Lydia szökése rövidesen szerencsés véget ér az esküvővel, a kellemetlen előzményeket valószínűleg el lehetett volna titkolni mindazok előtt, akik nem voltak közvetlen szemtanúi az eseményeknek.

Attól nem tartott, hogy a hír Darcy révén tovább terjed. Kevés ember titoktartásában bízott meg ily feltétlenül, mégis mindennél jobban bántotta, hogy éppen Darcynak van tudomása Lydia ballépéséről. Nem mintha attól félt volna, hogy ez az ő saját személyére hátrányos, hiszen kettőjük között úgyszólván áthághatatlan a szakadék. Ha Lydia házassága a legillendőbb formák között zajlik is le, akkor is képtelenség feltételezni, hogy Darcy rokonságot vállaljon egy olyan családdal, mely az összes eddigi akadályokon kívül, összekötetésbe és szoros rokoni kapcsolatba hozza azzal az emberrel, akit ő teljes joggal megvet.

Hogy Darcy visszaretten az ilyen rokonságtól, azon nem is csodálkozott. Derbyshire-ben még érezte, hogy a fiatalember meg akarja nyerni vonzalmát - de számíthat-e arra, hogy ez a vágy túléli az ilyen csapást? Elizabeth le volt sújtva, meg volt alázva, bűnbánatot érzett, bár maga sem tudta, miért. Sóvárogva vágyott Darcy becsülésére, pedig ennek már semmi hasznát nem remélhette. Szeretett volna hírt kapni róla, pedig nem volt már erre semmi esély. Érezte, hogy boldog lehetett volna vele - most, amikor valószínűleg soha nem látják már egymást.

Milyen diadal volna Darcynak, gondolta magában nemegyszer, ha megtudná, hogy most örömmel és hálással fogadná ajánlatát, melyet még négy hónappal előbb büszkén visszautasított. Tudta róla, hogy nagylelkű, amilyen nagylelkű férfi csak lehet - de mégiscsak földi halandó, és büszkén diadalmaskodna.

Most kezdte belátni, hogy természeténél és tehetségénél fogva Darcy az a férfi, aki legjobban illene hozzá. Értelme és kedélye, ha más irányú is, mint az övé, megfelelt volna minden kívánságának. Ez a frigy javára szolgált volna mindkettőjüknek, az ő könnyed, élénk szelleme bizonyára enyhítette volna Darcy komorságát, feloldotta volna tartózkodó modorát, ő maga pedig még sokkal többet tanulhatott volna Darcy ítéletéből, tudásából, emberismeretéből.

De ilyen szerencsés házasság most nem mutathat példát a csodáló tömegeknek, hogy milyen is az igazi családi boldogság. Rövidesen egészen más természetű frigy kötődik családjukban, amely a másiknak még a lehetőségét is kizárja.

Nem tudta elképzelni, hogyan fognak Wickham és Lydia akár szerényen is megélni saját lábukon. De egyet érzett: nem sok reménye lehet a tartós boldogságra egy olyan párnak, akik csak azért kerültek össze, mert szenvedélyük erősebb volt, mint erényük.

Mr. Gardiner hamarosan újra írt sógorának. Mr. Bennet köszönő soraira röviden felelt, biztosítva őt arról, hogy bármikor szívesen megtesz mindent a családért, majd arra kérte, hogy soha többé ne említsék előtte az ügyet. Most elsősorban azért ír, hogy közölje velük: Wickham elhatározta, hogy otthagyja a

nemzetőrséget.

Én kezdettől fogva próbáltam erre rábeszélni - tette hozzá -, mihelyt megegyeztünk az esküvő ügyében. Bizonyára egyetértesz velem, hogy saját érdekében, de unokahúgom érdekében is igen kívánatos, hogy ne maradjon régi ezredénél. Mr. Wickhamnek most az a szándéka, hogy tényleges szolgálatba lép, s régebbi barátai között vannak még, akik tudnak és hajlandók is tenni valamit érte a hadseregben. Megígérték, hogy kineveztetik zászlóssá N. tábornok ezredében, amely most északon állomásozik. Az is előnyös, hogy messze lesznek a mi vidékünkől. Wickham most nagyon igyekszik, s én remélem, hogy az új környezetben, ahol vigyázniok kell jó nevükre, mindketten megfontoltabban fognak viselkedni. Írtam Forster ezredesnek, közöltem vele az újabb fejleményeket, és kértem, nyugtassa meg Wickham hitelezőit Brightonban és a környéken, hogy hamarosan megkapják a pénzüket, amiért én vállalom jótállást. Kérlek, tedd meg ugyanezt a merytoni hitelezőkkel, akiknek jegyzékét csatolom, Wickham bevallása szerint. Azt mondja, hogy ez minden tartozása - legalábbis remélem, nem tévesztett meg bennünket. Haggerstonnak megadtam az utasításokat, s egy hét alatt az egész ügyet elintézzük. Utána Wickhamék egyenesen az ezredhez utaznak, ha ugyan nem kapnak előbb meghívást Longbournba. Feleségemtől úgy tudom, hogy Lydia nagyon szeretne látni mindnyájatokat, mielőtt elhagyná Dél-Angliát. Jól van, és szerető gyermeki üdvözlését küldi Neked és édesanyjának. Ölel sógorod

E. Gardiner

Mr. Bennet és leányai éppoly világosan látták, mint Mr. Gardiner, mennyi előnnyel jár, ha Wickham otthagyja a nemzetőrséget. De Mrs. Bennet nem örült ennek. Hogy Lydia északon telepedjen le, éppen most, amikor legjobban tudna vele szórakozni és büszkélkedni (mert Mrs. Bennet korántsem mondott le a tervéről, hogy Hertfordshire-ben keres lakást a fiatal párnak) - ennél keservesebb csalódás nem is érhetne volna. És milyen rettenetes, hogy Lydiát elszakítják attól az ezredtől, ahol mindenkit ismer, és ahol annyi a jó barátja!

- Úgy szereti Forster ezredesét - mondta -, megszakad a szíve, ha itt kell hagynia! És hány fiatalember van, aki a szívéhez nőtt. Honnan tudjuk, hogy N. tábornok tisztjei is ilyen kellemes úriemberek?

Mr. Bennet eleinte hallani sem akart Lydia kéréséről (mert csak kérésnek lehetett magyarázni), hogy a család ismét befogadja őt, mielőtt északra indul. De Jane és Elizabeth egyetértettek abban, hogy tekintettel Lydia érzéseire és társadalmi helyzetére, a szülőknek meg kell bocsátaniok a házasság alkalmából; ezért komolyan és okosan, de szelíden lelkére beszéltek, hogy rögtön az esküvő után férjével együtt fogadja őt Longbournban. Apjuk végre meghajolt érveik előtt, és megtette, amit kívántak. Anyjuknak megvolt hát az öröme, hogy végigmutogathatja férjezett leányát az egész szomszédságban, mielőtt Lydia megkezdene északi száműzetését. Amikor tehát Mr. Bennet újból írt sógorának, megadta az engedélyt, hogy jöhetnek, s abban állapodtak meg, hogy a szertartás után azonnal indulnak Longbournba. Elizát azonban meglepte, hogy Wickham is beleegyezett a tervbe, mert ha a saját szíve szerint ítél, semmit sem kívánt oly kevéssé, mint hogy újra találkozzanak.

9. FEJEZET

Elérkezett az esküvő napja, s Jane és Elizabeth valószínűleg jobban meg voltak illetődve, mint maga a menyasszony. A fiatal pár elé küldték a kocsit X.-be, és ebéidőre várták őket. A két idősebb Bennet lány rettegve nézett jövetelük elé, különösen Jane, aki feltételezte Lydiáról, hogy ugyanazt érzi, amit ő érezne, ha ő lenne a bűnös, és gyötrődve gondolt arra, mit szenvedhet a húga.

Végre megérkeztek. A család a reggelizőszobában gyűlt össze fogadásukra. Mrs. Bennet arca széles mosolyra derült, mikor a kocsi megállt a ház előtt. Mr. Bennet tekintete kifürkészhetetlenül komoly maradt, a leányok szemében aggódó félelem és nyugtalanság ült.

Az előszobában felcsendült Lydia hangja; az ajtó feltárult, s ő berontott a szobába. Anyja odalépett hozzá, megölelte, és kitörő örömmel üdvözölte, majd nyájas mosollyal nyújtott kezét Wickhamnek, aki Lydia után lépett be, s oly túláradó szívvel gratulált mindkettőjüknek, hogy látszott rajta, nem kételkedik boldogságukban.

A fiatalok most Mr. Bennethez fordultak, de a fogadtatás itt már nem volt olyan szívélyes. Mr. Bennet arca még szigorúbbá merevedett, s alig nyitotta ki a száját. Az ifjú pár fölényes biztonsága még jobban felkeltette haragját. Elizabeth csak undort érzett, s még Jane is meg volt botránkozva. Lydia a régi maradt: szilaj, zabolátlan, lármás és arcátlan. Egyik nővérétől a másikhoz fordult, számon kérte a gratulációjukat, s amikor végre mindnyájan leültek, gyorsan, fűrkészve körülnézett a szobában, megállapította, hogy egy-két kisebb változást lát, aztán nevetve jelentette ki, hogy bizony már régóta nem járt itt.

Wickhamen éppoly kevés nyoma látszott a zavarnak, mint Lydián, de neki mindig olyan sima volt a modora, hogy ha jelleme és házassága makulátlan, mosolygós, könnyed viselkedése mindenkit elbűvöl e rokoni látogatás alkalmából. Elizabeth nem hitte volna róla eddig, hogy ennyi az önbizalma; de most azzal az elhatározással ült le, hogy a jövőben nem fog határt szabni bármilyen arcátlan ember arcátlanságának. Elizabeth is pirult, Jane is, de annak a két személynek, aki zavarba hozta őket, nem változott a színe.

Társalgásban nem volt hiány. A fiatalasszonynak és édesanyjának szüntelenül pergett a nyelve, Wickham pedig, aki véletlenül Elizabeth mellé került, környékbeli ismerősei iránt érdeklődött, oly fesztelen jókedvvel, hogy Elizabeth egyáltalán nem tudott hasonló hangnemben válaszolni. Úgy látszott, mintha Wickhamnek és Lydiának mindenről a legjobb emlékeik volnának. Semmit nem bántak meg, s Lydia önszántából olyan témára terelte a szót, amelyre nővérei a világért sem mertek volna célozni.

- Ha arra gondolok, hogy három hónapja mentem el innen! - kiáltotta. - Esküszöm, mintha csak két hete lenne, pedig mi minden történt azóta! Te jó isten! Ha valaki azt mondta volna, hogy mint férjes asszony jövök ide vissza! Pedig én gondoltam rá, milyen muris lenne, ha mégis sikerül!

Apja felemelte tekintetét, Jane zavarba jött. Elizabeth pedig sokatmondó pillantással nézett hűgára. De Lydia sohasem látott és hallott meg olyat, amiről nem akart tudomást szerezni, s most is vidáman folytatta:

- Mondja, mama, tudják legalább az itteniek, hogy ma volt az esküvöm? Én attól féltem, hogy nem tudják, s amikor útközben utolértük William Goulding kocsiját, én bizony tudtára akartam adni... leengedtem hát az ablakot, lehúztam a kesztyűmet, és odatettem a kezem az ablakráámára, hadd lássa az ujjamon a jegygyűrűt... közben bólogattam és mosolyogtam, ahogy csak tudtam.

Elizabeth nem bírta tovább. Felállt, és kiszaladt a szobából, s csak akkor jött vissza, amikor hallotta, hogy az előszobán keresztül átmennek az ebédlőbe. De még így is látta, amint Lydia nagy ünnepélyesen édesanyja jobbáéhoz kerül, aztán így szól legidősebb nővéréhez:

- Nos, Jane, a te helyed most engem illet, te pedig lejjebb ülsz, mert én vagyok a férjes asszony.

Nem volt semmi remény, hogy Lydiát idővel elfogja az a szemérmes zavar, melynek kezdettől fogva nyomát sem lehetett felfedezni benne. Egyre fesztelenebb lett és vidámabb. Látni akarta Mrs. Philipset,

Lucasékat, valamennyi szomszédos családot, szerette volna mindenki szájából hallani a Mrs. Wickham nevet, ebéd után lement Mrs. Hillhez és a két szobalányhoz, hogy megmutassa a jegygyűrűjét, és eldicsekedjen házasságával.

- Nos, mama - mondta, mikor mindnyájan visszatértek a reggelizőszobába -, hát mit szól az én uracskámhoz? Ugye, bájos ember? Fogadni mernék, a nővéreim mind irigykednek rám - én mégis boldog lennék, ha feleannyi szerencsém lesz, mint nekem. Miért nem mennek Brightonba, ott lehet jól férjet fogni. Milyen kár, mama, hogy nem jöttek mindnyájan velem.

- Igazad van, szívem; ha tőlem függne, el is mennénk. De drága Lydiám, az már nem tetszik nekem, hogy olyan messzire költöztök. Nem lehet ezen segíteni?

- Nem bizony. De se baj, nekem nagyon megfelel. Majd eljönnek a papával meg a lányokkal látogatóba. Az egész telet Newcastle-ban töltjük, bizonyára egymást érik ott a bálók, s én majd gondoskodom róla, hogy mindenkinek legyen jó táncosa.

- Jaj, de pompás lenne! - mondta az anyja.

- Ha pedig elutaznak, nálam hagyhatják egy-két nővéremet. Megígérem, férjhez adom őket, mielőtt még vége lesz a télnek.

- Köszönöm, hogy rólam is gondoskodni akarsz - mondta Elizabeth -, de a te férjfogási módszered nincs nagyon az ínyemre.

A látogatók csak tíz napot tölthettek Longbournban. Wickham még Londonban megkapta kinevezését, s két hét múlva jelentkeznie kellett ezredénél.

A családban egyedül Mrs. Bennet sajnálta, hogy ily rövid ideig maradnak. Alaposan ki is használta az időt, mindenüvé elvitte a lányát látogatóba, és ő is sűrűn hívott vendégeket. A vendégeskedésnek az egész család örült - a gondolkodó fejűek még jobban irtóztak a bizalmas családi együttestől, mint az üresfejűek.

Wickham vonzalma Lydia iránt pontosan olyan volt, amilyennek Elizabeth képzelte: jóval langyosabb, mint Lydia érzései. Elizának alig kellett újabb megfigyeléseket gyűjtenie, mert már a dolgok természetéből tudta, hogy a szöktetés igazi oka Lydia heves szenvedélye, sokkal inkább, mint Wickhamé. Miért is szöktette volna meg a férfi Lydiát, aki iránt nem érzett forró szerelmet, ha nem látja világosan, hogy kényszerhelyzetből kellett menekülnie, s ha már így állt a dolog, miért mondott volna le a csábító alkalomról, hogy egy útitársnővel együtt szökjön?

Lydia valóságos imádattal csüggött rajta.

- Az én drága Wickhamem - ez volt minden második szava. - Kit is lehetne hozzá hasonlítani? Ő ért legjobban mindenhez a világon. Szeptember elsején, mindjárt a szezon első napján, több madarat fog lőni, mint bárki más az országban.

Egy reggel, rövidebb megérkezésük után, amikor együtt üldögélt két idősebbik nővérével, Lydia így szólt Elizához:

- Azt hiszem, Lizzy, neked még el sem mondtam, hogyan folyt le az esküvő. Te nem voltál ott, mikor részletesen elmeséltem az egészet a mamának meg a többieknek. Nem is érdekel?

- Nem nagyon - felelte Elizabeth. - Minél kevesebbet beszélünk róla, annál jobb.

- Jaj, de furcsa vagy! De azért elmondom, hadd halljad te is. Tudod, a St. Clement-templomban esküdtünk, mert Wickham abban az egyházközségben lakott. Megbeszéltük, hogy tizenegyre mindnyájan ott leszünk - én a bácsival meg a néniel megyek, a többiek pedig a templom előtt várnak ránk. Elérkezett a hétfő reggel... képzelheted, milyen izgatott voltam! Félttem, hogy valami közbejön, s akkor meg kell bolondulnom. És mialatt öltözködtem, egész idő alatt ott állt mellettem a néni, szónokolt és papolt, mintha valami prédikációs könyvből olvasna fel. Igaz, hogy csak minden tizedik szavát hallottam, mert képzelheted, másra nem tudtam gondolni, csak az én drága Wickhamemre. Egyre az járt a fejemben, hogy a kék kabátját veszi-e fel az esküvőre. Végre a szokott időben, tízkor nekiültünk a reggelinek - azt hittem,

sohasem lesz már vége. Mellesleg meg kell neked mondanom, hogy a bácsi meg a néni borzasztó kellemetlenül viselkedtek egész idő alatt, amíg a vendégük voltam. Akár hiszed, akár nem, egyetlenegyszer se tettem ki a lábam a házból, pedig két hetet töltöttem náluk. Egyszer sem vittek társaságba, multságba, sehová. Igaz, hogy London elég unalmas ilyenkor, de a Kis Színház nyitva volt. De hogy folytassam, éppen értünk jött a kocsi, amikor a bácsit üzleti ügyben elhívták ahhoz a rettenetes Mr. Stone-hoz. Tudod, ha egyszer összedugják a fejüket, annak soha sincsen vége. Úgy megijedtem, azt sem tudtam, mit csináljak, hiszen a bácsi volt a násznagyom, és ha elkésünk, aznap már fuccs az esküvőnek. De szerencsére tíz perc múlva visszajött, s akkor mind felültünk a kocsira. Csak később jutott eszembe, hogy a bácsi nélkül sem kellett volna elhalasztani az esküvőt, mert Mr. Darcy éppolyan jól megtette volna.

- Mr. Darcy! - ismételte Elizabeth elképedve.

- Igen, ő, tudod, úgy volt, hogy ő meg Wickhammel jön. Szent isten! Mit is mondtam! Erről nem lett volna szabad szólnom egy szót sem. A szavamat adtam rá! Mit fog Wickham szólni? Annyira titokban akarták tartani!

- Ha olyan nagy titok - mondta Jane -, ne beszélj róla többet. Nem kell félned, nem faggatlak tovább.

- Nem bizony - tette hozzá Elizabeth, pedig égett a kíváncsiságtól -, mi nem fogunk kikérdezni.

- Hála és köszönet - mondta Lydia -, mert ha kérdeznének, én biztosan mindent kifecsegnék, és akkor Wickhammel gyűlne meg a bajom.

Ez felhívás volt a további kérdezősködésre, s Elizabeth csak úgy küzdhette le kíváncsiságát, hogy kiszaladt a szobából.

De lehetetlen, hogy ne tudjon semmit egy ilyen fontos kérdésről; vagy legalábbis lehetetlen, hogy ne próbáljon értesülést szerezni. Darcy ott volt a húga esküvőjén! Olyan helyen és olyan emberek között, ahol látszólag semmi keresnivalója, ahová semmi sem csábíthatta. Egymást üzték agyában a vad és képtelen feltevések, hogy mit jelenthet ez - de egyik magyarázattal sem volt megelégedve. Ami legjobban kielégítette volna, mert a legnemesebb fényben tüntette fel Darcy viselkedését, az látszott a legkevésbé valószínűnek. Nem bírta tovább ezt a bizonytalanságot, gyorsan papírt vett elő, és rövid levelet írt nagynénjének, magyarázatot kérve Lydia elejtett szavairól, ha ez nem sérti a kötelező titoktartást.

Meg fogja érteni, kedves néném, mennyire gyötör a kíváncsiság, hogy mit kereshetett maguk között ilyen alkalommal az az úr, akit egyikünkhöz sem fűz rokoni kapcsolat, sőt aki többé-kevésbé idegen családunkban. Nagyon kérem, írjon azonnal, és világosítson fel - ha ugyan nincsenek nagyon nyomós okok a titoktartás mellett, ahogyan Lydia arra célzott. Ebben az esetben bele kell törődnöm, hogy a dolog homályban marad.

- Nem mintha valóban beletörődnék - tette hozzá magában Elizabeth, miközben összehajtotta a levelet -, és biztosíthatlak, kedves néni, ha nem mondom meg neked egyenesen, akkor cselhez és fortélyhoz fogok folyamodni, de megtudom.

Jane kényes becsületérzése nem engedte meg, hogy négyszemközt szóba hozza Elizának Lydia elejtett megjegyzését. Elizabeth örült ennek - amíg kiderül, kap-e kielégítő választ érdeklődésére, senkivel sem osztotta volna meg szívesen gondolatait.

10. FEJEZET

Elizabeth nagyon örült, hogy a lehető leggyorsabban kapott választ levelére. Alig volt kezében a levél, máris szaladt a kis ligetbe, ahol legkevésbé kellett tartania a zavarástól. Leült az egyik padra, és jóleső érzéssel fogott neki az olvasásnak, mert már a levél terjedelméből is látta, hogy nagynénje nem tagadta meg kérését.

Gracechurch Street, szeptember 6-án.

Kedves húgom,

most kaptam meg leveledet, s az egész délelőttöt arra szánom, hogy válaszoljak neked, mert előre tudom, hogy egy rövid kis levélben nem mondhatnám el mindazt, amit el kell mondanom. Bevallom, hogy kérésed meglepett - tőled ezt nem vártam. De azért ne hidd, hogy haragszom, csak azt akarom ezzel mondani, nem hittem volna, hogy neked szükséged van ilyen kérdezősködésre. Ha nem akarod elérteni, mire célzok, bocsásd meg tapintatlanságomat. Nagybátyád éppúgy meg van lepve, mint én, hiszen csak azért volt hajlandó erre az elintézésre, mert azt hitte, hogy te is érdekelt fél vagy. De ha csakugyan olyan naiv vagy és tájékozatlan, bővebben meg kell magyaráznom az egészet.

Aznap, mikor Longbournból hazaérkeztem, nagybátyádnak igen váratlan látogatója volt. Mr. Darcy kereste fel, és órák hosszat tárgyaltak zárt ajtók mögött. Mire én megjöttem, a tárgyalás már véget ért, s így nem kellett oly szörnyen szenvednem a kíváncsiságtól, mint neked. Mr. Darcy közölte nagybátyáddal, hogy sikerült megtudnia, hol rejtőzik Lydia és Mr. Wickham, s hogy már találkozott és beszélt mindkettőjükkel, a húgoddal csak egyszer, de Wickhammal több alkalommal is. Úgy emlékszem, hogy Mr. Darcy már egy nappal miutánunk elutazott Derbyshire-ből, és egyenesen Londonba jött, azzal a szándékkal, hogy felkutatja a szökevényeket. Lépését azzal indokolta, hogy meggyőződése szerint ő a hibás, ha Wickham jellemtelensége nem annyira közismert, hogy egyetlen tisztességes fiatal leány sem ajándékozna meg szerelmével és bizalmával ezt a haszontalan embert. Nagylelkűen saját túlzott büszkeségének tulajdonította ezt az egész szerencsétlen ügyet - mint maga mondta, régebben méltóságán alulinak tartotta volna, hogy bárkinek is beszámoljon tetteiről vagy indokairól; úgy vélte, hogy jelleme önmagáért beszél. Most kötelességének érzi, hogy kezébe vegye a dolgot, és tőle telhetőleg orvosolja a bajt, amelyet saját maga idézett fel. Ha egyéb oka is volt a közbelépésre, emiatt sem kell szégyenkeznie.

Már néhány napot töltött Londonban, mire rábukkant rejték helyükre; de neki volt legalább valami támpontja a kutatásban, míg mi csak a sötétben tapogatóztunk - eggyel több ok arra, hogy utánunk jöjjön Londonba. Van itt egy Mrs. Younge nevű asszony, aki régebben nevelőnője volt Miss Darcynak, de később valami mulasztás miatt elbocsátották - hogy miért, arról Mr. Darcy nem beszélt. Ez a nő aztán nagy házat bérelt az Edward Streeten, és azóta abból él, hogy szobákat ad ki albérletbe. Mr. Darcy tudta róla, hogy bizalmas viszonyban van Wickhammal, s mihelyt Londonba érkezett, hozzá ment értesülésekért. De két-három nap is elmúlt, mire sikerült megtudnia, amit akart. Azt hiszem, Mrs. Younge megvesztegetés és jutalom nélkül nem akart méltatlan lenni a beléje vetett bizalomra - ő ugyanis valóban tudta, hol rejtőzik az ismerőse. Wickham megérkezésük után rögtön felkereste Mrs. Younge-ot, és nála is maradtak volna, ha történetesen van üres szoba a házban. De áldozatkész barátunk végre is megszerezte az asszonytól a kívánt útbaigazítást: az X. utcában béreltek szállást.

Mr. Darcy felkereste Wickhamet, és ragaszkodott ahhoz, hogy Lydiával is beszélnie kell. Saját bevallása szerint eredetileg az volt a terve, hogy rábeszéli Lydiát, változtasson szégyenletes helyzetén, és térjen vissza családjához, mihelyt hajlandók ismét befogadni, azt is felajánlotta, hogy ebben tőle telhetőleg segítségére lesz. De Lydia kereken kijelentette, hogy ő bizony nem megy, nem törődik családjával, nem kell neki Darcy segítsége, esze ágában sincs elhagyni Wickhamet. Előbb-utóbb úgyis megesküsznek - hogy mikor, az nem számít. Mikor Darcy látta, hogy Lydia így fogja fel a dolgot, nem maradt más hátra, mint biztosítani és siettetni a házasságot, noha a legelső beszélgetésből, amelyet Wickhammal folytatott, mindjárt kitűnt, hogy Wickhamnak semmi szándéka sincs megesküdni. Bevallotta, hogy az ezredből becsületbeli adósságai miatt kellett távoznia, amelyek már nagyon a körmére égtek; ami pedig Lydia

szökésének súlyos következményeit illeti, ezeket minden lelkifurdalás nélkül egyedül a leány ostoba és meggondolatlan viselkedésének tulajdonította. El volt szánva, hogy azonnal lemond tiszti rangjáról, de jövő elhelyezkedésére vonatkozólag csak homályos célzásokra szorítkozott. Valahová majd csak elmegy, de még nem tudja, hová; annyit mindenesetre tud, hogy nem lesz miből megélnie.

Mr. Darcy megkérdezte tőle, miért nem esküdött meg rögtön Lydiával. Ha Mr. Bennet nem állt is gazdag ember hírében, mégis segíthette volna őt valamivel, s a házasság megszilárdíthatta volna helyzetét. De a válaszból azt vette ki, hogy Wickham még mindig valami gazdag házasságban reménykedik, ezzel akarja megalapozni szerencsáját az ország más vidékén. Ilyen körülmények között azonban mégis kilátás nyílt, hogy nem tud ellenállni a kísértésnek, ha azonnal megmenekülhet szorult helyzetéből. Több ízben találkoztak, mert sok volt a megbeszélő. Wickham természetesen többet akart, mint amennyit kaphatott, de végül mégis sikerült rábírnai, hogy ésszerű követelésekkel elégedjék meg.

Miután egymás között minden kérdésben megállapodtak, Mr. Darcy következő lépése az volt, hogy nagybátyádat is értesítette a megállapodásról. Először a megérkezésem előtti este jött el hozzánk a Gracechurch Streetre. De nem beszélhetett Mr. Gardinerrel, és további érdeklődésre megtudta, hogy édesapád még nálunk van, de másnap reggel elutazik Londonból. Mr. Darcy úgy vélte, hogy nagybátyáddal jobban megtárgyalhatja az ügyet, mint édesapáddal, s ezért szívesen elhalasztotta a látogatást másnapra, amikor Mr. Bennet már távozott. A nevét nem hagyta meg, s másnapig csak annyit tudtak nálunk, hogy egy úr üzleti ügyben kereste Mr. Gardinert.

Szombaton Mr. Darcy újra eljött. Édesapád már elutazott, nagybátyádat azonban otthon találta, s amint már említettem, hosszú ideig tárgyaltak egymással. Vasárnap megint összeültek, s akkor én is találkoztam vele. De egyes kérdések még hétfőre maradtak, s mihelyt végleg elintézték mindent, nagybátyád rögtön gyorspostát küldött Longbournba. De látogatónk nagyon makacsnak bizonyult. Azt hiszem, Lizzy, hogy a makacsság az igazi hibája jellemének. Sokféle hibát vetettek a szemére, ki ezt, ki azt, de ez az ő igazi baja. Mindent magára vállalt, amit vállalni kellett ebben az ügyben, pedig bizonyos vagyok benne (s ezt nem azért mondom, mintha köszönetet várnék, ezért ne is említsd senkinek), hogy a nagybátyád nagyon szívesen fedezte volna az összes költséget. Hosszú ideig vitatkoztak ezen, pedig az érdekelték közül sem az úr, sem a kisasszony nem volt rá érdemes. Végül is nagybátyád kénytelen volt engedni, s ahelyett, hogy segíthetett volna unokahúgának, be kellett érnie a látszattal, pedig ez ellenkezik természetével. Meg vagyok róla győződve, hogy ma reggel nagyon megörült levelednek, mert e magyarázat után nem kell idegen tollakkal ékeskednie, s a dicséret arra száll, akit megillet. De ígérd meg, Lizzy, hogy ezt senkinek sem mondom el, legfeljebb Jane-nek.

Azzal bizonyára tisztában vagy, hogy mi minden történt a fiatal pár érdekében. Kifizetik Wickham összes adósságát (úgy tudom, ezer fontnál jóval többet), további ezer fontot Lydia nevére írnak, saját vagyonán kívül, sőt tiszti rangot vásárolnak Wickham számára. Hogy miért vállalta Mr. Darcy egymaga mindezeket a költségeket, azt már előbb kifejtettem. Szerinte ő volt a hibás, az ő tartózkodása és a kellő megfontolás hiánya okozta, hogy Wickham jellemét teljesen félreismerték, s ennél fogva minden társaság befogadta, sőt kitüntette ezt az embert. Ebben talán van is egy mákszemnyi igazság, bár én kételkedem benne, hogy akár Darcy tartózkodása, akár másvalakinek a hallgatása okozta volna ezt az egész galibát. De bármilyen ékesszólóan beszélt Mr. Darcy, afelől egészen bizonyos lehetsz, drága Lizzym, hogy nagybátyád semmi esetre sem adta volna be a derekát, ha nem sejtettük volna, hogy Mr. Darcynak egészen más érdeke is fűződik ehhez az üggyhöz.

Miután mindezt megbeszélték, Mr. Darcy visszautazott a barátaihoz, akik még Pemberleyben tartózkodtak. De úgy egyeztek meg, hogy az esküvő napjára megint leutazik Londonba, s az összes pénzügyeket akkor fogják végleg elintézni.

Azt hiszem, most már mindent elmondtam. Leveledből úgy látom, nagyon meg fogsz lepődni, de remélem, nem lesz kellemetlen meglepetés. Lydia hozzánk költözött, Wickhamnek pedig szabad bejárása volt a házba. Őt pontosan olyanak találtam, mint amikor Hertfordshire-ben megismerkedtem vele; de hogy mennyire elégedetlen voltam Lydia viselkedésével, mialatt a vendégünk volt, azt el sem mondanám neked, ha nem olvastam volna ki Jane múlt szerdai leveléből, hogy hazaérkezése után szakasztott úgy viselkedett

otthon is - ezért nem okozhatok neked új fájdalmat azzal, amit itt elmondok. Többször is komolyan a lelkére beszéltem, próbáltam vele megértetni, milyen hitvány módon járt el, és milyen szerencsétlenné tette a családját. Hallott-e véletlenül mindebből valamit, azt nem tudom, de láttam rajta, hogy nem figyel oda. Néha már majdnem kijöttem a béketűrésből, de akkor eszembe jutott az én kedves Elizám meg Jane, és az ő kedvükért leküzdtem haragomat.

Mr. Darcy pontosan visszajött Londonba, s amint Lydiától tudod, jelen volt az esküvőn. Másnap nálunk ebédelt, s azt mondta, hogy szerdán vagy csütörtökön utazik vissza. Nagyon haragszol rám, kedves Lizzym, ha most levélben megmondom, amit eddig sohasem mertem megmondani: hogy mennyire tetszik neked? Most is éppolyan kellemes volt a viselkedése minden tekintetben, mint derbyshire-i látogatásunk idején. Eszéről és nézeteiről a legjobb véleménnyel vagyok; nem hiányzik belőle semmi, csak valamivel több élénkség - erre pedig, ha okosan nőszül, megtaníthatja a felesége. Úgy vettem észre, hogy nagyon ravasz, a te nevedet alig említette. De a ravaszság, úgy látom, divat mostanában.

Bocsáss meg, kérek, ha nagyon tapintatlan voltam - azzal semmi esetre se büntess, hogy nem hívsz meg Pem.-be. Addig ügysem lesz nyugtom, amíg nem láttam az egész parkot. Egy alacsony kis kocsi, egy pár szép pónilóval - ezen lehetne legjobban végignézni.

De most abba kell hagynom, a gyerekek már félórája kiabálnak utánam. Szeretettel csókol

M. Gardiner

A levél tartalma felkavarta Elizabeth lelkét, s nehéz lett volna meghatározni, mi került benne túlsúlyba: az öröm vagy a fájdalom. Eddig homályos és határozatlan sejtelmek gyötörték, kínozza a bizonytalanság, mennyire segíthette elő Lydia házasságát Darcy - félt reménykedni, hiszen ennyi jóságot nem várhatott tőle, attól is rettegett, hogy reményei igazolódna, mert ez a hála terhét róná rá -, de ami most történt, meghaladta legvérmesebb reményeit is! Darcy ösztönéből követte őket Londonba, magára vállalt minden fáradságot és megalázást, amivel az ilyen nyomozás jár; kérlelnie kellett egy olyan asszonyt, aki iránt csak undort és megvetést érezhet, kénytelen volt ismételtén találkozni egy emberrel, akit mindig került, s a nevét sem vette szájára - most tárgyalnia kellett vele, a lelkére beszélni, s végül is meg kellett vásárolnia. S mindezt megtette egy leány kedvéért, akit nem szeret, és nem is becsül. A szíve azt súgta neki, hogy őérette tett mindent. De a remény hamarosan más megfontolásoknak adott helyet, s Elizabeth érezte, hogy még hiúsága sem hitetheti el vele, hogy Darcy szereti őt, azt a leányt, aki egyszer már visszautasította, s hogy a szerelem le tudná győzni természetes irtózkodását a Wickhammal való rokonságtól. Wickham sógorának lenni! Nem csoda, ha büszkesége fellázad az ilyen kapcsolat ellen. El kell ismerni, hogy Darcy sokat tett értük - Elizabeth szégyenkezve gondolt arra, milyen sokat. De Darcy maga is megmondta, miért lépett közbe, s magyarázatában nem volt semmi hihetetlen. Természetes, hogy hibásnak érezte magát; bőkezűségéhez megvolt a módja; s bár Elizabeth nem képzelte, hogy Darcy elsősorban őmiatta hozott áldozatot, arra talán joggal gondolhat, hogy vonzalmának emléke is közrejátszhatott egy olyan ügy elsimításában, amely feldúlta Elizabeth lelki nyugalalmát. Kínos, rendkívül kínos ez a tudat, hogy olyan embernek vannak lekötözve, akinek jóságát nem viszonyozhatják. Hogy visszakapták Lydiát, megmentették jó hírét - mindent neki köszönhetnek! Ó, mennyire fáj most neki minden vádaskodó gondolat, minden csípős megjegyzés, amellyel valaha Darcyt illette! Elizabeth lelkét előntötte az alázat, de Darcyra büszke volt. Büszke, hogy amikor az emberi érzés és a becsület forgott kockán, a férfi le tudta győzni önmagát. Újra meg újra elolvasta nagynénje dicsérő szavait Darcyról. A dicséret nem volt elég, mégis jólesett neki. Még az is örömet szerzett neki, bár örömebe sajnálkozás vegyült, hogy nagynénje és nagybátyja szilárdan meg vannak győződve arról, hogy a szeretet és a bizalom köteléke fűzi őt Mr. Darcyhoz.

Léptek zaja zavarta meg gondolatait, s Elizabeth gyorsan felkelt a padról. De mielőtt egy másik ösvényre térhetett volna, Wickham utolérte.

- Attól tartok, kedves sógornőm, hogy megzavartam magányos sétáját - mondta Wickham, miközben melléje szegődött.

- Valóban, sétám már nem magányos - felelte Elizabeth mosolyogva -, de ebből nem következik, hogy

zavar.

- Sajnálám is, ha alkalmatlan volnék. Hiszen mi ketten mindig jó barátok voltunk; ezentúl még jobb barátok leszünk.

- Így is van. A többiek is kijönnek ide?

- Nem tudom. Mrs. Bennet és Lydia Merytonba készülnek a hintón. És mondja, kedves sógornóm... Gardineréktől úgy hallom, hogy időközben Pemberleyt is meglátogatta.

Elizabeth igennel felelt.

- Szinte irigylem magától ezt az élvezetet, bár azt hiszem, engem nagyon megviselne, máskülönben Newcastle-ba menet útba ejteném Pemberleyt. Találkozott az öreg kulcsárnővel is? Szegény Reynolds, mindig nagyon szeretett engem. Maga előtt persze nem említette a nevemet.

- De igen.

- És mit mondott rólam?

- Hogy belépett a hadseregbe, s hogy attól tart... maga rossz útra tért. De tudja, ilyen távolságra elferdítve jutnak el a hírek.

- Hát persze - felelte Wickham, ajkát harapdálva. Elizabeth már remélte, hogy sikerült elnémítania, de a fiatalember csakhamar újra rákezdte:

- Nagy meglepetésemre múlt hónapban Londonban láttam Darcyt - többször is elmentünk egymás mellett az utcán. Kíváncsi vagyok, mit kereshetett ott.

- Talán a házasságra készülődik Miss de Bourghgal - felelte Elizabeth. - Valami különleges ok vihette őt Londonba ilyenkor, amikor nincs idény.

- Minden bizonnyal. És mondja, találkozott vele, mialatt Lambtonban voltak? Mintha azt hallottam volna Gardineréktől, hogy találkoztak.

- Igen; a húgának is bemutatott bennünket.

- És hogy tetszett magának Miss Darcy?

- Nagyon tetszett.

- Én is úgy hallom, hogy az utóbbi egy-két év alatt előnyére változott meg. Mikor utoljára láttam, nem sok jót néztem ki belőle. Igazán örülök, hogy tetszett magának. Remélem, derék leánnyá fejlődik. Nem mentek el véletlenül Kympton falu mellett?

- Igazán nem emlékszem rá.

- Csak azért kérdeztem, mert az ottani lelkeszséget ígérték nekem. Micsoda gyönyörű hely! És milyen szép a paplak! Minden tekintetben tökéletesen megfelelt volna.

- És szívesen prédikált volna a falusiaknak?

- Hogyne, nagyon szívesen, hiszen ez lett volna egyik kötelességem, s az ember hamar bele is jön a prédikálásba. Kár a múlton siránkozni, de mondhatom, nekem ez lett volna a legjobb megoldás! A csendes, elvonult élet - ilyennek képzelem én a boldogságot! De hiába, másképp akarta a sors. Kíváncsi vagyok, beszélt-e erről Darcy, amikor Kentben voltak?

- Valaki mástól hallottam, de éppoly megbízható forrásból, hogy azt az állást csak feltételesen ígérték magának, s amennyiben a jelenlegi kegyúr is beleegyezik.

- Szóval ezt hallotta? Hát igen, van benne valami - emlékszik, én is így mondtam, mindjárt kezdetől fogva.

- Sőt azt is hallottam, hogy volt idő, amikor a prédikálást nem tartotta oly kellemesnek, mint most; úgy

mondják, akkoriban kereken kijelentette, hogy soha nem lép egyházi pályára, s a kérdést e szerint oldották meg, kölcsönös megegyezéssel.

- Úgy! Ezt is hallotta? Hát ez sem egészen alaptalan. Emlékezzék csak vissza, mit mondtam erről, amikor először került köztünk szóba a dolog.

Már majdnem a bejárathoz értek, mert Elizabeth nagyon sietett, hogy minél hamarabb lerázhassa Wickhamet. A húga kedvéért nem akart vele összetűzni, s ezért csak ennyit válaszolt derűs mosollyal:

- Hagyjuk ezt, Mr. Wickham, hiszen most már sógorságban vagyunk. A múlt miatt nem érdemes civakodni, a jövőben pedig, remélem, mindig egy véleményen leszünk.

Kezet nyújtott neki - Wickham nyájas hódolattal csókolt kezet, bár nem tudta, milyen képet vágjon; aztán együtt bementek a házba.

11. FEJEZET

Mr. Wickham oly tökéletesen meg volt elégedve ezzel a beszélgetéssel, hogy soha többé nem tért vissza a tárgyra - maga sem akart kínos helyzetbe kerülni, és kedves sógornőjét sem kívánta megharagítani. Elizabeth viszont örült, hogy azok után, amiket Wickhamnek mondott, a fiatalember nem háborgatta többé.

Wickham és Lydia elutazásának napja hamarosan elérkezett, és Mrs. Bennet kénytelen volt beletörödni a válásba, noha tudta, hogy egy évnél előbb aligha látják viszont egymást, mert férje hallani sem akart arról, hogy mindnyájan ellátogassanak Newcastle-ba.

- Ó, drága Lydiám! - kiáltotta Mrs. Bennet. - Mikor látlak újra?

- Tudja a jó ég, mama. Talán csak két-három év múlva.

- Írjál minél gyakrabban, szívem.

- Majd igyekszem. De a mama is tudja; a férjes asszonynak nincs sok ideje a levélírára. Inkább a nővéreim írjanak nekem, hiszen úgy sincs egyéb dolguk.

Mr. Wickham sokkal melegebben búcsúzott, mint a felesége. Kicsípte magát, mosolygott, szépeket mondott mindenkinek.

- Olyan szép fiú, hogy párját ritkítja - mondta Mrs. Bennet, mihelyt a fiatalok elmentek. - Csupa mosoly, csupa kényeskedés, mindnyájunknak udvarol. Roppant büszke vagyok rá. Nála különb vót még Sir William Lucas sem tud felmutatni.

Lydia elutazása napokig lehangolta Mrs. Bennetet.

- Gyakran gondolok arra - mondta -, hogy nincs szomorúbb dolog a világon, mint ha el kell válnunk szeretteinktől. Az ember olyan elveszettnek érzi magát.

- Látja, mama, így jár az, aki férjhez adja a lányát - mondta Elizabeth. - Annál jobban örülhet, hogy mi négyen még a nyakán ülünk.

- Ne beszélj bolondokat! Lydia nem azért hagyott itt, mert férjhez ment, hanem csak azért, mert olyan messze van a férje ezrede. Ha közelebb volna az ezred, nem ment volna el ilyen hamar.

De a csüggedt hangulat, amelybe ez az esemény sodorta, csakhamar megenyhült, s lelkét új remény hozta izgalomba a hírek nyomán, melyek a környéken elterjedtek. A netherfieldi kulcsárnő utasítást kapott, hogy hozzon mindent rendbe, mert a gazda egy-két nap múlva megérkezik, és néhány hétig vadászni fog a birtokán. Mrs. Bennetet ideges nyugtalanság fogta el. Jane-re nézett, felváltva mosolygott, és csóváltgatta a fejét.

- Hát így vagyunk, Mr. Bingley mégis lejön a birtokára, kedves néném! - (Mert Mrs. Philips hozta elsőnek a hírt.) - Nos, annál jobb. Nem mintha sokat törődnek az egészszel. Tudod, Mr. Bingley már nem létezik számunkra... én magam nem is akarom többé látni. De nem baj, hadd jöjjön Netherfieldbe, ha kedve tartja. És ki tudja, mi történhetik? De minket ez nem érdekel. Tudod, mi már régen megegyeztünk, hogy egy szót sem szólunk róla. De mondd csak, egészen bizonyos, hogy jön?

- Arra mérget vehetsz - mondta a nénje -, mert Mrs. Nicholls Merytonban volt tegnap este. Láttam az ablakból, és rögtön utánamentem, mert meg akartam tudni, mi igaz az egészsből: tőle hallottam, hogy szóról szóra igaz. Legkésőbb csütörtökön érkezik, de valószínűleg már szerdán. Mrs. Nicholls éppen a mészároshoz ment, húst akart rendelni szerdára, három pár kacsát is vett, szép, sütni való kacsákat.

Mikor Jane meghallotta a hírt, nem tudott uralkodni magán, és elpirult. Hónapok óta ki sem ejtette Bingley nevét Elizabeth előtt, de most ezt mondta, mikor magukra maradtak:

- Láttam, hogy rám nézel, Lizzy, amikor nagynénénk elújságotta a dolgot; azt is tudom, hogy zavarban voltam. De ne gondold, hogy ennek mélyebb oka van. Csak egy pillanatra jöttem zavarba, mert tudtam,

hogy mindenki engem fog nézni. Hidd el, hogy a hír nem okoz nekem sem örömet, sem fájdalmat. Annak az egynek örülök, hogy egyedül jön, mert így ritkábban látjuk. Nem mintha magam miatt félnék, csak attól rettegek, milyen megjegyzéseket tesznek mások.

Elizabeth nem tudta, mire vélje a dolgot. Ha nem találkozik Bingleyvel Derbyshire-ben, talán ő is elhitte volna róla, hogy csak a vadászat kedvéért jön a birtokára; így azonban az volt az érzése, hogy a fiatalember még mindig szerelmes Jane-be, s csak azt nem tudta eldönteni, vajon Bingley a barátja engedélyével jön-e Netherfieldbe, vagy pedig megemberelte magát, és nem kérte ki Darcy beleegyezését.

"Mégiscsak keserves dolog - gondolta néha -, hogy ez a szegény ember ne is költözhessen a házába, amelyet pedig jog szerint kibérelt, anélkül, hogy ne adna okot mindenféle találgatásra! Én bizony békében hagyom!"

Jane kijelentette ugyan, és őszintén hitte is, hogy Bingley jövelele nem érinti érzelmeit, Elizabeth mégis azt tapasztalta, hogy a kedélye megváltozott. Idegesebb volt és nyugtalanabb, mint amilyennek általában ismerte.

A kérdés, amelyről szüleik oly hevesen vitatkoztak körülbelül egy évvel előbb, most újból napirendre került.

- Nem is kell mondanom, drágám - kezdte Mrs. Bennet -, hogy azonnal fel kell keresnie Mr. Bingleyt, mihelyt megérkezik.

- Szó sincs róla. Tavaly kényszerített engem, hogy menjek el hozzá látogatóba, s ennek fejében megígérte, hogy Bingley feleségül veszi egyik lányomat. De nem lett semmi az egészből, s most nem fogja velem megint a bolondját jártni.

Mrs. Bennet próbálta megmagyarázni, hogy ez a figyelem minden szomszédra kötelező, ha Mr. Bingley visszatér Netherfieldbe.

- Utálok az ilyen formásokat - mondta Mr. Bennet. - Ha kedveli a társaságunkat, jöjjön el hozzánk, hiszen tudja, hol lakunk. Én bizony nem fecsérlem arra az időmet, hogy a szomszédaim után szaladgáljak, valahányszor elmennek meg visszajönnek.

- No, annyit mondhatok, borzalmas sértés, ha nem keresi fel. De tegyen, amit akar, én már elhatároztam, hogy meghívom ebédre. Mrs. Longnak és Gouldingéknak úgyszintén tartozunk meghívással. Velük együtt tizenhárman lennénk, így hát éppen van még egy hely az ő számára az asztalnál.

Mrs. Bennet vigaszt merített elhatározásából, s már nem is bánta annyira férje udvariatlanságát, noha bosszantotta az a gondolat, hogy a szomszédok emiatt hamarabb láthatják Bingleyt, mint ők.

Mikor már közeledett az érkezés napja, Jane így szólt Elizához:

- Kezdem sajnálni, hogy egyáltalán visszajön. Nem izgatna a dolog, teljes közömbösséggel tudnám viszontlátni, de azt már nem bírom, hogy mindenki folyton csak erről beszél. A mama jót akar, de ő nem tudja - senki sem tudhatja -, mennyi fájdalmat okoz szavaival. Boldog leszek, ha már véget ér ez a netherfieldi látogatás!

- Szeretnék valami vigasztalót mondani - felelte Elizabeth -, de nem vagyok rá képes. Ezt neked is érezned kell. Még az az örömöm sincs, hogy türelmet prédikálhatnék egy szenvedőnek, hiszen te maga vagy a türelem.

Mr. Bingley megérkezett. Mrs. Bennet a cselédek révén legkorábban értesült az eseményekről, de ez csak arra volt jó, hogy tovább izgult és idegeskedett, mint bárki más. Számlálgatta a napokat, mikor illik elküldeni a meghívót, mert nem volt semmi remény, hogy addig a színét is lássa. De megérkezése után harmadnap reggel egyszerre csak megpillantotta Bingleyt öltözőszobája ablakából, amint lóháton befordul a kapun, és egyenesen a ház felé tart.

Mrs. Bennet rögtön az ablakhoz hívta leányait, hogy ők is osztozzanak örömeiben. Jane konokul ülve maradt az asztalnál, de Elizabeth, anyja kedvéért, odament az ablakhoz; kinézett, és látta, hogy Darcy is

vele van, mire visszaült a nővére mellé.

- Mama, egy másik férfi is jön velem - szólalt meg Kitty. - Kíváncsi vagyok, ki lehet?

- Biztosan valami ismerőse, szívem... én bizony nem tudom.

- Nini! - mondta Kitty - Hogy hasonlít ahhoz az emberhez, aki azelőtt is mindig velem volt... Mr. Hogyishívják... az a magas, kevély férfi.

- Te jó isten! Csak nem Mr. Darcy!... Bizony ő az. Nos, Mr. Bingley barátait mindig szívesen látjuk, de azért meg kell mondanom, úgy utálok ezt az embert, hogy rá se tudok nézni.

Jane meglepetve és aggódva pillantott Elizára. Alig hallott tőle valamit derbyshire-i találkozásukról, s csak azt érezte, milyen kínos helyzetben lehet a húga, aki a kimagyarázkodó levél óta most szinte először találkozik Darcyval. De mind a két nővér meglehetősen zavarban volt. Mindegyikük átérezte a másik helyzetét, s persze a magáét is; közben anyjuk beszélt, mint a vízfolyás, hogy ő utálja Darcyt, hogy csak azért lesz hozzá udvarias, mert Bingleynek a barátja - a két leány oda sem figyelt. De Elizának olyan okai is voltak a nyugtalanságra, amelyeket Jane nem is sejtett - Elizabeth még nem mert megmutatni neki Mrs. Gardiner levelét, nem mert neki beszámolni saját megváltozott érzéseiről. Jane szemében Darcy egyszerűen az a kérő volt, akit húga kikoszorózott, mert jó tulajdonságait lebecsülte; Elizabeth viszont jobban értesült, és tudta, hogy Darcynak az egész család lekötöztetése jóságáért, s maga is éppoly érdeklődéssel várja, ha nem is oly gyöngéden, de legalább olyan ésszerű és jogos vonzalommal, mint Jane Bingleyt. Hogy Darcy eljött - eljött Netherfieldbe, Longbournba, megint önszántából keresi őt -, Elizabeth ezen majdnem annyira meglepődött, mint amikor először tapasztalta Derbyshire-ben, mennyire megváltozott a fiatalember viselkedése.

Hol elsápadt, hol elpirult, s szeme megcsillant az örömtől, mikor arra gondolt, hogy Darcy érzelmeit és vágyait nem rendítette meg az idő. De még nem érezte biztosnak magát.

"Lássuk előbb, hogyan fog viselkedni - mondta magában -, az majd elárulja, mit várhatok."

Belemerült a kézimunkába, igyekezett megőrizni nyugalma, s a szemét sem mert fölemelni, amíg végre győzött benne az aggódó kíváncsiság: nővére arcára pillantott, mikor már hallotta az inas közeledő lépteit. Jane kissé sápadtabb volt a megszokottnál, de nyugodtabb is, mint Elizabeth várta. Amikor a két férfi megjelent, Jane elpirult kissé, de azért eléggé fesztelenül fogadta őket, s tökéletes modorán nem látszott sem neheztelés, sem túlzott nyájasság.

Elizabeth csak annyit mondott mindkettőjüknek, amennyit az udvariasság megkívánt, aztán a szokásosnál sokkal nagyobb buzgalommal visszaült a kézimunkához. Mindössze egy pillantást vetett Darcyra, aki komoly volt, mint mindig, s inkább hertfordshire-i viselkedésére emlékeztette a leányt, mint amikor Pemberleyben találkoztak. De meglehet, hogy Mrs. Bennet jelenlétében nem volt olyan felszabadult, mint Gardinerék előtt. Ez a feltevés kínos volt, de nem valószínű.

Bingleyt is csak egy pillanatra látta, de ez a rövid idő is elárulta a fiatalember örömét és zavarát. Mrs. Bennet olyan túlzott előzékenységgel fogadta, hogy két leánya valósággal elszégyellte magát, kiváltképpen ha a hűvös, szertartásosan udvarias biccentésre és szavakra gondoltak, melyekkel Darcyt üdvözölte.

Mivel Elizabeth tudta, hogy Mrs. Bennet legkedvesebb leányát Darcy mentette meg a helyrehozhatatlan szégyentől, kétszeresen bántotta és rendkívül fájdalmasan érintette őt ez a tapintatlan megkülönböztetés.

Darcy megkérdezte tőle, hogy van Mr. és Mrs. Gardiner. Elizabeth meglehetősen zavarban válaszolt a kérdésre; s a fiatalember ezután már alig nyitotta ki a száját. Nem Elizabeth mellett ült, s talán ezért hallgatott - milyen másképp volt minden Derbyshire-ben! Ott a rokonokkal beszélgetett, ha őhöz nem tudott szólni. Most percek teltek el, s még a hangját sem lehetett hallani. S ha Elizabeth néha engedett kíváncsiságának és Darcyra emelte tekintetét, azt kellett látnia, hogy a fiatalember éppoly gyakran nézi Jane-t, mint őt magát, gyakran pedig csak a földre mered. Világosan látszott rajta, hogy gondolataiba mélyed, és kevésbé igyekszik kedvében járni, mint amikor utoljára találkoztak. Elizabeth csalódott volt,

és haragudott magára, hogy így érez.

"Nem is várhattam egyebet! - mondta magában. - De akkor miért jött ide?"

Mással nem is volt kedve beszélgetni, csak Darcyval, ehhez viszont hiányzott a bátorsága. Érdeklődött Miss Darcy hogyléte felől, de több szó nem hagyta el ajkát.

- Milyen hosszú ideje, Mr. Bingley, hogy innen elment - kezdte Mrs. Bennet.

A fiatalember rögtön ráhagyta, hogy úgy van.

- Már attól félttem, hogy vissza sem jön többé. Azt rebesgették itt, hogy Szent Mihály napjára felmondja a bérletet, de remélem, ebből egy szó sem igaz. Amióta elutazott, mi minden történt itt a környéken! Miss Lucas férjhez ment, most szép otthona van. Én is férjhez adtam az egyik lányomat - bizonyára hallott róla, persze, hiszen bent volt az újságban, a *Times* és a *Courier* is hozta a hírt, bár nem úgy, ahogy kellett volna. Az újságban csak ez állt: "George Wickham úr házasságot kötött Miss Lydia Bennettel" - egy árva szó sem volt Lydia apjáról, a birtokról, ahol lakunk... egyszóval semmiről! Gardiner bátyám fogalmazta meg a hírt, nem is értem, hogyan csinálhatta ilyen ügyetlenül. Látta az újságban?

Bingley azt felelte, hogy igen, és gratulált Mrs. Bennetnek. Elizabeth föl sem mert nézni, s így nem is láthatta, milyen arcot vág Darcy a dologhoz.

- Bizony, nagy öröm, ha az ember férjhez adja a lányát - folytatta Mrs. Bennet -, de higgye el, Mr. Bingley, megszakad a szívem, hogy Lydia ilyen messze került tőlem. Newcastle-ba mentek... azt mondják, az messze fönt van északon, és a jó ég tudja, meddig maradnak ott. A vőmnek ott van az ezrede, mert biztosan hallotta, hogy otthagya a nemzetőrséget, és most tényleges tiszt. Hála istennek, van még néhány jó barátja, bár nem annyi, amennyit megérdemel.

Elizabeth tudta, hogy ez Darcynak szól, s úgy elfogta a szégyen, hogy alig bírt a helyén maradni. De legalább véget vetett szótlanságának, amit eddig semmi sem tudott megtörni. Megkérdezte Bingleytől, hosszabb időt szándékozik-e tölteni a birtokán.

- Néhány hetet - felelte a fiatalember.

- Ha a saját foglyait és fűrjeit már mind lelőtte, Mr. Bingley - szólt közbe a mama -, akkor kérem, jöjjön át ide, és folytassa a vadászatot Mr. Bennet birtokán, ameddig jólesik. A férjem borzasztó boldog lesz, ha rendelkezésére állhat - ígérem, önnek fogja tartogatni a legszebb foglyokat.

Elizabeth gyötrelmét még jobban fokozta ez a felesleges, tolakodó figyelmesség. Ha ugyanaz a kedvező kilátás nyílna is meg újból előttük, amelyben egy évvel előbb reménykedtek, megint bosszantó kudarcba fulladna minden. Ebben a pillanatban úgy érezte, hogy évekig tartó boldogság sem kárpótolhatná Jane-t vagy őt az ilyen kínos, megalázó percekért.

"Egyetlen vágyam - mondta magában -, hogy soha többé ne találkozzam egyikükkel sem. Társaságuk nem nyújt olyan örömet, ami felérne ezzel a kínlódással. Egyiket sem akarom többé látni, soha az életben!"

De a szenvedés, amelyért évekig tartó boldogság sem nyújthatna kárpótlást, csakhamar lényegesen enyhült, amikor Elizabeth látta, hogy nővére szépsége megint lánggra lobbantja az egykori udvarló szerelmét. Bingley eleinte alig beszélt Jane-nel, de szinte percről percre többet foglalkozott vele. Éppolyan szépnek találta, mint előző évben, éppoly kedvesnek és közvetlennek, bár a leány most nem volt olyan beszédes. Jane azon igyekezett, hogy semmi változás ne lássék rajta, s ő maga őszintén azt hitte, hogy most sem beszél kevesebbet, mint máskor. De gondolatai annyira lekötötték, hogy maga sem tudta mindig, mikor hallgat.

Amikor a vendégek felkeltek búcsúzni, Mrs. Bennet nem feledkezett meg a tervezett meghívásról, s mindkettőjükkel megígértette, hogy néhány nap múlva eljönnek Longbournba ebédre.

- Ön úgysis tartozik nekünk egy látogatással, Mr. Bingley - tette hozzá -, mert amikor múlt télen elutazott Londonba, megígérte nekem, hogy eljön hozzánk egy családi ebédre, mihelyt visszatér. Látja, én nem

felejtettem el, és meg kell mondanom, nagy csalódás volt számomra, hogy nem jött el, és nem tartotta be az ígéretét.

Bingley kissé bárgyú képet vágott a szemrehányáshoz, s valamit motyogott, hogy sajnálja, de nem engedte az elfoglaltsága. Ezek után a két férfi elköszönt.

Mrs. Bennetnek nagy kedve lett volna mindjárt ott fogni őket ebédre; mert nála mindig nagyon jó volt a konyha. Mégis úgy vélte, hogy legalább két fogás megillet egy olyan fiatalembert, akivel messzemenő terveik vannak, s hogy kevesebb nem elégítené ki a másik férfi étvágyát és büszkeségét, akinek tízezer font az évi jövedelme.

12. FEJEZET

Mihelyt a férfiak távoztak, Elizabeth kiment a kertbe, hogy megnyugtassa kedélyét, illetve zavartalanul töprengessen olyan dolgokon, amelyek még jobban lehangolták. Darcy viselkedése meglepte és bosszantotta a leányt.

"Ha csak azért jött el ide - mondta magában -, hogy szótlán komoly és közömbös legyen, akkor miért jött el egyáltalán?"

Akárhogy nézte a kérdést, nem talált rá kielégítő választ. "Londonban még kedves és barátságos tudott lenni a nagybátyámhoz és nénémhez, miért nem viselkedik velem is így? Ha fél tőlem, minek jött ide? Ha már nem szeret, miért olyan hallgató? Nehéz ember, micsoda nehéz ember! Legjobb, ha nem is gondolok többet rá."

Ezt az elhatározást kis ideig akaratlanul is betartotta, mert Jane jelent meg a kertben, s vidám arccal csatlakozott hozzá, ami arra vallott, hogy jobban meg van elégedve a látogatókkal, mint Elizabeth.

- Most, hogy túl vagyok az első találkozáson - mondta Jane -, szabadnak érzem magam, mint a madár. Felfedeztem, milyen erős vagyok - soha többé nem hoz zavarba a jövőtele. Örülök, hogy kedden nálunk ebédel. Legalább mindenki láthatja majd, hogy mindkét részről csak a szokásos, közömbös ismeretségről van szó.

- Hogyne, nagyon is közömbös - nevetett Elizabeth. - Ó, Jane, jó lesz vigyázni!

- Csak nem tartasz engem oly gyöngének, drága Lizzy, hogy ezek után is veszélyben forgok?

- Én úgy látom, nagyon is komoly a veszély, hogy Bingley jobban beléd szeret, mint valaha.

Keddig nem is látták a két férfit. Mrs. Bennet közben teljesen átadta magát a boldog tervezgetésnek, amelyet Bingley jó kedélye és szokásos udvariassága indított el benne a félórás látogatás során.

Kedden nagy társaság gyűlt össze Longbournban, s a két vendég, akit a legnagyobb izgalommal vártak, vadászemberhez illő pontossággal érkezett meg. Mikor átmentek az ebédlőbe, Elizabeth feszült figyelemmel leste, vajon Bingley arra a helyre fog-e ülni, amelyet eddigi összejöveteleiken mindig elfoglalt: Jane mellé. Előrelátó édesanyjának ugyanez járhatott a fejében, mert Bingleyt nem kínálta meg maga mellett helyel. A fiatalember belépett, s mintha habozott volna egy pillanatig, de Jane véletlenül éppen akkor nézett oda, s véletlenül elmosolyodott - a kérdés el is dőlt ezzel. Bingley leült Jane mellé.

Elizabeth diadalmas érzéssel pillantott Darcyra, aki nemes közönnyel viselte el a dolgot. A leány már-már azt hitte, hogy Bingley engedélyt kapott barátjától a boldogságra, ha nem látta volna, hogy a fiatalember - félig ijedten, félig nevetve - szintén Darcyra tekint.

Az ebéd ideje alatt Bingley tartózkodóbbnak mutatkozott, mint azelőtt, de látszott rajta, hogy most is rajong Jane-ért, s Elizabeth érezte, hogy ha Bingley csak a szívére hallgat, többé semmi akadály nem lenne kettőjük boldogságának. Bár nem mert bízni ilyen távoli kilátásokban, mégis örömmel figyelte a fiatalember viselkedését. Fel is élénkült, amennyire a körülmények engedték, mert Elizabeth nem volt vidám hangulatban. Darcy messze ült tőle, az asztal túlsó végén, Mrs. Bingley mellett. Elizabeth tudta, hogy ez egyiküknek sem szerez örömet, egyikükben sem váltja ki a legjobb érzéseket. Olyan távol ült tőlük, hogy nem hallotta beszélgetésüket, de látta, hogy csak ritkán szólnak egymáshoz, akkor is hűvös és szertartásos modorban. Anyja barátságatlan viselkedése még fájdalmasabban emlékeztette, mivel tartoznak Darcynak; néha a világ minden kincsét odaadta volna, ha megmondhatta volna neki, hogy van valaki a családban, aki tudja és érzi, milyen jó volt hozzájuk.

Elizabeth remélte, hogy az est folyamán még össze fognak kerülni, hogy a látogatás során többet is mondhatnak egymásnak, mint a vendég érkezésénél váltott szertartásos üdvözlő szavakat. Izgatott volt és nyugtalan, s mielőtt a férfiak bejöttek a szalonba, oly unalmasnak és fárasztónak találta a várakozást, hogy majdnem udvariatlan volt a vendégekhez. Úgy várta ezt a pillanatot, mintha ettől függne, jól fogja-e magát érezni aznap este.

"Ha most nem jön ide hozzám - mondta magában -, akkor örökre lemondok róla."

Bejöttek a férfiak, s Elizabeth azt olvasta le Darcy arcáról, hogy reményei teljesülnek. De sajnos, a hölgyek oly szorosán vették körül az asztalt, ahol Jane teát készített, húga meg kávé tölthetett a csészékbe, hogy talpalatnyi hely sem volt Elizabeth mellett, ahová széket lehetett volna állítani. S a férfiak közeledtére az egyik leány még jobban odahúzódott Elizához, s ezt súgta neki:

- A férfiakat pedig nem engedjük, hogy idejöjjenek és szétválasszanak minket. Kellenek a csudának, igaz-e?

Darcy továbbment, a szoba másik végébe, Elizabeth követte őt a szemével, irigyelt mindenkit, akivel szóba állt, alig volt türelme kávé tölteni - végül megharagudott önmagára, amiért ilyen ostoba.

"Egy ember, akit egyszer már kikosaraztam! Micsoda örütség azt várni, hogy újból belém szeressen! Hát van férfi a világon, aki ne riadna vissza a gyöngeségtől, hogy másodszor is megkérje ugyanazt a nőt? Minden érzésük fellázad az ilyen méltatlanság ellen!"

De Elizabeth kissé feléledt, amikor Darcy maga hozta vissza a kávécsészét. A leány megragadta az alkalmat, hogy megkérdezze:

- A húga még Pemberleyben van?

- Igen, ott is marad karácsonyig.

- És egészen egyedül? Az ismerősei mind elutaztak?

- Mrs. Annesley van vele. A többiek Scarborough-ba mentek, már három hete.

Elizának semmi egyéb nem jutott eszébe; de ha Darcy beszélgetni akart volna vele, talált volna más témát. Csakhogy Darcy is szótlannul állt mellette néhány percig, amíg Elizabeth szomszédnője megint sugdolózni kezdett, mire a fiatalember elment tőlük.

Mikor a terítéket leszedték, és felállították a kártyaasztalokat, a hölgyek mind felkeltek, s Elizabeth várta, hogy Darcy most hamarosan csatlakozik hozzá. De minden reménye megghiúsult, amikor látta, hogy anyja vércseként csap le a whistjátékosokra, s a fiatalembert pár pillanat múlva már a kártyacsata kellős közepében találta. Most már semmi reménye nem maradt, hogy jól érezze magát. Egész este más-más asztalhoz voltak láncolva, s Darcy hiába tekingetett oly gyakran feléje, a szoba másik végébe, egyiküknek sem ment a játék.

Mrs. Bennet úgy tervezte, hogy a két netherfieldi urat ott fogja vacsorára. De szerencsétlenségére azok korábbra rendelték oda a hintót, mint a többi vendég, s az asszonynak nem is volt alkalmat tartóztatni őket.

- Nos, lányok - mondta, mikor magukra maradtak -, mit szóltok a mai naphoz? Minden pompásan sikerült, én úgy érzem. Ilyen jó ebédet nem egykönnyen kap az ember. Az özpecsenye tökéletesen volt megsütve, mindenki azt mondta, sosem láttak még ilyen kövér combot. A leves százszorta jobb volt, mint amit Lucaséknál adtak múlt héten, és még Mr. Darcy is elismerte, hogy a fogoly remekül van elkészítve, pedig ő legalább két-három francia szakácsot tart. És te, drága Jane... ilyen szép még nem voltál soha életedben. Mrs. Long is ezt mondta, mert megkérdeztem tőle, szépnek talál-e? És mit gondolsz, mit mondott még? "Tudja, Mrs. Bennet, a lánya végül is Netherfieldben fog kikötni." Szórol szóra ezt mondta. Mrs. Long igazán a legjobb teremtés a világon, és az unokahúgai milyen jó modorú lányok, és egy cseppet sem csinosak... nekem borzasztóan tetszenek.

Mrs. Bennet egyszóval tökéletesen elégedett volt. Bingley viselkedése meggyőzte őt, hogy Jane végül is elveteti magát vele; s mivel reményei mindig oktalanul magasra csaptak, valahányszor jókedvében volt, másnap már valóságos csalódást érzett, hogy Bingley nem jelentkezik, és nem kéri meg leánya kezét.

- Nagyon kellemesen telt a nap - mondta Jane Elizának. - A társaság szerencsésen volt összeválogatva, a vendégek jól illettek egymáshoz. Remélem, gyakran leszünk még együtt.

Elizabeth elmosolyodott.

- Lizzy, ezt ne tedd! Ne gyanúsíts engem... nagyon rosszulesik. Hidd el nekem, most már megtanultam, hogy minden mellékgondolat nélkül élvezzem a társalgását, mert kellemes, értelmes fiatalember. A viselkedéséből most már teljesen világos, hogy soha nem pályázott az én vonzalmamra. Csak arról van szó, hogy kedvesebb, megnyerőbb a modora, mint bárki másé, és szereti, ha mindenütt tetszést arat.
- Nagyon kegyetlen vagy, Jane - mondta a húga. - Még mosolyogni sem engedsz, pedig erre kényszerítesz minden pillanatban.
- Milyen nehéz elérni néha, hogy higgyenek az embernek!
- Néha meg egyenesen lehetetlen.
- De miért akarod velem elhitetni, hogy másként érzek iránta, mint ahogy mondom?
- Erre a kérdésre alig tudnék válaszolni. Mindenkinek vérében van az oktatás, pedig csak arra taníthatjuk az embereket, amit nem érdemes tudni. Bocsáss meg, de ha továbbra is a közömböst adod, akkor más tüntess ki a bizalmaddal.

13. FEJEZET

Néhány nappal e látogatás után Bingley ismét megjelent, mégpedig egyedül. Barátja aznap reggel Londonba utazott, azzal, hogy tíz nap múlva tér vissza. Bingley több mint egy órát töltött velük, és feltűnően jókedvű volt. Mrs. Bennet ott akarta fogni ebédre, de a fiatalember nagy sajnálkozva közölte, hogy már máshová ígérkezett.

- Ha legközelebb eljön, remélem, több szerencsénk lesz - mondta Mrs. Bennet.

Bingley kijelentette erre, hogy bármikor nagyon örülne stb. stb., és ha Mrs. Bennet megengedi, hamarosan tiszteletét teszi náluk.

- El tudna jönni holnap?

Hogyne, másnapra még nem kötelezte el magát, s e meghívást örömmel elfogadja.

El is jött, mégpedig olyan korán, hogy egyik hölgy sem volt még felöltözve. Mrs. Bennet pongyolában, félig fésületlenül rohant be leányához.

- Jane, szívem, siess, és menj le rögtön. Itt van már... Mr. Bingley itt van... már megérkezett. Siess, siess, ahogy csak tudsz. Jöjjön, Sarah, azonnal... ide, Miss Bennethez, segítse fel a ruháját. Ne törődjön most Miss Lizzy frizurájával.

- Mihelyt készen vagyunk, rögtön lemegyünk - mondta Jane -, de Kitty bizony sokkal frissebb, mint mi, mert már egy félórája felment a szobájába.

- Az ördög vigye Kittyt! Mi köze neki az egészséghez? Siess már, az istenért! Mondd, hova tetted az övedet, drágám?

De miután anyja távozott, Jane nem volt hajlandó lemenni, csak az egyik testvérével.

Este Mrs. Bennet megint csak azon buzgólkodott, hogy Bingley egyedül maradjon Jane-nel. Tea után Mr. Bennet szokása szerint visszavonult a könyvtárszobába, Mary pedig felment zongorázni. Miután az öt kölönc közül kettőtől megszabadult, Mrs. Bennet jó ideig csak ült, és a szemével integetett Elizának meg Catherine-nek, de minden eredmény nélkül. Elizabeth nem volt hajlandó észrevenni a figyelmeztetést, Kitty pedig, amikor végre észrevette, a legártatlanabb hangon megszólalt:

- Mi a baj, mama! Miért hunyorgat rám folyton? Akar tőlem valamit?

- Semmit, kislányom, semmit a világon.... Dehogyan hunyorgattam rád. - Öt percig csöndben ült a helyén, de mivel nem akarta elszalasztani ezt a kitűnő alkalmat, hirtelen felkelt, és odaszólt Kittynek:

- Gyere, szívem, valamit akarok neked mondani - s ezzel kivitte magával a szobából. Jane rögtön Elizára pillantott, szégyenkezve anyja mesterkedésén, és szemével kérve hűgát, hogy ne hagyja őt cserben. Néhány perc múlva Mrs. Bennet kinyitotta félig az ajtót, és beszólt:

- Lizzy, drágám, szeretnék neked valamit mondani. Elizabeth kénytelen volt engedelmeskedni.

- Tudod, legjobb, ha magukra hagyjuk őket - mondta az anyja, mihelyt az ajtó becsukódott. - Kitty meg én felmegyünk az öltözőszobámba.

Elizabeth nem is próbált vitatkozni anyjával, hanem szép nyugodtan a hallban maradt, amíg Mrs. Bennet Kittyvel együtt el nem tűnt, aztán visszament a szalonba.

Mrs. Bennet aznapi tervei mind füstbe mentek. Bingley elragadóan viselkedett, de nem kérte meg leánya kezét. Könnyed és vidám természete nagyban hozzájárult az est sikeréhez, jól tűrte az asszony tolaakodó figyelmességét, s oly elnézően és komoly képpel hallgatta végig sületlen megjegyzéseit, hogy Jane már ezért is hálás volt.

Nem is kellett nagyon marasztalni vacsorára, s búcsúzás előtt megbeszéltek, főleg Bingley és Mrs. Bennet kezdeményezésére, hogy másnap eljön vadászni a ház urával.

Ettől a naptól fogva Jane nem beszélt többé közömbösségről, sőt Bingley neve szóba sem került a két nővér között. Elizabeth azzal a boldog tudattal tért nyugovóra, hogy a dolog csakhamar szerencsés véget ér, ha ugyan Darcy nem jön korábban vissza. Komolyabb pillanataiban viszont félig-meddig biztosra vette, hogy mindez nem történhetett volna meg az illető úriember hozzájárulása nélkül.

Bingley másnap pontosan megjelent, és Mr. Bennettel töltötte a délelőttöt, amint azt megbeszélték. Mr. Bennet sokkal kellemesebb társnak bizonyult, mint vendége várta. Bingley nem volt öntelt vagy ostoba, s így a házigazdának sem volt oka, hogy gúnyolódjék, vagy hallgatásban keressen menedéket. Mr. Bennet beszédesebb volt és kevésbé különködő, mint amilyennek a fiatalember valaha látta. Bingley természetesen visszajött vele ebédre, este pedig Mrs. Bennet újra mesterkedni kezdett, hogy mindenkit eltávolítson tőle és leányától. Elizabethnek levelet kellett írnia, s ezért tea után mindjárt bement a reggelizőszobába; mivel a többiek kártyázni készültek, nem volt rá szükség, hogy keresztesse anyja haditerveit.

De mikor befejezte a levelet, és visszatért a szalonba, legnagyobb meglepetésére azt látta, hogy Mrs. Bennet, sajnos, túljárt az eszén. Amint benyitott, tüstént észrevette, hogy nővére és Bingley a kandalló előtt állnak, mintha komolyan beszélgetnének; s ha ez nem is ébresztett volna gyanút benne, mindent elárult az arcuk, ahogy hirtelen hátrafordultak és szétrebbentek. Az ő helyzetük is elég kínos volt, de Elizabeth úgy érezte, az övé még kínosabb. Egyikük sem szólt egy szót sem, s Elizabeth már éppen vissza akart vonulni, amikor Bingley hirtelen felugrott (közben mindketten leültek), néhány szót súgott Jane fülébe, aztán kirohant a szobából.

Jane-nek nem lehetett titka Elizabeth előtt, amikor örvendetes hírt közölhetett vele. Rögtön nyakába borult hűgának, és felindultan vallotta be, hogy ő a legboldogabb teremés a világon.

- Sok nekem ez az öröm - tette hozzá. - Túlágosan sok. Ennyit nem is érdelek. Ó, miért nem lehet mindenki ilyen boldog?

Elizabeth oly őszintén, melegen és elragadtatva gratulált, hogy szavakkal alig lehet azt kifejezni. Minden szívből jövő szava csak növelte Jane boldogságát. De mégsem maradhatott tovább hűgával, pedig felét sem mondta el annak, amit mondani akart.

- Rögtön anyámhoz kell mennem! - kiáltotta. - A világért sem kívánom próbára tenni az ő szerető aggódalmát, s nem engedhetem, hogy mástól tudja meg a hírt. Bingley most beszél édesapámmal. Ó, Lizzy, ha arra gondolok, hogy fog ennek örülni az egész család! Nem is tudom, hogyan fogok elviselni ennyi boldogságot!

Felsietett az emeletre anyjához, aki szándékosan véget vetett a kártyapartinak, s most a szobájában ült Kittyvel. Mikor Elizabeth magára maradt, mosolygott azon, milyen gyorsan és könnyen megoldódott most az ügy, amely hosszú hónapokon át kínos várakozásban tartotta a családot.

"Ez az eredménye - mondta magában - a jó barát minden féltő óvatosságának! Miss Bingley minden hamisságának és cselszövésének! A legjobb, legbölcsebb, legésszerűbb befejezés!"

Néhány pere múlva lejött hozzá Bingley, akinek megbeszélése Mr. Bennettel rövid volt és eredményes.

- Hol van a nővére? - kérdezte szaporán, amint benyitott az ajtón.

- Fent van anyámnál, de bizonyára itt lesz egy pillanat múlva.

Bingley becsukta maga mögött az ajtót, odament hozzá, és kérte, hogy fogadja jó szívvel sógorának. Elizabeth őszinte és meleg szavakkal mondta el, mennyire örül, hogy rokonok lesznek. Barátságosan kezét fogtak, s amíg Jane le nem jött, Elizabeth mást sem hallott Bingleytől, csak azt, hogy milyen boldog, és hogy Jane milyen tökéletes. S bár Bingley a szerelmes férfi szavaival szólt, Elizabeth szilárdan hitte, hogy az ész szava is jövőre boldogságot ígér, s e boldogság alapja Jane okossága és végtelenül jó természete, meg az, hogy kettőjük izlése és érzései oly sokban megegyeznek.

Régen töltöttek már együtt ilyen boldog estét. A benső meglegedés lelkes pírrel vonta be Jane bájos arcát, s most szebb volt, mint valaha. Kitty egyre csak mosolygott, s közben abban reménykedett, hogy

hamarosan őrá kerül a sor. Mrs. Bennet nem talált szavakat, amelyek elég lángoló színekkel ecsetelték volna érzéseit, hogy milyen szívesen adja beleegyezését, és mennyire kedvére van ez a házasság, noha félóra hosszat egyébről sem beszélt Bingleynek, s amikor Mr. Bennet csatlakozott hozzájuk a vacsoránál, az ő hangja és viselkedése is elárulta, hogy ő is nagyon boldog.

De azért egyetlen szóval sem célzott az eljegyzésre, amíg vendégük el nem búcsúzott aznapra. Mihelyt azonban Bingley eltávozott, Mr. Bennet e szavakkal fordult leányához:

- Jane, gratulálok neked. Nagyon boldog asszony leszel.

Jane rögtön odament apjához, megcsókolta, és köszönetet mondott jószágáért.

- Derék leány vagy - mondta az apja -, s én szívből örülök, hogy ilyen szerencsésen mégy férjhez. Egy pillanatig sem kételkedem, hogy nagyon jól megfértek majd egymással. Neki is körülbelül olyan a természete, mint a tied. Mindketten olyan alkalmazkodóak vagytok, hogy soha nem fogtok elhatározni semmit, olyan elnézőek, hogy minden cseléd be fog benneteket csapni, és olyan bőkezűek, hogy a jövedelmek sohasem lesz elég.

- Remélem, papa, téved. Könnyelműsködni, pazarolni: ezt soha nem bocsátanám meg magamnak.

- Nem lesz elég jövedelmük! Kedves Mr. Bennet, hogy mondhat ilyesmit? - kiáltott a felesége. - Hiszen neki évi négy-ötezer fontja van, valószínűleg több is. - Aztán leányához fordult: - Ó, drága, drága Jane, olyan boldog vagyok! Fogadni mernék, egész éjjel le sem hunyom a szemem. Tudtam, hogy így lesz... mindig mondtam, hogy ez lesz a vége. Éreztem, hogy nemhiába vagy ilyen szép. Emlékszem még, mihelyt őt megláttam, tavaly, amikor először jött Hertfordshire-be, rögtön az jutott eszembe, hogy ezek valószínűleg még egymáséi lesznek. Ó, Mr. Bingley a legcsinosabb fiatalember a világon!

Wickham és Lydia teljesen kimentek a fejéből - Jane a kedvenc leánya -, a többi szóba sem jöhet. E pillanatban más nem is létezett számára. A fiatalabb testvérek pedig máris igyekeztek maguknak olyan előnyöket biztosítani, amelyek felett a jövőben Jane rendelkezhet.

Marynek az volt a kérése, hogy használhassa a netherfieldi könyvtárat, Kitty viszont könyörgött, hogy rendezzenek bálakat minden télen.

Bingley ettől fogva persze mindennapos vendég volt Longbournban. Gyakran már reggeli előtt jött, és mindig ott maradt vacsora utánig, kivéve amikor valami nevetlen szomszéd, aki csak megvetést érdemel, meghívta ebédre, s a meghívás elől nem lehetett kitérni.

Elizának most kevés alkalma nyílt beszélgetni nővérével, mert ha Bingley jelen volt, Jane nem törődött senki mással. De Elizabeth látta, hogy mindketten hasznát veszik neki a távollét kényszerű óráiban. Ha Jane nem volt ott, Bingley mindig Elizához csatlakozott, mert szívesen beszélgetett vele, ha pedig a vőlegény ment el, Jane szintén húga társaságában keresett felüdülést.

- Nagyon boldoggá tett engem - kezdte Jane egyik este -, mert elmondta, hogy tavasszal semmit sem tudott az én londoni tartózkodásomról. Nem is hittem volna, hogy ez lehetséges.

- Pedig én sejtettem - felelte Elizabeth. - De mivel magyarázta ezt meg?

- Miss Bingley keze lehetett benne. Nővérei nem jó szemmel nézték a velem való ismeretséget - ezen nem is lehet csodálkozni, hiszen ő sok tekintetben jóval előnyösebben választhatott volna. De ha majd látják, s én remélem, látni is fogják, hogy fivérük boldog velem, akkor szépen belenyugszanak, és megint jóban leszünk, bár olyan bizalmas barátnők sohasem lehetünk, mint azelőtt.

- Ez a legharagtartóbb beszéd, amit valaha hallottam tőled - mondta Elizabeth. - Jól van, Jane! Igazán bosszantana, ha megint készpénznek vennéd Miss Bingley állítólagos szeretetét.

- El sem hinnéd, Lizzy, hogy amikor múlt novemberben Londonba utazott, komolyan szerelmes volt belém, és csak azért nem jött vissza, mert azt hitte, hogy én közömbös vagyok iránta!

- Igen, itt egy kissé tévedett, de ez csak a szerénységét dicséri.

Jane erre természetesen magasztalni kezdte Bingleyt, hogy milyen félnék, és mennyire nem értékeli saját kitűnő tulajdonságait.

Elizabeth örömmel látta, hogy Bingley nem árulta el barátja közbelépését, mert Jane-nek aranyszíve volt ugyan, s mindenkinek megbocsátott, de ez a körülmény mégis Darcy ellen hangolta volna.

- Nálam szerencsésebb teremtés nem született még e világra! - kiáltott fel Jane. - Ó, Lizzy, miért szemelt ki engem a sors, miért jutott nekem a legtöbb boldogság az egész családban? Ha legalább látnám, hogy te is ilyen boldog vagy! Ha volna még egy ilyen férfi a te számodra!

- Ha negyven ilyen férfit adnál is nekem, akkor sem lehetnék olyan boldog, mint te. Az ilyen boldogsághoz a te jóságodra, a te szerencsés természetedre van szükség. Nem, nem, én majd csak megleszek valahogy, és ha nagyon jó lesz hozzám a sors, idővel ad nekem egy másik Mr. Collinst.

A longbourni család ügyei nem maradhattak sokáig titokban. Mrs. Bennet nem állhatta meg, hogy meg ne sűgja Mrs. Philipsnek, ő pedig minden felhatalmazás nélkül megsűgta az összes merytoni szomszédoknak.

Bennetéről rögtön megállapították, hogy a legszerencsésebb család a világon, pedig néhány héttel előbb, amikor Lydia megszökött, az általános vélemény az volt, hogy a családot üldözi a balsors.

14. FEJEZET

Egyik reggel, körülbelül egy héttel azután, hogy Bingley eljegyezte Jane-t, ő meg a család nőtagjai éppen az ebédlőben ültek, amikor hirtelen kocsizörgésre figyeltek fel; mindnyájan az ablak felé néztek, s látták, hogy egy négylovas hintó hajt a ház elé. Ilyen korán nem szokott vendég érkezni, s egyik szomszédjuknak sem volt ilyen hintója. A lovakon látszott, hogy postalovak; a kocsis és a bakon ülő inas libériája ismeretlen volt előttük. Annyi azonban bizonyos volt, hogy vendég érkezik, s ezért Bingley rögtön rábeszélte Jane-t, hogy térjenek ki a hívatlan látogató elől, és sétáljanak el a kis ligetbe. El is indultak, a hátramaradó három nő pedig tovább találgatta, bár minden eredmény nélkül, hogy ki ülhet a kocsiban, amikor feltárult az ajtó, és belépett rajta a látogató: Lady Catherine de Bourgh.

Persze mindnyájan el voltak készülve arra, hogy itt meglepetés lesz, de ámulatuk nagyobb volt, mint várták. Mrs. Bennet és Kitty nem ismerték ugyan a hölgyet, de ők mégis kevésbé lepődtek meg, mint Elizabeth.

Lady Catherine a szokottnál is barátságtalanabb arccal lépett be a szobába. Elizabeth köszönésére csak könnyed biccentéssel felelt, aztán leült, de nem szólt egy szót sem. Mikor bejött, Elizabeth megmondta az anyjának, hogy ki a vendég, bár öladysége egy szóval sem kérte, hogy mutassa be.

Mrs. Bennet odavolt a csodálkozástól - hízelgett neki, hogy ilyen előkelő látogató fordul meg a házában, és túláradó udvariassággal fogadta. Lady Catherine szótlanul ült egy pillanatig, aztán nagyon feszesen Elizához fordult:

- Remélem, jól van, Miss Bennet. Ez a hölgy bizonyára az édesanyja.

Elizabeth nagyon kurtán azt felelte, hogy igen.

- Az pedig bizonyára az egyik húga.

- Igen, mylady - szólt közbe Mrs. Bennet, aki boldog volt, hogy Lady Catherine-nel beszélhet. - Nála csak egy lányom fiatalabb. A legkisebb nemrég ment férjhez, a legidősebb pedig kint sétál azzal a fiatalemberrel, aki nemsokára már a családunkhoz fog tartozni.

- Látom, nagyon kis parkjuk van - szólalt meg ismét Lady Catherine, rövid szünet után.

- Igen, persze hogy kicsi Rosingshoz képest; de tessék elhinni, mylady, sokkal nagyobb, mint Sir William Lucas parkja.

- Ez nem lehet valami kellemes szoba nyáron, estefelé; az ablakok nyugatra néznek.

Mrs. Bennet megnyugtatta vendégét, hogy ebéd után sohasem tartózkodnak a nappaliban, aztán hozzátette:

- Szabad-e érdeklődnöm, mylady, jól van-e Mr. Collins és a felesége?

- Igen, nagyon jól. Tegnapelőtt este voltak nálam. Elizabeth most azt várta, hogy Lady Catherine átad egy levelet Charlotte-tól, mert ez lett volna a látogatás egyetlen valószínű oka. De semmiféle levél nem került elő, s Elizabeth teljesen tanácstalan volt.

Mrs. Bennet igen előzékenyen frissítőket kínált öladységének, de Lady Catherine nagyon határozottan s nem valami udvariasan kijelentette, hogy nem eszik semmit. Aztán felállt, és odaszólt Elizának:

- Úgy látom, Miss Bennet, hogy a gyep egyik oldalán egész szép kis vadon van. Szívesen sétálnék ott kicsit magával, ha megtisztelne a társaságával.

- Menj csak, drágám - kiáltotta az anyja -, mutasd meg öladységének a sétányokat! A remetelak bizonyára meg fogja nyerni tetszését.

Elizabeth engedelmeskedett, felszaladt a szobájába a napernyőjéért, aztán lekísérte az előkelő vendéget a lépcsőn. Amint keresztülmentek a hallon, Lady Catherine benyitott az ebédlőbe és a szalonba, rövid

szemle után megállapította, hogy egész rendes szobák, és ezzel továbbment.

A hintó a ház előtt várt, s Elizabeth látta, hogy benne ül a komorna. Szótlanul mentek végig a kavicsos úton, amely a ligethez vezetett. Elizabeth elhatározta, hogy nem kezd beszélgetést ezzel az asszonnyal, aki most még fennhéjázóbb és kellemetlenebb volt, mint rendszeren.

"Hogyan is gondolhattam, hogy hasonlít az unokaöccséhez?" - gondolta, mikor az asszony arcára pillantott. Mihelyt a bokrok közé értek, Lady Catherine rögtön elkezdte:

- Miss Bennet, ön bizonyára tudja, mi bírt engem arra, hogy ideutazzam. A szíve, a lelkiismerete megsúgta önnek, miért jöttem ide.

Elizabeth őszinte csodálkozással nézett rá.

- Nem, Lady Catherine, ön téved. El sem tudom képzelni, minek köszönhetjük a szerencsét.

- Miss Bennet - felelte öladysége ingerült hangon -, tisztában kell lennie azzal, hogy velem nem lehet tréfálni. De bármennyire alakoskodik is, én nem követem példáját. Engem mindig őszinte és szókimondó jellemnek ismertek, és ilyen fontos ügyben semmi esetre sem térek el szokásomtól. Két nappal ezelőtt megdöbbentő hír jutott a fülembe. Értesülésem szerint nemcsak az ön nővére készül igen előnyös házasságot kötni, hanem arról is szó van, hogy ön, vagyis Miss Elizabeth Bennet, minden valószínűség szerint nemsokára férjhez megy az én tulajdon unokaöcsémhez, Mr. Darcyhoz. Én persze tudom, hogy ez szemenszedett hazugság - még a lehetőségét sem tételezem fel, mert ezzel is megbántanám unokaöcsémét -, mégis rögtön úgy döntöttem, hogy ideutazom, és megmondom magának a véleményemet.

- De ha tudta, hogy lehetetlen és nem igaz - mondta Elizabeth, miközben arcába kergette a vért a csodálkozás és a harag -, igazán nem értem, miért vállalkozott ladsységed a hosszú, fárasztó utazásra. Mit akar ezzel elérni?

- Azt akarom, hogy a hírt rögtön megcáfoljuk a világ előtt.

- De hiszen azzal, hogy eljött hozzám és a családomhoz, még jobban megerősíti a hírt - felelte Elizabeth hűvösen -, feltéve, hogy van ilyen híresztelés.

- Feltéve! Hát úgy tesz, mintha nem tudná? Hát nem maguk terjesztik a legnagyobb buzgalommal? Nem tudja, hogy mindenütt ezt beszélik?

- Én sohasem hallottam róla.

- És azt is határozottan kijelenti, hogy a hírnek nincs semmi alapja?

- Én nem tartok igényt olyan őszinte szókimondásra, mint ladsységed. Lehetnek olyan kérdései, amelyekre nem óhajtok válaszolni.

- Hiszen ez tűrhetetlen! Miss Bennet, én ragaszkodom ahhoz, hogy válaszoljon. Igaz-e, hogy unokaöcsém megkérte az ön kezét?

- Ladsységed már kijelentette, hogy ez lehetetlen.

- Igazság szerint az is. Nem is teheti meg, amíg el nem veszi a józan eszét. De lehet, hogy az ön csábítása és mesterkedése egy gyöngye pillanatában elfeledtette vele, mivel tartozik önmagának és egész családjának. Lehet, hogy ön behálózta az unokaöcsémét.

- Ha ezt tettem, én volnék az utolsó, aki bevallaná.

- Miss Bennet, tudja maga, hogy ki vagyok én? Nem vagyok hozzászokva az ilyen válaszokhoz. A húgán kívül én vagyok Mr. Darcy legközelebbi rokona a világon, s jogon van tudni legbensőbb ügyeiről.

- De az enyéimről nem. Az ilyen viselkedés pedig csak arra jó, hogy megtagadjak minden magyarázatot.

- Értsen meg végre! Ebből a házasságból, melyről ön álmodozni mer, soha nem lehet semmi. Nem, soha! Mr. Darcy az én leányom vőlegénye. Hát ehhez mit szól?

- Csak ennyit: ha ez igaz, akkor nincs oka feltenni, hogy megkéri a kezemet.

Lady Catherine habozott egy pillanatig, aztán így felelt: - Meg kell mondanom, ez különleges eljegyzés. Már gyermekkoruktól egymásnak vannak szánva. Ez volt Mr. Darcy édesanyjának leghőbb kívánsága és az enyém is. Még a bölcsőben feküdt a két gyermek, s mi már frigyükről szőttünk terveket. És most, amikor a két testvér leghőbb vágya valósulna meg kettőjük házasságában, egyszerre közbelép egy alacsony származású leány, aki társadalmilag nem is számít, s akinek semmi köze a családunkhoz! Hát nincs tekintettel a rokonok óhajára, a hallgatólagos eljegyzésre, amely őt Miss de Bourghhoz köti? Kiveszett önből minden jóérzés és tapintat? Hát nem megmondtam magának, hogy Mr. Darcy már csecsemőkorától leányomnak volt szánva?

- Igen, hallottam ezt már előbb is, de mit érdekel ez engem? Ha más akadálya nincs, hogy feleségül menjek az ön unokaöcséhez, az igazán nem fog visszatartani, hogy az édesanyja és a nagynénje Miss de Bourghal akarták összeházasítani. Önök ketten megtették a magukét, amikor kitervelték a házasságot - hogy sikerül-e a terv, az már másokon áll. Ha Mr. Darcyt nem köti unokahúgához sem az adott szó, sem a vonzalom, miért ne választhatna más leányt? És ha rám esne a választása, miért ne fogadhatnám el az ajánlatát?

- Mert a becsület, az illem, a belátás, sőt az érdek is tiltja ezt. Igen, Miss Bennet, az érdek, mert ne gondolja, hogy Mr. Darcy családja és barátai szóba állnának önnel, ha semmibe veszi valamennyiünk akaratát. Mr. Darcy minden rokona minden ismerőse megróná, lenézné, megvetné önt. Mindenki irtózva fordulna el ettől a házasságtól; a családban ki sem ejtenék az ön nevét.

- Mindez valóban súlyos csapás volna - felelte Elizabeth. - De aki Mr. Darcy felesége lehet, annak olyan kivételes boldogság adódik e helyzetéből, hogy - mindent mérlegelve - nem lesz oka megbánni ezt a lépését.

- Önfejjü, konok leány! Az ön helyében szégyellném magam! Hát ez a hála, hogy annyi figyelemmel halmoztam el tavasszal? Nem érzi, hogy ezért is tartozik nekem valamivel? Ülünk le egy pillanatra. Értse meg, Miss Bennet, én azzal a szilárd elhatározással jöttem ide, hogy szándékomat megvalósítom, és ettől nem tántorít el semmi. Nem szoktam meg, hogy alávessem magam mások szeszélyeinek; soha nem türtem, hogy bárki is ellenkezzék velem.

- Ez még sajnálatraméltóbbá teszi ladységed jelenlegi helyzetét, de rám semmi hatással sincs.

- Ne vágjon a szavamba, hallgasson csendben végig! Leányom és unokaöcsém egymásnak vannak teremtve. Anyai ágon ugyanabból a főrangú családból származnak, apai részről pedig köztisztviselőként álló régi családokból, bár azok nem örökölték főnemesi címet. A vagyon is jelentékeny mindkét oldalon. A két család minden tagja egyhangúan óhajtja, hogy egymáséi legyenek - és mi választaná őket széjjel? Egy fiatal nő nagyra törő becsvágya, akinek nincs se családja, se rokonsága, se vagyona. Bele lehet ebbe nyugodni? Nem lehet, nem is kell. Ha ön jól fogná fel saját érdekét, nem kívánná elhagyni azt a kört, amelyben nevelkedett.

- Ha férjhez mennék az ön unokaöccséhez, nem érezném, hogy más társadalmi körbe lépek. Mr. Darcy nemesember, én is nemesember leánya vagyok: ennyiben nincs köztünk különbség.

- Ez igaz. Maga nemesember lánya. De ki az ön édesanyja? Kik a nagybátyjai és nagynénjei? Ne gondolja, hogy nem vagyok tisztában társadalmi helyzetükkel.

- Akármilyen is a rokonságom - mondta Elizabeth -, ha unokaöccsének nincs ellenük kifogása, önnek sem lehet.

- Mondja meg végre: eljegyezte önt Mr. Darcy?

Elizabeth nem felelt volna erre a kérdésre, csak azért, hogy Lady Catherine-t lekötelezze; de pillanatnyi gondolkodás után mégis így válaszolt:

- Nem, nem jegyzett el.

Lady Catherine szemmel láthatólag meg volt elégedve.

- És megígéri nekem, hogy soha nem jegyzi el magát velem?

- Ilyen ígéretet nem teszek.

- Miss Bennet, meg vagyok döbbenve, meg vagyok botránkozva. Azt hittem, magával lehet okosan beszélni. De ne áltassa magát azzal, hogy én egy tapodtat is engedek. Addig nem megyek el innen, amíg kötelező ígéretet nem tesz.

- Ezt pedig sohasem csikarja ki belőlem. Engem nem lehet úgy megfélemlíteni, hogy belemenjek egy ilyen esztelen dologba. Ladységed azt akarja, hogy Mr. Darcy feleségül vegye az ön leányát; azt hiszi, valószínűbb lesz a házasság, ha én megadnám a kívánt ígéretet? Tegyük fel, hogy Mr. Darcy engem szeret. Vajon ha én kikosaroznám, ok lenne ez arra, hogy átpártoljon az unokahúgához? Meg kell mondanom, Lady Catherine, hogy az érvek, melyekkel szokatlan kérését támogatta, nemcsak komolytalanok, hanem rossz helyen alkalmazottak. Egészen félreértette a jellememet, ha azt hiszi, hogy ilyen rábeszélés hat reám. Arról nem tudok nyilatkozni, hogy az unokaöccse milyen néven venné a beavatkozást ügyeibe, de ahhoz semmi esetre sincs joga önnek, hogy az én ügyeimbe avatkozzék. Arra kell kérnem tehát, hogy ne zaklasson tovább ezzel a dologgal.

- Csak ne olyan hevesen, kérem! Én még nem végeztem. Mindezekhez a kifogásokhoz hozzá kell még tennem valamit. Ne gondolja, hogy én nem ismerem legifjabb húga szégyenletes szökésének egész történetét. Nagyon jól tudok mindent - azt is, hogy a házasságot csak utólag, nagy nehezen lehetett nyélbe ütni, az ön édesapja és nagybátyjai költségén. És egy ilyen lány legyen az ön unokaöcsém sógornője? És a férje, akinek apja intező volt a boldogult Mr. Darcynál, most sógorságba kerüljön a fiatal Mr. Darcyval? Jóságos isten! Hát ezt hogy gondolja? Meg akarja gyalázni a pemberleyi ősök emlékét?

- Most már nem akarom tovább hallgatni - felelte Elizabeth haragosan. - Mindent a fejemhez vágott, amivel vérig sérthet. Kérem, menjünk vissza a házba.

Közben fel is kelt, Lady Catherine is követte példáját, és elindultak vissza. Óladysége egészen ki volt kelve magából:

- Látom, nincs semmi tekintettel unokaöcsém becsületére és jó hírére! Micsoda érzéketlen, önző teremtés! Hát nem gondol arra, hogy ha önnel köt házasságot, ez szégyenbe taszítja őt az egész világ előtt?

- Lady Catherine, nekem nincs több mondanivalóm. Ön már tudja, mi a felfogásom.

- Szóval el van szánva, hogy hozzá megy feleségül?

- Ezt egy szóval sem mondtam. Csak arra vagyok elszánva, hogy azt fogom tenni, ami az ön véleményem szerint meghozza a boldogságomat, tekintet nélkül önre vagy bárki másra, akihez nekem semmi közöm sincs.

- Jó, tehát nem hajlandó kedvemben járni; nem hajlandó hallgatni a kötelesség, a becsület, a hála szavára. El van határozva, hogy tönkreteszi őt minden barátja szemében, és kiszolgáltatja a világ megvetésének.

- Ebben az esetben hiába hivatkozik ön a kötelesség, a becsület és a hála parancsaira - felelte Elizabeth. Egyik erkölcsi elvet sem sérteném meg, ha nőül mennék Mr. Darcyhoz. Ami pedig a család haragját vagy a világ felháborodását illeti, ha a családot felbőszíti a házasság, emiatt egy pillanatig sem fájna a fejem; a világ pedig sokkal okosabb annál, semhogy osztozzék a megvetésben.

- Ez hát az ön őszinte véleménye! Ez az utolsó szava! Rendben van, most már tudom, mit kell tennem. Ne gondolja, Miss Bennet, hogy merész álma valaha is teljesül. Azért jöttem ide, hogy próbára tegyem önt. Azt hittem, lehet magával okosan beszélni, de biztos lehet benne, hogy én keresztülviszem, amit akarok.

Lady Catherine ilyen hangnemben beszélt tovább, amíg a hintóhoz nem értek, de mielőtt beszállt volna, hirtelen hátrafordult és hozzátette:

- Nem búcsúzom el öntől, Miss Bennet... anyjának sem küldök üdvözlést... Ön nem érdemel ilyen

figyelmet. Nagyon megbántott engem.

Elizabeth nem válaszolt, nem is próbálta rávenni öladységét, hogy menjen vissza vele a házba, hanem ő maga nyugodtan bement. A lépcsőn fölfelé menet hallotta, hogy a hintó elrobog. Édesanyja türelmetlenül várta már az öltözőszoba ajtajában - tudni akarta, miért nem jött vissza Lady Catherine, hogy kissé kipihenje magát.

- Nem volt kedve hozzá - mondta Elizabeth -, el akart menni.

- Micsoda szép, előkelő asszony! És milyen roppant kedves tőle, hogy eljött hozzánk! Hiszen bizonyára csak azt akarta közölni velünk, hogy Collinsék jól vannak. Valószínűleg úton van valamerre, és Merytonon átutazva eszébe jutott, hogy benéz hozzád is. Ugye, nem volt semmi különös mondanivalója számodra, Lizzy?

Elizabeth most kénytelen volt egy kis föllentéshez folyamodni, mert nem tudathatta anyjával, miről folyt köztük a társalgás.

15. FEJEZET

Ez a szokatlan látogatás úgy feldúlta Elizabeth lelki nyugalmát, hogy alig bírt magához térni, s hosszú órákon át folyton csak erre gondolt. Úgy látszik, Lady Catherine csupán azért vállalta az utazás fáradságait Rosingsból Longbournig, hogy felbontassa az ő állítólagos eljegyzését Darcyval. Magyaráznak nem is ésszerűtlen, de Elizabeth nem tudta elképzelni, honnan eredhetett az eljegyzés híre: végül eszébe jutott, hogy mivel Darcy bizalmas barátja Bingleynek, ő maga pedig Jane húga, ez elegendő alapot szolgáltatathatott a feltevésre, hiszen ha egy esküvő küszöbön áll, az emberek rögtön másikat várnak. Elizabeth arról sem feledkezhetett meg, hogy Jane házassága révén ezentúl gyakrabban fog találkozni Darcyval. És derék szomszédai a Lucas-lakban (mert Lady Catherine csak tőlük szerezhette értesüléseit, Collinsék közvetítésével) bizonyára azt az eseményt jelezték szinte bizonyosnak és közelinek, amelyet ő maga csak távoli lehetőségnek érzett és remélt.

De amint Lady Catherine szavait fontolgatta, akaratlanul is nyugtalankodva gondolt arra, milyen következményekkel járhat, ha a lady nem tágít. Hiszen kijelentette, hogy mindenáron megakadályozza ezt a házasságot, s Elizának az jutott eszébe, hogy bizonyára egyenesen unokaöccséhez fordul; azt pedig nem is merte bevallani magának, hogyan fogadhatja Darcy a házassággal járó összes hátrányok ilyen felsorolását. Elizabeth nem tudhatta, mennyire szereti a fiatalember nagynénjét, vagy mennyit ad az ítéletére, de mégis természetes volt a feltevés, hogy Darcy sokkal többre becsüli Lady Catherine-t, mint ő maga; az is bizonyos volt, hogy ha a nagynéni azt a körülményt emeli ki, mennyi bajt okoz a házasság egy olyan leánnyal, akinek legközelebbi rokonsága egyáltalán nem méltó az övéhez, ezzel Darcyt legsebezhetőbb oldalán támadja meg. Tekintve Darcynak a rangról és a méltóságról vallott elveit, könnyen meglehet, hogy a józan ész és a helyes okoskodás szavát fedezi fel ebben az érvelésben, amely alaptalannak és nevetségesnek tűnt fel Elizabeth előtt.

Ha a fiatalember tévovázott a múltban, nem tudva, mire határozza el magát (s viselkedése gyakran erre vallott), meglehet, hogy egy közeli rokon tanácsa és kérése eloszlatja minden kételyét, s rábírja arra, hogy a méltóság és a rang csorbulása nélkül keressen boldogságot. Ebben az esetben Darcy nem tér többé vissza. Lady Catherine valószínűleg útba ejti Londont, s beszél unokaöccsével, aki eláll Bingleynek tett ígéretétől, és nem jön vissza Netherfieldbe.

"Ha tehát néhány napon belül mentegetőző levelet küld barátjának, hogy nem válthatja be ígéretét, akkor tudom, hányadán állok - tette hozzá magában. - Akkor nem várom többé vissza, nem is kívánom, hogy hű maradjon hozzám. Ha beéri azzal, hogy csak bánkódik utánam, amikor elnyerhette volna szívemet és kezemet, akkor engem sem fog sokáig emészteni utána a bánat."

A család többi tagja is nagyon meglepődött, amikor értesültek róla, hogy ki volt a vendégük; de ők is készségesen elfogadták a magyarázatot, amellyel Elizabeth lecsillapította édesanyja kíváncsiságát, s nem faggatták tovább.

Másnap reggel, amint Elizabeth lement a lépcsőn, találkozott apjával. Mr. Bennet a könyvtárszobából jött ki, és levelet tartott a kezében.

- Éppen téged kereslek, Lizzy - mondta. - Gyere csak be a szobámba.

Elizabeth követte apját a könyvtárba. Kíváncsi volt, mit fog hallani, s kíváncsiságát növelte a sejtélem, hogy a közlés valamiképpen kapcsolatos a levéllel, melyet Mr. Bennet a kezében tart. Hirtelen rádöbbsent arra, hogy a levelet Lady Catherine írhatta, és szorongva tekintett a kimagyarázkodás elé.

Apja odament a kandallóhoz, Elizabeth utána, s mindketten leültek. Mr. Bennet most így kezdte:

- Ma reggel levelet kaptam, amely rendkívül meglepett. Mivel főleg rád vonatkozik, neked is ismerned kell tartalmát. Eddig nem is tudtam, hogy két leányom áll a házasság küszöbén. Engedd meg, hogy gratuláljak a nagyszerű hódításhoz.

Elizának arcába szökött a vér, mert első gondolata az volt, hogy a levelet nem a nagynéni írta, hanem az

unokaöccse, s most nem tudta, örüljön-e inkább, hogy Darcy egyáltalán nyilatkozik, vagy pedig sértődjek meg, hogy nem öhozzá intézte levelét. De apja így folytatta:

- Úgy látom, tudod, miről van szó. A fiatal hölgyeknek igen finom érzékük van az ilyesmihez, de azt hiszem, még a te éleslátásoddal sem tudod kitalálni, ki az imádód. A levél Mr. Collinstól jött.

- Mr. Collinstól! Hát ő mit mondhat?

- Természetesen olyat, ami nagyon is fontos. Azzal kezdi, hogy gratulál legidősebb leányom közelgő nászához, amelyről nyilván a jólelkű, pletykás Lucas család valamelyik tagja értesítette. Nem akarom próbára tenni türelmedet, s ezért nem olvasom fel, amit erről ír. Ami téged érdekel, az a következő:

Miután Mrs. Collins és magam is őszinte szerencsekívánatainkat fejezzük ki e boldog esemény alkalmából, legyen szabad most kitérnem röviden egy másik ügyre, amelyre vonatkozólag ugyanazon forrásból nyertünk értesülést. Úgy hírlik, hogy másik leánya, Elizabeth sem fogja már sokáig viselni a Bennet nevet, amelyetől nővére is megválik, s hogy olyan élettársat választ, akiben joggal tisztelhetjük az ország egyik legkimagaslóbb személyiségét.

- Nos, el tudod találni, Lizzy, kire gondol Collins?

Az illető úriember bőségesett meg van áldva mindennel, amit a halandó szív kívánhat: hatalmas vagyon, főrangú rokonság, kiterjedt befolyás - mindez az övé. De bármilyen nagy a kísértés, hadd figyelmeztessem Elizabeth húgomat és Önt is, minő veszélyekkel járhat, ha elhamarkodva kapnak az illető úriember ajánlatán, noha nem kétlem, hogy Önök, érthető módon, rögtön ki akarnák azt aknázni.

- El tudod képzelni, Lizzy, ki lehet ez az úriember? No, most mindjárt kiderül!

Az ok, amiért figyelmeztetem Önöket, a következő: Minden alap megvan annak a feltételezésére, hogy az illető úriember nagynénje, Lady Catherine de Bourgh, nem nézné jó szemmel a házasságot.

- Így hát kibújt a szög a zsákból: Mr. Darcyról van szó! Nos, Lizzy, azt hiszem, most igazán megleptelek. Hát találhatott volna Collins vagy a Lucas család még egy embert összes ismerőseink között, akinek már a neve is meghazudtolja az egész mendemondát? Mr. Darcy, aki csak azért néz egy nőre, hogy hibát keressen benne, s aki talán soha életében meg sem nézett téged! Hát nem pompás?

Elizabeth próbált osztozni apja jókedvében, de csak egy kényszeredett mosolyra telt tőle. Mr. Bennet élcelődése soha nem esett még ilyen rosszul.

- Nem találod mulatságosnak?

- Dehogynem. Kérem, papa, olvassa tovább.

Miután tegnap este említettem őladységének, hogy ez a házasság kilátásban van, Lady Catherine szokott leereszkedésével azonnal kifejezésre juttatta, milyen érzelmeket keltett benne a hír. Szavaiból azt vettem ki, hogy bizonyos kifogásokat táplál unokahúgom családja ellen, s ezért soha nem egyezne bele - az ő szavaival élve - ilyen szégyenletes frigybe. Kötelességemnek éreztem, hogy erről haladék nélkül értesítsem unokahúgomat, mivel kívánatosnak tartom, hogy ő és előkelő imádója a helyzet ismeretében járjanak el, s ne rohanjanak hanyatt-homlok egy házasságba, amely nem nyerte el a kellő jóváhagyást.

- Mr. Collins még ezt fűzi hozzá:

Szívből örvendek, hogy Lydia húgom szomorú ügyét sikerült szépen elsimítani, s már csak az aggaszt, hogy szinte mindenki tud együttélésükről a házasság előtt. Nem mulaszthatom el azonban állásomból folyó kötelességeimet, s ezért kifejezést kell adnom megdöbbenésemnek, hogy Ön a fiatal párt a házasságkötés után azonnal befogadta házába. Ezzel bűnpártolást követett el, s ha én volnék a longbourni lelkész, a legerélyesebben tiltakoztam volna e lépés ellen. Önnek természetesen kötelessége a keresztyéni megbocsátás, de azt már nem lett volna szabad engednie, hogy színe elé járuljanak, vagy akár a nevüket is valaha kiejtsék az Ön jelenlétében.

- Így értelmezi hát a tiszteletes a keresztyéni megbocsátást! A levél többi része csak a drága Charlotte

állapotáról szól, meg arról, hogy a család egy ifjú olajággal fog gyarapodni. De úgy látom, Lizzy, téged nem mulattat a dolog. Remélem, nem adod a sértett kislányt, és nem húzod fel az orrod egy ostoba pletyka miatt. Hát nem azért élünk, hogy embertársaink mulassanak rajtunk, mi pedig rajtuk nevessünk, ha rákerül a sor?

- Persze! - kiáltotta Elizabeth. - S én nagyon is jól szórakoztam. De oly furcsa az egész!

- Persze hogy az, de éppen azért olyan mulatságos. Ha bárki mást pécéztek volna ki, nem szólnék egy szót sem; de Darcy teljes közömbössége és a te nyilvánvaló ellenszenved oly nevetségesen képtelenné teszi a dolgot. Bármennyire utálok levelet írni, a világért sem hagynám abba a levelezést Collinsszal. Ha egy-egy levelét olvasom, kénytelen vagyok elismerni, hogy még Wickhamen is túltesz, pedig én igazán sokra becsülöm vőmurem arcátlanságát és képmutatását. És mondd, Lizzy, mit szólt Lady Catherine ehhez a híreszteléshez? Talán azért jött ide, hogy megtagadja beleegyezését?

Elizabeth válasz helyett csak nevetett, s minthogy apja érdeklődése mögött nem rejtőzött semmiféle gyanú, a leányt az sem bántotta, hogy Mr. Bennet megismételte a kérdést. De Elizának sohasem esett még ilyen nehezére színlelni az érzéseket. Kénytelen volt nevetni, amikor inkább sírásra hajlott a kedve. Apja kegyetlenül meggyötörte, amikor Darcy közömbösségéről beszélt, s Elizabeth csak csodálkozott, hogyan lehet valaki ennyire rövidlátó, bár néha rettegve gondolt arra, hogy talán nem is az édesapja lát keveset, hanem ő képzelt sokat.

16. FEJEZET

Elizabeth félig-meddig számított arra, hogy Darcy levélben fogja kimenteni magát barátjánál, de ehelyett Bingley már néhány nappal Lady Catherine látogatása után magával hozta őt Longbournba. Az urak korán jöttek, s mielőtt Mrs. Bennet szóba hozta volna, hogy öladysége járt náluk (Elizabeth tükön ült, s minden pillanatban ettől rettegett), Bingley azt javasolta, hogy mindnyájan tegyenek egy kis sétát, mert kettesben akart maradni Jane-nel. A gondolatot örömmel fogadták. De Mrs. Bennet nem szokott sétálni, Marynek meg sohasem volt ideje, így hát öten indultak neki az útnak. Bingley és Jane hamarosan előreengedték a többieket, maguk pedig hátramaradtak, s hagyták, hogy Elizabeth, Kitty és Darcy szórakoztassák egymást. De azok hárman alig szólaltak meg. Kitty úgy félt Darcytól, hogy meg se mukkant, Elizabeth pedig titokban döntő lépésre határozta el magát, s talán Darcy is ilyesmin töprengett.

Lucasék háza felé sétáltak, mert Kitty meg akarta látogatni Mariát. Elizabeth nem tartotta fontosnak, hogy Darcy és ő is benézzenek, s amikor Kitty magukra hagyta őket, bátran folytatta útját a fiatalemberrel. Most következett el a pillanat, hogy végrehajtsa elhatározását, s amíg tartott még benne a bátorság, hirtelen megszólalt:

- Mr. Darcy, én nagyon önző teremtés vagyok. Könnyíteni kell a szívemen, s azt sem bánom, ha ezzel megsértem az ön érzéseit. Nem állhatom meg tovább, hogy ne mondjak köszönetet, amiért olyan végtelenül jó volt az én szegény húgomhoz. Amióta tudomást szereztem róla, csak egy vágyam volt: hogy megmondjam, mennyire hálás vagyok érte. Ha a családom is tudna a dolgról, akkor most nemcsak a saját nevemben beszélnék.

- Sajnálom, szívből sajnálom - felelte Darcy, meglepve és megindult hangon -, hogy olyasmiről értesült, ami helytelen magyarázatra és nyugtalanságra adhatott önnek okot: Nem gondoltam volna, hogy Mrs. Gardinerben ily kevésbé lehet megbízni.

- Nem szabad neheztelnie nagynénémre. Lydia elejtett szavából tudtam meg, hogy önnek is része volt ebben az ügyben, s én persze nem nyugodtam addig, amíg végére nem jártam a dolognak. Hadd köszönjem meg önnek újra és újra az egész család nevében, hogy ilyen nemeslelkűen és részvevően magára vállalt ennyi gondot, és oly sok baj és kellemetlenség árán kinyomozta őket.

- Ha mindenáron meg akarja köszönni - felelte Darcy -, csak a saját nevében tegye. Nem akarom tagadni, hogy egyéb okaim mellett főképp az a vágy sarkallt, hogy örömet szerezzek önnek. A családjá nem tartozik nekem semmivel. Tisztelem és becsülöm őket, de meg kell mondanom, egyedül csak önre gondoltam.

Elizabeth annyira zavarba jött, hogy egy szót sem tudott szólani. Rövid szünet után Darcy hozzátette:

- Ön sokkal nemesebb lelkű, semhogy tréfát üzzön velem. Ha most is úgy érez, mint áprilisban, mondja meg rögtön. Az én érzéseim és vágyaim változatlanok, de önnek csak egy szavába kerül, s én soha többé nem szólok erről a tárgyról.

Elizabeth teljesen átérezte a fiatalember szokatlanul fonák és kínos helyzetét, s hirtelen erőt vett magán. Ha nem is nagyon összefüggően, de rögtön tudára adta, hogy az említett időpont óta az ő érzelmeiben olyan mélyreható változás állt be, hogy most már hálásan és örömmel fogadja előbbi szavait. E válasz hallatára Darcyt olyan boldogság fogta el, amelyet talán még sohasem érzett, s az alkalom olyan okos és meleg szavakat csalt az ajkára, amilyenre egy fülig szerelmes ember csak képes. Ha Elizabeth Darcy szemébe mert volna nézni, láthatta volna, milyen jól illik hozzá a szívből fakadó öröm, amely csak úgy sugárzott arcán; de ha nem is nézett rá, hallgatta szavait az érzésekről, és megértette, mit jelent ő Darcy számára, s pillanatról pillanatra többre becsülte a férfi szerelmét.

Tovább sétáltak, maguk sem tudták, merre. Annyi mindent kellett nekik gondolni, érezni és mondani, hogy egyébre nem is figyelhettek. Elizabeth hamarosan megtudta, hogy egymásra találásukat Lady Catherine erőfeszítésének köszönhetik, aki Londonon átutazva csakugyan felkereste unokaöccsét, beszámolt neki Longbourn látogatásáról, arról is, hogy mi vitte őt oda, s elmondta az Elizával folytatott beszélgetés

lényegét, külön kiemelve minden olyan szavát, amely öladysége nézete szerint kész bizonyossága volt annak, hogy Miss Bennet milyen konok és magabiztos. Lady Catherine szentül meg volt győződve, hogy ily módon kicsikarhatja unokaöccséből az ígéretet amelyet a leány kereken megtagadott. De öladységének nem volt szerencséje, mert közbelépésével éppen az ellenkező hatást érte el.

- Reményt ébresztett bennem - mondta Darcy -, ahogy addig talán még sohasem reménykedtem. Ismertem annyira az ön természetét, hogy ha végérvényesen és visszavonhatatlanul ellenem döntött volna, akkor ezt nyíltan és őszintén meg is mondja Lady Catherine-nek.

Elizabeth elpirult és nevetve válaszolta:

- Igen, eléggé szókimondónak ismert ahhoz, hogy erre is képesnek tartson. Ha olyan gyalázatosan lehordtam szemtől szembe, miért húzódoznék attól, hogy rokonai előtt is szidjam?

- Hát mondott rólam olyat, amit meg nem érdemeltem? Ha alaptalanok voltak is a vádjai, mert ön téves feltevésekből indult ki, az én viselkedésem viszont rászolgált a legszigorúbb megrovásra. Sohasem tudom magamnak megbocsátani, s csak irtózáttal gondolok rá vissza.

- Ne civakodjunk azon, hogy kit terhel több felelősség azért az esetért - mondta Elizabeth. - Ha szigorúan nézzük a dolgot, egyikünk viselkedése sem volt kifogástalan; de remélem, azóta mindketten öregbedtünk udvariasságban.

- Én bizony nem tudok ilyen könnyen kibékülni önmagammal. Ha eszembe jut minden, amit akkor mondtam, ha a viselkedésemre, modoromra, szavaimra gondolok, az emlék most is kimondhatatlanul kínos nekem, s az volt hosszú hónapokon keresztül. Sohasem fogom elfelejteni a megérdemelt rendreutasítást: "Ha úribb módon viselkedett volna irányomban." Ezek voltak az ön szavai. Nem tudja, talán el sem bírja képzelni, mennyit rágódtam ezen, bár be kell vallanom, időbe telt, míg beláttam, hogy önnek volt igaza.

- Én semmi esetre sem gondoltam, hogy ezek a szavak ilyen nagy hatással lesznek önre. Eszembe sem jutott, hogy valaki így a szívére veheti.

- Ezt könnyen el is hiszem. Akkoriban úgy ítélte meg, hogy nincs bennem semmi jóra való érzés - tudom, hogy így gondolkodott. Sohasem felejttem el az arckifejezését, amikor azt mondta, hogy semmiképpen nem kérhettem volna meg úgy a kezét, hogy ajánlatomat el is fogadja.

- Ó, ne juttassa eszembe, amit akkor mondtam. Az ilyen emlékekkel nem megyünk semmire. Higgye el, én már régóta, szívből megbántam mindezt.

Darcy most szóba hozta a levelét.

- Mondja, legalább utána jobb véleménye lett rólam? És olvasás közben elhitte, amit benne írtam?

Elizabeth elmondta, hogyan hatott rá a levél, hogyan oszlatta el lassanként minden régi balítéletét.

- Tudtam jól - mondta Darcy -, hogy fájdalmat okozok önnek vele, mégis meg kellett írnom. Remélem, megsemmisítette a levelet. Különösen egy rész volt benne, az elején - mindig félek, hogy újra elolvashatja. Emlékszem van ott néhány kifejezés, melyek miatt joggal meggyűlölhöz engem.

- Okvetlenül elégetem a levelet, ha azt hiszi, hogy vonzalmam enélkül nem maradhat meg; de ha azt tapasztaltuk is, hogy az én felfogásom nem egészen változhatatlan, remélem, mégsem vagyok annyira csélcsap, mint e megjegyzéséből következik.

- Amikor azt a levelet írtam - felelte Darcy -, azt hittem magamról, hogy teljesen nyugodt és hűvös fejjel írok, de azóta rájöttem, hogy rettentő elkeseredés diktálta.

- A levél talán keserűen kezdődött, de a vége már nem olyan. A búcsúszavakból maga a jóság és a szeretet szól. De ne gondoljunk többé a levélre. Az is, aki írta, az is, aki kapta, annyira megváltozott azóta érzésben, hogy el kell felejtünk minden kellemetlen kísérő körülményt. Meg kell tanulnia az én bölcsességemet: csak arra gondoljunk vissza a múltból, aminek az emléke örömet szerez.

- Nem hiszem, hogy magára vonatkozik ez a filozófia. Ha visszatekint a múltra, nem tehet magának semmiféle szemrehányást, s elégedettsége így nem a bölcsességből táplálkozik, hanem ami sokkal jobb annál: a tapasztalat hiányából. Az én helyzetem más. Kínos emlékek tolnak fel, amelyeket nem lehet és nem is szabad elfojtani. Egész életemen át önző voltam - ha elveimben nem is, de mindenesetre a gyakorlatban. Gyermekkoromban megtanítottak, mi a jó és helyes, de arra nem, hogyan uralkodjam természetemen. Helyes elveket oltottak belém, de hagyták, hogy a gőg és az önhittség útját kövessem. Szerencsétlenségemre mint egyetlen fiút (hosszú éveken át mint egyetlen gyermeket), szüleim elkényeztettek. Ők maguk derék emberek voltak (édesapám különösen maga volt a megtestesült jóakarat és kedvesség); mégis engedték, bátorították, szinte nagyra nevelték bennem az önzést és gőgöt, úgyhogy családi körömből kívül nem törődtem senkivel, lenéztem az egész világot, legalábbis igyekeztem lebecsülni minden más ember értelmét és értékét, ha a magaméval hasonlítottam össze. Így éltem én nyolcéves koromtól huszonnyolc éves koromig, és most is ilyen lennék, ha nem találkozom magával, drága, édes Elizabeth! Hiszen mindent magának köszönhetek! Milyen leckét adott ön nekem! Kemény lecke volt eleinte, de annál hasznosabb. Megalázott engem, de meg is érdemeltem. Úgy léptem ön elé, mint aki egy pillanatig sem kételkedik a válaszbán. Maga megmutatta nekem, milyen üres minden fennhíjázó igényem, hogy tessen egy olyan leánynak, akinek érdemes tetszeni.

- Hát valóban azt hitte, hogy tetszik nekem?

- Nem volt semmi kételyem. Mit szól az én hiúságomhoz? Azt hittem akkor, óhajtja, sőt várja, hogy udvaroljak magának.

- Akkor a modoromban lehetett a hiba, mert nem történt szándékosan. Isten látja a lelke. Soha nem akartam önt megtéveszteni, de az élénkségem gyakran elragad. Hogyan gyűlölhett engem az után az este után!

- Gyűlölni önt! Eleinte talán haragudtam, de a harag csakhamar helyes irányba terelődött.

- Alig merem megkérdezni, mit gondolt rólam, amikor Pemberleyben találkoztunk? Nem vette rossz néven, hogy odamentem?

- Dehogyan vettem. Nem éreztem én mást, csak meglepetést.

- Ön sem lehetett jobban meglepve, mint én, mikor észvettem, hogy meglátott bennünket. Lelkiismeretem azt súgta, hogy nem tarthatok igényt semmi különös udvariasságra, s be kell vallanom, nem is vártam többet mint amit megérdemeltem.

- Nekem az volt akkor a célo - felelte Darcy -, hogy minden tőlem telhető előzékenységgel bebizonyítsam, mennyire felette állok annak, hogy nehezteljek a múlt miatt. Reméltem, hogy megbocsát nekem, és jobb véleménnyel lesz rólam, ha látja, hogy megszívletem szemrehányásait. Hogy aztán mikor ébredtek bennem egyéb vágyak, alig tudnám megmondani - azt hiszem, körülbelül félórával azután, hogy önt megláttam.

Aztán elmondta Elizának, mennyire örült Georgiana az ismeretségnek, és milyen csalódás volt neki, hogy hirtelen el kellett utazniok. Erre természetesen szóba került a hirtelen elutazás oka, s Elizabeth csakhamar megtudta, hogy Darcy még el sem távozott a fogadóból, máris elhatározta magában, hogy ő is elutazik Derbyshire-ből, és felkutatja Lydiát, s hogy komoly és töprengő viselkedése a fogadóban a lelki tusából eredt, amíg eljutott e döntéshez.

Elizabeth ismét köszönetet mondott, de a tárgy kínos volt mindkettőjüknek, s nem is beszéltek róla tovább.

Néhány mérföldet sétálgattak már szép csendesesen, de észre sem vették, annyira belemerültek a beszélgetésbe. Végül mégis az órára néztek, és akkor látták, hogy ideje már hazamenni.

- De mi lett Bingleyvel és Jane-nel? - ez a csodálkozó felkiáltás terelte a beszédet az ő ügyükre. Darcy kijelentette, hogy nagyon örül az eljegyzésnek, amelyről barátja küldte neki az első hírt.

- Mondja meg őszintén, nem volt meglepve? - kérdezte Elizabeth.

- Egy cseppet sem. Amikor elutaztam Netherfieldből, már éreztem, hogy hamarosan bekövetkezik.
- Más szóval, ön megadta az engedélyt. Mindjárt gondoltam.

S bár Darcy felkiáltott a furcsa kifejezés hallatára, Elizabeth megtudta tőle, hogy lényegileg ez történt.

- Aznap este, mielőtt Londonba utaztam - mesélte a fiatalember -, bevallottam Bingleynek, amit már régóta be kellett volna vallanom. Elmondtam mindent, ami arra vallott, hogy korábbi beavatkozásom az ő ügyeibe tolatkodó volt és indokolatlan. Bingley rendkívül meglepődött, mert sejtelve sem volt az egésztől. Azt is elmondtam neki, hogy tévedtem feltevésemben, mintha Jane közömbös volna iránta; s mivel láttam rajta, hogy vonzalma semmivel sem lanyhult, azzal a biztos tudattal váltam el tőle, hogy hamarosan boldogok lesznek egymással.

Elizának mosolyognia kellett, milyen könnyűszerrel irányítja Darcy a barátját.

- És mondja, saját megfigyelése alapján közölhette barátjával, hogy Jane szereti őt, vagy pedig arra támaszkodott, amit én mondtam tavasszal?

- Saját megfigyelésem alapján. Két utolsó látogatásom alkalmával gondosan megfigyeltem nővérét, és meggyőződtem róla, hogy szereti Bingleyt.

- És ezt persze Mr. Bingley is rögtön elhitte, mihelyt ön mondta neki.

- Valóban ez történt. Bingley természettől fogva rendkívül szerény ember. Nagyon kevés az önbizalma, s ezért nem mert a saját ítéletére támaszkodni ilyen kényes ügyben, de mivel bennem bízik, aggályai egy csapásra megszűntek. Kénytelen voltam még valamit megvallani neki, ami egy ideig, teljes joggal, nagyon bántotta. Nem titkolhattam tovább, hogy Jane múlt télen négy hónapot töltött Londonban, s hogy én tudtam erről, de szándékosan elhallgattam előtte. Bingley megharagudott rám, de azt is tudom, hogy csak addig tartott a haragja, amíg tisztába nem jött Jane érzelmeivel. Azóta már szívből megbocsátott nekem.

Elizabeth szerette volna megjegyezni, hogy Bingley tökéletes barát, akinek legfőbb becse az, hogy az orránál fogva lehet vezetni - de aztán meggondolta magát. Eszébe jutott, hogy Darcy még nem szereti, ha nevetnek rajta; erre is megtanítja majd, de most korai volna hozzáfogni. Darcy barátja jövődől boldogságáról beszélt, amely megközelíti, de természetesen el nem érheti az övét. Közben hazaértek, és a hallban elváltak egymástól.

17. FEJEZET

Drága Lizzym, hát ti merre jártatok? - ezzel a kérdéssel fogadta Jane Elizát, amint húga belépett a szobába, s a többiek is mind ezt kérdezték, mikor leültek az asztalhoz. Elizabeth nem mondott egyebet válaszolni, mint hogy beszélgetés közben elkóboroltak, a végén maga sem tudta, merre. Elpirult, miközben beszélt, de sem pirulása, sem szavai nem keltettek semmiféle gyanút.

Az est csöndesen telt el, minden érdekesebb esemény nélkül. A hivatalos jegyesek beszélgettek és nevetgéltek, a titkos mátkapár hallgatott. Darcy nem volt az a természet, akinél a boldogság kitörő jókedvben nyilvánul meg; Elizabeth pedig izgatott és zavart lelkiállapotában inkább tudta, hogy boldog, semmint érezte. Így is eléggé elfogódott volt, és sejtette, hogy egyéb nehézségek várnak reá. Arra gondolt, mit fog szólni a családjának, ha értesülnek az eljegyzésről, hiszen Jane-t kivéve egyikük sem szíveli Darcyt, sőt attól kellett tartania, hogy a többiek ellenszenvvel viseltetnek iránta, amelyet még nagy vagyona és társadalmi helyzete sem győzhet le.

Elizabeth este feltárta szívét Jane előtt. Miss Bennet általában nem hajlott a gyanakvásra, de most egy szavát sem hitte el.

- Ne tréfálgass velem, Lizzy! Hiszen ez lehetetlen! Hogy eljegyeztetted magad Mr. Darcyyal! Nem, nem, engem ugyan nem szedsz rá. Tudom én, hogy ez képtelenség.

- Mondhatom, ez jól kezdődik! Tebened bíztam egyedül, ha te nem hiszed el, mit szóljanak a többiek? De hidd el nekem, hogy komolyan beszélek; amit mondok, az színigazság. Még most is szeret, és én a menyasszonya vagyok.

Jane kételkedve nézett hűgára.

- Ó, Lizzy, ez lehetetlen! Hiszen tudom, mennyire nem szíveled őt.

- Nagyon rosszul tudod, a múltat el kell felejtenünk. Azelőtt talán nem szerettem őt annyira, mint most. De ilyen esetekben legnagyobb baj a jó emlékezőtehetség. Én is most említtem utoljára a múltat.

Miss Bennet sehogy sem tudott magához térni az álmélkodásból. Elizabeth újra biztosította nővérét, most már komolyabb hangon, hogy minden szava igaz.

- Jóságos isten! Hát csakugyan így van? Igen, most már el kell hinnem! - kiáltotta Jane. - Drága, édes Lizzym, én igazán... szívből gratulálok neked... de bizonyos vagy benne?... Bocsáss meg a kérdésért... Egészen bizonyos vagy abban, hogy boldog leszel vele?

- Efelől nyugodtan alhatsz. Mi már megállapodtunk abban, hogy mi leszünk a legboldogabb házaspár a világon. De mondd, örülsz neki, Jane? Meg leszel elégedve ilyen sógorral?

- Hogyne, nagyon is. Nagyobb örömet nem is szerezhetél volna Bingleynek meg nekem. Mi beszélünk is a dolgról, de azt hittük, hogy lehetetlen. És mondd, igazán eléggé szereted? Ó, Lizzy, tégy akármit, csak ne menj férjhez szerelem nélkül. Bizonyos vagy benne, hogy, úgy szereted Darcyt, ahogy kell?

- Persze. Sőt ha mindent elmondok, azt fogod mondani, hogy jobban szeretem őt, mint kellene.

- Hogy érted ezt?

- Hát bizony be kell vallanom neked, hogy még Bingleynél is jobban szeretem. Most aztán félek, hogy megharagszol rám.

- Drága húgocskám, beszélj végre komolyan! Ilyen fontos dolgot nem szabad tréfával elütni. Mondj el mindent, amit tudnom kell, mégpedig rögtön. Mondd meg, mióta vagy szerelmes belé?

- Olyan lassan jött rám ez a szerelem, hogy azt sem tudom, mikor kezdődött. De talán onnan lehet keltezni, amikor megpillantottam az ő gyönyörű pembersleyi birtokát.

Jane most még egyszer kérte hűgát, hogy beszéljen végre komolyan, s ennek meg is volt a kívánt hatása;

Elizabeth ünnepélyes fogadkozása meggyőzte nővérét, hogy itt komoly szerelemről van szó. Miután erre nézve megnyugodott, Miss Bennet többet nem is akart tudni.

- Most teljes a boldogságom - mondta -, mert te éppolyan boldog leszel, mint én. Mindig nagyra becsültem Darcyt, ha egyébért nem, azért, mert téged szeret; de most, mint Bingley barátja és a te férjed, nála csak Bingley meg te lehettek nekem kedvesebbek. De milyen ravasz voltál hozzám, Lizzy, milyen titkolózó! Milyen keveset mondtál el abból, ami Pemberleyben és Lambtonban történt! S amit erről tudok, azt is mástól hallottam, nem tőled.

Elizabeth elmondta, miért kellett titkolóznia. Bingley nevét nem akarta említeni nővére előtt, az ő érzései pedig úgy fel voltak dülva, hogy Darcyt is kínos lett volna szóba hoznia. Most azonban nem titkolhatja előtte többé, mennyi része volt Darcynak Lydia házasságában. Elizabeth mindent elmesélt nővéreinek, s beszélgetéssel telt el a fél éjszaka.

- Te jó isten! - kiáltott fel Mrs. Bennet, mikor másnap reggel az ablaknál állt és figyelt. - Hát nem az a kellemetlen Mr. Darcy jön megint hozzánk a mi kedves Bingleynkkel! Mi jutott eszébe, hogy folyton erre lebzsel? Én azt hittem, hogy csak vadászni fog itt, meg miegymás, és nem lesz terhünkre a társaságával. Mit is kezdünk vele? Lizzy, vidd el megint sétálni, nehogy útban legyen Bingleynek.

Elizabeth majdnem elnevette magát, olyan kapóra jött neki anyja ötlete; de azért bosszantotta, hogy Mrs. Bennet mindig ilyen jelzőkkel titulálja vőlegényét.

Mikor a férfiak beléptek, Bingley oly sokatmondóan nézett Elizára, és oly melegen szorította meg a kezét, hogy nem is lehetett kétség jólétesültsége felől; nemsokára pedig megkérdezte:

- Mondja, Mrs. Bennet, nincs még a környéken egy-két erdei ösvény, ahol Lizzy ma megint eltévedhet?

- Én azt javasolnám - felelt Mrs. Bennet -, hogy Mr. Darcy, Lizzy és Kitty menjenek fel délelőtt az Oakham Mountra. Szép, hosszú séta, és Mr. Darcy úgysem látta még onnan a kilátást.

- A többieknek megfelelne - jegyezte meg Bingley -, de Kittyt bizonyára nagyon kifárasztaná. Ugye, Kitty?

Kitty bevallotta, hogy szívesebben marad otthon.

Darcy kijelentette, hogy nagyon kíváncsi, milyen kilátás van a dombtetőről, Elizabeth pedig hallgatólag beleegyezett. Amint felment a szobájába, hogy rendbe hozza magát, Mrs. Bennet utánasietett, és ezt mondta:

- Igazán sajnálom, Lizzy, hogy egyedül kell vállalnod azt a kellemetlen embert. Remélem, nem haragszol miatta... hiszen tudod, csak Jane kedvéért van az egész. Beszélgetni úgysem kell vele, elég néha-néha egy-két szó. Igazán nem szükséges, hogy megerőltess magad.

Séta közben elhatározták, hogy az est folyamán Darcy megkéri Mr. Bennettől leánya kezét, Mrs. Bennet beleegyezéséért pedig Elizabeth fog folyamodni. A leány nem tudta eldönteni magában, hogyan fogadja majd édesanyja a hírt; néha arra gondolt, hogy Darcy minden gazdagsága és rangja sem győzheti le Mrs. Bennet irtózását. De akár hevesen ellenzi majd a házasságot, akár kitörő örömmel fogadja, annyi bizonyos, hogy viselkedése egyik esetben sem vetne kedvező fényt értelmi képességeire. Elizabeth nem tudta elviselni a gondolatot, hogy Darcy tanúja legyen akár első örömujjongásának, akár a viharos ellenkezés első jeleinek.

Este, miután Mr. Bennet visszavonult a könyvtárszobába, Elizabeth látta, hogy Darcy is csakhamar felkel és utána megy, s ez kínos izgalommal töltötte el lelkét. Attól félt, hogy Mr. Bennet ellenezni fogja a házasságot. Gyötörte az a tudat, hogy apját boldogtalanná teszi a hír, hogy el fogja őt szomorítani kedvenc leányának választása, s hogy csak félve és aggódva fogja feleségül adni Darcyhoz. Szorongva és szerencsétlenül ült a helyén, amíg Darcy vissza nem tért - Elizabeth rápillantott, s megkönnyebbülten látta, hogy mosolyog. Néhány perc múlva a fiatalember odament az asztalhoz, ahol Elizabeth együtt ült

Kittyvel; úgy tett, mintha a kézimunkáját csodálná, de közben odasúgta neki:

- Menjen az édesapjához a könyvtárba, szeretne magával beszélni.

Elizabeth tüstént felkelt, és kiment a szobából.

Apja fel-alá járkált a könyvtárban, komoly és aggodalmas arccal.

- Mondd, Lizzy - kezdte -, mi jutott eszedbe? Megbolondultál, hogy férjednek akarod ezt az embert? Hiszen mindig gyűlölted!

Mennyire szánta-bánta most Elizabeth, hogy régebben olyan oktan véleményyt táplált Darcyról, és nem válogatta meg jobban a szavait! Ez megkímélte volna a magyarázkodástól és bizonykodástól, ami most rendkívül nehezebbre esett, bár nem térhetett ki előle. A leány kissé zavartan kijelentette apjának, hogy szereti Darcyt.

- Vagyis más szóval a felesége akarsz lenni. Persze, gazdag ember, és több szép ruhád, több szép hintód lesz, mint Jane-nek. De boldoggá fog ez tenni téged?

- Van a papának egyéb kifogása is, mint az, hogy közömbösnek hisz engem iránta?

- Semmi egyéb kifogásom nincs. Mindnyájan tudjuk róla, hogy gögös, kellemetlen ember, de ez mit sem számít, ha igazán szereted.

- Igen, szeretem - felelte Elizabeth, s könnyes lett a szeme. - Szívből szeretem. Higgye el, papa, nincs őbenne semmi mértéktelen gög... tele van a lelke kedvességgel. Édesapám nem tudja, milyen ő valójában... kérem, ne bántson meg azzal, hogy így beszél róla.

- Lizzy - mondta Mr. Bennet -, én már megadtam neki a beleegyezésem. Mr. Darcy olyan ember, akitől semmit sem mernék megtagadni, ha ő leereszkedik, hogy kérjen. Te is megkapod a beleegyezést, ha mindenáron hozzá akarsz menni. De az én tanácsom az, hogy gondold meg magad. Ismerem a természetedet, Lizzy. Tudom, hogy csak úgy lehetsz boldog és becsületes, ha őszintén becsülöd a férjedet, ha úgy tekintesz rá, mint aki kiválóbb nálad. A te élénk eszed és tehetséged a legnagyobb veszélybe sodorna, ha hozzád nem illő házasságot kötsz - aligha tudnád elkerülni a szégyent és a szenvedést. Édes leányom, engem nagyon elszomorítana; ha olyan élettársat választanál, akit nem tisztelsz. Nem tudod, mire szánod el magad.

Elizabeth még jobban meghatódott, s most komolyan és ünnepélyesen válaszolt édesapjának. Többször is elmondta, hogy Darcy az ő szívének választottja, megmagyarázta, hogyan változott meg lassanként a véleménye a fiatalemberről, biztosította apját, hogy Darcy szerelme nem pillanatnyi fellobbanás, hanem már hosszú hónapok nehéz próbáját is kiállotta, s olyan eréllyel sorolta fel Darcy összes kitűnő tulajdonságait, hogy végül győzött édesapja hitetlenkedésén, és kibékítette a házasság gondolatával.

- Hát, kislányom - mondta Mr. Bennet, miután Elizabeth elhallgatott -, ezek után nincs mit mondanom. Ha így áll a dolog, akkor Darcy megérdemel téged. Kevésbé érdemes embernek nem is adnák oda, kis Lizzym.

Elizabeth teljessé akarta tenni a kedvező benyomást, s ezért elmondta, mit tett Darcy Lydiáért a saját jószántából. Apja elképedve hallgatta.

- Ki gondolta volna? Ennyi csoda egy este! Szóval Darcy csinált mindent: ő ütötte nyélbe a házasságot, ő adta a pénzt, ő fizette ki annak az alaknak az adósságait, ő vásárolta neki a tisztí rangot! Annál jobb. Így legalább megkímél egy csomó gondtól és egy csomó kiadástól. Ha a nagybátyád keze lett volna a dologban, akkor vissza kellett volna fizetnem a tartozást - meg is tettem volna; de az ilyen heves vérű fiatal szerelmesek nem hallgatnak az okos szóra. Holnap felajánlom neki, hogy kifizetem az összeget; ő persze majd fellengzően arról szaval, mennyire imád téged, és ezzel el is lesz intézve az ügy

Mr. Bennetnek most eszébe jutott, milyen zavartan viselkedett leánya néhány nappal ezelőtt, amikor felolvasta neki Collins levelét; egy ideig ezzel ugratta Elizát, aztán elengedte, de utána szólt:

- Ha újabb fiatal emberek jelentkeznének Maryért vagy Kittyért, küldd csak be őket, most éppen ráérek. Elizabeth lelkéről nagy kő esett le, s miután félóra hosszat nyugodtan gondolkozott a szobájában, elég erősnek érezte magát, hogy nagyobb felindulás nélkül csatlakozzék a többiekhez. Vidámságát nem nyerte még vissza - ehhez túl frissek voltak még az események; de az este zavartalanul telt el. Nem volt már semmi fontos dolog, amitől féljen, azt pedig tudta, hogy a közvetlen és bizalmas viszony idővel úgyis kialakul közte és Darcy között.

Amikor anyja felment este az öltözőszobájába, Elizabeth követte, és közölte vele a nagy eseményt. A hatás elképesztő volt - Mrs. Bennet először kővé meredve ült a helyén, és egy árva szót sem tudott szólni. Hosszú percek teltek el, míg végre fel tudta fogni, amit hallott, bár általában igen fejlett érzéke volt az iránt, hogy mi előnyös a családjának, vagy kiből lehetne kérőt faragni valamelyik leánya számára. De lassanként mégis magához tért, fészkelődni kezdett a székén, felkelt, megint visszaült, és azt: sem tudta, hová legyen az álmélkodástól.

- Jóságos isten! Uram teremtőm! No de ilyet! Mr. Darcy a kérőd? Ki gondolt volna erre! Hát valóban igaz?! Ó, drága, édes Lizzym! Milyen gazdag leszel és milyen előkelő! Mennyi tőpénzed lesz, mennyi ékszered, micsoda hintóid! Jane szerencséje ehhez képest semmi, szoba se jöhet. Úgy örülök, olyan boldog vagyok. És micsoda bájos férfi! Milyen szép! Milyen magas! Ó, drága Lizzym, bocsáss meg nekem, hogy eddig annyira nem szíveltem; remélem, ő is el fogja felejteni. Édes, drága Lizzy! Háza lesz Londonban! Mindened lesz, ami szép és drága! Három lányom férjhez megy! Tízezer font évi jövedelem! Uramisten, mi lesz velem? Meg kell bolondulnom!

Ez elég meggyőzően bizonyította, hogy Mrs. Bennet beleegyezésében nem kell kételkedni. Elizabeth boldog volt, hogy az örömkötörést ő hallotta egyedül, s hamarosan el is búcsúzott anyjától. De három percet sem töltött még szobájában, édesanyja máris utánament.

- Drága gyermekem - kiáltotta -, folyton ez jár csak az eszemben! Évi tízezer font, valószínűleg még több. Hisz ez olyan, mintha egy grófhhoz mennél feleségül! Külön diszpenzáció kell, nem is esküdhettek másképp, csak külön diszpenzációval. De most mondd meg nekem, drága szívem, milyen ételt szeret Mr. Darcy, hogy holnapra azt főzhessem!

Ez már rossz előjel volt arra, hogyan fog Mrs. Bennet a vőlegénnyel viselkedni, s Elizabeth úgy érezte, hiába biztos Darcy forró szerelmében, hiába nyerte el szülei beleegyezését, még van oka az elégedetlenségre. De a következő nap sokkal jobban sikerült, semmint remélte, mert Mrs. Bennet szerencséje olyan féltő tisztelettel tekintett jövendő vejére, hogy szólni sem mert hozzá, legfeljebb akkor, ha valamivel megkínálhatta, vagy ha buzgón helyeselte egy-egy kijelentését.

Elizabeth örömmel látta, hogy édesapja igyekszik közelebbről megismerkedni Darcyval, s Mr. Bennet csakhamar közölte leányával, hogy Mr. Darcy órától órára nő a becslésében.

- Mindhárom vőmtől el vagyok ragadtatva - mondta Mr. Bennet. - Wickham a kedvencem köztük, de azt hiszem a te férjedet éppúgy fogom szeretni, mint Bingleyt.

18. FEJEZET

Elizabeth hamarosan visszanyerte játékos kedélyét, s megkérte Darcyt, mondja el, miért szeretett belé.

- Hogyan kezdődött az egész? - kérdezte. - Azt értem, hogy minden simán ment, mihelyt egyszer elkezdte; de mi indíthatta el a dolgot?

- Nem tudnám megnevezni az órát, a helyet, a pillantást, a szót, ami az egészet okozta. Olyan régen történt, és mire észrevettem, már benne voltam nyakig.

- Emlékszem, a szépségemnek eleinte sikeresen ellenállt, ami pedig a modoromat illeti - önnel legalábbis mindig szinte udvariatlanul viselkedtem, s ha szóltam is, legtöbbször azért tettem, hogy megbántsam. Legyen most őszinte, a szemtelenségemért szeretett meg?

- Nem, az élénk kedélyéért.

- Nyugodtan nevezheti szemtelenségnek, nagyon keveset különbözött attól. A tény az, hogy ön megunta az udvariaskodást, a hódolatot, a tüntető figyelmet. Megcsömörlött az olyan nőktől, akiknek minden szavát, gondolatát és pillantását csak az diktálta, hogy önnek tessenek. Én felráztam önt, és érdekelni kezdtem, mert annyira más voltam, mint a többiek. Ha nem lenne valójában szeretetre méltó természete, akkor meggyűlölt volna modoroméért; de bármennyire igyekezett is álcázni magát, érzésben mindig nemes volt és igazságos, s lelke mélyén megvetette azokat, akik olyan állhatatosan igyekeztek kedvében járni. Látja, ön helyett én adtam magyarázatot, és mindent tekintetbe véve, nem is látszik ez ésszerűtlennek. Hiszen annyi bizonyos, hogy nem tudott semmilyen jó tulajdonságomról - de erre senki sem gondol, amikor beleszeret valakibe.

- Hát nem volt az jóság, hogy annyi szeretettel ápolta Jane-t, amikor betegen feküdt Netherfieldben?

- Drága Jane! Ennél kevesebbet senki sem tehetett volna érte. De írja hát ezt is a javamra. Az én jó tulajdonságaim mind az ön védelme alatt állnak, túlozza őket úgy, ahogy jólesik; cserében megígérem, minden alkalmat meg fogok ragadni, hogy vitatkozzam és civakodjam önnel. Mindjárt meg is kérdezem, miért határozta el magát oly nehezen, hogy végre nyilatkozzék? Miért volt annyira tartózkodó, amikor először eljött, és később is, mikor nálunk ebédelt? Miért viselkedett úgy, különösen az első látogatásnál, mintha egyáltalán nem törődne velem?

- Mert maga komoly volt és hallgató, s nem volt hozzám egyetlen bátorító szava.

- Olyan zavarban voltam!

- Én is.

- Legalább akkor beszélt volna többet velem, mikor eljött ebédre.

- Az beszél többet, aki kevesebbet érez.

- Milyen baj, hogy önnél mindig készen áll az ésszerű válasz, s hogy én is hajlandó vagyok az ésszerűséget belátni! De kíváncsi vagyok, meddig halogatta volna, ha csak magán múlik. Mikor szólalt volna meg végre, ha én nem kérdezem? Elhatároztam, hogy megköszönöm, amit Lydiáért tett, s ez hatott - attól félek, túlságosan is; mert mi lesz az erkölcsi tanulsággal, ha boldogságunk a megszegett ígéretből fakad, hiszen nekem nem lett volna szabad szóba hoznom a kérdést. Nem jól van ez így!

- Emiatt ne aggódjon, nincs semmi baj az erkölcsi tanulsággal. Lady Catherine indokolatlanul közbelépett, hogy elválasszon bennünket egymástól, s ezzel eloszlatta utolsó kételyeimet is. Mostani boldogságomat nem annak köszönhetem, hogy maga mindenáron hálálkodni akar nekem. Nem voltam már akkor olyan hangulatban, hogy további biztatásra várjak. Nagynéném szavai felkeltették bennem a reményt, s én elhatároztam, hogy azonnal tisztázok mindent.

- Lady Catherine-nek ezek szerint végtelenül sokat köszönhetünk, s ennek ő bizonyára örülni fog, hiszen szeret hasznára lenni az embereknek. De mondja, miért jött Netherfieldbe? Csak azért, hogy átlovagoljon

Longbournba, és itt kellemetlenül érezte magát? Vagy volt valami komolyabb szándéka is?

- A valódi célom az volt, hogy magát lássam, és ha lehet, megtudjam, van-e remény, hogy valaha is elnyerjem szerelmét. Bevallott szándékom, vagy amit magamnak bevallottam, az volt, hogy meggyőződjem, szereti-e még a nővére Bingleyt, s ha igen, akkor mindent elmondjak barátomnak, ami azóta meg is történt.

- Kíváncsi vagyok, lesz-e bátorsága közölni Lady Catherine-nel, hogy mi vár öreá.

- Nem annyira a bátorság hiányzik, Elizabeth, inkább az idő. De ennek is meg kell lenni, s ha ad nekem egy lap papírt, rögtön megírom.

- És ha nem kellene nekem is levelet írnom, maga mellé ülnék, és csodálnám, milyen szép egyenletesen ír, ahogy ezt egyszer egy másik fiatal hölgytől láttam. De nekem is van egy nagynéném, akit nem szabad tovább váratnom.

Elizabeth eddig nem válaszolt Mrs. Gardiner hosszú levelére, mert nem akarta bevallani, mennyire túlbecsülik a bizalmas barátságot közte és Mr. Darcy között. De most olyan örvendetes hírt közölhetett velük, hogy szinte szégyellte, miért fosztotta meg nagybátyját és nénjét háromnapos boldogságtól. Rögtön tollat fogott, és ezt írta:

Drága néném, már régen akartam írni, mert meg kellett volna köszönnöm hosszú, kedves levelét, amelyben kimerítő felvilágosítást adott mindenről; de az igazat megvallva, haragudtam egy kicsit, azért nem írtam. Többet képzeltek, mint amennyi akkor igaz volt. De most már gondolhat, amit akar - szárnyra bocsáthatja képzeletét, hadd csapongjon szabadon és merészen, amerre tetszik -, csak azt ne gondolja, hogy máris férjhez mentem, máskülönben sokat nem tévedhet. Kérem, írjon megint, minél hamarább, és dicsérje őt sokkal melegebben, mint előző levelében. Nem tudom eléggé megköszönni, hogy nem vittek el a tóvidékre. Milyen ostoba voltam, hogy oda vágytam! És milyen pompás eszme, amit a pónilovakról ír! Minden áldott nap körül fogunk kocsikázni a parkban. Én vagyok a legboldogabb teremés a világon. Talán mások is mondták ezt már előttem, de senki annyi joggal, mint én. Még Jane-nél is boldogabb vagyok - ő csak mosolyog, én nevetek. Mr. Darcy szíve egész melegevel üdvözli a néniéket - már amennyit én neki meghagyok. Karácsonykor mindnyájukat várjuk Pemberleybe.

Szerető húga stb.

Darcy levele Lady Catherine-hez más hangnemben íródott, s mindkettőtől különbözött az, amelyet Mr. Bennet küldött Collinsnak, válaszul legutolsó levelére:

Kedves Uram,

kénytelen vagyok ismét szerencsekívánatait kérni. Elizabeth hamarosan feleségül megy Mr. Darcyhoz. Vigasztalja meg Lady Catherine-t, ahogy tudja. De az Ön helyében inkább az unokaöcs párját fogom. Ő többet adhat.

Őszinte híve stb.

Miss Bingley levele öccséhez, amelyben gratulált közelgő esküvőjéhez, csupa szeretet volt és csupa hamisság. Még Jane-nek is írt ez alkalomból, hogy kifejezze örömét, és elismételje összes régi baráti nyilatkozatait. Jane-t meghatotta ez a levél, de nem ámitotta el. Érezte ugyan, hogy Miss Bingleyben nem lehet bízni, mégis sokkal kedvesebb hangon válaszolt neki - s ezt jól tudta maga is -, mint ahogy jövődó sógornője megérdemelte volna.

Miss Darcy levele viszont éppolyan őszinte örömet fejezett ki, mint az a levél, amelyben bátyja megírta neki, hogy feleségül veszi Elizát. Georgiana négy oldalon sem bírta kellőképpen elmondani, mennyire örül a házasságnak, és milyen komolyan óhajtja elnyerni sógornője szeretetét.

Mielőtt Collins válaszolhatott volna Mr. Bennet levelére, és Charlotte gratulálhatott volna Elizának, arról értesült a longbourni család, hogy Collinsék személyesen megjelentek a Lucas-lakban. A hirtelen látogatás oka hamarosan kiderült. Lady Catherine-t annyira felbőszítette unokaöccse levele, hogy

Charlotte, noha titokban örült a házasságnak, jobbnak látta menekülni, amíg a vihar elvonul. E pillanatban Elizabeth őszintén boldog volt, hogy viszontláthatja barátját, bár a találkozások során néha arra kellett gondolnia, hogy drágán fizeti meg az élvezetet, amikor látta, hogy vőlegénye kénytelen elszenvedni Collins tüntető és hódolatteljes udvariaskodását. De Darcy ezt is bámulatos nyugalommal tűrte. Udvarias higgadtsággal hallgatta végig Sir William Lucast is, aki gratulált neki, hogy sikerült elrabolnia a vidék legértékesebb drágakövét, és azt a reményét fejezte ki, hogy gyakran fognak találkozni a királyi udvarban. S ha Darcy vállat is vont, ezt csak akkor tette, amikor Sir William már eltűnt a szeme elől.

Mrs. Philips közönséges modora talán még inkább próbára tette a vőlegény türelmét. Bár Mrs. Philips, éppúgy, mint a húga, sokkal jobban félt Darcytól, semhogy olyan bizalmasan szóljon hozzá, mint Bingleyhez, akinek közvetlen természete bátorítólag hatott rá - de ha kinyitotta a száját, mindig valami közönséges megjegyzés jött ki rajta. A Darcy iránti tisztelet féket tett ugyan nyelvére, de nem művelhette ki természetét. Elizabeth minden lehetőt elkövetett, hogy a két asszony ne sokat alkalmatlankodjék vőlegényének; igyekezett lefoglalni őt magának, s csak azokat engedte a közelébe, akikkel Darcy minden bosszúság nélkül társalogni tudott. S bár az ezzel járó kellemetlen érzés sokat elvett a mátkaság örömeiből, annál szebb reményeket tartogatott a jövő. Elizabeth gyönyörűséggel gondolt arra az időre, amikor megszabadulnak a számukra oly kevésbé kellemes társaságtól, és Pemberley kényelmes és előkelő családi körében telik majd az életük.

19. FEJEZET

Akármilyen erős volt Mrs. Bennetben az anyai érzés, mégis boldog volt az esküvő napján, amikor megszabadult két legérdemesebb leányától. Hogy később milyen boldog büszkeséggel látogatta meg Mrs. Bingleyt, és beszélt Mrs. Darcyról, nem nehéz elképzelni. Bárcsak azt is elmondhatnám, családjára gondolva, hogy amikor élete leghőbb vágya teljesült, és annyi leányát sikerült férjhez adnia, ez órá is jótékonyan hatott, és okos, kedves, művelt asszonnyá tette egész életére; noha férje, akinek a családi boldogságnak ez a szokatlan formája talán nem is lett volna ínyére, feltehetőleg kész szerencsének tartotta, hogy Mrs. Bennet időnként még mindig ideges és változatlanul ostoba.

Mr. Bennet fájdalmasan nélkülözte második leányát. Elizabeth iránti szeretete gyakrabban csalta el otthonról, mint bármi más ok. Mindig szívesen ment Pemberleybe, különösen olyankor, amikor legkevésbé várták.

Mr. Bingley és Jane csak egy évig maradtak Netherfieldben. Akármilyen jó természetű volt Bingley, akármilyen szerető szívé a felesége, Mrs. Bennet és a merytoni rokonok ilyen közelségét még ők sem kívánták. A két idősebbik nővér szívbeli óhaja most teljesült: Bingley Derbyshire közelében vásárolt birtokot, s Jane és Elizabeth boldogságát még az is tetézte, hogy mindössze harminc mérföldre laktak egymástól.

Kittynek nagyon javára vált, hogy két idősebbik nővérel töltötte legtöbb idejét. Mivel ez a társaság sokkal finomabb volt, mint amilyenben általában forgott, fejlődése rohamosan haladt előre. Kitty nem volt oly féktelen természetű, mint Lydia, s miután mentesült húga példájától és befolyásától, s amellet kellő figyelemben és irányításban részesült, egészen más leány lett belőle: kevésbé ingerlékeny, kevésbé tudatlan, kevésbé unalmas. Arra persze gondosan ügyeltek, hogy Lydia társasága ne rongthassa tovább, s bár Mrs. Wickham gyakran hívta Kittyt, hogy látogassa meg, bálokat és fiatalembereket helyezve kilátásba, apja sohasem járult hozzá az utazáshoz.

Mary maradt egyedül otthon a lányok közül, de most már nem művelhette magát olyan buzgalommal, mert Mrs. Bennet nem bírta az egyedüllétet. Mary kénytelen volt többet járni társaságba, de most is erkölcsi tanulságokat vonhatott le minden délelőtti látogatásból. S mivel arra sem kellett többé keserűen gondolnia, mennyivel szebbek nála nővérei, édesapja joggal gyaníthatta, hogy egész szívesen beletörődött a családi változásokba.

Ami Wickhamet és Lydiát illeti, az ő jellemükön mit sem változtatott a két nővér férjhezmenetele. Wickham filozofikus nyugalommal gondolt arra, hogy Elizabeth most már maradéktalanul tudomást szerez minden hálátlan és álnok cselekedetéről, de ennek ellenére nem tett le a reményről, hogy Darcy segítségével végül is révbe jut. A gratuláló levél, amelyet Elizabeth az esküvő alkalmából kapott húgától, arra vallott, hogy ha férje nem is, de Lydia mindenesetre ilyen reményeket táplál. A levél így hangzott:

Édes Lizzym,

sok boldogságot kívánok neked. Ha csak félannyira szereted Mr. Darcyt, mint én az én drága Wickhamemet, akkor nagyon boldog lehetsz. Milyen jólesik tudni, hogy ilyen gazdag lettél, s ha más dolgod nincs, remélem, mi is eszedbe jutunk. Tudom, Wickham nagyon szeretne valami állást az udvarnál, és azt hiszem, annyi pénzünk nem lesz, hogy ne szorulnánk rá egy kis segítségre. Akármilyen állás megfelelne, ami évente három-négyszáz fontot hoz; de azért ne beszélj erről Mr. Darcynak, ha nehezedre esik.

Szerető húgod stb.

Mivel Elizának nehezebb esett volna, hogy szóljon férjének, úgy próbálta megfogalmazni a választ, hogy egyszer s mindenkorra véget vessen az effajta zaklatásnak és reményeknek. Amit azonban saját maga félretehett, takarékosan osztva be a magánkiadásaira szánt pénzt, abból gyakran juttatott nekik. Mindig tisztában volt azzal, hogy Wickhamék jövedelme, két nagy igényű ember kezében, akik a jövőre soha nem gondolnak, nem futja majd a megélhetésre. Valahányszor áthelyezték Wickhamet, Jane vagy

Elizabeth okvetlenül számíthattak arra, hogy az ő segítségüket fogják kérni a számlák rendezésében. Wickhamék életmódja a lehető legziláltabb volt, még a békekötés után is, amikor pedig állandó otthont teremthettek volna maguknak. Folytonosan ide-oda költöztek, olcsó szállást keresve, és mindig többet adtak ki a kelleténél. Wickham vonzalma Lydia iránt csakhamar közömbösséggé tompult; Lydiáé tovább tartott valamivel, s fiatalsága és modora ellenére az asszony ügyelt arra, hogy megőrizze jó hírnevét, amelyet a házasság biztosított neki.

Darcy soha nem fogadta ugyan Wickhamet Pemberleyben, de Elizabeth kedvéért tovább támogatta pályáján. Lydia időnként ellátogatott hozzájuk, amikor férje Londonba vagy Bathba ment mulatni; Bingleyéknel viszont mindketten sok időt töltöttek, és gyakran oly hosszúra nyúlt a látogatásuk, hogy még a türelmes Bingley is megelégette a dolgot, és néha már arról beszélt, hogy értésükre kellene adni: a jóból is megárt a sok.

Miss Bingleyt nagyon letörte Darcy házassága, mivel azonban nem szeretett volna lemondani a pemberleyi látogatásokról, elfojtott magában minden neheztelést - még jobban rajongott Miss Darcyért, majdnem olyan figyelmes volt a bátyjához, mint azelőtt, Elizával szemben pedig törlesztette mindazt az udvariasságot, mellyel eddig adós maradt.

Pemberleyben most Georgiana is otthonra talált, s a két sógornő viszonya szakasztott olyan volt, amilyennek Darcy remélte. Úgy megszerették egymást, ahogy kezdettől fogva szándékukban állt. Georgiana rendkívül sokra becsülte Elizát, bár eleinte rémülettel vegyes csodálkozás fogta el, amikor sógornője élénk, játékos modorban beszélt Darcyval. Bátyja mindig olyan tiszteletet ébresztett őbenne, amely szinte már elnyomta a szeretetet - s most azt kellett látnia, hogy nyíltan tréfálkoznak vele. Olyan tapasztalat volt ez, amellyel a leány eddig nem találkozott. Elizabeth példájából azt is megtanulta, hogy egy asszony sok olyat engedhet meg magának a férjével szemben, amit egy férfi nemigen túrne el a húgától, kivált ha az több mint tíz évvel fiatalabb nála.

Lady Catherine rendkívül fel volt háborodva, amikor értesült unokaöccse házasságáról. S mivel most szabad folyást engedett szókimondó természetének, levelében, melyben tudomásul vette az eljegyzés hírét, olyan durva hangon írt, különösen Elizáról, hogy egy darabig minden érintkezés megszakadt közte és Darcyék között. Végül azonban Elizabeth rábeszélésére Darcy hajlandó volt megbocsátani nagynénjének, és keresni vele a kibékülést. Lady Catherine kissé még ellenkezett, de aztán mégis legyőzte haragját - vagy azért, mert szerette unokaöccsét, vagy mert kíváncsi volt, hogyan viselkedik a felesége. Vagy leereszkedően meg is látogatta őket Pemberleyben, noha az ősi ház erdőit nemcsak az új úrnő jelenléte szentségtelenítette meg, hanem a londoni nagybácsi és nagynéni látogatásai is.

Gardinerékhez mindig bizalmas barátság fűzte a fiatal párt. Darcy éppúgy szívből szerette őket, mint Elizabeth; mindketten meleg hálát éreztek irántuk, akik Derbyshire-be hozták Elizát, s ezzel lehetővé tették egybekelésüket.

